JOHN IRVING

Vidutinio svorio santuoka

Alma littera

JOHN IRVING

Vidutinio svorio santuoka

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
VIRGILIJUS ČEPLIEJUS

Alma littera

VILNIUS 2010

UDK 820(73)-3
Ir32

Versta iš:
John Irving
THE 158-POUND MARRIAGE
Black Swan, London, 1986

Visi veikėjai šioje knygoje išgalvoti ir bet koks jų
panašumas į tikrus žmones, gyvus ar mirusius,
yra visiškai atsitiktinis.

ISBN 978-9955-38-679-7

Skirta JMF

Tuo metu mes buvome keturiese, nebe dviese, ir tame mūsų kvartete nuostabūs syvai trykšte tryško, pulsavo ir virė tarsi kraujas, ir tai vargiai kada nors bepasikartos.

JOHN HAWKES, „KRAUJO APELSINAI“

Tai buvo nuostabus dalykas ir manau, kad Dievo akims būtų labiau patikę, jeigu jie būtų pamėginę didžiuliais peiliais išlupti vieni kitiems akis. Bet jie buvo geri žmonės.

FORD MADON FORD, „GERASIS KAREIVIS“

1
Angelas, vardu „Reimso šypsena“

Mano žmona Učka (kurios vardą kadaise sutrumpinau į Učę) būtų galėjusi kantrybės išmokyti netgi laikrodinę bombą. Jai net pavyko ir mane kiek pramokyti kantrybės. O pati jos išmoko, galima sakyti, per prievartą. Ji gimė 1938 metais per anšliusą Austrijoje, Eichbiulyje – mažame kaimely netoli proletariško miesto Vyner Noištato, kuris yra už valandos kelio nuo Vienos. Kai jai buvo treji metai, jos tėvas buvo nužudytas kaip bolševikų diversantas. Kad jis bolševikas, liko neįrodyta, bet diversantas – tikrai. Baigiantis karui Vyner Noištatas buvo didžiausias aerodromas Europoje su vokiečių lėktuvų „Messerschmitt“ gamykla pašonėje. Učės tėvas buvo nužudytas 1941 metais, sučiuptas sprogdinantis meseršmitus pakilimo take Vyner Noištate.

Kai Učės tėvas buvo sugautas ir nužudytas, vietinė Vyner Noištato SS apsireiškė pas Učės motiną Eichbiulyje. Esesininkai pasakė, kad atėjo išvalyti iš kaimo „išdavystės sėklos“, kuri, be abejo, buvo tiesiog įsišaknijusi Učės šeimoje. Jie liepė kaimiečiams atidžiai stebėti Učės motiną, žiūrėti, ar ji pati nesanti bolševikė kaip ir jos velionis vyras. Tada jie išprievartavo Učės motiną ir pavogė iš namų laikrodį su gegute, kurį Učės tėvas buvo nusipirkęs Vengrijoje. Eichbiulis yra visai netoli Vengrijos sienos, tad Vengrijos įtaka ten ryški kiekviename žingsny.

Praėjus keletui mėnesių nuo esesininkų apsilankymo Učės mama vėl buvo išprievartauta, šįkart kelių kaimiečių, kurie, vėliau apklausiami dėl savo nusikaltimo, tvirtino, kad tiktai laikėsi SS nurodymų: atidžiai stebėjo Učės motiną, norėdami patikrinti, ar ji nėra bolševikė. Bausmės jie išvengė.

1943 metais, kai Učei buvo penkeri, jos mama neteko darbo vienuolyno bibliotekoje netoli Kacelsdorfo. Buvo pareikštas įtarimas, kad ji jaunimui tikriausiai perša išsigimėliškas knygas. Tikrasis jos nusikaltimas buvo knygų vagystės, tačiau tuo ji niekad nebuvo nei apkaltinta, nei nutverta tai darant. Nedidukas mūrinis namelis, kuriame Učė gimė – šalia upelio, tekančio per Eichbiulį, – buvo prigludęs prie vištidės, kurią Učės mama ir prižiūrėjo, ir karvidės, kurią Učė kasdien mėždavo nuo to laiko, kai jai suėjo penkeri. Namai buvo pilni vogtų knygų, panašūs į religinę biblioteką, nors Učei atmintin labiau įstrigo meno bibliotekos įvaizdis. Knygos buvo didžiulės, albumo formato, pilnos bažnyčių bei katedrų meno reprodukcijų – skulptūrų, architektūros ir vitražų – nuo laikotarpio prieš Karolį Didįjį iki vėlyvojo rokoko.

Į pavakarę, jau temstant, Učė padėdavo motinai pamelžti karves ir surinkti kiaušinius. Kaimiečiai už kiaušinius ir pieną atsilygindavo dešromis, antklodėmis, kopūstais, malkomis (rečiau anglimis), vynu ir bulvėmis.

Laimė, Eichbiulis buvo gana toli nuo meseršmitų gamyklos ir nuo aerodromo Vyner Noištate, tad bombardavimai dažnai nekamavo. Karui baigiantis sąjungininkų lėktuvai ant tos gamyklos ir aerodromo numetė daugiau bombų negu ant bet kurio kito taikinio Austrijoje. Učė su motina antskrydžių naktimis gulėdavo savo mūrinuke užsidangsčiusios langus ir klausydavosi, kaip Vyner Noištate dun! dun! dun! krinta bombos. Kartais kone pažeme praskrisdavo koks pašautas lėktuvas, o vieną sykį į žydintį Haslingerių obelų sodą pataikė bomba – žemė po medžiais buvo tiesiog minkšta nuo žiedlapių, tarsi koks konfeti

kilimas per vestuves. Tai atsitiko prieš bitėms apdulkinant žiedus, tad rudeninio derliaus galėjai nesitikėti. Ponią Haslinger žmonės rado sidro namelyje kapojančią save genėtuvu; ten ją ir paliko keletui dienų surištą didelėje vėsioje vyno statinėje, kol pagaliau vargšė atsipeikėjo. Ji tvirtino, jog to įkalinimo metu buvo išprievartauta keleto kaimiečių, bet tai buvo palaikyta jos fantazijomis, sukeltomis streso dėl prarasto obuolių derliaus.

Tačiau kai Učei sulaukus septynerių į Austriją atėjo rusai, buvo jau nebe fantazijos. Učė tada buvo daili mergaičiukė. Jos motina buvo girdėjusi, kad rusai yra žiaurūs su moterimis ir geri vaikams, tačiau nežinojo, ar rusai Učę palaikys vaiku, ar moterimi. Rusai užėjo per Vengriją ir iš šiaurės. Jie buvo itin nuožmūs Vyner Noištate ir jo apylinkėse – dėl meseršmitų gamyklos ir sugautų aukštų Liuftvafės karininkų.

Motina nuvedė Učę į karvidę. Tuo metu buvo likusios tik aštuonios karvės. Priėjusi prie stambiausios, kurios galva buvo įstrigusi melžimo garde, ji perrėžė karvei gerklę. Kai karvė nugaišo, motina išlaisvino jos galvą iš gardo ir parvertė ant šono. Tada perpjovė pilvą, išvertė lauk vidurius, išpjovė išeinamąją angą ir paguldė Učę atsiradusioje didžiulėje ertmėje tarp karvės šonkaulių. Tada sudėjo atgal tiek karvės žarnų, kiek tilpo, o kitas išvilko laukan į saulėkaitą, kad priviliotų muses. Grįžusi kaip kokia užuolaida apsiautė Učę karvės pilvo oda ir liepė jai kvėpuoti pro praplatintą karvės užpakalio angą. Kai saulėje palikti karvės viduriai aplipo musėmis, Učės mama parvilko juos atgal į karvidę ir užvertė negyvai karvei ant galvos. Aplink sukantis musių spiečiams, karvė atrodė jau gerokai pašvinkusi.

Tada pro išpjautą karvės užpakalį mama dar pasikalbėjo su dukra. „Nekrutėk ir neišleisk nė garso, kol tave kas nors suras."

Učei buvo įduotas aukštas plonas butelis nuo vyno, pripiltas ramunėlių arbatos su medumi, ir šiaudas. Kai ištrokš – turės ko atsigerti.

– Nekrutėk ir neišleisk nė garso, kol tave kas nors suras, – pasakė Učei motina.

Učė karvės pilve išgulėjo dvi dienas ir dvi naktis, kol rusai siaubė Eichbiulio kaimą. Jie paskerdė visas kitas karves tvarte, atsivedė tenai moterų, ten pat paskerdė ir keletą vyrų, tačiau prie Učės karvės nesiartino, nes manė, kad toji nugaišusi jau labai seniai ir mėsa tikrai sugedusi. Rusai toje karvidėje įvykdė begalę žiaurių dalykų, tačiau Učė nei sukrutėjo, nei sudejavo karvės pilve, kur ją buvo įtaisiusi motina. Net tada, kai pabaigė ramunėlių arbatą, o karvės mėsa pradėjo džiūti ir aplipo ją bei ėmė spausti – Učė nesukrutėjo ir neišleido nė garso. Ji girdėjo balsus; tai buvo ne jos kalba ir ji neatsiliepė. Tie balsai atrodė pasišlykštėję. Karvę kažkas ėmė baksnoti – balsai sudejavo. Paskui karvę ėmė vilkti ir stumti – balsai vėl sustenėjo, kiti kikeno. O kai karvė buvo pakelta – balsai ūktelėjo! – Učė išslydo su visa lipnia mase ir žnektelėjo tiesiai į glėbį vyrui su juodais ūsais ir raudona žvaigžde ant žalsvai pilkos kepurės. Jis buvo rusas. Jis suklupo su Uče ant rankų ir, atrodo, apalpo. Kiti rusai aplinkui nusiėmė kepures – atrodo, meldėsi. Kažkas atnešė vandens ir nuprausė Učę. Ironiška, bet jie buvo iš tų rusų, kurie būna geri vaikams, ir nė nepamanė Učės laikyti moterimi; tiesą sakant, iš pradžių jie palaikė ją veršiuku.

Palengva visa tiesa paaiškėjo. Učės motina buvo išprievartauta. (Beveik visų motinos ir dukros buvo išprievartautos. Beveik visų tėvai ir sūnūs buvo nužudyti.) Tada vieną rytą kažkuris rusas sumanė karvidę uždegti. Učės motina meldė jį to nedaryti, tačiau jos argumentai čia buvo menki – juk ji jau išprievartauta. Tada jai teliko kastuvu užmušti rusą, o tada kitam rusui teliko ją nušauti.

Palengva rusai viską sudėliojo į vietas. Matyt, čia yra dukra tos moters, kuri neleido deginti karvidės, o tai buvo todėl... Visa tai išprotavo tas pats rusas, kuris tada sugavo glėbin gleivėtą Učę, kai dvokianti karvė buvo keliama į sunkvežimį. Be to, jis buvo

karininkas, Rusijos gruzinas nuo unguringos Juodosios jūros krantų. Jie tenai vartoja keistus pasakymus ir begalę žargoniškų žodžių. Vienas tokių yra *uč* – karvė. Aš nemažai teiravausi, vienintelis paaiškinimas yra toks, kad žaismingiesiems gruzinams uč – tai besiveršiuojančios karvės garsas. O učka? Tai, be abejo, veršiukas; taip gruzinas karininkas ir pavadino mergaitę, kuri jam nukrito į glėbį iš karvės vidurių. Na, juk savaime aišku, kad ketvirtą dešimtį einančiai moteriai Učka – netikęs vardas, tad man neliko nieko kito kaip pavadinti ją Uče.

Iš tikrųjų ji buvo Ana Agatė Talhamer, o gruzinas karininkas, išgirdęs Učės šeimos istoriją šauniajame Eichbiulio kaime, nusivežė savo Učką į Vieną – labai smagų okupantams miestą su muzika, tapyba ir teatrais, taip pat su prieglaudomis karo meto našlaičiams.

Kai pagalvoju, kiek kartų Severinui Vinteriui jau pasakojau šią istoriją... tai net liežuvis galėjo ištinti! Vis iš naujo ir iš naujo kartojau jam, jog privalo suprasti svarbiausią dalyką: Učė yra labai ištikima. Kantrybė yra ištikimybės forma, tačiau jis tų Učės savybių niekaip nesugebėjo suvokti.

– Severinai, – sakydavau aš, – ji yra pažeidžiama dėl tos pačios priežasties, dėl kurios yra stipri. Kad ir ką ji pamiltų, tuo žmogum pasitikės ir bus jam ištikima. Bus tau gera, su viskuo taikysis... amžinai... jeigu tave mylės.

Tai Učė atrado tuos atvirukus. Tą vasarą, paklausę kažkieno kvailo patarimo, leidome Meine, kankinami lietaus ir puolami vabzdžių, ir kaip tik tada Učei įkando kitas, senienų vabalas. Tą vasarą prisimenu taip: tarp aptriušusių baldų, kolonijinės Amerikos relikvijų – Učės manijos pasekmių, bet ta manija gana greit ir praėjo.

Atvirukus ji aptiko Meino Bate, niūriame sandėlyje, pavadintame „Antikvarinėmis retenybėmis". Jis buvo netoli laivų

statyklos; buvo girdėti, kaip kalamos kniedės. Tos krautuvėlės savininkas mėgino jai įpiršti vežiko rimbą. Učei pasirodė, kad jo senyvose akyse spindi geismas būti jos nuplaktam tuo rimbu, tačiau ji buvo europietė, be to, nežinau, ar daug amerikiečių tam ryžtųsi. Gal Meine ir yra tokių. Ji atsisakė rimbo ir stabtelėjo prie durų, vis dar neatsigindama įkyraus parduotuvės savininko. Pamačiusi atvirukus po apdulkėjusiu stiklu, iškart atpažino, kad tai Europa. Paprašė senuko juos parodyti. Visi jie buvo prancūziški, laikas – po Pirmojo pasaulinio karo. Ji paklausė krautuvininko, iš kur jis juos gavo.

Pasirodo, jo būta Amerikos kareivio tame kare, tarnavo dalinyje, kuris šventė pergalę Prancūzijoje. Tie atvirukai buvo vieninteliai jam likę prisiminimai – senos nespalvotos nuotraukos, kai kurios sepijos atspalvio, prastos kokybės. Jis paaiškino jai, kad nuotraukos tikslesnės nespalvotos.

– Aš *prisimenu* Prancūziją nespalvotą, – pasakė jis Učei. – Nemanau, kad Prancūzija tada buvo spalvota.

Ji žinojo, kad tos nuotraukos man patiks, todėl ir nupirko – daugiau kaip šimtą atvirukų už vieną dolerį.

Užtrukau kelias savaites, kol juos peržiūrėjau, pažiūrinėju ir dabar. Ten yra damų su ilgomis juodomis sukniomis ir ponų su juodais skėčiais, kaimiečių vaikų su tradiciniais *costumes bretons*, karietų, pirmųjų automobilių, brezentu aptrauktų prancūzų armijos sunkvežimių ir parkuose vaikštinėjančių kareivių. Yra Reimso vaizdų, Paryžiaus ir Verdeno – prieš bombardavimus ir po jų.

Učė buvo teisi – tie atvirukai man gali praversti. Tą vasarą Meine rinkau medžiagą savo trečiam istoriniam romanui, kurio veiksmas vyksta Tirolyje Andreaso Hoferio laikais – tai valstietis didvyris, pasipriešinęs Napoleonui. Tuo metu man dar nereikėjo duomenų apie Pirmojo pasaulinio karo laikų Prancūziją, bet žinojau, kad ateity prireiks. Po kiek nors metų nuo dabar, gal tada, kai žmonės iš atvirukų – net vaikai su *costumes*

bretons – bus jau tikriausiai išmirę, man viso to gali prireikti. Manau, neverta rašyti istorinių romanų apie dar gyvenančius žmones, tokia jau mano maksima. Istorijai reikia laiko, nenoriu rašyti apie žmones, kurie dar gyvi.

Istorijai reikalingas fotoaparatas su dviem objektyvais – teleobjektyvu ir tokiu tarsi panoraminiu, su ryškia, skvarbia fokusuote. Plačiakampį objektyvą gali pamiršti, nes reikiamo platumo kampas dar neišrastas.

Bet tuo metu Meine apie Prancūziją negalvojau, guodžiau vabzdžių sukandžiotus vaikus ir domėjausi Andreaso Hoferio kaimiečių armija, tuo Tirolio didvyriu. Man nedavė ramybės Učės potraukis Meino krantų uoloms ir klastingiems Meino vandenims, mat mūsų vaikai tuo metu buvo rizikingo amžiaus (o kada gi jie tokie *nebūna*?) ir nė vienas nemokėjo plaukti. Učei atrodė, kad jiems saugiausia mašinoje arba senienų parduotuvėje, o man visai nesinorėjo, kad jiems įkąstų koks kraujasiurbys, žaliagalvė ar sūriavandenis uodas. Tai buvo vasara Meino pajūryje, tačiau daugiausia tūnant patalpoje.

– Kodėl mes *niorėjome* čia atvažiuoti? – klausdavo mane Učė.

– Kodėl mes norėjome čia atvažiuoti, – pataisydavau ją.

– *Ja*, kodėl mes *niorėjome*? – klausdavo ji.

– Gal kad pabėgtume? – spėdavau.

– Nuo *kieno*?

Kai dabar pagalvoju, juokinga, bet prieš sutikdami Editą ir Severiną Vinterius mudu tikrai neturėjome nuo ko bėgti. Tą vasarą Meine mes dar nepažinojom Editos su Severinu.

Vienas pavyzdys apie tą minėtą panoraminį objektyvą. Turiu keletą Reimso katedros nuotraukų – prieškarinių ir pokarinių. Dvi nuotraukos yra iš kairių vakarinio portalo vartų – tai angelas, vardu „Reimso šypsena". Prieš subombarduojant katedrą tas angelas iš tikro šypsojosi. Šalia jos – vienišasis šventasis Nikosietis, ištiesęs ranką nulaužta plaštaka. Po bombardavimo angelas

„Reimso šypsena“ liko be galvos. Jos ranka iki alkūnės buvo nutraukta, gabalas akmens nuo šlaunies iki kulkšnies išplėštas. Vienišasis įspėjantis šventasis Nikosietis neteko kitos rankos, vienos kojos, smakro ir vieno skruosto. Bombardavimo sumaitotas jo veidas tarsi simbolizuoja juodu abu, kaip kadaise jos šypsena užgoždavo jo niūrumą. Po karo žmonės Reimse ėmė kalbėti, kad *joie de vivre* angelo veide kaip tik ir pritraukė bombas. O dar įžvalgesni reimsiečiai tvirtino, kad tai jos niūrusis kaimynas, tas surūgęs šventasis, nebegalėjo pakęsti šalia savęs tokios kibirkščiuojančios ekstazės. Tai jis ir pritraukęs jiedviem tas bombas.

Tame Prancūzijos krašte kalbama, jog „Reimso šypsenos“ moralas tas, kad jei kilo karas ir tu pats jame kariauji, tai nėra ko džiūgauti; tuo tu įžeidi ir savo priešus, ir draugus. Tačiau šitas „Reimso šypsenos“ moralas nėra labai įtikinamas. Mielieji reimsiečiai nėra tokie pastabūs smulkmenoms kaip aš. Kai angelo šypsena ir galva sveikos, šventasis šalia jos kenčia. Kai angelas netenka ir šypsenos, ir visos galvos, tas šventasis, nors ir pats gavęs naujų žaizdų, atrodo labiau patenkintas. Taigi, mano manymu, „Reimso šypsenos“ moralas yra tas, jog nelaimingas vyriškis negali pakęsti laimingos moters. Šventasis Nikosietis mielai būtų atėmęs iš angelo šypseną, o gal ir visą galvą, ir Pirmasis pasaulinis karas čia nelabai svarbus.

Taip ir tas prakeiktas Severinas Vinteris būtų padaręs Editai tai, ką padarė – nesvarbu, ar aš esu, ar ne!

– Tiurėk kantrybės, – sakydavo Učė, kai dar tik buvo pradėjusi mokytis anglų kalbos.

Gerai, apie Učę. Aš matau Reimso bombardavimą tarsi panoramiškai. Teleobjektyvo vaizdas kol kas nelabai ryškus. Tai plati iš katedros atsiverianti panorama – sugriauti miesto kvartalai, – tačiau nei aš, nei protingieji reimsiečiai moralo čia nemato. Kaip jau patariau, pamirškite plačiakampį objektyvą. Aš ir Severiną bei Editą Vinterius matau tik pritrauktus. Mums, istorinių romanų rašytojams, reikia laiko. Tiurėk kantrybės.

Severinas Vinteris – tas primityvus egocentrikas, tas užsispyręs prūsas! – buvo istoriškai net šiek tiek susijęs su Uče, žinoma, jeigu tai svarbu. Istorija kartais meluoja. Pavyzdžiui, toji „Reimso šypsenos“ egzekucija ir kiti didžiajai Reimso katedrai padaryti nuostoliai vadinami Pirmojo pasaulinio karo žvėriškumais. Kaip tai maloniai skamba angelui! Kaip egzotiška skulptūros atžvilgiu! Juk meno suniokojimas prilyginamas, sakykim, prancūzų ir belgų moterų prievartavimams, luošinimui ir žudymui, kuriuos darė fricai! Juk statulos „Reimso šypsena“ sužalojimai ne visai prilygintini ant durtuvų pamautiems ir ant laužo keptiems vaikams. Žmonės per aukštai kelia meną ir nepakankamai aukštai istoriją.

Taip ir matau Severiną Vinterį – tą saldžios muzikytės mėgėją, tą operos maniaką – stovintį savo gėlių vazonų sausakimšoje svetainėje, kaip kokį grėsmingą padarą botanikos sode, besiklausantį Beverli Sils Donicečio „Liučijoje“.

– Severinai, – pasakiau aš, – tu jos nesupranti. – Turėjau galvoje Učę.

Bet jis buvo pasinėręs „Liučijos“ siautuly.

– Man atrodo, kad Džoana Saterland savo partiją atlieka geriau, – tarė jis.

– Severinai! Jeigu tie rusai nebūtų mėginę išvežti karvės, Učė būtų taip ir likusi joje.

– Ji būtų ištroškusi, – atsakė Severinas. – Tada vis tiek būtų turėjusi išlįsti.

– Ji ir taip jau buvo ištroškusi, – atsakiau. – Tu jos nepažįsti. Jeigu tas rusas net būtų padegęs karvidę, ji vis tiek būtų ten likusi.

– Ji būtų užuodusi dūmus ir puolusi bėgti.

– Ji galėjo net užuosti, kad karvė *kepama*, ir vis tiek būtų likusi joje iki pat galo.

Tačiau Severinas Vinteris manim netikėjo. Ko gi daugiau galima norėti iš imtynių trenerio?

Jo motina buvo aktorė, tėvas dailininkas, jo paties treneris pranašavo jam didžią ateitį. Daugiau kaip prieš dešimtį metų Severinas Vinteris užėmė antrą vietą 157 svarų kategorijoje Mičigano universiteto Didžiojo dešimtuko varžybose Ist Lansinge. Jis buvo Ajovos universiteto komandoje ir antra vieta jį labiausiai priartino prie rimtų varžybų arba šalies čempionato. Žmogus, įveikęs jį dešimtuko finale, buvo lieknas, greitas, judrus, vikrių kojų imtynininkas iš Ohajo valstijos, vardu Džefersonas Džonsas; tai buvo juodasis kaulėta galva, nuo trankymo pamėlusiais delnais ir keliais, panašiais į juodmedžio durų bumbulus. Severinas tvirtino, kad Džonsas taip kietai atlikdavo žirkles, kad atrodydavo, jog jo dubens kaulai tokie platūs ir tarsi dvigubi kaip moters. Kai jis darydavo viščiuko sparną – tavo artimoji koja tarp žirklių, o tolimoji ranka užlaužta, – tai, Severino žodžiais, tarsi jausdavai, kad Džonsas kažkur prie stuburo sustabdo tavo kraujo apytaką. Bet netgi tam Džonsui šalies čempionatas buvo per aukštai; jis pirmos vietos taip ir neiškovojo, nors dvejus metus iš eilės buvo Didžiojo dešimtuko nugalėtojas.

Severinas Vinteris prie šalies titulų nepriartėjo. Tais metais, kai Didžiajame dešimtuke liko antras, šalyje buvo vertinamas kaip šeštas. Pusfinalyje jis buvo prispaustas šalies čempiono titulą ginančio vaikino iš Oklahomos valstijos, o paguodos varžybose antrame raunde paklotas būsimo geologo iš Kolorado kalnakasybos instituto. O kovoje dėl penktosios–šeštosios vietų jis vėl triuškinamai pralaimėjo tam pačiam Džefersonui Džonsui iš Ohajo.

Kadaise mėginau paimti interviu iš imtynininkų, kurie įveikė Severiną Vinterį, bet viena bėda – nė vienas jų neprisiminė, kas jis toks. „Na, juk negalima prisiminti visų, kuriuos nugalėjai, tačiau tuos, kurie įveikė tave, prisimeni visus“, – mėgdavo sakyti Vinteris. Tačiau paaiškėjo, kad Džefersonas Džonsas, vienos Klivlando mokyklos imtynių treneris, Severiną Vinterį

prisimena net labai gerai. Mat per trejus metus jis su Vinteriu ėmėsi penkis kartus ir visus penkis jį nugalėjo.

– Tas vyrukas niekaip negalėjo prie manęs prieiti, – sakė man Džonsas. – Bet buvo iš tų, kurie visą laiką tiesiog neriasi iš kailio. Taip, tikrai nėrėsi, manau, suprantat, ką turiu galvoj. Patiesi jį ant pilvo, bet jis rangosi kaip koks senas, nukaršęs šuo, kol vėl atsistoja keturpėsčias. Vėl priploji jį pilvu prie žemės, o jis vėl atsistoja. Jis vis rangosi, o aš renku taškus.

– Bet ar iš jo buvo... na, kas nors *gero*? – paklausiau.

– Na, jis daugiau laimėjo negu pralaimėjo, – atsakė Džonsas. – Tik niekaip negalėjo prieiti prie *manęs*.

Kalbėdamas su Džonsu pajutau tą patį požiūrį, kurį daug sykių pastebėjau spinduliuojamą Severino. Imtynininko „aš" lieka dar ilgai po to, kai žmogus pasitraukia iš savo svorio kategorijos. Gal tas amžinas svorio metimas verčia juos nuolat viską perdėti. Pavyzdžiui, tik paklausykit, kaip Vinteris ieškojo savo protėvių šaknų – tikra nesąmonė.

Jo motina buvo vienietė aktorė Katrina Marek. Ši istorijos dalis yra tiesa. Paskutinis Katrinos Marek pasirodymas Vienos „Atelier" vyko 1938 metais kovo 10-ąją, ketvirtadienį. Laikraščiai tvirtina, kad ji buvo „pritrenkianti" Antigonė, ir tas vaidmuo tuo laiku, atrodo, jai visai tiko; tik, ko gero, jai prireikė gerokai laisvesnių scenos drabužių, nes tada jau aštuntą mėnesį laukėsi Severino. Penktadienio spektaklis buvo atšauktas, nes ji negalėjo vaidinti. Tai turėjo būti Juodasis penktadienis, 1938 metų kovo vienuoliktoji, kai buvo paskelbtas anšliusas, likus dienai iki vokiečiams įžygiuojant į Austriją. Katrina Marek tą naujieną sužinojo iš anksto ir pasistengė daug nedelsdama su savo būsima atžala pasprukti iš šalies.

Ji sėdo į taksi. Matyt, ir šita Vinterio istorijos dalis yra tiesa. Ji sėdo į taksi – su savo būsimu kūdikiu ir vyro piešiniais bei paveikslais, sudėtais aplankuose. Paveikslai, aliejus ant drobės, buvo nuimti nuo rėmų ir suvynioti.

Severino tėvas, dailininkas, kartu nevažiavo. Jis pats atidavė Katrinai visus savo darbus ir liepė jai važiuoti iki Šveicarijos sienos, sėsti į Belgijos ar Prancūzijos traukinį, laivu nuplaukti į Angliją, Londoną, tenai susirasti kelis jo darbus pažįstančius dailininkus, paprašyti jų suieškoti Londone teatrą, kuris duotų darbo austrų aktorei Katrinai Marek, o jeigu kas nors pareikalautų įrodymo, kad ji yra ta, kas sakosi esanti, tai ji turi parodyti piešinius ir susuktas drobes. Ji turinti pasakyti: „Aš esu Katrina Marek, aktorė. Mano vyras yra Vienos dailininkas Kurtas Vinteris. Aš irgi esu vienietė. Suprantate, aš esu nėščia..." Bet, aišku, tai buvo matyti net jai vilkint Antigonės drabužiais.

– Negimdyk, kol nebūsi Londone, – pasakė Kurtas Katrinai. – Tu neturėsi laiko parūpinti jam paso.

Tada jis atsisveikindamas pabučiavo ją ir ji išvažiavo iš Vienos – Juodąjį penktadienį, dieną prieš užeinant vokiečiams.

Neįtikėtina, tačiau vien tik Vienoje per pirmąją gestapo areštų bangą buvo suimta septyniasdešimt šeši tūkstančiai žmonių. (Katrina Marek ir dar negimęs Severinas Vinteris Sankt Galene sėdo į traukinį, važiuojantį į Ostendę.) O pasilikęs tėvas? Jei tikėsim Severino žodžiais, jo tėvas pasiliko todėl, kad buvo ištikimas revoliucijai, todėl, kad didvyris dar galėjo kai ką nuveikti. Kai kas, pavyzdžiui, pervežė drąsų, kone nusikaltėlį leidėją poną Lenhofą per Vengrijos sieną ties Kice; po to, kai šio nepriėmė čekai. Tam buvo panaudotas kitas taksi. Kurtas Vinteris vidurdienį gal net skaitė Lenhofo vedamąjį apie vokiečių pučą ir vis dėlto spėjo išnešti kailį; Hitleris Lince pasirodė tik vidurdienį. „Tai pavyko per plauką", – pripažino Severinas Vinteris. Kai jis pirmą kartą pasakojo tą istoriją, atrodė, kad tai jo tėvas vairavo tą taksi, kuris išvežė Lenhofą į Vengriją. Vėliau viskas susipainiojo. „Na, jis *galėjo* būti tas vairuotojas, – pasakė Vinteris. – Juk jis turėjo turėti rimtą priežastį pasilikti, ar ne?"

O paskui ta zoologijos sodo istorija. Patikrinau visus faktus, yra išlikę ir raštiškų liudijimų. 1945 metais, prieš pat rusams

įeinant į Vieną, visas zoologijos sodas buvo *suvalgytas*. Suprantama, žmonėms vis labiau badaujant, nuolat pasitaikydavo plėšikų, besivarančių kokią antilopę ar zebrą, dažniausiai naktį. Kai žmonės miršta iš bado, atrodo kvaila rūpintis visa ta žvėriena. Vis dėlto armijos rezervas buvo pašauktas budėti dieną ir naktį milžiniškame zoologijos ir botanikos sode, didžiuliuose plotuose palei Šėnbruno rūmus. Vinteris minėjo, kad kariuomenės patruliai dalijo gyvūnus skurdžiams, anot jo, tai buvo kažkas panašu į nelegalų zoologijos turgų. Tačiau toliau viskas darosi miglota. Vėlai vakare 1945 metų balandžio pirmosios, melagių dienos, išvakarėse, likus dvylikai dienų iki sovietams užimant Vieną, kažkoks kvailys pamėgino visus žvėris paleisti.

– Mano tėvas, – kartą pasakojo Vinteris, – mylėjo žvėris ir kaip tik labai tiko tam kilniam nuotykiui. Tai, ko gero, buvo jo, kaip prisiekusio antifašisto, paskutinis pogrindinis darbas...

Kurgi ne – tas kvailys, kuris žvėris paleido, be abejo, buvo suėstas pats pirmas. Juk pagaliau žvėrys taip pat buvo išbadėję. Paleisti žvėrys taip garsiai staugė, kad net atsibudo alkani miestiečių vaikai. Buvo pats tas laikas Vienoje papjauti gyvūną ir pavalgyti paskutinę vakarienę; mat sovietai jau buvo Budapešte. Koks gi sveiko proto žmogus paliktų rusų armijai zoologijos sodą, pilną maisto?

– Taigi planas atsisuko antraip, – pasakė Vinteris. – Užuot juos išlaisvinęs, jis juos pražudė, o prieš tai jie surijo ir jį patį.

Gerai, jeigu toks planas tikrai buvo ir jeigu Vinterio tėvas su zoologijos sodo išlaisvinimu turėjo bent kiek daugiau bendro negu su Lenhofo pabėgimu. Jeigu jau jis pasiliko, tai kodėl to priežastimi nepadarius heroizmo?

Učė sako galinti suprasti Severino entuziazmą. Kurgi negalės! Kadaise man net buvo kilę įdomių minčių apie tokį jųdviejų gimdytojų panašumą. Kas, jeigu Učės tėvas, tas meseršmitų sprogdintojas iš Vyner Noištato, vienu metu gyveno dvejopą gyvenimą? O gal taip – jis susigavo tą aktorę Vienoje, kur dėjosi

esąs drąsus jaunas menininkas, vėliau savo paveikslais bei piešiniais išsipirko nuo tėvystės, sprogdino tuos meseršmitus, galiausiai buvo sučiuptas, bet nenužudytas (kažkaip pabėgo), grįžti pas išprievartautą žmoną Eichbiulin neturėjo jokio noro, 1945 metų melagių dienos išvakarėse pasijuto itin kaltas ir tą savo kaltę nusprendė išpirkti paleisdamas zoologijos sodo žvėris?

Suprantate, mes, istorinių romanų rašytojai, turime domėtis tiek tuo, kas galėjo atsitikti, tiek tuo, kas atsitiko. Savo versijoje būčiau linkęs sieti Severiną Vinterį ir Učę, tai šiek tiek paaiškintų jų vėlesnę sąjungą, kuri man ir dabar tebėra mįslinga. Tačiau kartais nusiraminu pagalvojęs, kad jų karo istorijos tiesiog yra panašios, nieko daugiau. Du sunkiasvoriai iš Vidurio Europos su savo požiūriu – kas buvo, tas buvo... Kai Učė supykdavo, jai labai patikdavo visą pasaulį sumažinti vien iki orgazmo. Severinas Vinteris tą pasaulį irgi vertino maždaug taip pat. Tačiau kai pagalvoju rimčiau, tai jųdviejų bendrumas buvo kur kas daugiau negu karas.

Pavyzdžiui, tos susuktos drobės ir piešiniai, kuriuos Kurtas Vinteris padavė Katrinai Marek, pasako labai daug. Keliaudama Anglijon ji nė karto jų nepažiūrėjo, tačiau britų muitinėje jai buvo liepta atidaryti dėklą. Ten buvo vien Katrinos Marek aktai, ir gana erotiški. Tai nustebino ir pačią Katriną, ir muitinės pareigūną, kadangi Kurtas Vinteris nesidomėjo aktais ar kitomis erotinio meno rūšimis. Jis buvo garsesnis gana pamėkliškais koloristiniais darbais ir nevykusiomis Šylės ir Klimto variacijomis; tuos du austrų menininkus jis tiesiog dievino ir jais sekė.

Katrina sutrikusi stovėjo prie britų muitinės stalo, o susidomėjęs muitininkas atidžiai apžiūrinėjo visus jos vyro darbus iš dėklo. Jai jau buvo paskutinės nėštumo dienos ir ji tikriausiai jautėsi labai nejaukiai, tačiau muitinės pareigūnas, kuris maloniai šypsojosi ir paskui taip pat maloniai leido įvažiuoti į šalį (papirktas vienu piešiniu), ko gero, pamatė ją Kurto Vinterio akimis – nei nėščią, nei labai susigėdusią.

O tie dailininkai, kurie pagal planą turėjo padėti Katrinai susirasti darbo Londono teatruose, negalėjo jausti jokios pareigos daryti tą paslaugą iš pagarbos Kurto Vinterio *menui*. Jis Anglijon siuntė ne savo meną, jis siuntė prastai angliškai kalbančią austrų aktorę, nėščią, negrakščią ir išsigandusią – į angliškai kalbančią šalį, kurioje ji niekam nerūpi. Tai, ką jis sudėjo į dėklą, buvo tik reklama jai.

Dailininkai, galerijų savininkai ir teatrų direktoriai klausė Katriną:

– Hm, tai jūs čia esat *modelis*, ar ne?

– Aš esu dailininko žmona, – sakydavo ji. – Aš aktorė.

Tada jie atsakydavo:

– Taip, bet tuose piešiniuose ir paveiksluose jūs esat *modelis*, ar ne taip?

– Taip.

Ir nepaisydami jos devynių mėnesių naštos, kuri buvo Severinas Vinteris, jie pažiūrėdavo į ją palankiai. Ja buvo neblogai pasirūpinta.

Severinas gimė geroje Londono ligoninėje 1938 metų balandžio mėnesį. Dalyvavau jo trisdešimt penkerių metų jubiliejaus vakarėlyje ir nugirdau, kaip jis jau visai girtas sakė Učei:

– Jei nori žinoti tiesą, tai mano tėvas buvo prastas dailininkas. Tačiau jis buvo genijus kitose srityse. Jis žinojo ir tai, kad mano motina prasta aktorė, ir kad visi atvažiavę į Londoną būtume gyvenę pusbadžiu. Taigi jis pasistengė nušviesti mano mamą kuo geriausia įsivaizduojama šviesa, o pats iš veiksmo panoramos pasitraukė. Ir tai jai *iš tikro* buvo labai gera šviesa, – kalbėjo jis Učei. Tada uždėjo delną jai ant pilvo, kiek žemiau bambos. Jis buvo toks girtas, kokio dar nebuvau matęs. – O tai yra ir *visiems* mums geriausia šviesa, jeigu nori žinoti tiesą, – pasakė jis. Tuo metu buvau gerokai pritrenktas, kad Učė jam, atrodo, pritarė.

Severino žmona Edita jam nebūtų pritarusi. Jos suvokimas buvo subtilesnis. Ji buvo puikiausia moteris iš visų mano pa-

žinotų. Nuo jos tiesiog sklido toks įgimtas geras skonis, – net jos ir nepažįstant, – kad tiesiog būdavai vis iš naujo priblokštas, matydamas šalia jos Severiną, kuris atrodė panašus į nerangų, prastai dresuotą lokį šalia balerinos. Edita buvo nesusikausčiusi, aukšta, gracinga moteris juslingomis lūpomis, judėjo pasitikėdama savimi, brandžiai judindama berniukiškus klubus ir ilgapirštes rankas. Jos kojos buvo liaunos, lygios, krūtinė nedidelė ir aukšta kaip jaunos merginos, šukuosena nerūpestingai žaisminga. Drabužius ji mokėjo dėvėti taip patogiai, kad be vargo galėjai įsivaizduoti ją su jais miegančią, na, žinoma, jeigu apskritai būtum sugebėjęs įsivaizduoti ją miegančią ne nuogą. Kai su ja susipažinau, jai buvo beveik trisdešimt – aštuonerius metus jau ištekėjusi už Severino Vinterio, kuris *savo* drabužius dėvėdavo taip, tarsi jie visi būtų ašutiniai ir ne jo dydžio; be to, stebino jo mažas ūgis, palyginti su platumu, arba kitaip – stebino platumas, palyginti su mažu ūgiu. Jis buvo metro septyniasdešimties ūgio ir kokiais dvidešimčia svarų viršijęs savo senąją 157 svarų kategoriją. Raumenys ant jo nugaros ir krūtinės buvo tarsi susimetę tumulais. Jo žastai atrodė storesni už dailias Editos šlaunis. O sprandas būtų buvęs tikras išmėginimas net geriausios pasaulio firmos marškiniams. Jis nuolat rūpinosi mažu, beveik nepastebimu pilvuku, į kurį aš mėgdavau baksnoti – mat labai jau dėl jo nerimavo. Tas pilvukas buvo toks kietas ir aptrauktas tokia stangria oda kaip futbolo kamuolys. Galva buvo stambi, šalmo formos, su tankiais tamsiai rudais plaukais, kurie ant viršugalvio atrodė tarsi megzta slidininko kepurė, o ant ausų krito kaip apkarpyti karčiai. Viena ausis buvo susisukusi ir Severinas buvo linkęs ją slėpti. Jo šypsena buvo kaip peštuko vaikiščio, lūpos valingos, dantys balti, tiktai vienas apatinis kažkoks keistas – išilgai perskeltas, su V raidės formos išpjova, siekiančia dantenas. Akys rudos, didelės, tolokai viena nuo kitos, tarp jų – gumbelis, kuris buvo pastebimas tik sėdint jam

iš kairės, o nosis kadaise sulaužyta ir kiek kreiva, bet tai buvo matyti tik žvelgiant iš priekio.

Severinas ne tik atrodė kaip imtynininkas, imtynės buvo tarsi jo nuolatinė metafora – visa tai jam dažnai susipainiodavo, nes buvo vienu metu ir romantikas, ir praktikas. Jo judesiai buvo kaip dresuoto laukinio; jis buvo ir šiurkštus, ir riteriškas; stengėsi būti išdidus, tačiau dažnai tai atrodydavo kvailai ir ne vietoje. Per mūsų fakulteto pobūvius jis buvo išgarsėjęs kaip dvikalbis oratorius, taip pat buvo žinomas dėl savo karingos nuomonės, jog švietimo sistemą baigia užgrobti diletantai ir tie „esamojo laiko niekšeliai“, taip pat dėl principo, kad „suknistos praeities išmanymas“ yra esminis dalykas ir kad *kiekvienam* koledžo studentui tiesiog privalu bent trejus metus mokytis užsienio kalbos. (Jis buvo vokiečių kalbos dėstytojas.) Kas be ko, iš jo buvo šaipomasi, tačiau gana atsargiai. Jis buvo per daug atletiškas pašnekovas, kad galėtum neapdairiai provokuoti; jis buvo sarkastiškas iki subtilaus badymo; taip pat turėjo neaiškų gebėjimą kantrybe įveikti bet ką pasaulyje (kad ir akademinį komitetą), tarsi nuobodus tempimas atstotų vertybę. Nors jis dirbo Vokiečių kalbos katedroje, visiems buvo žinoma, kad yra imtynių treneris. Jis tai itin pabrėždavo, ypač svetimiems. Su kuo nors supažindinamas niekad neminėdavo, kad dėsto vokiečių kalbą.

– Jūs dirbat universitete?

– Taip, imtynių treneriu, – atsakydavo Severinas Vinteris. Kartą mačiau, kaip Edita nuo tų žodžių susiraukė.

Bet fiziškai jis niekad nebuvo agresyvus. Kartą vakarėlyje naujiems fakulteto nariams jis susiginčijo su skulptoriumi ir tas iš visų jėgų rėžė Vinteriui kablį iš apačios į tą apgaulingą futbolišką pilvuką. Nors skulptorius buvo visa galva aukštesnis už Vinterį ir kokia dešimčia svarų sunkesnis, jo kumštis atšoko nuo Vinterio pilvo kaip akmuo nuo batuto. Vinteris net nemirktelėjo.

– Ne, ne, – nekantriai pasakė jis skulptoriui. – Smūgis turi prasidėti nuo peties, kūno svorį reikia perkelti nuo kulnų...

Nebuvo jokios užuominos apie grąžą; jis vaidino trenerį, neagresyvų vaidmenį.

Jo užsispyrėliškas dėmesys sporto gyvenimui, kuriuo užkamuodavo ne vieną bičiulį, kartą net privertė mane suabejoti, ar jis apskritai kada nors buvo geras imtynininkas, todėl kai buvau pakviestas skaityti paskaitos apie istorinį romaną Ajovos universitete, sumaniau susirasti senąjį Vinterio trenerį. Staiga man šovė mintis, kad Džefersonas Džonsas iš Ohajo tiesiog *išgalvojo* priešininką, kurį įveikė penkis kartus iš penkių.

Trenerį radau nesunkiai, jis turėjo kažkokias garbės pareigėles Sporto fakultete. Paklausiau, ar dar prisimena tokį 157 svarų kategorijos, vardu Severinas Vinteris.

– Ar jį *prisimenu*? – paklausė treneris. – O, jis galėjo daug pasiekti. Turėjo visus veiksmus, visą reikalingą stimulą, niekad nenuleido rankų, jei suprantat, ką turiu galvoj.

Atsakiau, kad suprantu.

– Bet stipresniems jis prakišdavo, – pasakė man treneris. – Kažkaip netinkamai nusiteikdavo psichologiškai. Nepavadinsi to ir perdegimu, ne visai. Bet visad padarydavo kokią nors klaidą. Jis darydavo tiktai *dideles* klaidas, – apibendrino treneris, – ir jų būdavo nelabai daug. Tačiau svarbiose varžybose užtenka ir vienos klaidos.

– Manau, kad užtenka, – pasakiau. – Bet vienais metais jis Didžiojo dešimtuko varžybose *buvo* antras kategorijoj iki 157 svarų, ar ne?

– Aha, – atsakė treneris. – Bet nuo tada svorio kategorijos pasikeitė. Dabar tai būtų kategorija iki 158 svarų. Anksčiau būdavo 123, 130, 137, 147, 157 ir taip toliau, o dabar yra 118, 126, 134, 142, 150, 158 ir taip toliau... suprantat?

Aš nesupratau, bet tai man nelabai ir rūpėjo. Visi sako, kad akademinis gyvenimas yra ištisinė malda smulkmenoms, bet

sunku lyginti sportą su nepabaigiamos, nuobodžios statistikos pasauliu.

Kartais aš papriekaištaudavau Vinteriui dėl tos jo didžiosios meilės:

– Kaip buvusiam 157 svarų kategorijos, Severinai, tau turėtų būti labai smagu priklausyti sričiai, kuri per dešimtį metų priaugo vieną svarą.

– O kaip istorija? – atsakydavo jis. – Keliais svarais pasikeitė civilizacija? Manau, nuo Jėzaus gimimo kokiomis keturiomis uncijomis, o nuo Markso – kokia puse.

Vinteris buvo išsilavinęs žmogus, vokiškai, be abejo, kalbėjo puikiai ir tikriausiai buvo geras dėstytojas, nors kai kada paaiškėja, kad savo gimtąją kalbą dėstyti kitiems kaip užsienio – ne pats geriausias variantas. Jis buvo ir geras imtynių treneris, bet kaip gavo tą vietą – tikra mistika. Buvo priimtas dėstyti vokiečių kalbos, bet niekad nepraleisdavo imtynių progos ir gana greitai ėmė asistuoti pagrindiniam treneriui – dramblotam sunkiasvoriui iš Minesotos, buvusiam ir Didžiojo dešimtuko, ir šalies čempionui tais metais, kai Vinteris ėmėsi Ajovoje. Buvęs sunkiasvoris netrukus krito negyvas nuo širdies smūgio, demonstruodamas malūno stovėseną (Vinteris sakė: „Man tada pasirodė, kad jo stovėsena visiškai klaidinga"). Vidury metų likęs be trenerio Sporto fakultetas paprašė tas pareigas eiti Vinterį. Jis pasakė Editai, kad tai buvo jo slaptas troškimas. Jo komanda baigė sezoną taip galingai, kad jis kitiems metams buvo priimtas vyriausiuoju treneriu su visa priklausančia alga; dėl to įvyko menkas ir negarsus skandaliukas, kitų dėstytojų sukeltas iš pavydo dėl dvigubos Vinterio algos. Ir tik jo priešai iš Kalbų ir literatūros fakulteto atkakliai tvirtino, kad Vinteris dėl savo naujo krūvio per mažai laiko skiria vokiečių kalbos studentams. Be abejo, šitie priekaištai jam niekad nebuvo išsakyti į akis. Besimokančių vokiečių kalbos studentų net padaugėjo,

kai Vinteris pareikalavo, kad visi jo komandos nariai lankytų vokiečių kalbos paskaitas.

Vinteris tvirtino, kad imtynės padeda jam kaip vokiečių kalbos dėstytojui. (Bet jis taip pat uoliai tvirtindavo, kad jos jam padeda visuose kituose darbuose. Jis tai sakydavo garsiai ir įvairiomis progomis. Pavyzdžiui, labai mišrioje draugijoje, uždėjęs ranką ant dailaus Editos užpakalio, petimi stumteldamas ją ir kone ištaškydamas gėrimą iš jos taurės: „Viskas nuo imtynių veikia geriau!")

Jų abipusis potraukis atrodė tikras, nors ir keistas. Kai pirmą kartą mudu su Uče pas juos pavakarieniavom, namo važiavom tiesiog apimti smalsumo.

– Žinai, man jis atrodo tikras *trolis*, – pasakiau Učei.

– Manau, tau labiau patiko *ji*, – tarė Učė.

– Jis kone groteskiškas, kaip koks milžiniškas nykštukas...

– Pažįstu tave, – pasakė Učė, uždėjusi sunkią ranką man ant šlaunies. – Tau tokios patinka, kaulėtas veidas... gera veislė, kaip mėgsti sakyti.

– Jis beveik neturi kaklo, – pasakiau.

– Jis labai gražus.

– Tau jis atrodo *patrauklus*? – paklausiau.

– O *ja, liabai.*

– Labai, – pataisiau ją.

– *Ja*, – tarė Učė. – O ji tau irgi atrodo patraukli?

– O *ja, liabai,* – atsakiau.

Ji spustelėjo mano šlaunį stipria ranka, mudu nusijuokėme.

– Žinai kas dar? – paklausė ji. – Namie valgyti verda jis.

Turiu pasakyti, kad valgį gaminti Severinas mokėjo padoriai, tačiau valgyti – ne. Po vakarienės sėdėjome jų svetainėje ant lenktos sofos prie kavos staliuko ir gėrėme brendį. Vinteris vis dar negalėjo palikti ramybėje vaisių ir sūrio, kimšosi burnon vynuoges, pjaustė kriaušes, krovėsi ant duonos bri ir gorgondzolos. Jis dar tebesiurbčiojo vakarienės vyną, užgerda-

mas brendį. Učė jau norėjo miego. Ji užkėlė savo neapautą koją ant kavos staliuko, Vinteris stvėrė ją už kulkšnies, tarsi tai būtų mėsa, kurią reikia nuplėšti nuo kaulo.

– Tik pažiūrėkit, kokia koja! – sušuko jis. – Kokia plati kulkšnis, kokia plati falanga! – Jis kažką pasakė Učei vokiškai, ji nusijuokė; neatrodė nei supykusi, nei užsigavusi. – Matot, kokia blauzda. Tai grynas kaimo žmogus, – kalbėjo Vinteris. – Tai koja, skirta laukams! Tai koja, nugalėjusi visas armijas! – Jis vėl kažką pasakė vokiškai; jam aiškiai patiko tvirtas Učės kūnas. Ji buvo žemesnė už jį – tik metro šešiasdešimt penkių. Apvalaina, plačiomis strėnomis, didele krūtine, su išlinkiu ties pilvu ir raumeningomis kojomis. Učės užpakalis buvo toks, kad jai stovint ant jo būtų galėjęs sėdėti vaikas, tačiau nutukusia nepavadintum. Ji buvo tvirta. Veidas platus – kaip vidurio europietės: dideli skruostikauliai, masyvus smakras, plati burna siauromis lūpomis.

Učė irgi kažką pasakė Severinui vokiškai. Buvo malonu klausytis jų dainingos vieniškos tarmės, nors tada ir norėjosi juodu suprasti. Kai jis paleido koją, Učė jos nuo staliuko nenukėlė.

Aš paėmiau žvakidę ir uždegiau Editai cigaretę, paskui sau. Nei Učė, nei Severinas nerūkė.

– Jei neklystu, jūs rašote, – pasakiau Editai.

Ji nusišypsojo man. Žinoma, supratau, ką reiškia ta jos šypsena ir kur mes visi einame. Iki tol buvau matęs tik vieną tokią pat pasitikėjimo savimi šypseną kaip Editos, tačiau Editos šypsena buvo kur kas drąsesnė ir kur kas labiau kerinti negu toji atviruke su angelu, vardu „Reimso šypsena“.

2
Žvalgybos ataskaita: Edita (126 svarų kategorija)

Edita Fuler išvažiavo su tėvais į Paryžių nebaigusi paskutinės privačios mokyklos klasės. Jie buvo Fuleriai niujorkiečiai ir tas persikėlimas didelio vargo nesudarė; Edita buvo patenkinta, kad išvažiuoja svetur, o tėvas pritarė, kad neverta švaistyti laiko mokslams, kai galima pagyventi Paryžiuje. Ji tenai irgi įstojo į gerą mokyklą, o kai tėvai išvyko atgal į Niujorką, ji nusprendė pakeliauti po Europą. Kai ji grįžo Amerikon stoti į koledžą, jos motina pareiškė esanti nusivylusi, nes Edita „nenatūraliu būdu slopina savo natūralų grožį vien tam, kad atrodytų kaip rašytoja". Dvejus metus mokydamasi Saros Lorens koledže Edita atrodė kaip rašytoja, ir tai tarp jos ir tėvų sukėlė tokią trintį, kokios iki tol nebuvo. Ir iš tikro – ji atrodė taip, tarsi vis dar keliautų po Europą; tai neturėjo nieko bendro su jos rašymu. Kai jos tėvas staiga mirė, ji paliko Saros Lorens koledžą ir grįžo pas motiną į Niujorką. Nebenorėdama toliau skaudinti mamos, ji vėl ėmė rūpintis savo „natūraliu grožiu" ir pamatė, kad vis tiek gali rašyti.

Edita daug prisidėjo, kad motina susirastų darbą – na, ne todėl, kad niujorkietei iš Fulerių šeimos reikėtų dirbti, – tiesiog jos motinai reikėjo kuo nors užsiimti. Vienas Editos vaikinų dirbo Moderniojo meno muziejuje Naujų pirkinių skyriuje, o kadangi Edita su motina abi kadaise buvo būsimos meno is-

torikės (nei viena, nei kita koledžo nebaigė), atsiradus laisvai savanorio vietai tame muziejaus skyriuje, reikalas buvo greitai sutvarkytas.

Visi Editos vaikinai turėjo įdomius darbus įvairiose srityse. Mokydamasi koledže ji niekad nedraugavo su bendramoksliais; jai patiko brandesni vyrai ir ji pati tokius traukė. Tas jos draugas iš muziejaus tuo metu buvo trisdešimt ketverių; Editai buvo dvidešimt vieni.

Palaikydama motinai draugiją, Niujorke ji praleido pusę metų. Vieną vakarą Edita pakvietė mamą nueiti kartu į kiną, tačiau ta atsakė: „Žinai, Edita, tikrai negaliu. Turiu tiek daug darbo.“ Taigi Edita pajuto vėl galinti grįžti Europon.

– Būk gera, mieloji, nesistenk būtinai atrodyti kaip rašytoja, – paprašė jos tada mama, bet Edita tą etapą jau įveikusi. Paryžiuje buvo likę ankstesnių jos šeimos draugų, tad ji be vargo galės gauti kambarį kieno nors puikiame name; galės rašyti; vakarais bus begalė įdomių pramogų. Ji buvo rimta jauna mergina, dar niekam nesukėlusi jokių rūpesčių – Amerikoje ji nepaliko kokio nors rimto draugo, į Europą važiavo irgi be tikslo tokį susirasti. Ji dar nebuvo su niekuo rimtai draugavusi, ir nors, kaip vėliau man sakė, paliekant Niujorką kažkur giliai gal ir kirbėjo mintis, kad reikėtų „išplėsti patirtį ir ką nors įsimylėti“, ji pirmiau norėjo parašyti ką nors rimta. Ji neslėpė, kad tada net nenutuokė, apie ką tas „kas nors rimta“ galėtų būti, lygiai taip pat nesuko galvos dėl to, kaip galėtų atrodyti ta jos pirma rimta meilė. Iki tol ji buvo pergulėjusi tik su dviem vyrais, vienas jų – tas pats iš muziejaus. „Aš tai padariau ne tam, kad parūpinčiau mamai darbą, – pasakė man Edita. – Ji ir pati būtų susiradusi.“ Jis buvo vedęs, turėjo du vaikus ir sakė Editai, kad dėl jos paliks šeimą. Edita liovėsi su juo mylėjusis, mat nenorėjo, kad jis paliktų žmoną.

Tepraėjo vos viena diena Paryžiuje, kol Edita buvo pakviesta naudotis prabangia svetaine ir studija vieno jos tėvų Paryžiaus laikų bičiulio namuose – galinti gyventi tol, kol jai patiks. Kai

pirmą dieną išvažiavo į parduotuves, jos svarbiausias pirkinys buvo moderni rašomoji mašinėlė su angliška ir prancūziška klaviatūra. Ji neatrodė kaip rašytoja, bet kaip dvidešimt vienų metų merginos, jos ketinimai buvo tikrai rimti.

Iš pradžių ji daug laiko praleido atsakinėdama į motinos laiškus. Motina buvo labai susižavėjusi jai patikėtu tiriamuoju darbu. Jai buvo pavesta „apsidairyti" po vadinamuosius moderniuosius judėjimus. Moderniojo meno muziejus turėjo daugumą daugiau ar mažiau garsių dvidešimto amžiaus judėjimų atstovų, bet jam vis dar trūko kai kurių mažesnių dailininkų, tad Editos motina ir ieškojo prieinamų tų mažesniųjų iš daugiau ar mažiau garsių judėjimų. Edita net nebuvo girdėjusi nė vieno dailininkų, kuriais taip rūpinosi jos motina. „Bet ir mano pačios kūryba man atrodė tokia „mažesnė", – sakė ji man, – tad pajutau visiems tiems nežinomiesiems kažkokią graudžią užuojautą."

Mūsų tėvai tikriausiai buvo panašūs. Mano motina irgi ėmė smalsiai domėtis grožine populiariąja literatūra kaip tik tuo metu, kai buvo išspausdintas mano pirmas istorinis romanas. Žinoma, dauguma istorinių romanų yra niekam tikę, tačiau mama jautė pareigą „neatsilikti" mano srityje. Pats iki tol nebuvau skaitęs istorinių romanų, tačiau ji įprato man siuntinėti savo atradimus, tai tebedaro iki šiol.

Kai pasirodžius pirmajai knygai nuvažiavau namo trumpai aplankyti tėvų, motina pasitiko mane prie durų savitai, ir tai tapo ritualu, kartojamu kassyk man išleidus knygą. Ji pasakė ką tik perskaičiusi mano knygą, energingai spaudė man ranką, pareiškė net pati nustebusi, kaip buvo sujaudinta, ir (mudviem tyliai einant koridorium) pridūrė, kad tėvas kaip tik ją baigiąs. Ji mananti, kad tai, ką jis „kol kas" perskaitė, jam patinka... Mudu tyliai sėlinam per seną namą, artėdami prie tėvo savo

„urve", tarsi jis būtų koks nenuspėjamas žvėris, baigiantis taršyti gabalą žalios mėsos. Juk nederėtų užklupti jį tuo metu, kai jis dar ėda.

Sustojome prie įdubusio tėvo skaitymo krėslo. Mudu stovėjome jam už nugaros ir aiškiai pamačiau, kad jis miega. Jis turėjo įprotį miegodamas laikyti suspaudęs tarp šlaunų viskio stiklą, tačiau sugebėdavo kažkaip neatleisti raumenų ir gėrimas niekad neišsiliedavo. Ir visad aplink jį būdavo pilna atverstų knygų, knygų, kurias jis „baigia". Paprastai mažiausiai dvi gulėdavo jam ant kelių. Viena jų būdavo maniškė, bet tikrai nesugebėdavau atspėti, kuri iš tų knygų jį užmigdė. Namuose man dar neteko matyti knygos, kurią jis jau būtų *baigęs*. Kartą jis man pasakė, kad visų knygų pabaigos jį be galo nuliūdina.

Jis buvo istorikas; trisdešimt šešerius metus dėstė Harvarde. Kai ten studijavau, padariau klaidą ir užsirašiau į vieną jo paskaitų ciklą. Tai buvo vienas tų intelektinių probleminių ciklų, kuriais Harvardas labai didžiavosi. Šis ciklas nagrinėjo problemą: ar Leninas buvo būtinas Rusijos revoliucijai, ar ne? Ar ji vis tiek būtų įvykusi? Ar būtų įvykusi *tada*, kai įvyko? Ar Leninas iš tikro buvo toks svarbus? Kaip ir daugumoje intelektinių probleminių kursų, čia nebuvo būtina rasti atsakymą. Tuo klausimu domėjomės kokie penkiolika studentų. Paskutinėje paskaitoje (aš vadindavau jį „ponu") paklausiau, ar negalėtų tiesiog pasakyti savo nuomonės, kadangi privalo ją turėti: ar Leninas buvo būtinas?

– Žinoma, ne, – atsakė jis, tačiau dėl tokio klausimo vis dėlto supyko; parašė man C. Tai buvo mano vienintelė C per visas studijas. O kai paklausiau, kaip jam atrodo mano rašymas... pridūriau manąs, jog jis laiko istorinį romaną žalingu tiek literatūrai, tiek istorijai... tačiau mano konkrečiu atveju...

– Nieko, – atsakė jis.

Mano pirmas istorinis romanas buvo apie vienus didžiojo maro metus, kai išmirė dešimtadalis prancūzų. Sutelkiau dė-

mesį į mažą kaimelį, knyga buvo siaubingai detali, kone kliniška, tarsi ataskaita, kaip visi septyniasdešimt šeši kaimelio gyventojai palengva buvo išnaikinti juodosios mirties. Buvo daug kraupių vaizdų.

– Kol kas patinka, – atsakė tėvas. – Dar nebaigiau, bet manau, kad tavo sprendimas pasirinkti *mažą* kaimelį – protingas.

Motina buvo tikra mano sirgalė. Vieną po kito siuntė man blogus istorinius romanus, palydėdama kankinančiomis pastabomis „Manau, tavo romanai kur kas geresni!“ Ir kiekvieną kart išleidus knygą minėtas ritualas kartodavosi. Štai aš stoviu Kembridže, Brauno gatvėje, prie durų vienintelio namo, kuriame užaugau ir į kurį grįždavau. Iš pradžių vienas, paskui su Uče, paskui su mūsų vaikais, ir visada mama pašnibždom kviečia mus vidun sakydama:

– Mane knyga tiesiog sužavėjo, ir tavo tėvui labai patinka. Sako, kad geresnė už paskutinę. Atrodo, jis jau greitai baigs...

Ir mes tyliai nutipenam koridoriumi, įeinam į tėvo „urvą“ ir pamatom jį miegantį su viskio stiklu, kietai suspaustu tarp šlaunų. Mano knyga guli su kitais daiktiniais įrodymais, gal kaip tik ji ir kalta dėl miego priepuolio?

Beje, taip pat nesu matęs, kad jis kada nors pabaigtų ir viskį. Tiktai mano motina, kaip ir Editos motina, į visus savo darbus – kad ir kokie menki jie būtų – žiūrėjo labai rimtai.

Manau, paprastai motinos būna kur kas rimtesnės negu tėvai. Kartą aš atsisėdau vakarieniauti, patapšnojau Učei per šlaunį ir į puspilnę sūnaus pieno stiklinę pripyliau vyno.

– Ar tu šiandien bent pasižiūrėjai į vaikus? – paklausė Učė. – Nagi užsimerk ir pasakyk man, kaip jie apsirengę.

Bet mano teorija Severino Vinterio atveju žlunga. Jų šeimoje *jis* buvo motina.

Nepraėjus nė savaitei, kai Učė sugavo mane vyną pilantį į pieną, buvome šurmuliuojančioje Vinterių virtuvėje; visur pilna mūsų visų vaikų, Severinas mums visiems verda savo žuvienę.

Mudu su Edita kalbamės prie virtuvės stalo; Učė riša kažkurio vaiko batą; jaunesnioji Vinterių duktė nenuleisdama akių spokso į mamos auskarą. Aš irgi negirdėjau, kad mergaitė būtų ką sakiusi, bet staiga Severinas atsisuko nuo viryklės ir suriko:

– Edita! – Ji pašoko. – Edita, – pakartojo jis, – tavo duktė, kuri visą dieną spokso į tave kaip į kokį veidrodį, jau ketvirtą sykį tave paklausė to paties dalyko. Kodėl tu jai neatsakai?

Edita pažvelgė į dukrą ir net nustebo, kad ši čia sėdi. Bet Učė viską girdėjo, ji visad girdėdavo, ką sako vaikai.

Učė atsakė:

– Ne, Dorabela, nelabai skauda.

Edita spoksojo į savo dukrą tarsi tik dabar sužinojusi, kad to mielo vaikelio kūne yra ir jos pačios dalis.

– Mamyte, ar labai skauda, kai praduria ausis? – sugriaudėjo nuo viryklės Severinas.

Edita atsakė:

– Taip, truputį, Fiordilidže. – Vardas teisingas, bet dukra ne ta. Visi tai supratome, laukėme, kol Edita pataisys savo klaidą, bet ji nepataisė.

– Tai *Dorabela*, Edita, – pasakė Severinas.

Dorabela nusijuokė, o Edita pažvelgė į ją. Severinas, tarsi aiškindamas man ir Učei, pasakė:

– Tai visai suprantama. Maždaug prieš ketverius metus to paties Editos paklausė Fiordilidžė.

Bet staiga toje šurmulingoje virtuvėje pasidarė labai tylu, tik žuvienė burbuliavo. Gal norėdamas išsklaidyti įtampą, kurią visad pajusdavome suvokę savo slaptas simpatijas vienas kitam, Severinas paklausė (nors ir labai keisti tokie žodžiai):

– O ar labai skauda, kai liežuvį vinimi prikala prie duonos lentelės?

Visi nusijuokėm. Kodėl? Pagalvojau apie mus keturis, bet tai man priminė mano tėvo interviu „Times“ žurnalistui, kai šis paprašė jį pasakyti keletą žodžių apie naują poslinkį Amerikos

užsienio politikoje „pabrėžiant kai kuriuos subtilumus, kurių mes, profanai, galbūt nesuvokėme“.

– Tai beveik taip pat subtilu kaip Rusijos revoliucija, – atsakė tada tėvas. Niekas nesuprato, ką jis turėjo galvoje.

Tai mano tėvo baisusis plačiakampis objektyvas. Aš niekad nesutikau su juo dėl Lenino. Leninas *buvo* būtinas. Žmonės yra būtini. („Kaip jums sekasi, – kartą pasakė Severinas. – Edita irgi tokia romantiška.“) O kartais pagalvoju, kad tos baisiosios mano mamos knygos buvo daug arčiau tiesos, negu mano tėvas sugebėjo įžvelgti. Mudu su Edita buvom išauklėti taip, kad nelaikėm savęs snobais – įsimylėję savo mamų nekaltybę.

Paryžiuje Edita ėmė domėtis ir skaityti viską, ką tik rasdavo apie tuos smulkesnius dailininkus, minimus mamos laiškuose. Apie kai kuriuos jų buvo tiesiog neįmanoma nieko rasti, bet ji stengėsi. Parašė ji tuo metu mažai, o kai jau buvo surinkusi gana daug medžiagos ir galėjo kvalifikuotai patenkinti mamos prašymą, jai staiga pasipiršo šeimininkas – tų pačių namų, kuriuose ji buvo lepinama viešnia. Jis su Edita visad buvo mandagus ir tėviškas, ir jai tai net galvon nebuvo atėję. Vieną rytą jis per smarkiai kaukštelėjo į minkštai virtą kiaušinį; šis iššoko iš taurelės ir nukrito ant persiško pusryčių kambario kilimo. Jo žmona nubėgo į virtuvę atsinešti kempinės. Edita pasilenkė prie jo kėdės ir ėmė savo servetėle valyti nuo kilimo geltoną košę. Jis panardino ranką jai į plaukus ir atsuko jos nustebusį veidą į save.

– Aš myliu jus, Edita, – pasakė kimiu balsu. Tada apsiverkė ir išėjo iš kambario.

Grįžo žmona su kempine.

– Ak, tai jis išlėkė? – paklausė ji Editą. – Jis visad labai susinervina, kai ko nors prikiaulina.

Edita nuėjo į savo kambarį ir susikrovė daiktus. Pagalvojo – gal reikėtų parašyti mamai ir pamėginti viską paaiškinti. Dar tebesvarstė, kai tarnaitė atnešė jai į kambarį paštą. Tai buvo dar

vienas mamos laiškas apie tuos mažesniuosius dailininkus. Ar galėtų Edita laikinai palikti savo darbus Paryžiuje ir su vienu pavedimu nuvažiuoti į Vieną? Mat mamos viršininkas domisi viena modernizmo serija. Be abejo, muziejus turi kai ką iš Vienos secesijos; turi Gustavą Klimtą, kuris (tvirtino Editos mama) iš tikro nelabai priklausė Vienos vėlyvajam jugendo stiliui, kadangi buvo labiau ekspresionistų pradininkas. Iš Vienos ekspresionistų jie turi Egoną Šylę ir Kokošką, ir net Richardą Gerstlį (kas čia toks, pagalvojo Edita). „Mes net turime tą baisų Fricą Votrubą, – rašė Editos mama, – bet mums reikia ko nors iš ketvirtojo dešimtmečio, tokio, kurio darbai būtų nepriklausomi, vaizduojamieji ir tarsi pereinamieji, kad galėtų atstovauti jiems *visiems*."

Dailininkas, kuriam turėjo atitekti ta abejotina užduotis, buvo studijavęs pas Herbertą Beklį Akademijoje. Jis „iškilo" maždaug tuo metu, kai naciai 1938 metais įžygiavo Austrijon. Kai dingo, buvo dvidešimt aštuonerių. „Visi jo paveikslai tebėra Vienoje, – rašė Editos mama. – Keturi paskolinti „Belvederiui", bet dauguma – privačiuose namuose. Visi jie priklauso jo vienturčiam sūnui, kuris, atrodo, nori parduoti jų kuo daugiau. Mums reikalingas tik vienas, na, gal daugiausiai du. Tau reikės padaryti skaidres, tačiau dėl kainos kol kas kalbėtis nereikia."

„Išvažiuoju į Vieną, – telegrafavo Edita mamai. – Pertrauka bus tikrai maloni. Labai laiku."

Iš Orli ji nuskrido į Švechatą. Vienoje ji lankėsi prieš trejus metus, gruodį, ir jai labai nepatiko. Tai buvo pats tipiškiausias Vidurio Europos miestas iš visų jos matytų, o šalta košė gatvėse jai atrodė tiesiogiai susijusi su slegiančiu barokiniu miesto sunkumu. Pastatai, kaip ir vyrai, jai atrodė lyg nesveikos spalvos ir aprengti kažkokiais blogai pasiūtais įmantriais drabužiais. Miestas nebuvo jaukus kaip koks kaimas, bet ir neturėjo tos elegancijos, kuri jai atrodė būtina miestui. Visur buvo matyti, kad neseniai baigėsi karas. Mieste buvo pilna ženklų, kad

iki Budapešto tik keletas kilometrų. Ji net nenumanė, kad yra beveik Vengrijoje. Vienoje ji išbuvo tik tris dienas ir pamatė tik vieną operą, „Kavalierių su rože", ji Editai kažkodėl pasirodė nuobodi, be to, per pertrauką prie jos prikibo kažkoks banalus tipas.

Bet dabar, kai Paryžiaus lėktuvas nusileido Vienoje, buvo kitas metų laikas: ankstyvo pavasario oras, dvelkiantis drėgme, saulėtu vėju, dangus tamsaus Belinio mėlynumo. Pastatai, kurie visi tada atrodė tokie pilki, dabar švietė subtiliomis ir gyvomis spalvomis; atrodė, tarsi rubuiliai amūrai ir visos kitos skulptūros surengė aukštai ant namų kokį prisistatymo pobūvį. Gatvės buvo pilnos žmonių, rodėsi, kad jų padvigubėjo. Kažkas buvo pasikeitę iš esmės, tai labiausiai rodė pagausėję vaikų vežimėliai; vieniečiai vėl buvo nusiteikę dauginti.

Taksi vairavo moteris, kuri angliškai mokėjo žodį „mielas". „Pasakyk man, kur norėti nuvežti, mielas?" – paklausė ji. Edita parodė jai adresą savo motinos laiške. Ji norėjo apsigyventi viešbutyje netoli „Belvederio", dar daugiau – norėjo sužinoti, kur gyvena to dailininko palikuonis. Jis buvo prieš keletą metų baigęs universitetą Amerikoje ir grįžo į Vieną, nes prie mirties buvo jo motina. Vėliau jis paveldėjo visus tėvo paveikslus. Vienoje jis planavo būti tik kol gaus universiteto diplomą, tuo metu ketino parduoti kuo daugiau tėvo paveikslų. Dar anksčiau jis parašė Moderniojo meno muziejui labai protingą ir sąmojingą laišką. Pradėjo konstatuodamas, kad muziejus tikriausiai nėra girdėjęs apie jo tėvą, ir tai visai atleistina, nes tėvas nebuvo labai žymus dailininkas, ir muziejus neturėtų jaustis ką nors pražiūrėjęs. Sūnui buvo dvidešimt septyneri metai, penkeriais vyresnis už Editą. Ji pamatė, kad jis gyvena tik už dviejų kvartalų nuo „Belvederio".

Vairuotoja nuvežė ją į viešbutį prie Švarcenbergo aikštės. Šalia viešbučio padavėjai statė didelius raudonos, baltos ir mėlynos spalvos „Cinzano" skėčius lauko kavinei. Buvo dar per vėsu

ilgai sėdėti lauke; saulė blausoka, tačiau Editą apėmė jausmas, kad ji tiktai kiek ankstokai atvyko į pobūvį, kuriam dar ruošiamasi. Ji padėkojo taksistei, ši atsakė:

– Gerai, mielas.

Editai reikėjo jos pasiklausti dar vieno dalyko: ji nežinojo, kaip tarti dailininko sūnaus vardą.

– Kaip reikia sakyti? – paklausė ji vairuotoją ir parodė jai motinos laišką. Ji ten buvo pabraukusi *Severinas* Vinteris.

– Severiiinas, – sumurkė vairuotoja.

Edita net nustebo, kaip jai patinka tarti tą vardą. „Severiiinas", – dainavo ji viešbutyje, kol maudėsi ir persirenginėjo. Vakariniuose kai kurių namų fasaduose aplink aikštę dar kai kur spindėjo saulė. Už putojančio fontano stovėjo rusų karo paminklas. Ji jau nebejautė, jog dar tą pačią dieną tas žmogus uždėjo ranką jai ant plaukų, pasakė: „Aš jus myliu, Edita" ir apsiverkė. Ji nusiųs jiems abiem kokį dailų dresdenietišką daikčiuką; pajuto šyptelėjusi nuo minties, kad tas daikčiukas bus pristatytas sudužęs.

Ji užsivilko glotnią, juodą, aptemptą palaidinukę ir švelnų pilką kaip ginklų plienas kašmyro kostiumėlį. Apie riešą du kartus apsuko ir užmezgė ryškiai žalią šalikėlį. Ji tokius dalykus mėgo ir jai tai visad išeidavo į naudą.

– Severinas Vinteris? – paklausė ji veidrodžio ir ištiesė ranką su tuo ryškiu šalikėliu tarsi kokiu talismanu.

Telefono ji nemėgo, tad nusprendė neskambinti; tiesiog ims ir pasivaikščiodama nueis tenai. Pamėgino įsivaizduoti to nelabai žymaus dailininko sūnų. Ji nenutuokė, ar jis pavaišins ją gėrimu, pakvies vakarieniauti, pasiūlys nueiti į operą, gal paskambins į „Belvederį", kad atidarytų jį vakare specialiai jai. O gal jis pasirodys varganas ir skurdžius ir jai pačiai teks kviesti jį vakarienės? Nežinojo, ar jai būti šauniai ir dalykiškai – pasakyti, kad atvyko į Vieną atstovaudama Moderniojo meno muziejui, kuris, atsiliepdamas į *Herr* Vinterio laišką apie jo tėvo

tapybą... o gal paprasčiausiai pripažinti, koks iš tiesų neoficialus yra šis jos apsilankymas.

Ji buvo tokia patenkinta palikusi Paryžių, kad apskritai pamiršo, ką čia veikia, o išeidama net ėmė abejoti, ar yra tinkamai apsirengusi. Apsiavė blizgančius žalius aukštakulnius ir nusprendė, jog taip ir bus gerai. Net Paryžiuje nedaugelis žmonių rengėsi kaip Edita, ir ji nusprendė, kad Vienoje – tai jau tikrai niekas. Juk pagaliau Severinas Vinteris buvęs Amerikoje. Galvodama apie Ameriką Edita visad turėdavo galvoje Niujorką. Ji nežinojo, kad Severinas Vinteris didžiumą laiko praleido Ajovoje – pusę prasėdėjo kalbos laboratorijoje su ausinėmis ant galvos, kitą pusę su ausų apsaugos priemonėmis ant imtynių kilimo (kaip tik dėl to ir dėl genų jo ausys buvo prisiplojusios prie galvos).

– Severinas, – pakartojo ji, tarsi ragaudama kokią sriubą. Ji įsivaizdavo liekną vyriškį su barzda, kuris panašesnis į perkopusį trisdešimt negu į dvidešimt septynerių. Amerikoje ji nė iš tolo nepažvelgdavo į universiteto absolventą, o Vienos absolvento apskritai net negalėjo įsivaizduoti. Kokia jo specialybė? Negarsių dailininkų doktorantūra?

Saulė dabar jau tesiekė viršutinę amūrų eilę virš senų Operringo pastatų. Jai praverstų apsiaustas. Pagalvojo, kad galėtų nusipirkti, tačiau prisiminė, jog austriški drabužiai dažniausiai arba odiniai, arba stori, tad apsivilko savo juodą paryžietišką peleriną. Ji buvo prašmatnoka, žiūrėdama į save su ja pagalvojo, kad *atstovauja* Niujorko moderniojo meno muziejui... ką tik atskrido iš Paryžiaus. Kas čia tokio?

Neilgai žingsniavusi ji sustojo priešais namą Švindgasėje, visai netoli, už kampo nuo „Belvederio“. Gana ūmiai sutemo. Gatvė buvo siaura, grįsta akmenimis; daugiabutis namas stovėjo priešais Bulgarijos ambasadą, šalia įstaigos, pavadintos Lenkijos skaitykla. Už kokio pusės kvartalo bolavo apiblukusios elegancijos kavinukė. Namo vestibiulyje ji perskaitė ant varinių

lentelių surašytas pavardes, palypėjo laiptais į antrą aukštą ir paspaudė skambučio mygtuką. „Severinas“, – sušnibždėjo pati sau. Tada nuleido smakrą, tikėdamasi jį kilstelti, kai jis atidarys duris; juk buvo nusprendusi, jog jis bus prakaulus, su barzda ir aukštas. Ir net pati nustebo, kad turėjo gerokai nuleisti akis. Vyrukas tarpduryje buvo švariai nusiskutęs, su sportbačiais, džinsais ir marškinėliais; atrodė kaip pats žaliausias amerikietis turistas Europoje. Ant viršaus dar vilkėjo rėksmingą striukę, juodą, su odinėmis rankovėmis ir stora, baisiai didele auksine I ant krūtinės. Amerikos barokas, pagalvojo Edita. Be abejo, tai koks nors jaunas Severino Vinterio draugas iš koledžo laikų.

– Ar čia gyvena Severinas Vinteris? – paklausė Edita gerokai abejodama.

– Žinoma, kad gyvenu, – atsakė Severinas. Jis atbulas atšoko nuo durų – labiau kaip boksininkas, akindamas priešininką pulti, o ne kviesdamas vidun. Bet jo šypsena užklupo ją visai netikėtai. Ji buvo berniukiška, bet kartu ir ne visai, ji pastebėjo ir perskeltą dantį su V formos plyšiu iki pat dantenų. Jam už nugaros degančioje šviesoje buvo matyti, kad jo tamsūs plaukai yra tankūs ir purūs, švarūs. Tai tikras žaislinis meškiukas, pagalvojo ji įeidama.

– Aš Edita Fuler, – tarė ji ir pati nustebo, kokia savimi pasitikinti jaučiasi su juo. – Atvažiavau čionai apžiūrėti jūsų tėvo paveikslų. Juk parašėte laišką Moderniojo meno muziejui?

– Taip, taip. – Jis nusišypsojo. – Bet iš tikro tai nemaniau, kad jiems *reikalingas* bent vienas paveikslas.

– Na, mano užduotis čia ir yra pažiūrėti, – tarė ji ir tuoj kiek susierzino, kad atsakė taip šaltai.

– Vakare? Argi Niujorke paveikslai apžiūrinėjami ne dienos šviesoje? – paklausė jis.

Edita nukaito, bet tuojau pajuto, kad jis su ja žaidžia; jis tikras išdykėlis, šitas meškiukas; ir jinai nusijuokė. Ji įėjo į svetainę, taip prikimštą paveikslų, kad net nesimatė kurio nors vieno kon-

kretaus. Tai buvo kambarys su ketveriomis kažkur vedančiomis durimis, visas pilnas knygų, nuotraukų ir šiaip visokių keistų dalykų. Ji pagalvojo, kad toji svetainė – tiktai ledkalnio viršūnė, kokio nors žemyno kalnas. Kambarys buvo toks prikimštas, kad Edita net nepastebėjo žmonių, o kai susivokė, kad yra su jais pažindinama, net krūptelėjo. Pirmoji buvo moteris, kuriai galėjo būti ir keturiasdešimt devyneri, ir šešiasdešimt dveji, ji vilkėjo palaidą suknelę apnuogintais pečiais, kuri buvo sumodeliuota, sukirpta ir pasiūta Editai nesuvokiamu būdu – tarsi paskubom sukurpta iš jugendo stiliaus paklodės. Tai buvo Frau Reiner.

– Mano mamos draugė, – pasakė Severinas Vinteris. – Ji taip pat buvo modelis.

Gilių raukšlių išvagotas ponios Reiner veidas, plačios lūpos ir blausi oda buvo visa, ką Edita galėjo priskirti prie modelio karjeros požymių, mat visas jos kūnas buvo paslėptas jos apdaro menuose.

Po jos buvo pristatyti du kone dvyniai vyriškiai, kurių pavardės buvo tokios pat keistos kaip ir išvaizda. Tos pavardės priminė kažkokį egzotišką meniu, iš kurio neturėdamas gero patarėjo nedrįstum nieko užsisakyti. Jiedu buvo perkopę per penkiasdešimt ir atrodė panašūs į šnipus ar gangsterius, pensininkus arba nebesportuojančius boksininkus, kurie yra daugiau pralaimėję negu laimėję. Tada Edita nežinojo, kad jiedu Severinui yra du mylimi dėdės. Tai buvo Zivanas Kniazevičius ir Vasas Trivanovičius, senieji četnikai laisvės kovotojai, Jugoslavijos pilietinio karo pabaigoje nusigręžę nuo Tito ir jo partizanų. Kaip ir daugeliui kitų, Viena jiems pasirodė artima Rytams. Su Severino Vinterio aplinka jiedu turėjo tiek pat bendro, kiek Katrina Marek. Jiedu išmokė jį imtynių; patarė jam tą sportą kultivuoti Amerikoje ir kada nors įveikti rusus. Kadaise jiedu priklausė Jugoslavijos laisvųjų imtynių rinktinei. Vasas Trivanovičius 1936 metais Berlyno olimpiadoje laimėjo bronzą; Zivanas Kniazevičius irgi pasiekė šį tą panašaus.

Tarsi kokie du riteriai Vasas su Zivanu vienas po kito pabučiavo Editai ranką. Bet Frau Reiner irgi kilstelėjo ranką – Editai nuojauta miglotai pakuždėjo, kad turi ją pabučiuoti; taip ir padarė. Ranka atrodė kaip brangenybių dėžė; Edita kone apstulbo užuodusi, jog kvepalai tokie patys kaip ir jos. Vadinasi, savo kvapų skoniu reikia suabejoti.

Severinas Vinteris sukosi aplink apskritą masyvų stalą su didžiule keramine inkrustuota šachmatų lenta vidury, šokinėjo guviai kaip keistai treniruotas elnias.

– Gal paragautumėt Kremzer Šmito? – paklausė jis Editos. – Arba alaus?

Alaus ji nemėgo, o Kremzer Šmitas jai skambėjo kaip kokia dešra, bet ji ryžosi ir atsikvėpė pamačiusi, jog tai yra deramai atšaldytas geras baltasis vynas.

Senieji četnikai kažką burbuliavo tarpusavy serbiškai. Net Edita suprato, kad vokiškai jiedu gaudosi menkai; vienas jų buvo kiek kurčias ir jam reikėjo kone šaukti. Ponia Reiner plačiai nusišypsojo Editai, tarsi ši būtų koks delikatesinis užkandis. Geriausiai Edita jautėsi žiūrėdama į Severiną, kurio elgesys su draugais jos akyse radikaliai keitėsi. Jis atrodė tarsi koks jų pasakų princas; ji dar nebuvo mačiusi labiau už jį savimi nepasitikinčio žmogaus. Baisus gramofonas grojo Mocartą, ir Severinas negalėjo nusėdėti vietoje. Jis lingavo savo krėsle, kresčiojo galvą. Kodėl jis su ta baisia striuke, stebėjosi Edita, ir pagalvojo – gal jo rankos randuotos.

Frau Reiner apipylė Severiną klausimais, o jis vertė juos Editai.

– Frau Reiner mano, kad tą peleriną jūs tikriausiai pirkote ne čia, – pasakė jis.

– Aš ją pirkau Paryžiuj, – atsakė Edita, ir Frau Reiner linktelėjo.

– O jūsų batai, be abejo, iš Niujorko? – naujas klausimas.

Edita niekaip nesugebėjo prisiminti kokio nors koledžo, kurio pavadinimas prasidėtų stora geltona I.

Staiga jie visi kartu susiruošė išeiti. Edita pagalvojo, kad jie panašūs į cirko trupę. Du seni imtynininkai su tamsiais šnipų kostiumais ir plačiais storais švarkais, tinkamais ginklams slėpti. Tarsi kokie seni mokyklos laikų komandos draugeliai jiedu eidami vienas kitą nuolat kumšėjo, graibštė ir stumčiojo. Frau Reiner įsikibo Severinui į dešinę parankę, o Edita pasijuto savaime atsidūrusi kairėj. Taigi jis ėjo vidury ir vertėjavo joms.

– Šylė kartais mėgdavo čia pietauti, – pasakė Frau Reiner ir kažką sušnekėjo jam į ausį savo sodria vokiečių kalba.

– Ji sako, – paaiškino Severinas Editai, – kad dar vaikas ji buvo modelis Šylei paskutiniais jo gyvenimo metais.

– Jis mirė vos dvidešimt aštuonerių, – pasakė Edita ir tuojau pasijuto tarsi kvailutė, nes jis pažvelgė į ją taip, tarsi būtų pasakiusi: „Kai lyja, būna šlapia."

– Bet aš tuo netikiu ir nepatariu jums, – pasakė Severinas.

– Ką, jam buvo ne dvidešimt aštuoneri? Jis išvis nemiręs?

– Nemanau, kad Frau Reiner kada nors buvo jo modelis mergytė. Nei Šylės darbo albumuose, nei drobėse, nei nebaigtuose darbuose nėra nė vieno jos piešinio. O juk visi jo paskutinių metų darbai buvo peržiūrėti. Nebent kūrinys buvo taip nevykęs, kad jis jį sunaikino, nors paprastai taip nedarydavo. Frau Reiner pozavo daugybei tapytojų, – nors ir ne tokiai gausybei kaip mano motina, – bet ji nuolat gailėdavosi, kad kai gyveno Šylė ar Klimtas, ji dar tebuvo pozuotoja mergaitė.

Frau Reiner kažką pasakė, ir Severinas tarė:

– Ji pripažįsta, kad Klimtui nėra pozavusi.

Frau Reiner vėl kažką pasakė.

– Bet ji tvirtina, kad sykį jis ją buvo užkalbinęs, – sušnibždėjo Severinas Editai. – Tai gali būti ir tiesa, bet kažin ar ji tada buvo pakankamai paaugusi, kad tai prisimintų.

Edita labai nustebo, kaip arti jis palinksta prie jos kalbėdamas. Jis tiesiog nesugebėjo kalbėti nesiliesdamas, nespusčiodamas, nesiglausdamas, tačiau ji jautė, kad čia nesama nei kokių

užmačių, nei sekso. Ji pastebėjo, kad kalbėdamas su senaisiais četnikais jis taip pat liečia ir juos.

Tai tiesa – Severinas niekad negali susilaikyti nelietęs to, su kuriuo kalbasi. Vėliau mane erzino, kad jis tiesiog paskandindavo Učę pokalbyje – turiu galvoje, viešumoje, dideliuose pobūviuose. Mudu su Edita, be abejo, buvome diskretiškesni. Bet pripažįstu, kad Severinas „paskandindavo" pokalbyje ir *mane patį*. Jo ranka nuolat atsiduria tau ant peties, arba jis sugniaužia tavo riešą ir su kiekvienu sakiniu spuscioja. Kartais ir įžnybdavo. Net pamenu, jog kartais liesdavo mano barzdą. Bet tai tebuvo jo būdo bruožas, jo nepaliaujamo judėjimo pasekmė. Nelabai sutinku su Editos nuomone, kad jis taip darė iš nepasitikėjimo savim – gal ir taip, bet gal jis tai darė taip sąmoningai, jog nuspręsdavai, kad žmogus tiesiog *negali* būti toks, ir padarydavai išvadą, jog jis yra absoliučiai natūralus.

Šiaip ar taip, Editai jis padarė įspūdį kaip koks mielas gyvūnas. Kai kalbėdavo, jis atrodydavo kur kas vyresnis, o kai šypsodavosi, jai patikdavo jo berniukiškumas.

Mano manymu, kai susipažįstame su kokiu žmogumi, galime iškart jį pamėgti, jei matome, kaip labai jį mėgsta jo draugai. Edita minėjo, kad labiausiai jai krito į akis, kaip Severiną myli Frau Reiner ir abu četnikai.

– Bet man jis vis tiek būtų patikęs, – sakė man Edita, – nes jis buvo pirmas vyras, kuris elgėsi su manim laisvai. Na, turiu galvoj, buvo linksmas, komiškas. Bet ir ne iš tų užsispyrusių juokdarių, kurie viską stengiasi paversti pokštais. Jis buvo *grynakraujis* pokštininkas. Tiesiog matė ką nors juokingo visur kur – net manyje, nors, be abejo, į save žiūrėjau labai rimtai.

Na, tiek to, kaip sakoma, neskaldysiu iš adatos vežimo. Manau, labiausiai Editą papirko tai, kas gali papirkti bet kurį mūsų – tai pavydas.

Jie nuėjo į serbų restoraną: ten visa publika žinojo, kas yra Vasas ir Zivanas, kiti tapšnojo jiems per nugaras ir jiedu svaidė

į anuos salierų kotus, ten Edita su Severinu bei Frau Reiner taip pat buvo laikomi kone tokiais pat didvyriais. Grojo kankinanti styginių muzika, patiekalai buvo baisiai aštrūs, visko buvo tiesiog per daug, tačiau Edita liko labai patenkinta.

Severinas Vinteris pasakojo jai istorijas apie savo motiną ir tėvą (esu tikras, kad tos fantazijos apie zoologijos sodą ten irgi būtinai figūravo), pasakojo, kaip Zivanas su Vasu pabėgo iš Jugoslavijos, pasakojo jai apie Frau Reiner, kai ši buvo pati populiariausia pozuotoja mieste (Edita jau ėmė tuo tikėti). „Ji iš mano motinos perėmė viską, ką tik sugebėjo", – sakė Severinas. Dar pasakė jai, kad I ant jo švarko reiškia Ajovą ir kad didžiausias jo pasiekimas šalies čempionate yra antroji vieta Didžiajame dešimtuke 157 svarų kategorijoje.

– Kiek jūs sveriat dabar? – paklausė Edita. Mat jis atrodė gerokai pastambėjęs, nors tais laikais dar gana lieknas.

– Šimtą penkiasdešimt aštuonis, – atsakė jis.

Ji nesuprato, ar jis vėl juokauja. Iš jo visko galėjai tikėtis.

Tada jis pasilenkė per stalą ir pasakė:

– Tai, vadinasi, ryte, ar ne? Apsilankysim „Belvederyje". Taip pat nuvesiu į kai kuriuos namus, pas senus tėvo draugus, kurie turi vienus geresnių jo paveikslų. Nemanau, kad mano tėvas kada nors *pardavė* bent kokį paveiksliūkštį; na, bent jau neuždirbo iš to. Net nemoku pasakyti jums, kaip džiaugiuosi, jog atvažiavote. – Edita pažvelgė į jo plaukus, akis, į tą nenormalų dantį. – Aš tiesiog trokštu išvažiuoti iš Europos. Viskas čia miršta – žmonės ir visa kita. Labai noriu grįžti į Ameriką, bet pirmiausia reikia kaip nors atsikratyti tų paveikslų. Ir prisipažinsiu – tai man kaip grūdas aklai vištai.

Ir staiga Edita suvokė, kad jis kalba apie *pinigus*; jis kalbasi su Niujorko moderniojo meno muziejaus atstove, atskridusia iš Paryžiaus dar kartą žvilgtelti į senąjį Kurtą Vinterį. Ji susivokė, jog net neturi supratimo, kiek muziejus galėtų jam sumokėti, bet vargu ar suma galėtų būti didelė. O Dieve, gal jie mano, kad

Kurto Vinterio paveikslas gali būti *dovana*? Ar tai nėra įprasta? Ir tiktai vienas, daugiausia du, rašė jai mama.

Nė pati nesuprasdama kodėl, Edita palietė jo ranką; tas nelemtas fizinis kontaktas tiesiog užkrečiamas. Bet, nespėjus jai nieko pasakyti, Frau Reiner palinko prie Severino. Ji krimstelėjo jam į ausį, paėmė už smakro, pasuko galvą į save ir sodriai pabučiavo į lūpas. Edita net pamatė, kur kyštelėjo ponios Reiner liežuvis. Severinas neatrodė labai nustebęs, tik kiek sugaišintas, bet Frau Reiner pažvelgė į Editą taip išraiškingai, kad ši net nutirpo. Pasijuto tarsi kokia mergytė. *Jo motinos draugė*, kurgi ne. Edita pasakė:

– Visą vakarą žiūriu į jūsų suknelę ir niekaip nesusigaudau, kaip ji padaryta. – Frau Reiner nustebo, kad Edita jai kažką sako. Žinoma, ji nesuprato ką. Bet Edita visa tai sakė Severinui. – Gal tą suknelę jums sukūrė Gustavas Klimtas? – paklausė ji. – Frau Reiner po žodžio „Klimtas“ tarsi krūptelėjo, o Edita kalbėjo toliau: – Na, turiu galvoj, ji labai klimtiška: blizgantis auksavimas, maži kvadratėliai, egiptietiškos akių formos. Bet kai jūs taip savotiškai joje suvystyta, manau, suknelė savęs neatskleidžia.

Ji sutrikusi nutilo; net neprisiminė, kada anksčiau buvo tokia agresyvi.

Severinas atsakė jai nutaisęs tą pačią berniukišką išraišką, tačiau buvo justi ir tas pats kitiems vyrams būdingas erzinantis tėviškas globėjiškumas.

– Nemanau, kad norite, jog tai jai išverčiau, – tarė jis. Bet ir toliau šypsojosi; buvo matyti tas gundantis dantis. – Bet jeigu *norite,* galiu išversti.

– Ne, nereikia, – atsakė ji. Ir apimta atvirumo pridūrė: – Manau, ji jums per sena.

Tai jam padarė įspūdį, jis pirmą sykį tarsi surimtėjo. Bet ir ji pati jautėsi nepatogiai dėl tų savo pasakytų žodžių. „Juk koks man skirtumas?“ – vos nepasakė garsiai.

Namo visi važiavo vienu taksi. Frau Reiner sėdėjo Severinui ant kelių; ji du kartus palaižė jam ausį. Edita buvo įsprausta tarp jų ir Zivano ar Vaso – dar nesugebėjo jų atskirti. Kitas vyriškis sėdo priekin.

Editą jie išleido prie Švarcenbergo aikštės viešbučio.

– Ak, *Geld*, – tarė Frau Reiner, turėdama galvoj viešbutį. Edita pakankamai mokėjo vokiečių kalbą, kad suvoktų, jog kalbama apie pinigus.

– Na, supraskit, juk tai Niujorko moderniojo meno muziejus, – pasakė Severinas angliškai. Tai buvo skirta Editai, ne Frau Reiner, ir Edita suprato, kad jis numano, jog *ji* turi begales pinigų. Gal jam tas Moderniojo meno muziejus irgi buvo vienas iš juokingesnių dalykų.

Ji jautėsi baisiai. Bet jau atėjo laikas lipti iš mašinos, vienas četnikas imtynininkas kaip koks asmens sargybinis atidarė jai dureles, Severinas nukėlė Frau Reiner sau nuo kelių, apėjo aplink mašiną ir pasakė Editai:

– Sutinku su jumis. Taigi lauksiu jūsų prie „Belvederio“ dešimtą.

Ir jis taip skubiai paspaudė jai ranką, kad ji net nesuspėjo atsakydama spustelti, tada greitai vėl sėdo į taksi. Senieji imtynininkai jai choru kažką šaukė, bet ji jau buvo viešbučio vestibiuly ir matė save dvidešimtyje auksuotų veidrodžių; tik tuomet Editai toptelėjo, kad pati nesuvokė, ką Severinas turėjo galvoj sakydamas, kad sutinka su ja. Dėl Frau Reiner klimtiškos suknelės? Ar dėl to, kad Frau Reiner jam per sena?

Edita grįžo į kambarį ir dar kartą nusimaudė. Ji pyko ant savęs. Nusprendė, kad taip atsitiko jai staiga atsidūrus tokioje neįprastoje aplinkoje – todėl ir persistengė. Nusprendė, kad visi jie yra labai neįprasti žmonės, tikri „miesto vaikai“, kaip rašė jos motina, žmonės, kurie „į dvidešimtą amžių žiūri su nepasitikėjimu“. Toji pastaba labai teisinga. Kartą paklausiau Severiną, ar ta naujoji vadinamoji lyčių laisvė jam atrodo kaip kažkoks kaprizas.

– Man visas dvidešimtas amžius atrodo kaip kaprizas, – atsakė jis. Bet ir vėl tas jo tarsi akį merkiantis dantis! Jis niekad nepasakys tau tiesos!

Prieš atsiguldama Edita peržiūrėjo visus savo drabužius, mėgindama apsispręsti, kaip apsivilkti einant į „Belvederį". Galiausiai ir dėl to supyko ant savęs; juk šiaip ji nelabai kreipia dėmesį į drabužius. Jau gulėdama žiūrėjo, kaip miesto šviesos stengiasi prasimušti pro aukštus langus ir storas kremines užuolaidas. Kodėl aš rengiuosi taip juodai, svarstė ji. Prieš užmigdama dar pagalvojo, kad būtų gerai, jei Severinas ryt į „Belvederį" ateitų ne su ta baisia savo striuke.

Aš tą jo striukę mačiau tik kartą. Kai mudu su Učė su juo susipažinom, jis tą striukę jau buvo išaugęs – turiu galvoj, kūniškai. Buvau nusprendęs, kad tiesiog išmetė ją ar kur nors nukišo. Na, o vieną dieną, kai mudu su Učė sėdėjom ant savo namo laiptų, šaligatviu atėjo Edita ir atsisėdo tarp mūsų. Severinas yra „susirūpinęs dėl viso to", pasakė ji mudviem. Mudu su Učė irgi kaip tik apie tai kalbėjomės. Tai buvo tuo metu, kai Edita jau buvo išreiškusi man savo būgštavimus, jog abejoja, ar „visa tai" pavyktų. Visi žinojo, kad Severinas yra nepatenkintas, tačiau mūsų santykiai buvo dar labai neseni ir Severinas dar nebuvo aiškiai pasakęs, dėl ko konkrečiai yra nepatenkintas. „Pamaniau, kad mums visiems reikia pasikalbėti, – pasakė tada Edita. – Na, mums visiems keturiems, kartu." Taigi sėdėjom ant laiptų ir laukėm Severino. Jis nuvežė dukras pas kažkokias drauges pažaisti. Mūsų vaikai buvo išėję. Buvo ankstyvas pavasaris, saulė jau neblogai švietė, bet ant laiptų sėdėti dar buvo šaltoka.

– Ar Severinas nori kalbėtis? – paklausė Učė Editą. – Turiu galvoj, kad kalbėtumėmės visi keturiese.

– Na, manau, būtų gerai, – tarė Edita. Sėdėjom toliau.

Severinas sustojo su mašina priešais namą, išjungė variklį ir sėdėjo žiūrėdamas į mus tris ant laiptų. Jis šypsojosi. Pajutau,

kad laikau Učę ir Editą už rankų. Jis sėdėjo prie vairo tarsi kokia besišypsanti kamera, o kai išlipo ir patraukė mūsų link, pajutau, kaip Edita spustelėjo man ranką. Tada pastebėjau, kad jis apsivilkęs tą nelemtą striukę. Rankovės buvo kažkur per dilbių vidurį, o juosmuo baigėsi po krūtine. Marškinėliai, džinsai ir sportbačiai buvo įprasti, kaip kokia uniforma, bet nors tos striukės nebuvau matęs, iš karto supratau, kad tai ta pati. Net tas prakeiktas oras tikriausiai buvo toks pat kaip tą dieną Vienoje!

Laiptų jis taip ir nepasiekė. Edita pašoko ir pribėgo prie jo dar ant šaligatvio.

– Iš kur tu ją ištraukei? – sušuko ji ir griebė už striukės. Jos veidas buvo nusuktas nuo mūsų į jį, todėl nematėme, ar ji supykusi, ar apsidžiaugusi. Ji kurį laiką purtė striukę, paskui apkabino jį. Mes to nepastebėjome, bet, atrodo, tai jis nuvedė ją į mašiną... o gal ji pati pasuko mašinos link, jis tik sekė iš paskos. Ji atsisėdo į keleivio vietą, mes matėme tik jos profilį, tad veido išraiškos nuspėti negalėjau. Severinas dribtelėjo prie vairo ir paskubom mums pamojavo; ko gero, net nežvilgtelėjo mūsų pusėn. „Iki!“ – šūktelėjo jis. Jam nuvažiuojant Edita nesujudėjo.

– Severinas ne taip lengvai užleidžia vairuotojo vietą, – vėliau pasakė man Edita.

– O kaip tau tai patinka? – paklausiau.

Edita atsakė:

– Aš iš pat pradžių supratau, kad jis yra neblogas vairuotojas.

Severinas praeitį vertino rimtai, todėl ir susirado tą savo seną striukę ir pavogė iš mūsų visą sceną, kurios tikėjomės.

3

Žvalgybos ataskaita: Učė (134 svarų kategorija)

1945 metų liepos 9 dieną sąjungininkai okupuojamą Vieną pasidalijo į keturias dalis. Amerikiečiai ir britai susigrobė geriausius gyvenamuosius rajonus, prancūzai pasiėmė turgavietes ir daugumą prekybos zonų, o rusai (kurie turėjo ilgalaikių realistiškų planų) įsikūrė darbininkų pramoniniuose rajonuose ir miesto centre netoli ambasadų bei vyriausybės pastatų. Dalijantis tą didžiulį tortą paaiškėjo kai kurios svečių skonio savybės.

Visi žino, kad sovietai negalėjo Vienoje tvarkytis taip pat kaip Berlyne. Tačiau ne visi žino, kaip jie stengėsi tai padaryti. Šešiolikoje iš dvidešimt vieno rajono policijos šefais buvo paskirti komunistai – tikras rusiškas stebuklas. Per dešimties metų okupaciją maždaug trečdalis Vienos antisovietų dingo; gal jie taip ir nesuvokė, kuri okupacinė zona kam priklauso, todėl pasiklydo. Šiaip ar taip, kancleris Figlis turėjo pripažinti: „Mes prie ilgo pavardžių sąrašo tiesiog turėjom parašyti žodį „dingęs". Dar vienas stebuklas.

Jeigu nebuvai komunistas ir nemokėjai nepaisyti reketo bei kulkosvaidžių, komunistinėje zonoje gyventi būtum tiesiog negalėjęs. Učė, žinoma, pasirinkimo neturėjo. Būdama tik septynerių, ji jau tarsi tapo komuniste; jos globėjas kapitonas Kudašvilis daugelio Eichbiulio moterų anaiptol nebuvo laikomas

didvyriu, bet jis vis vien buvo jos išgelbėtojas. Nors jai ir ne tėvas, juk vis tiek buvo jos pribuvėjas, priėmęs ją iš karvės vidurių, kuriuose ji saugiai tūnojo.

Kapitonas Kudašvilis, be abejo, apsistojo rusų zonoje, ketvirtoje. Učei pasisekė, kad jis buvo idealistas. Jis iki tol dar nebuvo matęs karo našlaičių. Učė nebuvo mačiusi Vienos. Ta diena, kai kapitonas Kudašvilis nuėjo į Argentinos gatvę (našlaičių prieglauda buvo netoli Pietinės geležinkelio stoties), buvo pirma Učės diena ne barake arba tvarte. Puikiai įsivaizduoju, kad, dvi dienas praleidęs karvėje, buvimą bet kur kitur imi suvokti kaip prabangą. Be to, namai toje gatvėje buvo tokie puošnūs, kad priminė jai mamos prisivogtas knygas.

Učei prie atlapo prisegė gimimo liudijimą. Kudašvilis jai davė nukauto kareivio šaliką; net keturis kartus apsukus aplink jos kaklą, šaliko galas dar vilkosi šaligatviu. Jiems atėjus į našlaičių prieglaudą Učė kažkaip iš karto pajuto, kad yra atvesta čionai gyventi visam laikui. Kudašvilis jai, be abejo, kažką aiškino, bet rusiškai ji dar nesuprato.

Viduje tuo metu vyko tarsi koks spragos kartų kaitoje demonstravimas – tos kartos, kuri buvo tiesiog prapuolusi. Buvo pilna senelių, kurie norėjo palikti vaikaičius; tai tėvų karta pralaimėjo karą ir pralaimėjo patys save. Učė prisimena, kad Kudašvilis tenai buvo vienintelis savo kartos atstovas; visi tiesiog spoksojo į jį. Viena senyva moteriškė priėjo prie jo ir spjovė ant krūtinės, bet kalta dėl to buvo tik rusiška uniforma. Viena senelė bandė išsivaduoti nuo penketo ar šešeto vaikaičių. Prieglaudos darbuotoja maldė labiausiai verkiantį vaiką, kita tramdė dar du, tačiau senelei niekaip nesisekė atsikratyti dar dviejų ar trijų. Vos tik ji pasukdavo durų link, kuris nors pripuldavo prie jos ir mirtinai įsikabindavo. Ir visi jos vaikaičiai klykė, bet Učei didžiausią įspūdį padarė ne tie klykiantieji, o tie, kurie jau buvo palikti anksčiau. Jie neverkė, jie net nejudėjo. Jie buvo nebylūs stebėtojai, ir Učė suvokė, kad jų veiduose jau niekada nebebus jokios išraiškos.

Kudašvilis norėjo kažkur pasirašyti, bet Učė sugriebė jo ranką su plunksna. Ji jo nepaleido, kandžiojo jį, bandė surišti tuo ilguoju jo duotu šaliku. Kudašvilis nesipriešino; gal jis apskritai nelabai vertino vaikų prieglaudas. Jis pakėlė ją ir išsinešė iš tenai. Dar ir dabar ji tvirtina, kad tada visiems šaukė: *Auf Wiedersehen!*

Kai jiedu ėjo Argentinos gatve atgal į ketvirtąjį sektorių, Kudašvilis nusegė Učei nuo palto atlapo gimimo liudijimą ir įsidėjo į savo odinę planšetę prie kitų dokumentų. Jam ant krūtinės po medaliais tarsi koks sušalęs vištašūdis bolavo senutės skreplys. Kudašvilis apsivalė nosine. Jis nusisegė vieną medalį ir užkabino Učei ant atlapo. Ji ir dabar jį tebeturi: tai pasižymėjimo medalis, kuris jam buvo įteiktas – kiek man galėjo paaiškinti išmanantieji – už didvyrišką dalyvavimą ginant šaunųjį Kijevo miestą, Ukrainos sostinę. Bet gal tai tėra simbolis.

Taigi Učė grįžo atgal į ketvirtąjį sektorių su savo išgelbėtoju kapitonu Kudašviliu, ir visus tuos dešimt metų, kol Vienos miestą valdė sąjungininkai, gyveno kapitono bute su ateinančia tarnaite, aukle ir skalbėja Dreksa Nef. Poniai Nef rusai rūpėjo nė kiek ne daugiau kaip ir kiti Vienos gyventojai, tačiau kapitonas Kudašvilis jai rūpėjo. Ji buvo sarkastiška senyva moteriškė, palikta vyro dar prieš karą, kuriai šiek tiek džiaugsmo suteikdavo jaunas vaikinukas austras, toks ligotas, kad į kareivius netiko, kuris jai kas savaitę sumokėdavo dvidešimt šilingų, kai ateidavo atsiimti motinos skalbinių, – už papildomą jam suteikiamą paslaugą garinėje.

Dreksa Nef barė ir užgauliojo Učę, bet ir rūpinosi ja. Kudašvilis kasdien pareigingai nuvesdavo Učę į mokyklą, o po pamokų jos laukdavo ir namo parsivesdavo jau Dreksa Nef. Kai kiti vaikai imdavo prie jos kibti, Dreksa Nef liepdavo jiems pasakyti: „Kapitonas Kudašvilis yra morališkas žmogus, nors ir rusas, o morališku žmogum ne visi jūs galit pavadinti savo tėvą, jį turite..." Učė, be abejo, to niekad nepasakė.

Tai ta pati Dreksa Nef paruošė Učę tapti ruse. Dreksa manė, kad mokykloje Učė tik gaišta laiką. „*Ja*, bet ar tave šiandien mokykloje mokė, kaip tai vadinasi *rusiškai*? – klausdavo ji po pamokų. – Nes juk tenai jis tave nusiveš, *Liebchen*, jeigu tik nepaliks čia, o kapitonas Kudašvilis yra per daug morališkas žmogus, kad paliktų tave bet kur, – tą tai jau galėtum žinoti." Taigi Učė ėmė paisyti savo globėjo, išmoko iš jo rusų kalbą, taip pat žaidimą, vadinamą „telefonu". Ji išmoko niekur neiti, pirma nepaskambinusi numeriu 06-036-27. Tais laikais automatinio jungimo dar nebuvo, ir Učė turėdavo pati pasakyti operatorei numerį. Ji išmoko jį atmintinai: *Null sechs, nul sechsunddreizig, siebenundzwanzig*. Tai buvo kapitono Kudašvilio tarnybinis numeris, ji nežinojo, kokioje vietoje ta tarnyba yra, ir kapitonas telefonu niekada neatsiliepdavo pats. Ji paskambindavo ir tada laukdavo bute arba skalbyklos kambarėlyje, kur Dreksa Nef skalbdavo ir plepėdavo.

Paprastai jos ateidavo du vyrai. Tai būdavo ne rusai, be uniformų. Bet jie dirbo rusams. Učė pastebėjo, kad jie labai akyli. Kartais jie neidavo kartu su ja, sekdavo kiek atsilikę. O jei kas nors ją užkalbindavo, tiedu vyrai labai staiga atsirasdavo šalia, ir nesvarbu, kas tas užkalbinęs būdavo, atsiprašydavo.

Žinoma, tik daug vėliau ji suprato, kas tie vyrai buvo ir kodėl ją reikėjo saugoti. Daugeliui žmonių rusų sektoriuje buvo reikalinga apsauga, bet Učka buvo „ta rusų kapitono dukra ar kas ten" ir turėjo būti saugoma nuo antisovietų. Tie ją saugantys vyrai buvo iš garsiausios Vienos nusikaltėlių gaujos: Beno Blumo gaujos, kuri varė cigarečių kontrabandą ir nelegaliai pardavinėjo nailonines kojines; žinoma, tai buvo tik nekalčiausios jų veiklos sritys. Svarbiausia buvo ta, kad jie buvo atsakingi už tą garsųjį „dingusį" trečdalį Vienos antisovietų. Mainais už rusams teikiamas paslaugas rusų sektoriuje policija žiūrėjo pro pirštus į visus tuos smulkius jų nusikaltimus. Jie žudė žmones. Ko gero, kapitonas Kudašvilis jiems net vadovavo, ir, ko gero,

Učės kaimynams tai nebuvo paslaptis. Bet kuris Vienos gyventojas, sužinojęs jos istoriją, nebūtų linkėjęs jai blogo, bet ji buvo susijusi su Kudašviliu, o jau jam vieniečiai tikrai linkėjo blogo. Beno Blumo gauja varė ne tik cigarečių ir nailoninių kojinių kontrabandą; jie gabeno žmones – anapus. Učė tikriausiai buvo labiausiai saugomas vaikas ketvirtame sektoriuje.

Severinas Vinteris, kuris niekad nesidžiaugė savo antromis vietomis varžybose, sakė, kad Učė nebuvo geriausiai saugomas vaikas ketvirtame sektoriuje; jis tvirtino, kad tai buvo *jis*. Žinoma, jis buvo saugomas ne rusų, o *nuo* rusų; jo padėtis buvo tipiškesnė. Jo motina parsivežė jį iš Londono karo pabaigoje; daug Kurto Vinterio paveikslų ji paliko tenai, bet daug jų dar buvo likę ir Vienoje. Ji atvažiavo ieškodama Kurto Vinterio, turėdama menką viltį, kad jį suras, ir pareikalavo, kad jai būtų atiduotas senas butas Švindgasėje, nors draugai ir sakė jai, kad tenai dabar rusų zona. Ji vis tiek nepasidavė. Juk kur kitur vyras ieškotų jos, jei kartais sugalvotų ieškoti.

Katrina Marek karo metais Londone anaiptol nedirbo aktore, ir apskritai scenon ji niekad nebegrįžo. Londone ji pozavo vienam dailininkui, Vienoje 1945 metais ėmėsi to paties. Ji jau buvo gerai žinoma tuo metu, kai Severinas kas rytą žygiuodavo į berniukų akademiją. Ji nenorėjo, kad sūnus pamirštų anglų kalbą. „Tai tavo bilietas iš šitų arklidžių, iš šitos taukuotos *Küche*“, – tvirtino Katrina Marek sūnui ir reikalavo, kad jis kas rytą būtų lydimas iš rusų sektoriaus į amerikiečių sektorių amerikiečių mokyklon, o paskui atgal į rusų sektorių. Dėl to reikėjo nežmoniškai kovoti prieš biurokratines kliūtis, kurias įveikti galėjo ne kiekvienas, bet Severino palydovai žinojo, kas kuo kvepia. Jo palyda buvo jo motinos draugai, du labiausiai vertinami Vienos pozuotojai vyrai. Severinas tvirtina, kad jiedu buvo kone tokie pat populiarūs Vienos akademijos Guetersloho paskaitose kaip ir jo motina. Katrina juodu sutiko, kai vienas dailininkas paprašė ją papozuoti su jais. Be abejo, tai buvo Zivanas Kniazevičius

ir Vasas Trivanovičius, imtynininkai iš 1936 m. Berlyno olimpiados. Vienos okupacijos metais Vasas ir Zivanas buvo dar jauni ir stiprūs. Be to, buvę četnikai partizanai jautė didžiulę neapykantą rusams ir tie kasdieniai pasivaikščiojimai į rusų sektorių jiems teikė ypatingą malonumą.

Bet Severinas Vinteris yra šiknių šiknius, jeigu nori mane įtikinti, kad du buvę imtynininkai būtų galėję bent lygintis su Beno Blumo gauja. Ir visa jo laimė, kad jų keliai nesusikirto. Tiedu buvę sportininkai būtų buvę rasti prigėrę Dunojuje su nailono kojinėmis, užmautomis ant galvų ir užmegztomis ant kaklo, – toks buvo Blumo gaujos braižas.

Bet vis dėlto keista, kad jų takai nesusikirto – per Učės ir kapitono Kudašvilio kasrytinius žygius į mokyklą arba einant iš parduotuvės, kai samdomi Beno Blumo skerdikai nešdavo jos saldainius; keista, kad ji gatvėje nė karto nesutiko to kresno, tamsaus, sportiško vaikinuko su pora imtynininkų. Gal jie tik neprisimena to. Labai tikėtina, kad bent sykį jie buvo susidūrę, nes Učė apie dešimtį metų gyveno antrame aukšte name priešais Bulgarijos ambasadą, o kitoje Švindgasės pusėje antrame aukšte gyveno Marek. Jie gal net matė vienas kitą pro savo langus.

Be to, jie naudojosi ta pačia skalbykla. Bent jau vieną kartą, kai Učė sėdėjo ir klausėsi Dreksos Nef ar padėjo jai dėlioti išskalbtus baltinius, Severinas su savo imtynininkais turėjo įeiti į garų pilną skalbyklą ir pasiteirauti, ar jo mamos skalbiniai jau gatavi.

– Jos skalbinių nebūdavo daug, – pasakė sykį Severinas. – Ji rengdavosi labai neformaliai.

Tai gana didelis sumenkinimas. Katrina Marek kas rytą išeidavo pozuoti su savo rudais ondatrų kailiniais iki blauzdų, padovanotais amerikiečio dailininko, kuriam ji pozavo Londone. Jų apykaklė buvo didelė, pastatyta siekė pakaušį, o apačioje švysčiojo oranžinės šlaunis siekiančios kojinės. Tai buvo tokios pačios kojinės – tai yra tokios pačios oranžinės spalvos, jeigu

apskritai ne tos pačios, kurias mūvėjo pozuotoja Šylės „Velė su raudona palaidinuke" (1913) ir „Moteris su purpurine boa" (1915). Katrina Marek turėjo jų kelias poras. Jos darbo diena skalbykloje paprastai būdavo gana lengva. Centrinis šildymas Vienoje dar buvo retenybė; kai ji nepozuodavo, visad vilkėdavo tuos ondatrų kailinius. Po jais būdavo tiktai tos oranžinės kojinės ir daugiau nieko.

– Parėjusi namo, mama apsirengdavo, – pasakojo Vinteris. – O jeigu jau būdavo vakaras, tai to nė nereikėdavo.

Učė prisimena girdėjusi apie Katriną Marek, bet nepamena, kad kada būtų ją mačiusi.

– Ar ji buvo aukšta? – paklausė ji Severiną. – Blondinė, ar ne? Prisimenu ją. Jos buvo labai pailgas veidas...

– Ji buvo maža ir juoda, – atsakė Vinteris, – o jos veidas buvo toks pat platus kaip tavo.

Bet jis negalėjo nupasakoti kapitono Kudašvilio, nors tvirtina, kad tą pavardę girdėdavo kasdien. „*Ja*, žinoma, *der* Kudašvilis. Jis buvo kvartalo seržantas, Švindgasės generolas. Žiūrėk, neišdykauk, sakydavo mama, nes antraip ateis Kudašvilis ir tave nusineš. Na, *ja*, jo plaukai buvo šviesesni už bet kokio vokiečio, o jau storas kaip tikras rusų lokys. Nešiojo aukštinančius batus pastorintu vidpadžiu."

– Nieko panašaus, – sakė Učė. – Jis buvo aukštas ir liesas, pailgo liūdno veido ir su juodais lyg vilnoniais ūsais. Jo akys buvo pilkai mėlynos, revolverio spalvos.

– A, tai šitas! – šūktelėjo Severinas Vinteris. – Aišku, kad prisimenu.

Bet nieko jis neprisiminė. Tai vėl už jį kalbėjo tas šelmiškas dantis.

Tačiau kodėl jiedu nieko neprisiminė?! Vaikų tada buvo nedaug. Vien dėl tos priežasties jie turėjo gerai pažinoti vieni kitus. Juk vaikai paprastai įdėmiai apžiūrinėja vieni kitus – net dabar, kai jų tiek daug.

– Tada visi stengdavosi viską pamiršti, – paaiškino man Učė.

Taip, ji tai jau tikrai. Ji aiškiai jautėsi nejaukiai dėl savo globėjo kapitono darbų. Dreksa jam padėties irgi nelengvino. Vakarieniauti Kudašvilis jai leisdavo kartu su juo ir Uče, nors Dreksa ir buvo baisi plepė.

– Na, kapitone, juk tikriausiai girdėjot, – sako Dreksa. – Ogi senis Gorcas dingo... tas iš mašinų atsarginių dalių krautuvės Argentinos gatvėje. Jis tą krautuvę turėjo metų metus.

– Gorcas? – klausia Kudašvilis; vokiškai jis kalbėjo kur kas geriau negu apsimetė.

– Ėmė ir dingo, – sako Dreksa. – Iš po nakties. Jo žmona pabudo, o lova tuščia. Ji atsibudo, nes jai staiga pasidarė šalta.

– Vyrai yra silpni ir menki padarai, Dreksa, – sako Kudašvilis. – Jei nori, kad vyras nepabėgtų, tai turi ištekėti už labai jau gero. – O Učei priduria: – Tau pasiseks. Tau net nereikės už ko nors tekėti, na, jei jau pati labai nepanorėsi.

– *Ja*, Učka ištekės už caro! – sukikendavo senoji Dreksa. Ji žinojo, kad tai senovės Rusijoje būdavo carai, bet jai patikdavo, kai kapitonas pakeldavo juodus antakius.

– Carų nebėra, Dreksa.

– *Ja, mein Hauptmann*, Gorco irgi nebėra.

– Tu turėjai suprasti, kas dedasi, – kartą pasakė Severinas Učei.

– Aš jau anksčiau žinojau, kas dedasi, – atsakė jam Učė.

– Tai koks skirtumas tarp gestapo ir visų kitų? – paklausė Severinas.

– Kudašvilis manim labai gerai rūpinosi, – atsakė Učė.

Vieną vėlų vakarą pavalgę sėdėjome mūsų svetainėje. Dažniausiai būdavo gana keblu, kai bandydavome kalbėtis visi keturi; tuo metu labiau mėgdavome kalbėtis atskirai – aš su Edita, o Severinas su Uče. Na, bet jeigu tai apskritai įmanoma, tai turėtų būtų sugalvotas toks dalykas kaip bendravimas tarp ketu-

rių žmonių, ne poromis. Visa esmė buvo nepasinerti į slapukavimą, bet kaip tik Severinas nepalikdavo mums keturiems jokių šansų. Jis arba būdavo užsiraukęs, arba tylėdavo, arba leisdavosi su Uče į tuos ilgus postringavimus apie šeimos istoriją, tikėdamasis, kad mudu su Edita klausysimės. Jis jausdavosi nejaukiai, todėl norėdavo, kad nejaukiai jaustumėmės ir mudu. Kartais, pavakarieniavus jų namuose, vos pavalgius ir ėmus ramiai šnekučiuotis, jis staiga atnešdavo Učės apsiaustą ir pareikšdavo jai: „Eime, mudu trukdome jiems kalbėtis apie tą savo rašymą." Tai, be abejo, rodė ir jo užsispyrimą; jis visad parlydėdavo Učę namo arba likdavo su ja mūsų namuose, o aš likdavau su Edita pas juos. Jis mūsų santykius pavertė prūsiška rutina, o paskui mėgavosi tuo, kad jie yra virtę tokia rutina.

– Kažkokia nesąmonė! – pareiškė jis vieną vakarą, nors mes visi trys galėjome garantuoti, kad iki tol neištarė nė žodžio. – Mes tiesiog laukiam laiko, kai galėsim gulti į lovas. Tai gal spjaukim į tą vakarienę ir tiesiog sutaupykim?

Mes taip ir padarėme kelis kartus ir jam, atrodo, patiko viso to šaltumas. Aš po vakarienės ateidavau pas juos, ir man žengiant pro priekines duris jis šmurkštelėdavo lauk pro užpakalines. Arba kai jis į mūsų namus ateidavo pirmas, tai sėdėdavo vos burbteldamas „taip" arba „ne", kol aš išeidavau aplankyti Editos. Tik tada jis nusivilkdavo paltą, sakė man Učė.

Bet taip būdavo ne visada, kai kada jis užsispyręs mus vargindavo per visą vakarienę, tą pačią temą nusitempdavo ir perėjus į svetainę, aiškiai ketindamas numarinti mus visus miegu. Vieną vakarą jis taip ilgai šnekėjo, kad Edita pasakė:

– Severinai, mes visi jau labai pavargom.

– A, – tarė jis. – Tai sakykim, kad vakaras baigtas. Einam miegoti, – pasakė jis *Editai*! Tada pabučiavo Učę prieš naktį ir paspaudė man ranką. – Pabaigsim kitą kartą. Juk mums prieš akis marios laiko, ar ne?

Pamenu vieną nesibaigiantį vakarą, kuris prasidėjo nuo jo žodžių Učei:

– Ar atsimeni riaušes prie Graikijos ambasados penkiasdešimt antrais?

– Man tada buvo tik keturiolika, – atsakė Učė.

– Man irgi, bet atsimenu labai aiškiai, – tarė Severinas. – Gaujos maištininkų komunistų puolė graikų ambasadą. Jie protestavo prieš Belojanio nuteisimą.

– Aš neprisimenu jokio Belojanio, – atsakė Učė.

– Na, jis buvo graikų komunistas, – paaiškino Severinas, – bet aš kalbu apie graikų ambasados užpuolimą Vienoje. Sovietai neleido siųsti ginkluotos policijos, kad numalšintų tas riaušes. O juokingiausia, kad tie riaušininkai buvo atvežti prie Graikijos ambasados sovietų sunkvežimiais. Dabar prisimeni?

– Ne.

– O dar juokingiau, kad sovietai nuginklavo visą policiją – bent jau mūsų sektoriuje. Atėmė net gumines lazdas. Visad pagalvodavau, ar tai tik ne Kudašvilio sumanymas.

– Aš daug ką pamiršau, – tarė Učė.

– Severinas irgi, – pridūrė Edita.

– Nagi, pavyzdžiui? – paklausė Severinas.

– Savo motiną, – atsakė Edita. Mudu su Uče ramiai kramtėme maistą, kol Severinas sėdėjo tarsi stengdamasis prisiminti.

– O ką apie motiną? – paklausė jis Editą.

– Jos pozavimą, – žaismingai atsakė Edita, – ir kad ji beveik visą laiką būdavo nuoga.

– Žinoma, kad prisimenu! – riktelėjo Severinas.

– Papasakok apie tuos jos kailinius ir apie sargybinį, – pasiūlė Edita. – Labai įdomus dalykas.

Bet Severinas ėmė valgyti.

Žinau, ką turėjo galvoje Edita. Savaitgaliais, kai Katrina eidavo pozuoti, Severinui į mokyklą nereikėdavo, ir jis eidavo kartu. Sėdėdavo dailininkų studijose, piešdavo ar ką lipdydavo, kol tikras dailininkas stengdavosi perteikti jo motiną. Viena tų studijų buvo rusų sektoriuje ir pastatas buvo saugomas. Buvo

įprasta sargybiniui, įleidžiančiam į fojė, duoti arbatpinigių, tačiau Katrina, kuri tenai ateidavo kone kiekvieną šeštadienį ištisus metus, tų arbatpinigių niekad neduodavo. Su mažuoju Severinu ji prieidavo prie sargybinio. Jis nuleisdavo savo lazdą ir šypteldavo, o ji, susilyginusi su juo, praskleisdavo savo ruduosius ondatrų kailinius ir taip žengdavo pro jį kelis žingsnius.

– *Heil Stalin!* – sakydavo ji.

– *Guten Tag*, ponia Vinter! – atsakydavo sargybinis. – *Guten Tag*, Sevi.

Bet Severinas jam neatsakydavo.

Manau, Severinas labai idealizavo savo motiną. Kai aš pirmą kartą pamačiau tuos erotiškus ją vaizduojančius Kurto Vinterio paveikslus bei piešinius, pripažinsiu – buvau sukrėstas. Tai buvo tada, kai pirmą kartą mylėjausi su Edita. Ji nusivedė mane laiptais į savo namų viršų; anksčiau ten nebuvau buvęs. Mes visi sutarėme, kad reikia saugotis vaikų, tad mudu su Edita ėjome pirštų galais, ji dirstelėjo į vaikų kambarius. Viršutiniame hole pamačiau numestus skalbinius. Nuėjau į vonią pažiūrėti į dantų šepetėlius. Ant durų kabėjo Editos naktiniai; mėgaudamasis pasitryniau į juos barzda. Pastebėjau pravirą dėžutę su hemorojaus žvakutėmis (jos, be abejo, buvo Severino).

Editos ir Severino miegamasis buvo tamsus ir tvarkingas. Ji uždegė žvakę. Visa tai visi keturi buvome suplanavę jau prieš keletą dienų. Severinas tyliai išsivedė namo Učę, tada mudu su Edita staiga pajutome, kad esame vieni ne tik svetainėje, bet ir visuose namuose. Vėliau mane labai nustebino Učė, tvirtindama, kad viskas prasidėjo ne taip. Jos manymu, ji su Severinu kalbėjosi virtuvėje, o kai grįžo į svetainę pas mus, suprato, kad mudu užlipom į viršų, ir tik *tada* Severinas nuvedė Učę namo.

Koks skirtumas? Apžiūrėjau miegamąjį. Tikėjausi pamatyti primėtyta drabužių, bet nepamačiau. Buvo knygų (mudu su Uče lovoje neskaitydavome), požymių, kad dažnai deginamos žvakės – ant palangės sustingusios kelios blyškios spalvoto vaš-

ko balutės. Nustebau, kad Edita, mano nurengiama, buvo žaisminga; tai atrodė jai nebūdinga, be to, kažkodėl maniau, kad jiedu su Severinu lovoje būna karingi. Aš toks nebuvau. Tiktai atsigulęs šalia Editos aukštoje Severino barokinėje lovoje pamačiau tuos prakeiktus paveikslus ir piešinius – erotinį kraitį, kurį Kurtas Vinteris sukrovė savo žmonai iškeliaujant į Londoną. Nors laukė nauja ir jaudinanti Edita, turėjau žiūrėti į tuos nelemtus paveikslus; tiesiog negalėjau atitraukti nuo jų akių. Tuo metu dar nežinojau visko apie Kurtą Vinterį; mudu su Edita daugiausia kalbėdavomės apie save.

– Kas per velnias! – pasakiau. – Kas čia... – turėjau galvoje, kas nupiešė tuos paveikslus, o Edita suprato, kad klausiu apie pozuotoją.

– Tai Severino motina, – pasakė ji. Pamaniau, kad ji pokštauja, ir mėginau nusijuokti, bet Edita uždengė mano veidą savo lengvu kūnu ir užpūtė žvakę, kad aš daugiau tą vakarą nebematyčiau jo motinos.

Mes, istorinių romanų rašytojai, esame kiek pamišę dėl to, *kas būtų, jeigu būtų* šiam pasauly. Kas, jei Učė tomis jaunystės dienomis būtų susipažinusi su Severinu? Kas, jeigu sargybinis būtų susipažinęs su Katrina Marek? (Pavyzdžiui, vieną vakarą Švindgasėje, jau komendanto valandą, Severino motina eina susikibusi su vienu iš ją dievinančių dailininkų, kuris visad būdavo tikras džentelmenas ir palydėdavo ją namo, kai sesija užtrukdavo iki tamsos. Prie Bulgarijos ambasados žibintų kapitonas Kudašvilis sustabdo juodu savo liūdnu oficialiu veidu. „Prašom parodyti dokumentus? – galėjo paprašyti jis. – Vaikštant po komendanto valandos būtina turėti specialius dokumentus.“ Ir dailininkas imasi graibytis drobių, šlapių teptukų bei kitų identifikavimo ženklų. O Kudašvilis – mandagiai, kiek mums apie jį žinoma – paprašo Katrinos praskleisti savo rudus ondatrų kailinius. Kas žino, kaip dėl to būtų pasikeitusi istorija?)

Bet Učė su Severinu tais laikais nesusitiko.

– Tai kažkokios tavo fantazijos, – kartą pasakė man Učė. – Jeigu ir būtume susitikę, tai tikriausiai būtume vienas kitam nepatikę. Tu per daug darai prielaidų.

Gali būti.

Akivaizdu, kad jiedu gyveno skirtingus gyvenimus. Pavyzdžiui, 1953 metų kovo mėnesį Učė buvo laidotuvėse. Severino jose nebuvo. Tai buvo garbės laidotuvės – kūno Vienoje nebuvo. Ji prisimena jausmingą sovietų armijos choro gedulingumą ir verkiantį Kudašvilį; daugybė kitų rusų irgi verkė, bet Učei atrodo, kad Kudašvilis tądien verkė dėl emocijų, kurias jam sukėlė armijos choras, o ne dėl paties velionio. Ji pati nė neketino verkti. Jai tada buvo penkiolika metų, jau buvo pradėjusi pūstis krūtinė, kuri vėliau ne vieną žavėjo. Jai tokios iškilmingos laidotuvės atrodė labai jau gražus atsisveikinimas su gyvenimu, palyginti su kitomis mirtimis, kurias matė aplink.

Severinui tada irgi buvo penkiolika; jis su motina ir buvusiais Jugoslavijos olimpiniais imtynininkais buvo išėję linksmintis; jie kaip kiaulės gėrė, iš laimės rėkavo ir keikėsi. Tą dieną jo keliams susikirsti su Učės buvo mažai galimybių. Nors tai buvo vieša ir populiari aludė, Katrina kuriam laikui buvo praskleidusi savo garsiuosius kailinius. Tai buvo pirmas kartas, kai Severinas tiek pasigėrė, jog vėmė. Sakoma, kad tą dieną rusų radijo stotis visą laiką transliavo Šopeną.

Toji mirtis, sukėlusi ir linksmybes, ir gedulą, be abejo, buvo Josifo Džiugašvilio – gruzino, labiau žinomo Josifo Stalino vardu. Kalbant apie jį *kas būtų, jeigu* stiliumi, tų *jeigu* atsirastų tūkstančiai.

Kas, jei, pavyzdžiui, Učė būtų išvažiavusi į Rusiją? O jeigu pasaulis būtų plokščias, kaip sako poetas, tai nuo jo nuolatos kristų žmonės. Poetai žino, kad žmonės nuo jo ir taip visą laiką krenta, ir kapitonas Kudašvilis buvo vienas tokių. Jis, be abejo, ketino Učę legaliai įsidukrinti ir parsivežti į Sovietų Sąjungą. Bet mes, istorinių romanų rašytojai, gerai žinome, kaip liūdnai kartais baigiasi geri ketinimai.

Kudašvilis ir okupacinės sovietų pajėgos iš Vienos pasitraukė 1955 metais. Toji diena dabar Austrijoje vadinama Vėliavos diena. Tik labai nedaugeliui vieniečių buvo gaila, kad rusai išvažiuoja. Učei tada buvo septyniolika, rusiškai ji kalbėjo puikiai, vokiečių kalba – gimtoji, Kudašviliui pasiūlius mokytis angliškai, jai neblogai sekėsi ir ši kalba. Jis ruošė ją tapti ruse. Jis manė, kad ji galėtų būti vertėja, ir vokiečių kalbą laikė būsiant naudingą, o anglų labiau populiarią. Jis rašė jai iš Rusijos, ir laiškus visad baigdavo „kaip Učkai sekasi anglų kalba?" Jiedu gyvensią dideliame Tbilisio mieste ir ji galėsianti mokytis universitete.

Učė išsikraustė iš Švindgasės buto, tačiau skalbinius ir toliau nešiojo į senąją skalbyklą – gana ne pakeliui – pas senąją Dreksą Nef. Naujame studentų miestelyje Kriugerštrasėje Učė buvo visai patenkinta, nes pagaliau pirmą kartą gyvenime ji buvo pažįstama nebe kaip Kudašvilio „kažkas" ar rusų šnipė. Praėjus kokiems trims mėnesiams po rusų pasitraukimo ji ėmė suvokti, kad yra patraukli aplinkiniams. Ji žinojo, kad kai kas pavydi jai tokios iškilios krūtinės, taip pat žinojo, kad reikia susigaudyti, kaip ja naudotis, taip pat suvokė, jog kojos yra pati valstietiškiausia jos kūno dalis ir reikia išmokti tai slėpti. Tai, kad ji pamėgo operą ir muziejus – Kudašvilio nuopelnas. Kad ji rengiasi keistokai – tikriausiai jo kaltė. Kalbų fakultete ji buvo puikiausia studentė – tada tai buvo Diplomatijos akademijos padalinys, bet retsykiais, tarp Kudašvilio laiškų, jai norėdavosi, kad jos antroji kalba būtų anglų arba prancūzų, o ne rusų. Labiausiai jai patikdavo vienai klaidžioti po Vieną; ji suprato, kad jos tikrą miesto suvokimą nuspalvindavo faktas, kad ji visuomet tą miestą matydavo su Beno Blumo banditais. Ji jų nepasiilgo, ypač paskutinio savo palydovo – kresno, plikagalvio vyro su skyle skruoste. Ta skylė buvo panaši į didžiulės kulkos paliktą kiaurymę, tik kažkas čia neatitiko: jei skylę būtų padariusi kulka, ji būtų turėjusi pro kažkur ir išeiti. Tai buvo maždaug

stalo teniso kamuoliuko dydžio krateris, kaip kokia papildoma akis žemiau gamtos duotųjų. Skylė buvo juodai pilkai rausvos spalvos pakraščiais ir gana gili – paprastai tariant, dugno neįžvelgsi. Kudašvilis buvo jai sakęs, kad tas žmogus karo metais buvo kankintas elektriniu grąžtu ir ta skylė jo skruoste – tik viena iš daugelio jo baisių žaizdų.

Išsilaisvinusi Učė ėmė skaityti nebe vien komunistų remiamą laikraštį. Kas savaitę būdavo rašoma apie Beno Blumo gaują; vis būdavo suimamas koks nors jos senbuvis. Beno vyrukai populiarumu nusileido tiktai ekshumuotiems egzekutoriams ir eksperimentuotojams iš mirties stovyklų. Savo ankstesniems globėjams ji nejautė jokios nostalgijos.

Učė jautėsi kalta, kad nepasiilgsta Kudašvilio tiek, kiek manė turinti pasiilgti, ir kiek neramia sąžine kas savaitę keliaudavo į sovietų ambasadą, nors sąžiningai pasirašė visus reikalingus imigracijos dokumentus ir ne sykį prisiekė esanti Komunistų partijos narė. Ji ir manė tokia esanti, bet jai vis tiek atrodė, kad važiuoja į Rusiją dėl Kudašvilio, ne dėl savęs. Tai ir yra Učės esmė: ji nė karto nepagalvojo, kad galėtų tenai nevažiuoti. Juk Kudašvilis ją mylėjo ir prisiėmė už ją atsakomybę. Jis jos nepaliko Eichbiulyje; nepaliko jos ir tarp tų beveidžių vaikų našlaičių prieglaudoje; ji jam skolinga.

Nemanau, kad Severinas kada suvokė, kuo Učė išskirtinė. Ji manė, kad daryti ką nors dėl skolos jausmo visiškai normalu. Ji net negalėjo kitaip įsivaizduoti; net nepateisinama būtų tuo skųstis. O ta mintis turi sudėtingą dvynę: kai tu niekam nieko neskolingas, esi laisvas. Septyniolikmetė Učė nebuvo laisva, dar daugiau – ji nemanė, kad tai jai galėtų kelti savigailą. Ji pamažu pamilo Vieną, bet kai Kudašvilis viską paruoš, ji važiuos į Rusiją.

Ją išlaisvino gerieji budapeštiečiai. 1956 metų spalio 25 dieną žlugo daugybė geranoriškų žmonių vilčių. Mat vengrai nemanė, kad jei jau rusai juos išvadavo iš nacių režimo, tai jie yra skolingi tokį neišmatuojamai didelį dalyką kaip savo šalį.

Vengrų revoliucija Učei turėjo būti tikras stebuklas, nes, pagal jai būdingą mąstymą, „mirtis dėl savo laisvės" turėjo atrodyti kaip kažkokia didelė užgaida. Tai tikriausiai trikdė ją – tie nesibaigiantys per sieną pasipylę pabėgėliai buvo tarsi naujas karas. Į Vieną, išsiplėšę pro spygliuotas vielas, išvengę sprogstančių minų laukų, suplūdo šimtas septyniasdešimt tūkstančių vengrų. Jie dar tebeplūdo, kai po dviejų dienų Viena šventė savo pirmąją Vėliavos dieną. Tai buvo pirmosios oficialios okupacijos pabaigos metinės. Kudašvilis jau metai buvo Rusijoje.

Praėjus savaitei po Vėliavos dienos Učė nuėjo į Rusijos ambasadą ir sužinojo, kad visi jos imigracijos dokumentai sugrįžę – atmesti. Ji paklausė kodėl, bet niekas negalėjo nieko jai paaiškinti. Ji grįžo į savo *Studentenheim* ir parašė Kudašviliui laišką. Atsakymo iš jo negavo, bet mažiau kaip po savaitės gavo iš Rusijos ambasados pranešimą, kad su ja nori susitikti Maiskis.

Ponas Maiskis nusivedė ją papietauti į rusų klubą netoli Grabeno. Suvalgius užkandį jis pasakė Učei žinią. Kapitonas Kudašvilis buvo nusiųstas padėti per neramumus Budapešte, ir per naktinį universiteto pastato patikrinimą buvo nušautas aštuoniolikamečio snaiperio. Valgant antrą patiekalą ir desertą Učė tvardydamasi verkė. Ponas Maiskis padavė jai Kudašvilio nuotrauką. „Čia jums, gerbiamoji", – pasakė jis. Dar jis padavė jai negausias Kudašvilio santaupas, kurias kapitonas savo mirties atveju buvo pavedęs perduoti Učei. Tai buvo maždaug keturi tūkstančiai Austrijos šilingų, arba šimtas šešiasdešimt Amerikos dolerių. Maiskis pasklaidė storą segtuvą, kuriame buvo Učės gyvenimo istorija iki 1956 metų. Jis pasakė, kad jos gyvenimas buvo tipiškas pavyzdys, kaip žmogus kenčia nuo fašizmo, ir kaip tik todėl kapitono Kudašvilio poelgis – jos išgelbėjimas – yra itin prasmingas, o jo mirtis juo labiau tragiška. Bet jis norįs, kad Učė žinotų tebeturinti Komunistų partiją, ir jeigu kada nors ateity norės, tai galės išvažiuoti į Rusiją. Ji papurtė galvą; buvo be galo susipainiojusi tarp žodžio „fašizmas"

reikšmių, kurias galima taip plačiai taikyti. Ponas Maiskis jai pažadėjo, kad Rusijos ambasada jai padės kuo išgalėdama. Na, kad ir Učės kaip vertėjos sugebėjimai: kai tik Vienoje lankysis rusai, kuriems bus reikalingas vertėjas, jis pasistengs rasti darbo Učei. „Nors jie tenai labai pavydūs ir labai kovoja dėl darbo", – perspėjo jis.

– Neapleiskit anglų kalbos, – palinkėjo jai Maiskis. – To jis būtų linkėjęs jums ir pats.

Učė suprato, kad jie yra skaitę visus jų laiškus, bet taip pat suprato, kad tie pinigėliai už vertėjavimą irgi būtų naudingi. Ji padėkojo ponui Maiskiui už pietus ir grįžo į savo *Studentenheim*, kuriame gyveno beveik viena iki 1963 metų.

Per tuos septynerius metus ji su anglų kalba labai pažengė priekin, rusų – įgavo praktikos, o gimtąja vokiečių kalbėjosi beveik vien su dviem vaikinais iš kito koridoriaus galo. Praėjo beveik treji metai tokios bičiulystės, kol ji nusprendė su vienu jų pasimylėti, o kai pamatė, kaip tai paveikė antrąjį, pasimylėjo ir su juo. Tada liovėsi mylėjusis su jais abiem, nes jai atrodė, kad tai juos žeidžia, bet jiedu abu jai asistavo ir toliau – gal tikėjosi, kad ji apsigalvos ir pradės tą pačią procedūrą iš naujo. Jiedu ir toliau gyveno viename kambaryje. Bet Učė nusprendė, kad jai toliau neįmanoma – bent jau tokio amžiaus – mylėtis vienu metu daugiau kaip su vienu vaikinu. Taigi ji susirado trečią vaikiną, visai iš kitos sferos (tai buvo Vienos operos garsaus tenoro dubleris), ir kurį laiką mylėjosi su juo. Kai jos abu buvę vaikinai suuodė tą nuotykį, patykojo tenoro dublerio Šv. Stepono katedros pastolių labirinto džiunglėse ir pasakė, kad ištrauks jam balso stygas, jei dar bent kartą susitiks su ja nepasipiršęs. Nors gali atrodyti keista, Učei paaugliškas jos vaikinų elgesys tada nepasirodė keistas. Jiedu buvo užgauti ir ketino rimtai atsilyginti tenoro dubleriui, jeigu jis neišpirks kaltės. Učei visad atrodė, kad jei tik įmanoma, reikia stengtis vengti bet kokio smurto, tad ji pasakė jam, kad jeigu nori su ja matytis, turi jai

pasipiršti. Tačiau jis tik perėjo į kitą operą, ir tai Učei pasirodė labai padorus būdas nieko neužgauti, o paskui ji švelniai atmetė atgijusį abiejų bendramokslių merginimąsi. „Ne, Vili, *nein*, Heinrichai, – pasakė ji jiems. – Kai kas gali būti užgautas."

Severinas, kurio pažiūros dažnai sutapdavo su Učės, vieną vakarą nustebino mus visus, kai mėginome pasikalbėti ir išsiaiškinti, ką reiškia mūsų visų santykiai. Labiausiai stengėmės mudu su Edita. Učė kalbėjo labai nedaug, o Severinas tik klausėsi užsimetęs savo erzinančią dvikalbę kaukę. Mudu su Edita kalbėjome, kad ne vien dėl sekso šis mūsų susitarimas yra toks jaudinantis; svarbu bendrauti su nauju žmogumi – visiems mums senasis romanas jau tęsėsi maždaug aštuonerius metus – tai ir yra svarbiausia.

– Ne, manau, kad svarbiausia seksas, – staiga pasakė Severinas. – *Kaip tik* seksas, ir nieko daugiau tokiu atveju kaip šis čia negali būti. Nėra nieko labai romantiško, kai skaudini kitą.

– O kas gi čia yra skaudinamas? – paklausė jį Edita. Jis pažiūrėjo į ją, tarsi jiedu žinotų kažką, kas yra per daug intymu atskleisti man ir Učei, tačiau iki tol Editai apie „skaudinimą" nebuvo užsiminęs. Visi buvome sutarę, kad jeigu kuriam nors iš mūsų kvarteto dėl ko nors pasidarytų skaudu, tai tie mūsų ryšiai turėtų būti nutraukti. Visi sutarėme, kad svarbiau yra mūsų santuokos ir vaikai. Ir štai dabar Severinas (apsimetėlis kankinys?) ėmė tarsi koks žiurkėnas maisto atliekomis svaidytis savo dviprasmybėmis. Visi buvome sutarę, kad tokie mūsų santykiai geri tik tada, kai geri mums *visiems* – jei jie nekenkia mūsų santuokoms ar bent jau nieko neatima.

Visi pritardami linktelėjome – žinoma, žinoma, – kai pradžioje Severinas pamanė esant būtina pasakyti:

– Lyčių lygybė net tarp dviejų asmenų yra problemiškas dalykas, o tarp *keturių*... Na, juk visiškos lygybės nebūna, bet vis dėlto turi būti toks jausmas, antraip tai negalės tęstis. Sakykim, trims iš mūsų tai visai patinka, bet vienam nepatinka – tuomet

visa tai šlamštas, ar ne? Ir tas, kuris visa tai sunaikins, neturi jausti, kad tai yra jo ar jos kaltė, ar ne taip?

Taip, mes pritardami linktelėjome.

– Jei tau nebepatiks, mes visi liausimės, – pasakė jam Učė.

– Ne, taip irgi negerai, – atsakė jis. – Juk visiems kitiems tai patinka.

– Taip, tai *turi* patikti visiems, – pasakė Edita.

– Aha, seksas ir *patinka*.

– Gali vadinti, kaip nori, o aš vadinsiu, kaip man patinka, – pasakė Edita. Jam, atrodo, visad buvo kiek nesmagu, kad ji tokia nepriklausoma nuo jo.

– *Ja*, man irgi atrodo, kad čia tik seksas, – tarė Učė. Ji mane nustebino, tačiau tuojau pagalvojau, kad ji tik stengiasi padėti jam išsinarplioti. Jis nuolat stengėsi kuo labiau atsiriboti nuo mūsų visų.

– Klausyk, Severinai, jeigu tau nepatinka, tai mes tuojau nutraukiam visą tą reikalą, – pasakiau aš. Tokie buvo jo paties vartojami aptakūs žodžiai – „tas reikalas“. – Tau tai nepatinka, Severinai? – paklausiau.

Bet jeigu Severiną kada nors imtų klausinėti Dievas, tai jis sugebėtų išsisukti ir nuo jo.

– Tai ne taip paprasta, – atsakė jis. – Nenoriu, kad kas nors iš mūsų liptų kitiems per galvas.

Žinau, kad tai užgavo Editą. Ji jau buvo sakiusi jam, kaip tvardosi.

– Manau, kad mes visi gana stabilūs, Severinai, – pasakiau. – Ir niekas nieko nepaliks ir niekas su niekuo nepabėgs.

– Na, tą tai žinau, – atsakė jis. – Turiu galvoj visai ne tai.

– Tai ką gi *turi*? – paklausė Edita. Jis erzino ją.

Severinas tik gūžtelėjo pečiais.

– Jaučiu, kad visas rūpestis dėl to reikalo tenka man, – pasakė jis, – nes visiems kitiems, atrodo, ničniekas nė kiek nerūpi. Bet kurį laiką palaukim, viskam reikia laiko.

Pajutau pyktį. Jis pasirodė labai nejautrus, pavyzdžiui, Učei. Jo polinkis sumenkinti mūsų santykius vien iki sekso tikriausiai užgavo jos jausmus. O kadangi jis aiškiai atrodė nepatenkintas, tai neabejoju, kad Učė tikrai pagalvojo, jog jis yra nepatenkintas kaip tik *ja*.

Edita nusijuokė.

– Na, mums tai tikrai nėra ko rūpintis, – pasakė ji. – Tu rūpiniesi pakankamai už mus visus.

Aš nusijuokiau, Severinas nusišypsojo, bet ta jo šypsena buvo ne iš maloniųjų. Vėliau Učė pasakė, kad ji supyko ant Editos, kam ši su Severinu kalbasi tokiu tonu kaip su vaiku, bet man atrodė, kad jis to nusipelnė. Tarsi Severino net nebūtų kambary, Edita pasakė mums, kad neverta imti į galvą, jeigu jis kartais atrodo nepatenkintas.

– Jis yra labiau nepatenkintas už mus, – žaismingai pasakė Edita, – bet klaidinga manyti, kad jis yra nepatenkintas dėl ko nors *konkrečiai*. Manau, mes tiesiog esam labiau patenkinti žmonės už Severiną, – pasakė ji ir pažvelgė į Severiną – kad jis patvirtintų? Jis ir pats kartą buvo sakęs taip apie save, bet kai dabar tuos žodžius pakartojo Edita, atrodė suirzęs; kaip visad, jis į savo žodžius žiūrėdavo nerimtai, bet Edita tikėdavo.

Stojo nejauki tyla, paskui staiga Učė apsivilko paltą ir atsistojo tarp Severino kėdės ir sofos, ant kurios sėdėjom mudu su Edita.

– Tai kuris iš judviejų mane parlydės namo? Kuris mane turės šįvakar?

Mums teliko nusijuokti. Aš atsistojau ir nusilenkęs pasakiau Severinui:

– Prašom, atiduodu šitą garbę jums.

Jis irgi atsistojęs nusilenkė ir padvejojo. Manau, vos nepasakė: „Veskis namo tą savo prakeiktą žmoną ir palik mane su maniške!“

Bet jis pažvelgė į Editą, kuri buvo tiesiog susižavėjusi, ir tarė:

– Leiskite padaryti jums šią paslaugą.

Tada jis pakėlė Učę ant rankų, lengvai užsimetė ant peties ir, aidint nelabai ramiam jos juokui, išėjo pro duris.

Dėl to, kaip mudu su Edita vienas kitam nusišypsojome, pajutau, kad Severinui Vinteriui reikia ne *laiko*. Dar pajutau, kad visi laikome jį vairuotoju (na, visi galėjome tokie jaustis, tačiau tam nebuvo jokio poreikio), kuris gali bet kada paspausti stabdį. (Bet kuris mūsų galėjo tai padaryti, bet jautėme, kad jei kas paspaus stabdį, tai būtinai bus Severinas.)

Paprastai mudu su Edita likę vieni gana ilgai kalbėdavomės – apie save ir apie rašymą. Kartais paskaitydavau jai ką nors iš savo naujų tekstų, kartais gerai pakritikuodavau kurį nors iš jos paskutinių. Dažnai tiktai antrą valandą nakties prisimindavome laiką ir suvokdavome, kad po valandos kitos pasirodys Severinas, tada užlipdavome viršun ir pasistengdavome, kad grįžęs Severinas neužtiktų mūsų besimylint. Paprastai mudu jau miegodavome, jis vieną sykį pabelsdavo į miegamojo duris, kad mus pažadintų, tada aš apsirengdavau ir eidavau namo pas Učę.

Bet tą vakarą mudu atsigulėme į lovą beveik tuojau pat, kai tik Severinas nulydėjo Učę namo. Manau, abu jautėme šiokį tokį nerimą, kad visa tai baigsis. Kai užsiminiau apie tai Učei, ji atsakė:

– Tik neaiškink man, kad tai ne seksas.

– Mudu su Edita manom, kad tai ne *vien* seksas, – pasakiau. – Bent jau *mums*.

Bet manau, kad tokios savybės kaip savigaila ir aukojimasis dėl laisvės Učei buvo abejotinos. Ji buvo užaugusi kitaip negu mes ir gerai suvokė skirtumą tarp to, ką tu nori padaryti kitam, ir to, ką darai pats sau.

4
Žvalgybos ataskaita: Severinas (158 svarų kategorija)

Naujojoje sporto salėje buvo uždara ledo ritulio aikštė, trys krepšinio aikštelės, baseinas, įvairios pratybų salės, vyrų ir moterų drabužinės ir baisus holas, kuriame demonstruojamos visų ankstesnių didvyrių nuotraukos bei trofėjai. Iš lauko tas kompleksas atrodė panašus į kapą, kaip ir visos ledo arenos arba šiuolaikinės bibliotekos. Kai kas iš senosios gvardijos murmėjo, kad naujas pastatas bent jau galėjo būti panašus į senąjį – plytinis ir apsodintas gebenėmis, – bet buvo aišku, kad gebenių niekaip neįpratinsi kabintis į tą slidų betoną ir stiklą. Severinui Vinteriui tas statinys patiko.

Iš senosios salės teliko vien platus sieninio ir rankinio salių požeminis labirintas bei senosios drabužinės, dabar naudojamos tik svečių komandoms – gal kad labiau prislėgtų atvykėlius. Šis labirintas, dar vadinamas senuoju narvu, buvo ilgu tuneliu sujungtas su naujais požemiais – su blizgančiomis plieno spintomis ir įmantria dušo įranga.

Tas narvas buvo didžiulis kuprotas plytų bokštas; jis atrodė kaip koks sportininkams skirtas krematoriumas. Apnarpliotas mergaitės riešo storio gebenėmis, stoge pilna stoglangių, tokių senų ir blausių, kad net nebežvilgėjo. Didžiulė apskrita erdvė su plūktinėmis žemių ir šlako grindimis kadaise buvo naudojama lengvajai atletikai uždarose patalpose, ir kvapas buvo kaip

oranžerijoje, tik kad augalai neprakaituoja. („Viskas prakaituoja“, – sakydavo Vinteris.) Kad per varžybas diskai neišdaužytų stoglangių, po visu skliautu buvo pakabinti tinklai, tarsi kokios permatomos įkapės. Ten dar buvo žaidžiamas tenisas.

Aplink visą narvą ėjo pakeltas lentinis takas, tad bėgikai galėjo varžytis dviejuose lygiuose – apačioje ant šlako su smaigais batuose, o viršutiniame take su guminiais padais. Takas posūkiuose buvo nuožulnus – pritaikytas greitai bėgti, jeigu juo eitum paprastai, tai nukryptum apačion prie barjero. Kai kas tvirtino, kad jeigu tuo taku bėgsi labai ilgai, tai viena koja pasidarys ilgesnė už kitą. („Bet to nebus, jeigu retsykiais keisi bėgimo kryptį“, – sakė patys žinot kas.)

Kai narvas būdavo pilnas žmonių, jame būdavo gana triukšminga. Takas dundėdavo ir virpėdavo, apačioje, šlako aikštėje, aidėdavo starto pistoletai, nuo vėjo ir sniego senieji stoglangiai gausdavo ir girgždėdavo. Vienintelė naujesnė vieta tame narve buvo pailga stačiakampė salė, prišlieta palei medinio bėgimo tako šoną ir pakelta arčiau stoglangių, be to, ji dar buvo ryškiai apšviesta ilgomis dienos šviesos lempomis, riaumojo du galingi šildytuvai su termostatais. Sienos čia buvo išmuštos raudonais čiužiniais, o visos grindys išklotos raudonai ir baltai margais imtynių kilimais.

Vinteris tvirtino, kad toji imtynių salė yra labai geroje vietoje dėl „psichologinių priežasčių“. Prieš varžybas komanda susirinkdavo savo apleistame senojo narvo kampe ir žiūrėdavo, kaip salės darbininkai išneša kilimus. Tada pakloja ir kruopščiai sutvirtina juos kurioje nors žėrinčių krepšinio salių naujajame pastate. Imtynių salėje likdavo tik keletas kilimų, ant jų imtynininkai ir apšilinėdavo.

Atėjus laikui Severinas išvesdavo komandą iš imtynių salės ir žygiuodavo su ja girgždančiu bėgimo taku; eidamas jis išjunginėdavo šviesas, tad senasis niūrusis narvas palengva aptemdavo. (Vinteris visas namų varžybas suplanuodavo vakare.)

Jis ilguoju jungiamuoju tuneliu nuvesdavo savo imtynininkus į naująją salę. Abiejose to drėgno tunelio sienose buvo šviesūs plyšiai, pro kuriuos į imtynininkus žvelgė sieninio ir rankinio salės – jose tarsi kokie kaliniai keistose kamerose tuos savo nepopuliarius žaidimus žaidė vieniši sportininkai. Tunelyje skardžiai sklisdavo aidas. Eidamas Vinteris vieną po kitos išjungdavo lempas. Kartais koks sieninio žaidėjas rikteldavo: „Ei, kas čia, po velnių?" ir atidarydavo savo celę. Bet jį greitai nuramindavo matomas reginys – rimtai vora išsirikiavę imtynininkai su savo apdarais bei gobtuvais (tai buvo Vinterio noras). Kartais sieninio ir rankinio žaidėjai nedrąsiai išlįsdavo iš savo narvelių ir sekdavo paskui tą procesiją. Tai buvo tarsi kokia apeiga. Imtynininkų eisena būdavo pati lėčiausia, rimčiausia ir paslaptingiausia, kokią tiktai įmanoma įsivaizduoti; jų susikaupimas būdavo labai keistas. Kai tunelio gale pasirodydavo šviesa, prie durų Vinteris visada stabteldavo. Nužvelgdavo juos visus nuo galvos iki kojų, tarsi gebėtų matyti tamsoje. *Wie gehts?* – paklausdavo jis ir jo balsas tunelyje tiesiog dundėdavo. Sieninio ir rankinio žaidėjai atsilikdavo kažkur šešėliuose, nenorėdami trikdyti apeigų. *Wie gehts?* – surikdavo Severinas Vinteris. Mat jie visi pas jį mokydavosi vokiečių kalbos.

Tada visi imtynininkai tunelyje unisonu subliaudavo: *Gut!*

Pagaliau Vinteris atlapodavo duris ir tarsi kokios kandys dienos švieson pasipylę imtynininkai apžilpę nusekdavo paskui jį į naująją salę – ant raudono ir balto kilimo, kur staugia žiūrovai ir akina šviesos. Žiūrovams visad susidarydavo įspūdis, kad jiems kokiame nors požemio kalėjime buvo išplautos smegenys ir tuomet jie buvo išleisti pasaulin atlikti kažkokios grėslios užduoties. *Taip ir būdavo.*

Vienos gyventojai nuo seno yra neblogi psichologai. Severinas sutikdavo, kad jam patenka ne pati geriausia šalies žaliava, be to, jis atvirai pripažindavo, kad nėra pats geriausias treneris. Universiteto negalėjai pavadinti imtynininkų kalve, tačiau Vin-

terio komandos niekad nepralaimėdavo namie. Jis, be abejo, turėjo pakankamai gudrumo sudaryti grafikus.

Senojo universiteto akademinis rytietiškas prestižas pas Vinterį atvedė kur kas daugiau gerų imtynininkų negu visos jo paties sportinės paieškos. Jis dirbo savo darbą ir tapo žinomas kelių didelių mokyklų treneriams šioje imtynių šalyje; nors jį patį kaip buvusį varžovą prisiminė keletas jo kartos trenerių, jis taip ir liko nežinomas jauniesiems imtynininkams, kurie prisimena tiktai čempionus. Ir nors jis turėjo keletą rimtų imtynininkų, juos prie universiteto traukė studijos; jeigu jie iš tikro būtų troškę imtynių, jiems nebuvo reikalo važiuoti į Naująją Angliją. Trumpai tariant, jis turėjo sportininkų, bet ne fanatikų. „Pas mane nėra tokių, kurie turėtų žudiko instinktą, – skųsdavosi Severinas. – Man patenka vaikinai, kurie galvoja. O jeigu galvoji, tai suvoki, kad gali pralaimėti... ir esi teisus."

Bet aš jam priminiau, kad ta jo garsioji kelionė tuneliu tikriausiai neturėtų poveikio imtynininkams, kurie negalvoja.

– O kam, tavo manymu, aš tai darau? – paklausė jis. – Visi garsieji imtynininkai turi nuosavus tunelius – nykius, tamsius, tuščius koridorius savo nykiose, tamsiose, tuščiose galvose. Aš tik sukuriu menkutę iliuziją savo intelektualams. Tik vaidinu Platoną.

Jis neieškodavo lengvų varžovų; tiesiog stengdavosi įgyvendinti savo viltis namų varžybose. Savo komandą į varžybas svetur jis išveždavo mažiausiai du kartus per sezoną ir jie dalyvaudavo dvejuose ar trijuose Didžiojo dešimtuko ir Didžiojo aštuntuko mačuose. Žinoma, ten jis pralaimėdavo, bet pralaimėdavo garbingai. Paprastai nugalėdavo gal dviejose svorio kategorijose, be to, tik nedaugelis jo mokinių pralaimėdavo sausai. Tos varžybos jam būdavo reikalingos tam, kad jo komanda galėtų nugalėti namuose. Naujojoje Anglijoje nebuvo mokyklos, kuri sugebėtų jį įveikti; jis pasirinkdavo studentų „Ivy" lygą, paprastai vienas namų varžybas suplanuodavo su

kuria nors garsia Rytų komanda. Jis padarydavo labai gudriai: iš tų garsiųjų Rytų pasikviesdavo tą komandą, kuriai tais metais sekdavosi prasčiausiai, tad kasmet savo tunelio niūruoliams surengdavo didelę pergalę. Kartą tai buvo kariuomenės ar laivyno komanda, kitą kartą Pensilvanijos valstija. Be abejo, jis prakišdavo toms mokykloms, jei varžydavosi išvykoje, o Rytų čempionatuose turėdavo rimtai grumtis, kad nugalėtų bent poroje svorio kategorijų.

Jis kasmet pasirinkdavo kokį nors savo geriausią imtynininką ir leisdavosi su juo į vienišą ir žeminančią kelionę – į šalies čempionatą. Vaikinas paprastai būdavo priplojamas pirmuose raunduose, tačiau Vinteris nieko kito ir nesitikėdavo, jis būdavo geras tiems vaikinams ir niekad jų neapgaudinėjo. Per metus jis išsiveždavo tik vieną imtynininką – tik vienas būdavo reikiamo lygio, – tad ta kelionė į šalies varžybas būdavo apmokama universiteto. „Jis turi slaptą jėgą, gali iššokti", – sakydavo Vinteris Sporto skyriuje. Ir tai būdavo neužgaulus melas.

Vinteris suvokė, kad negali to savo niūriojo, tamsiojo narvo ir savo ilgojo tunelio nusivežti į Stilvoterį Oklahomoje ar Eimsą Ajovoje.

– Tenai, – sakydavo jis, – jie turi savo tunelius. – Ir patapšnodavo savo vešlų pakaušį. – Labai slaptus tunelius, kurių neįmanoma perprasti.

Aš visad pagalvodavau apie *jo paties* tunelį – ar jis labai vingiuotas, kokio ilgio?

Tačiau tą pirmąjį kartą pavakarieniauti pas juos mus pakvietė Edita. Priežastis buvo labai paprasta: ji norėjo pasikalbėti su manimi apie rašymą. Būdama trisdešimtmetė, ji dar nebuvo parašiusi romano, tačiau apsakymai – daugiausia apie nereikšmingus, smulkiai dėstomus santykius – buvo jau spausdinami, daugiausia mažuose žurnaluose, o vienas netgi „Harper's" ar „The Atlantic". Ji kasmet pasirinkdavo kūrybinio rašymo kursą, nors laipsnio gauti visai nesiekė, arba savarankiškai dirbdavo

su universiteto rašytoju rezidentu. Tai būdavau ne aš; aš dirbau Istorijos fakultete ir pasakiau jai, kad niekad nesu dėstęs kūrybinio rašymo ir nenorėčiau to daryti. Tačiau ji taip gerai vertino savo rašinius, kad sutikau juos paskaityti. Kokius dvejus metus jos rašytojas rezidentas buvo garsusis Helmbartas, bet Edita prisipažino, kad jai nepatinka nei jis pats, nei jo kūryba. Man, žinoma, buvo malonu tai išgirsti; Helmbarto išdidi tironija karalystėje, kuri vadinama „naujuoju romanu“, man buvo atgrasi. Mudu su Edita laikėmės nuomonės, kad jeigu grožinio kūrinio tema tampa kaip rašyti grožinę literatūrą, tai mums yra neįdomu; proza mus, be abejo, domina, bet tik ne tada, kai tos prozos objektu tampa pati proza.

Mudu įdomiai pasikalbėjome. Man buvo malonu išgirsti, kad ji yra perskaičiusi bent vieną mano knygą – trečią, apie Andreasą Hoferį. Ji paklausė manęs, kodėl atkakliai laikausi termino „istorinis romanas“, kuris jai kelia blogas asociacijas. Aš laikiausi savo – tvirtinau jai, kad, mano manymu, jeigu romanas neperteikia tikro laikotarpio, jis neperteikia nieko. Tačiau karšta diskusija taip ir baigėsi – įtikinti jos man nepavyko. Ji pasakė, kad Severinas perskaitė visas mano knygas. Nustebau. Dirstelėjau į jį laukdamas, ką jis pasakys, bet jis apie kažką vokiškai kalbėjosi su Uče.

– Žinoma, Severinas skaito viską, – pasakė Edita. Nežinojau, kaip tai suprasti – gal ji turėjo galvoje, kad jis yra neišrankus skaitytojas, knygų rijikas, o gal tiesiog norėjo pasidžiaugti, kad jis daug skaito. Edita kalbėdamasi žiūri pašnekovui į akis, be to, nuolat gestikuliuoja – gal perėmė šį įprotį iš Severino.

Ji pasakė, kad Helmbartas paskyrė nemažai laiko analizuoti jos „nervų kamuoliams“, bet niekad nekalba apie jos rašinius arba personažus. Pridūrė, jog kartą jis pareiškė, kad negalima imtis plunksnos, kol nesugebi „aprašyti stalo ir parodyti jo sielos ir lyties“. Manau, kaip tik dėl šito mėšlo jis ir yra „naujojo romano“ karalius.

Aptariant mano knygą apie Andreasą Hoferį Edita kalbėjo protingai ir... na, geranoriškai. Pasakiau jai, kad kartais mane nervina, jog mano darbai taip ignoruojami. Net universitetas, vardydamas fakulteto publikacijas, mano knygų nemini. Ten būna Helmbarto proza, begalės įprastų mokslinių straipsnių – pavyzdžiui, apie „Henrio Džeimso baldų simbolius“. Jau seniai man atrodė, kad tarp tų straipsnių ir Helmbarto rašinių kur kas daugiau bendro, negu save gerbiantis rašytojas galėtų sau leisti.

Edita pasakė, kad tiesiog žavisi tokia energija kaip maniškė – faktiškai nepripažintas, tačiau produktyvus.

– Taip, – staiga tarė Severinas; nemaniau, kad jis mus girdi. – Jūs jiems tikrai duodat į kaulus. – Aš tuo suabejojau, o jis pridūrė: – Žinote, jūsų knygų rasti labai sunku. Jų jau senokai nebespausdina.

Liūdna, tačiau tai buvo tiesa.

– O kur jūs jų radote? – paklausiau jį. Dar nebuvau sutikęs žmogaus, perskaičiusio visas mano knygas, išskyrus mamą ir mano leidėją. (Učė, ko gero, turi mano tėvo įprotį dėl knygų pabaigų.)

– Mūsų biblioteka perka viską, – atsakė Severinas. – Reikia tik žinoti, kaip jas iškapstyti.

Staiga savo knygas ėmiau vaizduotis kaip kokius archeologinius radinius. Tie Severino Vinterio žodžiai padarė man įspūdį, jog jam tų knygų atradimo žygdarbis atrodo kur kas svarbesnis už jų parašymą. Tada jis man apie jas nieko daugiau nesakė, bet vėliau sužinojau, kad jis mėgsta knygas skirstyti pagal imtynių kategorijas. Pavyzdžiui: „Tai visai neblogas 134 svarų romanas.“

Kitą dieną jis atvažiavo pas mus namo dviračiu. Učė buvo išėjusi su vaikais, ir nors nujaučiau, kad jis atvažiavo pasimatyti su ja, vis dėlto pamaniau, kad radęs mane vieną jis vis dėlto užsimins apie mano knygas. Tačiau jis neužsiminė. Jis atvežė man kelis Editos apsakymus.

– Ji labai norėtų su jumis dirbti, – pasakė jis. – Su Helmbartu jai nieko neišėjo.

– Taip, ji sakė man, – atsakiau. – Man irgi labai smagu, kad susipažinau čia su rašančiu žmogumi. Ji man bus labai malonus poilsis nuo studentų ir kolegų.

– Ji nusiteikusi dirbti labai rimtai, – pasakė Severinas. – Su Helmbartu jai buvo labai sunku. Jis pasakė jai, kad jeigu ji su juo pergulėtų, tai jis galėtų geriau prisikasti prie to, kas jos rašyme negerai. – Edita man to nesakė. – Manau, jis ją palaikė dar viena fakulteto moterėle, kurią gali pasiguldyti naujas mokytojas, – užbaigė Severinas.

Nujaučiau, kodėl jis apie tai su manimi kalba, bet tik nusijuokiau ir pasakiau:

– O man iš pat pradžių pasirodė, kad ji domisi *rašymu.*

Jis irgi nusijuokė.

Geru oru jis kasdien važiuodavo tuo savo dešimties pavarų dviračiu, uoliai mindavo pirmyn ir atgal mylių mylias apsivilkęs imtynininko triko. Būdavo suprakaitavęs, įdegęs.

– Pagaliau Helmbartas priėjo tokią stadiją, kai nebegalėjo susitikinėti su Edita nedarydamas jai spaudimo, ir ji paliko jį, – užbaigė jis. Mudu vėl nusijuokėm.

– Pas jus buvo visai malonus vakaras, – pasakiau jam. – Jūs nuostabus virėjas.

– Na, tiesiog mėgstu pavalgyti. O man patiko kalbėtis su jūsų žmona.

– Judu turit daug bendro, – pasakiau jam, bet jis kažkodėl sutriko.

– Ne, nelabai daug, – rimtai atsakė jis, bet greitai vėl nusijuokė – man pasirodė, nervingai, – pasuko dviračio pedalus atgal, kažkas užstrigo jo sudėtingose pavarose, tad jam teko dviratį vestis tiesiai pas meistrą. Abu sutarėme, kad netrukus būtų gerai vėl susitikti.

Tik gerokai vėliau iki galo sužinojau tą istoriją apie Helmbarto spaudimą Editai. Edita iš pat pradžių pasakė Severinui apie jo kėslus.

– Kitą kartą spirk jam į tarpkojį, – patarė jai tada Severinas. Bet tai buvo ne Editos būdui. Ji tebemanė, kad turėtų kaip nors iš Helmbarto gauti kokios nors naudos. Ji paklausė Severino, ar negalėtų apie ją pasikalbėti su Helmbartu, bet jis atsakė, kad dėl to tas mulkis taip pasipūstų, jog viskas, ką jai sakytų, būtų gryni melai. Manau, tai buvo teisingas sprendimas. Taigi Edita toliau mėgino prieiti prie jo, gindamasi nuo spaudimo ir spustelėjimų.

Kartą buvo didelis pobūvis, daugiausia jame dalyvavo Anglistikos ir Meno fakultetų žmonės. Kaip rašančioji Edita paprastai būdavo kviečiama į tokius renginius, o Severinas visad eidavo kartu su ja; jam patiko erzinti tuos žmones. Tą vakarą Helmbartas vėl ėmė spausti Editą. Ji sakė man pažiūrėjusi į jį „rimtai pasipiktinusios“ žvilgsniu, tada nuėjusi prie Severino ir pasakiusi jam, kad jai jau nusibodo.

– Tai buvo vienintelis kartas, kai aš rimtai norėjau, kad Severinas fiziškai apgintų mane nuo žmogaus, – sakė ji. – Buvau susigėdusi dėl savo pykčio, kadangi Severinas su žmonėmis taip elgiasi retai. Neprisimenu, ką jam pasakiau, bet norėjau, kad jis išspardytų Helmbartui šikną. Ko gero, tikėjausi, jog jis prieš tą niekšą panaudos *imtynių* veiksmus. Tai buvo labai negarbinga. Severinas visad skatino mano pasitikėjimą savimi, duodamas suprasti, kad mano, jog galiu apsiginti pati... o štai dabar man tai nepavyko.

Severinas patapšnojo jai per ranką ir spyruokliuojančia eisena nusiyrė per publiką ieškodamas Helmbarto. Edita susižavėjusi ėjo jam iš paskos. Severinas sustojo už Helmbarto, kuris kažką pasakojo ketvertui ar penketui kitų žmonių. Jis gana aukštas vyriškis, Severinas jam gal iki peties. Stovėdamas už jo ant pirštų galų, Severinas tikriausiai atrodė panašus į piktą elfą.

Jis staigiai žnybtelėjo Helmbartui į užpakalį ir garsiai bei sultingai *pabučiavo* jam į ausį. Helmbartas išvertė savo užkandį į taurę su gėrimu, šoktelėjo ir skaisčiai nuraudo. Pamatęs, jog tai Severinas, jis atkišo savo taurę šalia stovinčiam vyriškiui; taurė nukrito ant grindų. Helmbartas išblyško; jis pamanė, jog laukia muštynės su imtynių treneriu.

O Severinas gašliai pamerkė jam ir paklausė:

– Na, kaipgi rašymo reikalai, Helmbartai?

Edita stovėjo šalia įsikibusi Severinui į parankę ir vos laikėsi nesijuokusi. Bet, pamatęs to žmogaus veidą, ir pats Severinas pratrūko juoktis, su juo kartu ir Edita. Taip jiedu ir išėjo pro duris – ne juokdamiesi, o tiesiog žvengdami.

– Tai man suteikė tokį didžiulį pasitikėjimą savimi, – pasakojo man Edita, – kad atsisukau ir dar kartą pažiūrėjau į vargšą raudoną Helmbartą. Jis nesijuokė, atrodė visiškai kaip *iškastruotas*. Mudu su Severinu tebesijuokėme. Buvo jau pavakarė, vaikai namie su aukle, kaip tik ruošėsi vakarienei. Mes pasivažinėjom. Aš padėjau galvą Severinui ant kelių, paskui atitraukiau užtrauktuką ir paėmiau jį į burną. Jis nesiliaudamas kalbėjo, važiavo labai greitai, iki pat namų. Neatsimenu, ką jis sakė, bet buvo labai linksma, net su pilna jo burna negalėjau sulaikyti juoko. Mudu įpuolėme pro užpakalines duris ir pro virtuvę, kur buvo vaikai su aukle, užbėgome į antrą aukštą. Aš užrakinau duris, jis vonioje paleido dušą, kad šniokštimas užgožtų mūsų garsus... na, manau, gal ir dėl to, kad vaikai pamanytų, jog mudu parskubėjome namo *nusiprausti*. Žinojome, kad auklės neapgausime. O Dieve, mudu puolėm vienas kitą kaip kokie leopardai. Prisimenu, kaip gulėjau lovoje po nežinia kiek kartų ir tada pro atviras vonios duris pamačiau virstančius garus. Mudu kartu palindom po dušu, muilinome vienas kitą, kol pasidarėme slidūs, tada Severinas įtraukė į dušą vonios kilimėlį, patiesė jį tenai ir mudu vėl pakartojom viską iš naujo paskendę

putose, iš viršaus liejantis vandeniui, o permirkęs kilimėlis po manimi šnypštė tarsi kokia didžiulė kempinė.

Kai pagaliau nulipom apačion, vaikai pasakė, kad auklė išbėgo namo. Atrodo, kad Fiordilidžė tada pasakė: „Kaip ilgai judu maudėtės!", o Severinas atsakė: „Taip, mudu su mama buvom labai susitepę." Ir mes vėl ėmėm juoktis, net Fiordilidžė, kuri niekad nesijuokia, kvatojosi kartu su mumis, ir Dorabela, kuri juokiasi tiesiog iš visko. Juokėmės tol, kol paskaudo šonai.

Prisimenu, kad kitą rytą man visur skaudėjo, visur, vos galėjau pajudėti. Severinas pasakė: „Tokia savijauta būna po varžybų." Pajutau, kad galiu tuojau vėl pratrūkti juoktis, o jeigu pratrūksiu, tai mudu ir *vėl* padarysim tą patį. Man taip skaudėjo, kad iš paskutiniųjų stengiausi susivaldyti, bet Severinas tai pajuto ir buvo labai švelnus; jis įėjo į mane labai lėtai ir mes vėl pakartojom viską. Tai buvo irgi malonu, tačiau sykiu visiškai *kas kita*.

Vargšas Helmbartas, pagalvojau. Jis tikrai neįvertino varžovo.

Taigi Severinas tikrai nebuvo paranoikas dėl savo žmonos, argi ne? Ji nedavė jam priežasčių tokiam būti. Ji ištekėjo už jo ir išgyveno su juo aštuonerius metus, neturėjusi net atsitiktinio meilužio, ji buvo ištikima ir tik tokie visiški mulkiai kaip Helmbartas galėjo to nepastebėti ją sutikę. Bet aš vis dėlto suprantu jo pastangas.

Severinas Vinteris buvo per daug tuščiagarbis, kad pavyduliautų. Jis man darė įspūdį kaip labai vyriškas vyras; agresyvus ir egocentriškas, primetantis savo žaidimą. Bet man, tiesą sakant, nepritarė nei Edita, nei Učė. Učė tvirtino, kad jis vienintelis jos pažįstamas vyriškis, kuris moterį laiko iš tikro lygia vyrui. Sutinku, kad jis buvo vienodai agresyvus ir egocentriškas su abiem lytimis. Edita sakė, kas Severino lygybės jausmas gali būti labai įžeidžiantis moteriai. Atrodė, kad jis nemato jokio skirtumo tarp moters ir vyro – su vienais ir kitais elgiasi vienodai vyriškai, ir dėl to moteris jaučiasi esanti lyg vienas iš

vaikinų. Bet, kalbant apie tą lygybę, tik labai nedaugelis moterų tikrai nori, kad vyrai taip toli nueitų. Net pažindamos jo kūno kalbą – šnekėdamas jis rankomis tiesiog apraizgo pašnekovą – moterys jo paliestos bemat pajunta palengvėjimą, bet kartu ir kiek sutrinka. Jo prisilietimo negalėjai supainioti su sąmoningu lietimu; jo lietimas būdavo toks belytis, kad moterys jautė, jog jis jų net nelaiko moterimis.

Severinas buvo vedęs jau beveik aštuonerius metus, kai pagaliau atėjo laikas ar priežastis pagalvoti, jog galėtų būti ir malonesnių rytų atsibusti, ir smagesnių lovų gulėti, kitų gyvenimų gyventi. Ši mintis jį nuliūdino. Štai koks naivus jis buvo. Ir kai pirmą kartą išdrįso apie tas savo naujas mintis užsiminti žmonai, nuliūdo dar labiau, sužinojęs, kad tos jo klejonės jau yra pažįstamos ir jai.

– Turi galvoje, kad buvo kitų vyrų?

– Oi, ne. Dar ne.

– Dar ne? Na, bet tai reiškia, kad pagalvoji apie kitus vyrus?

– Na, žinoma... kitose situacijose, taip.

– Aaa.

– Nesakau, kad galvoju apie juos labai *dažnai*, Sevi.

Tai buvo nebe pirmas kartas, kai jis pajuto, jog tikrą lygybę ne taip lengva kentėti. Jis buvo iš tų, kurie nuolat susierzina, pamatę savo paties nekaltybę. Manau, tas pranašumo jausmas jį apėmė natūraliai. Kad ir kiek kalbėjo apie lygybę, Edita su Uče nepastebėjo vienos Severino ypatybės: jis manė ginąs Editą nuo savo paties komplikuotų jausmų. Ir jam buvo tikras šokas, kai sužinojo, jog komplikuota yra ir *ji*.

Bet iš esmės jis nebuvo pavydus vyras, jis tiesiog buvo reiklus kitose srityse. Jam reikėjo, kad jis būtų svarbių jausmų Editos gyvenime šaltinis. Jam nereikėjo, kad ji dar labiau priklausytų *jam*, tai aiškiai matėsi; jam reikėjo, kad jos *darbai* būtų ir jo darbai. Ir žinau, kad tai jai kėlė nerimą. Nors reikalams pakrypus blogyn (tiesą sakant, net jiems pakrypus geryn) jis mėgdavo

sakyti, kad tai tik seksas, esu tikras, kad daugiausia nerimo dėl mano ir Editos santykių jam kėlė mūsų artimas bendravimas dėl rašymo. Jis buvo ne rašytojas, nors Edita tvirtino, kad jis esąs jos geriausias skaitytojas. Aš tuo abejoju; tos jo kategorijos – skirstymas į svorio kategorijas – buvo atgrasus. Niekad nesuprasdavau, kada jam nerimą keldavo mūsų seksas, o kada nuojauta, jog aš pakeičiau jį kaip Editos minčių šaltinis. Man tai suvokti visą laiką buvo svarbu, bet abejoju, ar jis tą skirtumą jautė. „Visas tas reikalas“, – sakydavo jis, ir mus visus tiesiog sugniuždydavo ta jo sunkiasvorė estetika.

– Aš susitaikysiu su visais tais rašytojais, kolegomis ir mokytojais, kurie tau reikalingi, – kartą supykęs pasakė jis Editai, – bet manau, kad tau nebūtina su jais visais *gulėti*!

Jis aiškiai buvo apsėstas to savo keisto jautrumo dvigubai neištikimybei. Tai, kad mudu su Edita galime kalbėtis, jam buvo skaudžiau negu tai, kad kartu gulime. Bet ko gi jis tikėjosi? Viskas negali būti lygu! Argi būtų buvę geriau, jeigu Učė būtų buvusi imtynių trenerė?

Na, bet ji bent jau buvo sirgalė. Vinteriui buvo skaudu, kad tokia nėra Edita. Jis prašyte prašydavo, kad ji ateitų į varžybas, nukankindavo ją pasakojimais apie savo vaikinus, kol pagaliau jai neliko nieko kito, kaip pasakyti jam, kad visa tai jai neįdomu. Ji suprantanti, kodėl visa tai patinka jam, tai labai puiku, tačiau visa tai yra nesvarbu jai.

– Visa, kas svarbu tau, yra svarbu ir man, – pasakė jis jai. Editai atrodė, kad taip neturi būti. – Aš perskaitau viską, ką tu parašai, skaitau begales to, ką parašei ne tu, ir dar begales to, ko neskaitai tu. Mudu visad kalbamės apie tai! – išdrožė jis.

– Bet tau *patinka* skaityti, – priminė Edita.

– Tik tiek, kiek tai susiję su tavimi, – atsakė jis. – Kodėl tu manai, kad skaityti man taip jau labai patinka?

Aš gerai žinojau, kuo Editai nepatinka imtynės. Jai patiko toji Severino pusė, kuri galėjo ir nuvarginti ją; jai patiko išdidus

tikrumas dėl savęs, jo impulsyvumas; ji pati buvo ne tokia, tačiau mėgo tuos jo bruožus, išskyrus atvejus, kai jie pasidarydavo pernelyg ryškūs, keliantys grėsmę užkrėsti ir ją pačią. Toji jo pusė ryškiausia būdavo jam bendraujant su savo imtynininkais. Kokie kvailai atsidavę jai atrodydavo tie visi Severino atletai! Jie buvo tarsi užhipnotizavę patys save, apsvaigę nuo savo *ego*, kuris išsiliedavo kaip tik tada, kai viršūnę pasiekdavo fizinis įniršis. Tai būdavo per garsu, per rimta, per smarku. Tai buvo labiau kova negu grakštumas; nors Severinas tvirtino, kad visa tai panašiau į šokį negu į grumtynes, jai tai buvo kova. Man irgi. Be to, visa tai buvo nuobodu. Juk tik nedaugelis imtynių būdavo tikrai įtemptos; dažniausiai tiesiog žiūri, kaip vienas jų riečia kitą, ir abejoji tik dėl vieno: ar aiškus nugalėtojas galiausiai prispaus auką, ar pasitenkins tiktai ištrynęs juo visą kilimą. Žinoma, aš pats niekad nesportavau, sportas man nesvarbus. Retkarčiais mėgstu pavaikščioti, bet tai darau todėl, kad skatina mintis. Edita irgi nebuvo iš sportininkų. Jai patiko imtynininkų *kūnai*, sakydavo ji, „nuo lengvojo svorio iki vidutinio", bet stambūs vyrai jai buvo bjaurūs. Nors pati buvo aukšta, jai patiko Severino mažas ūgis. Jai patiko imtynininko kietumas, tos keistos jo svorio proporcijos – beveik viskas sukoncentruota viršutinėje kūno dalyje. Jai patiko vyrai „be užpakalių, mažomis kojomis". Severinas toks ir buvo.

– Kodėl aš tau patinku? – kartą paklausiau ją. Aš esu aukštas ir liesas; net mano barzda siaura.

– Na, tu esi visai kitoks, – atsakė ji. – Tu taip skiriesi nuo kitų, kad tai gražu. Gal kaip tik dėl tos tavo barzdos; man patinka, kad atrodai senesnis.

– Na, aš juk ir *esu* senesnis, – atsakiau jai. Ketveriais metais vyresnis už Učę su Severinu ir aštuoneriais už Editą.

Učės skonis man buvo paslaptis. Ji tvirtino, kad jai patinka beveik visi kūnai. Sakydavo, kad jai patinka mano vyresnioji

pusė, bet labiausiai jai patinka tai, kaip akivaizdžiai man patinka moterys.

– Nors žinojau, kad tai gali sukelti bėdų, dar nebuvau sutikusi vyro, kuris būtų toks dėmesingas moterims, – pasakė man Učė. Ji turėjo galvoje, kad esu moterų vyras; ji net dažnai vartodavo žodį „moteriavimas". Na taip, aš didesnis „moteriautojas" negu Severinas Vinteris, bet juk toks yra ir popiežius.

– Ar tau neatrodo, kad aš tiesiog *geras* moterims? – paklausiau Učę.

– O, *ja*, turbūt taip. Tu skatini moterį mėgautis tuo, kad ji yra moteris, – atsakė ji, paskui susiraukė. – Kad yra *bet kokia* moteris, – pridūrė ji. Paskui dar: – Gal tu su moterimis lengvai susidraugauji todėl, kad jos mato, jog vyrams nesi toks geras. Kadangi jos mato, kad vyrų draugų tu neturi, jos linkusios tavimi pasitikėti.

– O Severinas? – paklausiau ją. – Ar jis yra geras moterims? – Aš tiesiog žaidžiau. Man tai sužinoti nelabai ir rūpėjo.

– Na, jis yra kitoks, – atsakė ji ir nusisuko. Apie jį kalbėtis Učė nenorėdavo.

O apie jo imtynininkus kalbėtis nevengė. Ji žinojo jų svorio kategorijas, stilius, viską, ką jai pasakodavo Severinas, o pasakodavo jis viską. Prieš namų varžybas jis dažnai jai atskleisdavo visus savo planus, kas kiek surinks taškų, svarstydavo, kuris nugalės, kuris pralaimės. Ir Učė sėdėdavo per visas varžybas, jo paprašyta užrašinėdavo savo pastabas – kuo 142 svarų kategorijos imtynės skyrėsi nuo jo prognozių, kodėl skyrėsi. Man kartais atrodydavo, kad jam tokia jos draugija patinka; mudviem abiem su Edita atrodė, kad taip jis nuima nuo jos dalį naštos. Betgi ne – jis versdavo mus visus ateiti į jo varžybas namuose. Učė mums visad patardavo, ką kuriose varžybose žiūrėti. Aš jaučiausi prievartaujamas; atrodė, tarsi jam reikia, kad mes visi stebėtume *jį* – na, o jam, atrodo, patikdavo, kai pakėlęs galvą tribūnoje pamatydavo mus tris.

Mėgstamiausias Učės imtynininkas komandoje buvo 134 svarų juodaodis iš Lok Heiveno Pensilvanijoje, toks Taironas Viljamsas. Jis atrodė kažkoks glebus, mieguistas, bet sykiu buvo sprogstamai ūmus, be to, jai labai patiko, kad jis sveria lygiai tiek pat kiek ir ji pati.

– Jeigu jam prireiktų su kuo nors pasikočioti, – erzindavo ji Severiną, – tai atsiųsk jį pas mane.

Šiaip Taironas Viljamsas puikiai judėjo, visad būdavo budrus, tačiau prieš varžybas išvykoje visad susikaustydavo. Jo greitis buvo stebėtinas, o tarp to greičio proveržių judėdavo tarsi sulėtintame filme, ir tai dažnai užmigdydavo jo priešininkus. Bet per kiekvienas varžybas jis tarsi pats išvarydavo save iš proto. Jam užeidavo savotiškas transas, pasipildavo staigios klaidos, sakytum jo galvoje būtų nuskambėjęs kažkoks slaptas finalinis gongas. Tada atrodydavo, kad jis jau sapnuoja, kaip eina į dušą, ant kilimo tada jau judėdavo sustingęs, gulėdavo ant nugaros, plakdamas rankomis, įsmeigęs akis į aukštas lubas ir plieskiančias lempas. Paprastai jis būdavo prispaudžiamas, o tada tarsi pabusdavo – pašokdavo ant kojų, rėkdavo, užsispausdavo spengiančias ausis ir spoksodavo į savo varžovą, tarsi būtų nugalėtas kokio vaiduoklio.

Severinas vėliau kantriai rodydavo jam kovos įrašus.

– Štai tuoj ta vieta, Taironai. Tu čia užmigai... matai, kaip tavo galva nusvyra, tavo kairė ranka kabo prie šono? Ar tu matai, koks... tau užėjo?

– Mama, – pagarbiai sakydavo Taironas Viljamsas. – Neįtikėtina, visiškai neįtikėtina... – Ir čia pat vėl puldavo į transą, negalėdamas patikėti visu tuo savo spektakliu.

– Matai? – neatstodavo Vinteris. – Tu paleidai jo riešą ir užkabinai ranką iš viršaus, o juk pats žinai, Taironai, kad norėjai užkabinti iš apačios... pats supranti, Taironai? Tai-ro-nai!

Učei Taironas ir patiko dėl tų liūdnų transų.

– Tai taip žmogiška, – sakydavo ji.

– Učė galėtų jį nuo to atpratinti, – pasakiau aš, erzindamas Severiną. – Gal leisk jai padirbėti su tais jo transais?

– Taironui Viljamsui gali užeiti transas kaip tik ant Učės, – atsakė Severinas Vinteris.

Man tai pasirodė šiurkštoka, bet Učė tik nusijuokė.

– Mažoka duomenų, kad ant manęs kam nors užeitų, – pasakė ji ir išlenkė nugarą prieš mudu su Severinu. Edita nusijuokė, ji buvo visiškai nepavydi. Tais laikais mes visi buvome labai artimi ir mėgdavome pajuokauti.

– Kodėl jis tau patinka? – paklausė ją Edita. Ji turėjo galvoje Taironą Viljamsą.

– Tiesiog jis mano dydžio, – atsakė Učė, – be to, jo spalva man atrodo pasakiška. Kaip karamelės.

– Niam niam, – tarė Edita, bet galvoje turėjo ne tai. Tarp tų visų imtynininkų ji neturėjo favorito; jai visi jie buvo labai geri ir labai nuobodūs vaikinai, ir kaip tik dėl to šalia jos elgdavosi nerangiai. Vinteris juos kas mėnesį pasikviesdavo vakarieniauti; Edita vėliau sakydavo, kad jie namuose už visko kliūva, visur atsitrenkia, jiems išėjus visi paveikslai namuose kabo pakrypę.

– Kažkodėl jie sudaužo visas pelenines, nors nė vienas nerūko. Sakytum tam, kad būtų žvitrūs, jiems reikalingas imtynių kilimo minkštumas ir daug erdvės aplinkui.

Bent kartą per savaitę kuris nors vienas ateidavo pas juos namo mokytis vokiečių kalbos. Skaitydama, klausydamasi muzikos arba gulėdama vonioje Edita girdėdavo, kaip Severinas suokia „kokiam nors kampuotam vyrukui“.

– *Wir müssen nur auf Deutsch sprechen*, – švelniai kalbindavo jis.

– *Wir müssen nur auf... auf* ko? – klausdavo imtynininkas.

– *Deutsch.*

– A, taip. O Dieve, treneri, aš jaučiuosi toks kvailas.

– *Nein, nein, du bist nicht...*

Severinas mėgo Viljamsą, bet buvo riba, kiek jis galėjo mėgti pralaimėtoją, kad ir kaip įdomiai jis pralaimėtų. Nugalėtojai jam labiau patiko, o į tokį panašiausias imtynininkas jo komandoje buvo 158 svarų naujokas iš Vaterlo Ajovoje, vardu Džordžas Džeimsas Benderis. Jis buvo savo valstijos mokyklų čempionas trejus metus iš eilės, kol buvo pakviestas dirbti gimtosios valstijos elektrinėje. Tai buvo iki tol, kol į varžybas imta kviesti ir naujokus, ir Benderis metus praleido dalyvaudamas tiktai atviruose turnyruose. Visus juos laimėjo, nė karto neprakišo. Kaip iš antrakursio iš jo buvo tikimasi visų galimų pergalių šalies čempionatuose, bet Didžiojo aštuoneto varžybose jis pasitempė kelį. Jis visą laiką buvo keistas ir rimtas studentas, dar mokykloje laimėjo kažkokią mokslo premiją. Ajovos valstijoje jis buvo studentas pirmūnas; jo bendra specialybė buvo medicina, bet jis svajojo vėliau tapti genetiku.

Per vieną šalies čempionatą jis buvo su ramentais ir jame nedalyvavo; jis priėjo prie Severino ir prisistatė.

– Jūs dėstytojas Vinteris? – paklausė jis. Žinoma, Severinas buvo dėstytojas, tačiau neįpratęs, kad jį kas taip vadintų. – Žinau, kad keli jūsų absolventai yra šalyje garsūs genetikai, o jūsų fakultete dėsto geriausias pasaulio genetikas.

– *Mano* fakultete? – paklausė Vinteris. Manau, jis pagalvojo apie vokiečių kalbą arba imtynes. Jis pažvelgė į Džordžą Džeimsą Benderį su ramentais ir staiga suvokė, kad vaikinas kalba apie perėjimą ir imtynes pas *jį*. Žinoma, Vinteris buvo girdėjęs apie Benderį, visi šalies treneriai ir imtynininkai buvo girdėję.

Bet Benderio kelis gijo lėtai. Perėjęs jis dar metus negalėjo dalyvauti varžybose, ir Severinas buvo tiesiog pritrenktas, kai tų negalios metų vidury Benderiui prireikė antros kelio operacijos. Jis palengva treniravosi su komanda – visus juos išguldydavo, bet Vinteris neleisdavo jam imtis su sunkiasvoriais. Benderis būtų išguldęs ir juos, tačiau bet kam gali pasitaikyti klaida, ir Severinas nenorėjo, kad kuris nors „tų nerangių fut-

bolininkų" užgriūtų ant vaikino ir sužeistų tą lepų kelį. Ir tą kelį jis susižeidė ne imdamasis; svarmenų staklėse kojomis kėlė per didelį svorį.

Vinteris kartais pagalvodavo, gal Benderis per daug „įlindo į tą savo genetiką" ir tiesiog nebegali būti geras imtynininkas. Paskutinio Benderio kurso jis laukė su tokiomis viltimis, kokių dar nebuvo puoselėjęs dėl nė vieno savo imtynininko. Benderis vasarą praleido namuose Ajovoje, kasdien po truputį treniruodamasis su tais senaisiais savo valstijos komandos fanatikais. Bet kai rugpjūčio mėnesį grįžo į Rytus privačiai padirbėti su mūsų garsiuoju genetiku Šovalteriu, Vinteris ėmė nerimauti, nes per atostogas mūsų universitete Benderiui tiesiog nebuvo su kuo treniruotis.

Benderis vaikščiojo po universitetą su ilgu baltu laboratorijos chalatu. Jis pats buvo beveik toks pat baltas kaip tas chalatas – trumpai nusikirpęs rusvokas blondinas su barzda, kurioje styrojo šeši ar septyni padriki plaukai, panašūs į kukurūzo siūlus. Jis juos skusdavo kas savaitę ir visad kažkaip sugebėdavo įsipjauti, kovodamas su tais šešiais ar septyniais plaukais. Jo akys buvo šviesiai mėlynos, nešiojo juodus plačiais rėmais akinius su storais stiklais. Buvo panašus į stiprų fermos vaikiną prieš keletą dešimtmečių. Gal jis ir buvo puikus genetikos studentas, – didysis Šovalteris jį mėgo kaip studentą, – bet užtat pats nuobodžiausias iš visų mano sutiktų jaunuolių.

Severinas nusprendė, kad jam pačiam teks imtis su Džordžu Džeimsu Benderiu. Jis vis dar treniravosi su savo imtynininkais, palaikė gerą formą, tačiau niekad nebuvo ėmęsis su kuriuo nors normalų varžybų laiką. Vis dėlto jis jautėsi neblogai ir buvo kiek aukštesnės klasės negu dauguma jų. Jam būtų reikėję išsinerti iš kailio, kad grįžtų į savo 158 svarų kategoriją, bet jis kasdien bėgiojo ir važinėjosi savo sportiniu dviračiu, kilnojo svarmenis. Ir vis dėlto jis neprilygo Benderiui; nebūtų prilygęs

jam net prieš dešimtį metų kaip treniruočių partneris. Bet rugpjūčio mėnesį nieko aplink nebuvo, o kai rugsėjį į mokslus grįš kiti jo imtynininkai, visi bus toli nuo Benderio formos, tuo labiau toje kategorijoje.

Vienintelis laikas, kai imtynių salė rugpjūčio mėnesį būdavo pakenčiama, – tai ankstyvas rytas, kol saulė pro stoglangius dar neįkaitinusi kilimų ir nepavertusi patalpos sauna. Bet laboratoriniams genetikos eksperimentams irgi reikėjo rytinio susikaupimo, tad darbus su Šovalteriu Benderis baigdavo tik apie vidurdienį.

Severinas Vinteris buvo kaip nesavas. Įdienojus imtynių salė įkaisdavo iki 37 laipsnių, nors jie ir palikdavo duris praviras. Kilimas būdavo karštas net paliesti.

– Bet jie yra skysti, – sakydavo Vinteris. – Kaip koks skystas plastikas. Kai karšta, jie pasidaro labai minkšti.

Jiedu kasdien susitikdavo su Benderiu ir jis stengdavosi kuo ilgiau ištverti, kad vaikinas gautų gerą krūvį. Kai Severinui prireikdavo atgauti kvapą, Benderis bėgdavo mediniu treku ratus, nepaprastai greitai, o Vinteris tuo metu gulėdavo ant minkšto šilto kilimo ir spoksodavo į saulę bei klausydavosi, kaip jo širdis plaka unisonu su Benderio dunksėjimu į treko lentas. Paskui jiedu vėl kibdavo vienas į kitą ir imdavosi, kol Severinas sustodavo. Jis išeidavo iš narvo ir vėsindamasis atsisėsdavo šešėlyje, o Benderis vėl kaip pašėlęs leisdavosi ratais. Pro atviras dideles narvo duris bangomis veršdavosi karštas oras; panašiai kaip tie virpesiai, kuriuos vasarą kartais matome virš asfalto. Kad šlako grindys nepavirstų dulkių kamuoliais, nuolat veikė laistymo sistema.

– Kodėl tokiu oru tas kvailys Benderis nelaksto lauke? – paklausiau Severiną. Mūsų teritorija buvo pavėsinga, takuose studentų nedaug, nuo upės pūsdavo vėsus vėjelis.

– Jis mėgsta prakaituoti, – atsakė Severinas. – Tu to niekad nesuprasi.

Kartą su savo vaikais ėjau į žaidimų aikštelę už to narvo ir pamačiau Severiną sėdintį prie salės durų, susmukusį palei išlikusią gebenę.

– Pasiklausyk jo, – sužiopčiojo man Severinas; jis vos galėjo kalbėti, atgauti normaliam kvapui jam dar reikėjo kelių minučių. – Žvilgtelėk.

Prisiverčiau įeiti į tą garuojančią drėgną salę. Oras kone dusino. Po visą treką aidėjo ritmiškas dunksėjimas, tarsi veiktų kokia sunkiasvorė mašina. Džordžas Džeimsas Benderis būdavo matomas tik pusę rato, paskui dingdavo man virš galvos. Jis buvo su treningu, o apačioje toks guminis kostiumas – aptemptas prie kaklo, riešų ir blauzdų; jis visas buvo permirkęs prakaitu ir jo batai žliugsėjo kaip jūreivio.

Vinteris pasitapšnojo savo varvančią galvą.

– *Čia* tai bent tunelis, – pasakė jis susižavėjęs. – Supranti, kas turi būti mintyse, kad taip galėtum?

Kurį laiką stebėjau Benderį. Jis bėgo negrakščiai, bet atrodė užsispyręs kaip potvynis, tarsi koks senovės pasiuntinys, kuris mirs atbėgęs, bet jokiu būdu ne prieš tai.

– Nemanau, kad jo galvoje dabar *kas nors* galėtų būti, – pasakiau.

– Taip, gryna tiesa, – atsakė Vinteris. – Bet kada nors pamėgink. Pasistenk, kad galvoje nebūtų visai ničnieko. Žmonės to niekaip nesuvokia. O reikia didelės protinės energijos, kad galėtum *negalvoti* apie tai, ką darai.

Tomis karštomis rugpjūčio dienomis eidavau pasižiūrėti, kaip Benderis taršo Severiną. Kartais šis taip nuvargdavo, kad pats Benderis jam turėdavo pasakyti, jog gana.

– Aš palakstysiu, – sakydavo jis, nulipdamas nuo Vinterio, o tas taip ir likdavo tysoti, krutindamas rankas bei kojas ir stengdamasis atgauti kvapą. Pamatęs mane jis pajudindavo vieną pirštą, o po kelių minučių pamėgindavo kalbėti.

– Atėjai pažiūrėti... kaip mane... čia raito?

Jis šyptelėjo. Ant jo dantų buvo matyti plonytė kraujo srovelė; kažkuria kieta savo dalimi Benderis praskėlė jam lūpą. Jis atsivertė ant nugaros. Padais per kojines jutau kilimą kaip šiltą šlapią kempinę. Vinteris visiems lankytojams liepdavo batus palikti prie durų.

– Severinai, – pasakiau, kol jis dar nepajėgė apversti liežuvio ir pabaigti sakinio, – juk tai gana keistas būdas smagintis trisdešimt penkerių metų vyrui, ką?

– Jis bus šalies čempionas, – išspaudė Severinas.

– O tu užimsi antrą vietą, – pasakiau jam. Nors jis pats juokaudavo apie tą savo nuolatinę antrą vietą, nemėgdavo, kai apie tai kalbėdavau aš. Tad pakeičiau temą. Papasakojau jam vieną liūdną istoriją, kuri, maniau, jį pralinksmins.

Tai buvo istorija apie Pirmojo pasaulinio karo prancūzų lakūną asą Žaną Mari Navarą, kuris tvirtino tiesiog nekenčiąs žudymo. Jis tvirtino esąs linksmintojas; kai nerasdavo vokiečių lėktuvų, kareiviams apkasuose surengdavo oro akrobatikos spektaklį. Prie Verdeno jis turėjo daugiau kaip du šimtus penkiasdešimt dvikovų, o 1916 metų gegužę buvo numušęs dvylika vokiečių lėktuvų. Bet netrukus po to buvo sužeistas ir visą karą praleido ligoninėse. Jo nuotaika nuolat buvo bloga; brolis mirė; jis dažnai imdavo „gydymosi atostogas“, – šaunus dendis, vietoj kepurės nešiojantis moterišką šilkinę kojinę. Paryžiuje savo automobiliu partrenkė šaligatviu einantį žandarą. Per visą karą jis išliko gyvas, bet žuvo maždaug po metų atlikdamas triuką – bandydamas lėktuvu praskristi po Triumfo arka.

Kai pamačiau, kaip Severiną sujaudino ta istorija, man pasidarė jo gaila.

– Nematau čia nieko linksmo, – pasakė jis. Žinoma, jis nematė – net humoras jam turėjo būti jo rūšies.

Kaip ir tie transai; niekas jais netikėjo. Učė mėgo samprotauti, kaip Taironas Viljamsas galėtų suvaldyti tas savo garsias klaidas, bet jos patarimai nė iš tolo neatitiko trenerio Severino

metodikos, kurią jis galėtų panaudoti. O Edita mėgdavo erzinti Severiną dėl Džordžo Džeimso Benderio, kuriam jis, jos manymu, skirdavo per daug laiko.

– Džordžui Džeimsui Benderiui yra pats didžiausias transas, – sakydavo Edita. – Manau, jo *sąmonė* nuolat maudosi duše.

– Nebūk snobė, – atsakydavo Severinas. – Tai savotiškas susikaupimas. Bet jis kitoks negu tau reikalingas rašant, tik panašus reikiama energija. – (Tai rodo, kaip rimtai jis žiūrėjo į imtynes.) – Be abejo, Benderis yra paprastas vaikinas, be to, labai naivus. Jis drovus, nelabai patrauklus – bent jau moterims. Jis, aišku, dar nekaltas...

– Nekaltas? – paklausė Edita. – Sevi, aš net netikiu, kad tam vaikiui kada nors *stovėjo*!

Bet ji vos ištarusi tuoj pasigailėjo to savo juokelio, nors Severinas ir šyptelėjo. Severinas neparodė jokio susierzinimo, bet mudu su Uče pastebėjome, kokia paslaugi visą tą vakarą buvo Edita – tarsi norėtų išpirkti kaltę. Neįprastai dažnai lietė jį ir glostė, kaip tik *ji* pasakė esanti pavargusi ir būsią gerai ilgai nevakaroti. Mudu su Uče kartu išėjome namo, o ji liko su Severinu. Niekas dėl to nenusiminė; mes ir taip dažnai matydavomės, visi turėjome būti geranoriški.

Bet mašinoje aš paklausiau Učę:

– Kaip tau tas atrodo?

Jaučiau, kad pastaruoju metu būta labai jau daug kalbų apie stovėjimą.

– Hmm, – numykė Učė, labai jau mėgstanti vienskiemenius žodžius.

Nuėjome miegoti; ji taip pat pasakė esanti pavargusi. Aš gulėjau savo lovos pusėje, iš tikro man nelabai ir rūpėjo ta tema, bet kai jau maniau, kad Učė miega, staiga paklausiau:

– Juk Severinas neturi jokių bėdų, ar ne? Na, su tavim?

Jokio atsakymo. Pamaniau – iš tikro miega. Kai jau ir pats beveik užmigau, Učė pasakė:

– Neturi.

Ėmiau apie tai galvoti; miegas praėjo, jaučiau, kad ir ji nemiega. Galvojau apie tai, ko klausti nenorėjau, bet ji tarsi išgirdo tas mano mintis.

– Žinoma, – tarė ji, – man toks įspūdis, kad Severinui *visada* stovi.

Tie žodžiai išsklaidė tą nedidukę įtampą, kuri vis dėlto buvo, tarsi elektros laukas, einantis ta siaura linija tarp mūsų lovos pusių. Aš nusijuokiau.

– Na, manau, kai kada po viskam jis nulinksta, Uče, ar bent suminkštėja, tik tu to nepastebėjai.

Aš tik norėjau pajuokauti, bet Učė atsakė:

– Ne.

Vėl išsibudinau. Pasakiau:

– Jeigu jis niekad nenulinksta, tai, vadinasi, ir neatsistoja, dėl Dievo. Ar ne, Uče? Jam turbūt *neišteka*.

– O tu sakai, kad Severinas per daug nori, – pasakė Učė. – Sakai, kad per daug nori iš Editos.

Taip, aš žinojau, kad per daug norėti negalima. Bet vis tiek neatstojau:

– Tai ar jam išbėga, Uče?

Ji ilgokai tylėjo. Pagaliau atsakė:

– Taip.

Pats nežinau kodėl užbaigiau:

– Bent jau su *tavim*.

Učė ištiesė ranką ir paėmė mane. Po tokio pokalbio pasijutau nepatogiai, kad pats tuo metu nebuvau pakankamai kietas. Ji kiek palaikė mane, paskui paleido; taip ji pasakė „labanakt“. Mudu kartu pasiekėme tą patogią tylą, savotišką išmintį, kurios įmanoma išmokti tiktai per ilgus vykusios santuokos metus. Mudu apsimetėme miegą iki tol, kol iš tikro užmigome.

5
Pradinės padėtys

Iš pradžių mintis apie Severiną su Uče man buvo įdomi. Ji iš naujo pakurstė seną geismą, kuris nebuvo visiškai dingęs, tiktai pasidaręs pernelyg retas. Edita sakė, kad jautė maždaug tą patį; tai yra mintis apie jį su Uče irgi audrino jos jausmus. Na, juk apetitas yra šiek tiek užkrečiamas. Učė sakė, jog kartais ir man jausdavo tą patį; ji pripažino, kad tas efektas kartais būdavo ne toks jau didelis. Kokį efektą tai turėjo *jam*, lieka mįslė.

Severinas buvo per mažas, kad galėtų mylėtis su Edita stačiomis. Ji visad pridurdavo, kad ne itin mėgsta mylėtis stovėdama, bet prisipažinsiu, kad man buvo labai įdomu išgirsti apie bet kokius fizinius Severino trūkumus. Mudu su Edita mėgdavome mylėtis duše stovėdami, taip darydavome prieš eidami į lovą, kur dažnai dar kartą pasimylėdavome. Tai būdavo tarsi nekalta pradžia; bet greitai supratome, kad tai ritualas. („Svarbus, svarbiausias ir visų svarbiausias dalykas, – sakydavo Severinas, – yra ritualas.“)

Edita uždėdavo rankas man ant pečių ir aš muilindavau jai krūtinę. Ji padarydavo man ant nugaros daug putų ir stumdavo jas žemyn, per visą mano kūną. Aš suplakdavau tirštų kaip kiaušinio baltymas putų ir tepdavau ant jos. Tada abu palįsdavom po srove ir suputodavom; mudviejų ūgis idealiai tam tiko (manau, Severinas tiesiog nebūtų pasiekęs). Ji pakišdavo rankas

man po pažastimis ir stipriai prisiglausdavo man prie krūtinės, aš spausdavau ją prie vėsių šlapių plytelių, kol pajusdavau, kad ji man už nugaros siekia rankšluosčių kartelės – jos reikėdavo, kad galėtų smarkiau prisispausti prie manęs.

Į lovą mudu nueidavome švarūs, kvepiantys muilu ir šnibždėdamiesi, liesdavome ir žiūrėdavome vienas į kitą žvakių šviesoje, rūkydavome, gerdavome kiek atšaldytą baltąjį vyną, kol vėl pajusdavome norą. Bet lovoje visad būdavo jau kas kita. Ji sakė man, kad „gulom" Severinas jai kaip tik reikiamo ūgio (viršuj, apačioj arba ant šonų). Bet žinojau, kad duše aš geras ir naujas.

Niekada negirdėdavau jo beldžiant; mane visad pažadindavo Edita. Jis belsdavo vieną kartą ir garsiai, tada Edita sakydavo „luktelėk, mielasis" ir pažadindavo mane. Man labai patikdavo tas mieguistas lovos kvapas – tarsi seksas būtų ląstelinis, o mūsų kvepalų ir fermentacijos aromatai – savotiškos ląstelių išnaros. Kartais man dar prieš apsirengiant ir išeinant užeidavo noras staigiai su ja pasimylėti, bet ji niekad man to neleisdavo. Sakydavo, kad Severinas nemėgsta laukti, kol aš išeisiu; matyt, jam tas laikas būdavo gana sunkus. Aš dažnai siūlydavausi, kad išeisiu pirmas. Sakiau jam, kad man nieko tokio, jeigu turėsiu pažadinti jį ir Učę, kad man visai nesunku palaukti. Bet ne, jis turėjo būti pirmas. Tiktai vieną sykį, kai jis sutiko, kad aš grįžčiau pirmas, jiedu su Uče buvo tol, kol pasirodžiau namuose. O aš dar pavėlavau – tarsi tai būtų svarbu! Pažadėjau grįžti trečią ketvirtą, bet mudu su Edita pramiegojom; grįžau namo tik prieš penktą ir radau jį žingsniuojantį šaligatviu pirmyn atgal priešais mūsų namus, jis net nebuvo su Uče, o niršo ir stiro šaltyje. Man net nespėjus jo užkalbinti, sėdo į mašiną ir nuvažiavo.

Kai atsikeli iš miego trečią ar ketvirtą valandą nakties, visad būna šalta. Nusvirduliavau laiptais žemyn, prieš tai atsisveikindamas pabučiavau Editą – jos kvapas buvo kiek rūgštus nuo cigarečių, vyno ir miego, bet tarsi prinokęs, kaip ir lovos, ir tas kvapas visad mane sujaudindavo. Severinas apačioje tvarkė pe-

lenines, plovė taures, krovė indus į indaplovę. Kalbėtis jis nenorėjo, tik linktelėjo atsisveikindamas. Kartą, kai iš jo neramaus bruzdesio aplink indaplovę supratau per ilgai rengęsis, jis pasiūlė man į kelionę pasiimti šalto alaus skardinę. „Padeda nuo išglebimo“, – pasakė jis.

Taigi grįžau namo pas Učę, kurios kvapas buvo sodrus ir saldžiai šleikštokas; ant mūsų lovos primėtyta jos drabužių, čiužinys pusiau nuslydęs ant grindų. Tada jau *aš* ėmiau kuistis po namus – netuštinau peleninių, bet rinkau obuolių graužtukus ir kriaušių kotelius, sūrio žieves ir dešros odeles, vynuogių šakeles ir tuščius alaus butelius. Jis žinojo, kad man bjauru maistas miegamajame! „O tu žinai, kad jis baisiai nemėgsta Editos rūkymo, – pasakė Učė. – Jis sako, kad tu palieki namus pilnus rūkstančių peleninių, kaip kokių laužaviečių.“ Čia jau gerokai perdėta. Jis tiesiog maniakiškai rūpinosi savo plokštelių kolekcija ir, ko gero, siuto, žinodamas, kaip su ja elgiuosi aš. Jis visada dėdavo jas į tuos vidinius vokus ir visad kišdavo juos anga į priekį, tad plokštelę išimti ir įdėti reikėdavo du kartus. „Jis mano, kad tu specialiai gadini jo kolekciją“, – sakė Učė.

– Tas pats kaip tos prakeiktos ledo formelės, – atsakiau jai. – Jis rėkia ant Editos, kad jų nepripila, Dieve mano. Mes jų vynui šaldyti sunaudojam visą kibirėlį, o jis nori, kad tos formelės būtų pripildytos tą pačią sekundę, kai lieka tuščios.

– O tu taip skubi, kad neturi laiko? – paklausė Učė.

– Viešpatie! – šūktelėjau.

Kai pamatydavau Učę tomis priešaušrio valandomis, išsidriekusią, goslią ir pavargusią, man kildavo potraukis prie jos, prie jos ir prie tos aistros, kurią, mano manymu, jis jai sužadino. Visad užsigeisdavau jos, ir visad stebėdavausi, kad tai yra jau trečias ar ketvirtas kartas tą naktį. Kartais ji mane priimdavo, tarsi ir jos apetitas būtų begalinis – tarsi Editos kvapas nuo manęs ją iš naujo aistrintų ir mūsų artimų kūnų svetimumas ypatingai masintų. Bet dažniausiai Učė sudejuodavo ir sakyda-

vo: „O Dieve, aš negaliu, būk geras, negaliu *daugiau*. Verčiau atnešk man stiklinę vandens." Ir ji gulėdavo ramut ramutėlė lyg viduje sužeista ar išsigandusi kokio nematomo kraujoplūdžio, kartais jos akys būdavo išsigandusios, ji spausdavo prie krūtinės mano ranką, kol užmigdavo.

Edita sakė, kad ji, kaip ir aš, Severinui pagaliau atsigulus, pajusdavo tą kylančią aistrą; ji šildydavo jam tą mano išgulėtą vietą jų lovoje, o vaizduodamasi jį su Uče aistrindavosi ir negalėdavo užmigti, nors jis dažnai triūsdavo ir krapštydavosi apačioje dar ilgai po to, kai aš išeidavau. Severinui pagaliau atsigulus ji niūniuodavo ir šnibždėdavo jam; jai patikdavo jo kvapas. Mums visiems buvo ta brandi fazė, kai saldūs kvapai jau ima atsiduoti gedimu. „Sekso uostytojai", – kartą pavadino mus Severinas.

Bet Severinas Vinteris lipdavo į lovą kaip kareivis, šlapiame apkase ieškantis ramybės; jam prieš tai reikėdavo iš kambario pašalinti vyno taures, ledo kibirėlį, peleninę, apdegusią žvakę; visus tuos daiktus, sakė Edita, jis liesdavo tarsi kokį užkratą. Tada jis skaistus gulėdavo pačiame savo lovos pusės pakrašty; kai ji paliesdavo jį, tarsi susigūždavo. Ji trindavosi į jį, bet atrodydavo, kad jis vos tramdo nuo jos kvapo kylantį gerklėje gumulą. Susidrovėjusi ir užgauta, ji pasislinkdavo nuo jo ir klausdavo:

– Tau buvo blogas vakaras?

– O ar tau buvo geras?

– Aš noriu sužinoti, koks buvo tau.

– Nenori. Tau tai nesvarbu.

Ufff. Žinoma, jis ne visuomet būdavo toks niūrus, tačiau bet kada galėdavo iškreipti pačius atviriausius, erotinius dalykus. („Tavo labai sodrus kvapas", – pasakė jam kartą Edita kutendama ausį. „O tu *dvoki*", – atsakė jis.)

Žinau, kad ir jam turėjo pasitaikyti, kai mūsų atviras jausmingumas dėl priklausymo vienas kitam jį sujaudino ir nuslopino tą paaugliška graužatį, bet šie atvejai būdavo tokie reti, kad aš juos labai gyvai prisimenu. Pavyzdžiui, kartą savaitgalį mes

praleidome Editos mamos namuose Menkių kyšulyje. Buvom tik keturiese, be vaikų – pasisekė juos kažkam „išnuomoti". Buvo rugsėjo pabaiga, didelis namas saulėtas ir vėsus. Kaip ir Editos mama, daugelis kyšulio vasarotojų buvo jau emigravę atgal į Niujorką ar Bostoną.

Severino mašina išvažiavome taip anksti, kad ten buvome jau prieš pietus. Edita su Severinu, žinoma, ten buvo ne pirmą kartą, bet tik Učė pirmoji suvokė, kaip toli esame nuo žmonių, ji pirmoji nusirengė nuoga tame vėjuotame ir tuščiame pliaže. Pastebėjau, kaip Edita pažvelgė į ją. Kai parėjome namo, abi moterys nuogos apžiūrinėjo viena kitą, Severinas tuo metu kepė didžiulę paelją, o aš užkandai atidariau skardinę žalių austrių. Mes gana laisvai lietėme vieni kitus, garsiai šūkavome. Severinas pamėgino omaro žnyple įžnybti Učei į sėdynę. Su balta virėjo prijuoste, nieko apačioje ir iš nugaros, jis stovėjo vieną ranką laikydamas ant ilgos Editos šlaunies, o kitą ant apvalios Učės šlaunies. Braukdamas rankomis vis aukštyn, jis pasakė man:

– Niujorko nugarinė kur kas grynesnė negu ta Vidurio Europos maišalynė, bet geras virėjas iš abiejų gali išgauti skonį.

– Bet tie skoniai bus skirtingi, – pasakiau aš.

– Tegyvuoja skirtingumai! – pasakė Edita ir pakišo ranką Severinui po prijuoste, ten jos pirštai susitiko su Učės.

Aš įdėjau Editai į burną austrę, paskui Učei. Buvau su šortais ir Edita juos atsegė, Učė nutraukė žemyn ir paklausė:

– Kokio galo tie vyrai slepiasi?

– Aš esu virėjas, – tarė Severinas, – ir nenoriu nieko sudeginti.

– Aš atidarinėju austres, – pasakiau. – Vienas netikslus rankos judesys, ir...

Edita staiga apglėbė Učės užpakalį.

– Tu tokia standi, Uče, net negaliu patikėti! – sušuko ji, o Učė apkabino ją. – Po *manęs* ji turėtų atrodyti tikrai rimtas daiktas, – pasakė Edita Severinui.

Jis pūkštė ir plūkėsi prie viryklės, paskui pakėlė savo prijuostę ir ėmė ja vėduotis. Učė kampuota plačia plaštaka perbraukė per plokščią Editos pilvą.

– Tu tokia *ilga*, – žavėdamasi pasakė ji. Edita nusijuokė ir prisitraukė Učę – šios pakaušis buvo Editai prie kaklo. Učė su stebinančia jėga staiga pakėlė Editą. – Ir tu lengva kaip skiedra! – sušuko ji.

– Učė pakeltų ir mane, – pasakiau. Edita staiga sunerimo, kai Učė kimiai krenkštelėjusi mane pakėlė.

– O Dieve, Uče, – pasakė Edita. Severinas numetė prijuostę ir apsijuosė virtine dešrelių. Jis ėmė glaustis prie Editos, ši sukliko ir atšoko nuo jo, pajutusi prie savęs šaltas ir slidžias dešreles. – Viešpatie, Severinai...

– Paruošiau tau visą virtinę agurkėlių, mieloji, – pasakė jis, o jam už nugaros šnypštė ir provokavo paelja.

Kai Severinas su Uče nuėjo dar sykį paplaukioti, mudu su Edita pasimylėjome ant ilgos velvetinės L raidės formos sofos svetainėje. Kai po visko aptingę gulėjome ant jos, staiga grįžo Severinas su Uče – nuogutėliai ir sūrūs nuo jūros vandens; jiedu drebėjo. Pamatęs juos ir aš užsimaniau maudytis, bet Edita nerodė jokio noro. Pašokau nuo sofos ir nuogas nulėkiau per šviesiai žalią prietemos jau gaubiamą pievelę ant smėlio, kuris dar buvo šiltas nuo saulės. Vanduo gėlė, aš rėkiau kaip galėdamas garsiau, bet mane tegirdėjo tiktai kirai ir tilvikai. Nuskuodžiau namo, kur manęs laukė kur kas didesni kūnai.

Kai pro stiklines duris įėjau į verandą, išgirdau, kad niekas manęs ir nepasigedo, kol plaukiojau. Iš verandos svetainės nesimatė, tad tyliai nuėjau į virtuvę ir ėmiau šildytis garuojančia Severino paelja, kol jie trys baigs. Visi trys! Vėliau Učė sakė man, kad jiedu sušalę ir drebantys susirangė ant sofos šalia Editos – gal dėl to, kad ji išskėtusi rankas kvietė juos sušilti, o gal todėl, kad atrodė tokia šilta ir lipni. Ji apglėbė Učę ir pabučiavo ją, Severinas jas abi trynė ir glostė, ir staiga Učė atsidūrė po jais,

Severinas bučiavo ją į lūpas, o Edita giliai viduj, kol galiausiai Učę apėmė geismas ir ji panoro savyje Severino. Edita tam neprieštaravo ir Severinas tai padarė; Edita laikė Učės galvą prispaudusi prie Severino peties; jos lūpos buvo susiglaudusios su Editos, liežuviai glamonėjo vienas kitą, o Severinas tuo metu ją patenkino. Učė sakė, kad Editai irgi beveik atsitiko tas pats. Tada atėjo Editos eilė, nes Severinas sugebėjo išsilaikyti; Učė apkabino Editos galvą, kai jis jon įėjo; jis greitai baigė ir nusirito į šalį. Bet Editai dar neužteko, Učė tai suprato, todėl padėjo Editai. Edita buvo tokia lengva, kad Učė nesunkiai ją kilnojo; ji pakėlė Editą už šlaunų ir priglaudė jos plonus sėdmenis sau prie pečių, tada ėmė palengva ją liežti ten, kur ji buvo šlapesnė ir sūresnė net už jūrą. Kai Edita suriko, Severinas uždengė jai burną savąja. Išgirdau tiktai trumpą šūksnelį, ir mano dėmesį vėl patraukė paeljos orkestras.

Staiga Severinas atsirado šalia manęs virtuvėje, nuo jo sklido kvapas, kur kas aštresnis negu nuo moliuskų. Jis stumtelėjo mane į svetainės pusę.

– Eik ten, – pasakė jis, – tu nieko neišmanai apie paelją. Leisk man. Eik, užimk damas... kad būtų patenkintos. – Jis kaip paklaikęs užvertė akis (manau, tai buvo jo pats nuoširdžiausias, rūpesčio kupinas ir intymiausias prisipažinimas man). – Eik, vaikine, – pakartojo jis ir dar sykį mane stumtelėjo. Tada giliai suvarė medinį šaukštą į paelją, pakabino to gardaus mišinio – vištienos, kiaulienos, dešros, omarų, midijų, moliuskų – ir susikišo garuojantį šaukštą į burną. Jam prie smakro nutįso skaisčiai raudonas liežuvis, o aš nuėjau prie sofos, kur Edita su Uče buvo tiesiog sulipusios, tarsi susivijusios; jos glamonėjo viena kitai plaukus ir krūtis, bet man priėjus abi atsiskyrė ir jaukiai priglaudė mane. Man buvo tas pats, kaip jos manimi naudosis.

Pagaliau mes užsimanėme maudytis ir visi trys nubėgome per pievelę, dabar jau žaliai juodą; dar matėme, kaip sąsiaurio vandeny ima mirksėti plūdurai. Kai visi trys supuolėme jūron, pravirų verandos durų šviesoje išvydome tą vienišą įspūdingą

siluetą. Tada jis atskuodė per pievelę pas mus ir tarsi koks šuolininkas į tolį perlėkė gan ilgą kopą. Tuo metu galėjai jį palaikyti nugalėtoju retos penkiakovės: virimo, valgymo, gėrimo, imtynių ir dulkinimosi.

– Štai ir aš, meilužiukai! – suriko jis. Mus kilstelėjo banga, horizontas pakrypo ir Severinas akimirką dingo mums iš akių, paskui staiga išniro ir apglėbė mus tris; vandens mums buvo iki krūtinių. – Paelja gatava, mielieji, – pasakė jis, – žinoma, jeigu liausimės dulkintis ir turėsim laiko ją valgyti.

Vulgarus žmogus.

Bet mes liovėmės tik prieš vakarienę, tik tada jau turėjome užtektinai laiko pasimėgauti normaliu, palyginti civilizuotu valgymo procesu, kaip buvome valgę daugybę kartų, tad suvokimas, ką mes tą popietę padarėme, nuslūgo, likome patenkinti, nors ir kiek susidrovėję.

Severinas patikrino savo paelją, kiauliena jam pasirodė minkštoka, vištiena lyg per sena, tad pasiūlė verčiau pasidairyti itališkos saldžios dešros, kadangi midijos yra kaip midijos, moliuskai vis dėlto geresni už midijas, o omaras yra nenugalimasis jūros Džordžas Džeimsas Benderis.

– Negadink man apetito, – pasakė Edita. – Pažabok bent kiek savo vaizduotę.

– Dabar kaip tik atostogos nuo visokių žabojimų, – atsakė Severinas. – Nepastebėjau, kad dabar čia kas nors save žabotų.

Jis sprigtelėjo omaro žnyplę man į tarpkojį, aš sprigtelėjau jam atgal, jis nusijuokė.

– Čia ne atostogos, – pasakiau aš. – Čia tik pradžia.

Tai buvo mano tostas. Edita atsistojo ir išgėrė iki dugno savo vyną, kaip kartais matydavau geriant Učę.

Bet Severinas pasakė:

– Ne, tai yra poilsio pertrauka. Na, kaip minutės pertraukėlė.

Učė nesakė nieko; manau, buvo kiek apgirtusi. Edita pareiškė norinti pakeisti cigaretes.

– Noriu be filtro, – pasakė ji ir sumaigė pilną pakelį maniškių; savąsias jau buvo pabaigusi prieš kelias valandas. – Jeigu tai tik minutės pertraukėlė, tai noriu, kad man būtų smagu iki galo.

Severinas pasakė nuvažiuosiąs atvežti jai cigarečių.

– Kokios yra pačios blogiausios cigaretės? Stipriausios, bjauriausios, gerklę ėdančios ir plaučius naikinančios cigaretės? Nupirksiu tau jų visą bloką, – pasakė jis Editai. – Ir per savaitgalį priversim tave visas surūkyti. Trauksi vieną po kitos iki pat paskutinės. Gal tai tave pagydys.

– Važiuok su juo, – pasakė man Edita. – Nes jis man tikriausiai nupirks cigarų.

– Verčiau nerūkyk, – pasakė Učė Editai. – Žinai, kaip jam nepatinka.

Jos veide buvo sustingusi šypsena, todėl žinojau, kad jau rytoj ji neprisimins nė žodžio, ką sakė. Jos kairė ranka buvo mišrainėje, tarsi jai ten būtų patogu. Edita nusišypsojo ir išėmė jos ranką iš lėkštės. Učė pamerkė jai ir pasiuntė oro bučinį.

Mašinoje Severinas pasakė:

– Dieve, verčiau paskubėkim, nes tos ponios suguls be mūsų.

– Tau dėl to neramu? – paklausiau. – Man atrodo labai natūralu, kad jos viena kitai jaučia tokius jausmus. Nė pats nežinau, bet man tai nekelia jokio nerimo.

– Neišmanau, kas yra natūralu, – atsakė Severinas. – Bet ne, man irgi nekelia nerimo. Tiktai nenoriu, kad grįžę namo liktume stypsoti prie užrakinto miegamojo durų. Juk ne tam važiavau tokį kelią, kad savaitgalį praleisčiau su *tavim*.

Bet jis juokavo; mačiau, kad kalba nepiktai.

Kiek pasiginčijom, ar pirkti Editai „Lucky Strike“, „Camel“ ar „Pall Mall“. Severinas reikalavo „Pall Mall“, nes jos ilgesnės ir labiau išdegins jai gerklę. Grįžtant norėjau pasakyti jam, kaip gerai jaučiuosi – tiesiog negaliu patikėti, kad jis čia taip staiga atsipalaidavo, kiek daug vilčių sieju su mumis visais. Norėjau pasakyti, kad mūsų ateitis man atrodo puiki, bet staiga jis tarė:

– Reikia saugotis, kad kuris mūsų per daug neįsijaustų. – Tai buvo tas pats kaip ir jo žodžiai, jog mes atostogaujam, ir nelabai žinojau, kaip tai suprasti. – Kodėl Učė tiek daug geria? – staiga paklausė jis mane. – Kodėl leidi jai taip įkaušti?

– Matai, viena susijaudinimo rūšis veda prie kitos, – pasakiau.

– Pastebėjau – tai būdinga ketverių metų vaikams, – tarė jis.

– Liaukis, – pasakiau. – Mane tikrai jaudina, kai žinau, kad Učė buvo su tavim. O būti su Edita... dėl to Učė man irgi darosi labai gundanti.

– Polimorfinis iškrypimas, – tarė Severinas. – Kažkas labai panašu. Tai būdinga vaikų seksualumo fazė.

– Na jau. Nejaugi tai tavęs nejaudina? Ar nepastebi, kad būni geidulingesnis?

– Na, buvo tokių akimirkų, kai, atrodo, išdulkintum ir ožką, – atsakė Severinas.

Supykau ant jo ir pasakiau:

– Tikiuosi, turi galvoj ne Učę.

– Tikiuosi, turėjau galvoj ne *Editą*, – atsakė jis.

– Žinai, Severinai, labai norėčiau tave perprasti.

– Matai, tai gana sunku, – atsakė jis. – Jau vėloka. Na, nėra taip, kad pirma tapom draugais, o paskui nuėjom prie to. Viskas prasidėjo nuo to, o dabar tu esi Editos draugas, pats geriausias ir pirmiausias.

– Na, vyrų draugų aš niekad neturėjau daug, – atsakiau jam. – O tu turi. Mudu tiesiog skirtingi.

– Turiu kelis senų laikų draugus, – tarė jis, – bet dabar artimo nė vieno. Taigi tu, ko gero, esi vienintelis. Mano draugai praeity.

– O draugės moterys? – paklausiau. – Turiu galvoj, tarp Editos ir Učės.

– Ne tiek daug kiek tu, – atsakė jis. Bet jis tik darė prielaidą; jis nieko nežinojo.

– Kiek yra „ne tiek daug“?

– Skaičiuojant ožkas? – paklausė jis, betgi vėl tas perskilęs dantis, tas intrigantas, tas fantazuotojas dantis. – Jeigu tau labai smalsu, paklausk Editą, – užbaigė jis.

– O ką... ji žino?

– Viską. Mudu neturim jokių paslapčių.

– Kitiems geriau patinka visko nežinoti, – pasakiau. – Mudu su Uče sutarėm, – na, tai nereiškia, kad dažnai būnam neištikimi, ar kaip kitaip tai pavadintum, – kad jeigu kuriam pasitaiko koks kitas žmogus, koks trumpas ryšys, tai kitam nereikia to žinoti. Kad to nebūtų matyti, kad nepaveiktų mūsų santykių. Juk jeigu tai yra tiktai menkas dalykėlis, kam mums *reikia* tai žinoti? Juk tai be jokios rimtos priežasties galėtų mums sugadinti nuotaiką.

– Aš negalėčiau padaryti „menko dalykėlio", – pasakė Severinas. – Kokia prasmė iš tokio „menko dalykėlio"? Jeigu aš su kuo nors būčiau užmezgęs santykius ir jų nebūtų matyti – ir Edita to nematytų ir nejustų, – tada tie santykiai nebūtų bent kiek rimti. Noriu pasakyti, jeigu vieni santykiai geri, tai kodėl tau galėtų rūpėti kokie nors „menki dalykėliai"? Jeigu vieni santykiai geri, tai tave skatina, kad ir *kiti* santykiai būtų geri. O čia ir yra visa bėda.

Kartą paklausiau Editą:

– Ar tu jam viską pasakoji apie mus?

– Jeigu jis paklausia, – atsakė ji. – Jis taip nori. – Paskui šyptelėjo ir pridūrė: – *Beveik* viską. Bet jeigu jis visada žinotų, ko paklausti, aš jam visada pasakyčiau.

Tada mašinoje aš jo paklausiau:

– Ar tu nemanai, kad tai yra invazija į privatumą? Nemanai, kad tai griauna kito privatumą?

– *Kokį* privatumą? – paklausė jis. – Sutinku, kad tam tikro privatumo netenku vien todėl, kad gyvenu su kuo nors, – aiškino jis, – ir tikiuosi, kad tas kitas gyvenantis su manim darys tą patį. – (Vėliau prisiminiau, kaip jis šaukė: „Žinai, čia man labai kvepia tuo šūdu: „Ir vilkas sotus, ir avis sveika!")

Vasarnamis mums privažiavus pasirodė kur kas tamsesnis, negu palikom.

– Garantuoju, kad jos ten viduje paskendusios viena kitos glėbyje, taip sakant, – tarė Severinas.

Bet aš žinojau, kokia Učė buvo girta mums išvažiuojant, ir visai nenustebau pamatęs ją pasliką ant sofos – buvau tikras, apsvaigusią nuo vyno, o ne nuo narkotiškos meilės su Edita. Edita sėdėjo ir pynė jai kasas, o Učė knarkė. Kasos Učei tiko nelabai.

– Brunhildę pakirto midus arba menės valdovai, arba ir viena, ir kita, – pasakė Edita. Ji buvo išsitrinkusi galvą, plaukus apsirišusi dideliu mėtų žalumo rankšluosčiu, paimtu iš vonios šalia Žaliojo kambario. Kaip kai kuriuose senovės Anglijos kaimo didikų namuose, čia miegamieji irgi turėjo pavadinimus: Žaliasis kambarys, Nuošalusis kambarys, Sodriai raudonas, Damų geltonasis. Editos mamos nebuvau matęs, tačiau Edita sakė, kad Severinas gerai ją mėgdžioja, ir mums atvažiavus aprodydamas namus jis labai gražiai pervadino kambarius. Vienas jų buvo „Šlapio sapno“ kambarys su viengule lova, „Šalčio ir karščio bangų“ kambarys (Editos mamos; ji skųsdavosi kaip tik tokiais simptomais), „Pamėgink pasitenkinti“ kambarys, taip pavadintas dėl to, kad buvo šalia Editos mamos (Severinas sakė, kad pirmais vedybų mėnesiais tai buvo gryna kankynė; Edita juokėsi), ir „Didysis žaliasis orgazmo rakto“ kambarys – pats nuošaliausias antro aukšto kambarys, o kai namas pilnas, pats ramiausias. „Jame užregistruota daugiausia orgazmų, – tvirtino Severinas. – Dukroms retai būna orgazmas motinų namuose.“ Jame stovėjo žalvario lova, pagarsėjusi tuo, kad sugriūva. Tad prie blizgančio jos skersinio parištas satino virvele kabojo raktas, kad būtų galima greitai suremontuoti.

Pasirinkdama žalią rankšluostį, Edita parodė, kad „Didysis žaliasis orgazmo rakto“ kambarys bus mūsų.

– Mielasis, – pasakė ji meiliai glostydama Severiną, – tu gali miegoti „Pamėgink pasitenkinti“ kambary, ar ne? Na, kai mamos nėra, to kambario pavadinimas tarsi netenka prasmės, ar ne?

Bet vėliau Edita sakė, kad tada, man nuėjus į tualetą, Severinas piktai smakru kinktelėjo į knarkiančią Učę ir paklausė: „Tai, vadinasi, „Pamėgink pasitenkinti", ar ne? Kiek kainuoja ateinanti auklė? Kodėl ji jam turi būti nemokamai?"

Kai grįžau, pajutau, kad kažkas tarp jų buvo, todėl pasiūliau nuvesti Učę į lovą. Severinas tik numojo ranka.

– Paprastai jai užtenka išsimiegoti, – pasakiau.

– Yra kokių nors specialių instrukcijų? – paklausė jis. Pamaniau, kad juokauja – vėl mačiau jo dantį. Bet Edita paliko mus vienus ir nuėjo miegoti. Į kieno lovą? – pagalvojau.

– Ji Žaliajam kambary, – pasakė Severinas. – Aš pasirūpinsiu Uče, dėl nieko nesijaudink.

Nuėjau į „Didįjį žaliąjį orgazmo rakto" kambarį ir radau Editą sėdinčią ant lovos, rūkančią ir nirštančią ant Severino.

– Neleisiu, kad jis man sugadintų šitą savaitgalį, – pasakė ji. – Arba bet kam iš mūsų, nors jis ir labai stengiasi.

Priminiau jai, kas tarp mūsų dėjosi visą popietę; juk mes pagaliau mėgavomės vieni kitais ir tai buvo nuostabu. Edita nusišypsojo; pagalvojau, kad ji su Severinu, kai jis neįtinka, ima ožiuotis. Bet su manimi ji to nė karto nedarė.

– Labai gerai, – tarė ji nuvargusiu balsu. – Kalbėk su manim.

Bet staiga ji sumanė nueiti į kitą koridoriaus galą ir pasakyti Severinui „labanakt". Nežinojau, kokia to priežastis, bet išleidau ją. Apžiūrinėjau žalias sienas, žalias užuolaidas, garsiąją žalvario lovą, kabantį nuo skersinio raktą. Girdėjau, kaip Edita kitame koridoriaus gale pabeldė į „Pamėgink pasitenkinti" kambario duris.

– Saldžių sapnų! – žvaliai riktelėjo ji Severinui. – Pamėgink pasitenkinti!

Kai ji grįžo, buvau piktas; pasakiau, kad greičiausias būdas sužlugdyti mūsų santykius – mūsų buvimą kartu paversti provokacija Severinui. Tada ji užsiožiavo su manimi. Aš tuo metu labai norėjau pasimylėti su ja, nes žinojau, kad Severinas su Uče

to *negali*, bet mačiau, kad pykdama ant jo ji pyksta ant viso pasaulio ir kad pasimylėti su ja dabar neįmanoma.

Kai jau maniau ją užmigus, ji sušnibždėjo:

– Kartais tai visai nesusiję su tavim. Tai grynai tarp mudviejų. Neimk į galvą. Supranti, jis pats nežino, ko nori; dažniausiai jis nepatenkintas pats savimi. – Dar po kelių minučių ji sumurmėjo: – Jis tegalvoja vien apie save.

Mudu abu jau miegojom, kai Severinas pabeldė į duris.

– Labanakt! – šūktelėjo jis. – Nenaudokit to rakto ne pagal paskirtį! Jis skirtas tik remontuoti *lovai*! Labanakt, labanakt...

Bet staiga Edita ėmė pūkšti, dejuoti, aikčioti ir blaškytis, sugriebė senovišką žalvarinį lovos galą ir ėmė kilnotis – garsai buvo tokie, kokių ji niekad neskleisdavo darydama tai, ką dabar apsimetė daranti.

– Oi! – šaukė ji, lova susiūbavo. – Aaaaai! – sudejavo ji, ir lova su ratukais nuvažiavo per kambarį kaip kokia valtelė audrotoje jūroje. – O Dieve! – riktelėjo ji, ištiesusi savo ilgas plonas rankas, kurios buvo tvirtos kaip žalvariniai lovos virbai.

Kai lova po mumis sugriuvo, Severinas jau tikriausiai ėjo atgal pas Učę, bet vis tiek išgirdo. Edita sėdėjo ant grindų ir juokėsi; bent jau man atrodė, kad juokiasi – tai buvo keistas juokas. Lova buvo visiškai atsiskyrusi nuo lovūgalio ir pasvirusi į vieną pusę, čiužinys išslydęs, naktinis stalelis nublokštas ir atsitrenkęs į šezlongą.

– Judu sveiki? – paklausė prie durų Severinas. Edita nusijuokė.

– Taip, ačiū, – atsakiau aš. Ir ėmiau sukti galvą, kaip sutaisyti lovą. Neturėjau jokio supratimo, ką daryti su tuo nelemtu raktu.

Edita susirangė ant fotelio ir aistringai žiūrėdama į mane pasakė:

– Jeigu ją sutaisysi, tai tikrai pasidulkinsiu su tavim.

Dar nebuvau girdėjęs jos taip nešvankiai šnekant. Bet su lova neturėjau jokių šansų: niekad nesupratau mechanikos – kur ką

sukti ir tvirtinti. Jau buvau besiūląs persikelti į kitą kambarį, bet išgirdau, kaip Učė vemia.

– Viskas gerai, – užjaučiamai guodė ją Severinas. – Tegu viskas išeina, tuojau pasijusi geriau.

Klausėmės baisaus Učės žiaukčiojimo. Man, be abejo, reikėjo eiti pas ją; Edita paskubom pabučiavo mane ir nuėjau į kitą koridoriaus galą.

Severinas laikė jos galvą virš unitazo vonioje šalia „Pamėgink pasitenkinti“ kambario.

– Atsiprašau, – išlemeno jam Učė ir vėl sužiaukčiojo.

– Aš čia, Uče, – pasakiau jai.

– Man tas pats, – atsakė ji. Ji dar pavėmė, tada Severinas paliko mus vienus. Mudu paveldėjom „Pamėgink pasitenkinti“ kambarį, girdėjau, kaip jis su Edita persikraustė į „Karščio ir šalčio bangų“ kambarį. Matyt, Severinas tokį vėlyvą metą nenorėjo taisyti žalvarinės lovos, nors žinojau, kad yra ją taisęs jau daugybę kartų.

Mudu su Uče apsikabinom „Pamėgink pasitenkinti“ kambaryje, o Severinas su Edita, ko gero, be jokio vargo pasitenkino gretimame. Tikros karščio ir šalčio bangos! Klausiausi Editos garsų, tokių, kurie įprastai ir girdėti tokiais atvejais. Sunki Učės ranka nusileido man ant juosmens. Abu žinojom, ką galvoja kitas: visi kalbėjom, kad šis savaitgalis bus galimybė pažeisti naktinį trečios valandos išėjimų ir parėjimų grafiką. Svajojome, kaip bus gera pabūti tikrais meilužiais, kurie kai kada rytą pabunda kartu.

Bet aš pabudau su Uče ir jai iš burnos trenkė vėmalais. Pusryčiaujant Edita iš to pasišaipė, bet Severinas pasakė:

– Na, nežinau, *mums* su Edita tai vis tiek buvo šis tas nauja. Seniai svajojau patvarkyti tave tavo motinos kambary.

– Vargšė mama, – tarė Edita.

Palengva diena pasitaisė; prieš pietus Učė nusivilko megztinį. Severinas, darydamas sumuštinius, užtepė jai ant vieno

spenelio savo namų darbo majonezo, bet niekas nepasisiūlė jo nulaižyti, tad Učei teko nusivalyti servetėle. Edita buvo su palaidinuke. Severinas paskelbė einąs maudytis ir Učė nuėjo su juo. Mudu su Edita ėmėm kalbėtis apie Djuną Barns. Abu pripažinom, kad romane „Nakties miškas“ esama kažkokio bejausmio amoralumo; taip, tai menas, bet ar jis ne patologiškas? Edita staiga pasakė:

– Manau, jie tenai pajūry jau tvarkosi. Įdomu, ar jiedu apskritai apie ką nors kalbasi?

– O kodėl tau negerai, kad jiedu tvarkosi? – paklausiau.

– Ne, ne dėl to, – atsakė ji. – Bet Severinas visad žiūri, kad būtų išlaikyta lygybė, na, maždaug, ir ta mintis kažkokia užkrečiama. O juk jis žino, kad mudu su tavim vakar vakare nieko nedarėm.

– Man atrodo, Učė mano, kad *darėm*, – pasakiau. – Ir man atrodo, kad jaučiasi nukentėjusi.

– Tu nepasakojai jai, kas atsitiko?

– Ne, – atsakiau. Ji pagalvojo, paskui gūžtelėjo pečiais.

Kai jiedu grįžo, Edita žaismingai paklausė:

– Na, ir ką gi judu nuveikėt? – Tada įkišo ranką Severinui po maudymosi glaudėmis ir spustelėjo. Učė jau buvo vėl apsivilkusi megztinį.

Severinas susigūžė, akyse pasirodė ašaros. Edita jį paleido.

– Gerai, – tarė jis. – Mes džiaugėmės savo poilsiu.

Vėl tas žodis!

– Poilsiu *nuo ko*? – paklausė Edita.

– Nuo vaikų ir realybės, – atsakė jis. – Bet labiau nuo vaikų.

Tuo metu nelabai supratau, kiek jis iš tikro turėjo galvoje vaikus. Virš jo galvos ir virš peilių dėklo kabojo bjaurus paveikslas su žuvimi be galvos ir žvynais, panašiais į Gustavo Klimto kvadratines spalvų formeles. Žinoma, tai buvo Kurto Vinterio originalas; Moderniojo meno muziejui jo neprireikė. Editos motina per daugelį metų „apaugo“ daugybe tų „mažesniųjų“

paveikslų. Ji nesijautė atsakinga už Van Gogo palikimą, bet kai muziejus atmesdavo Haringą, Bodlerą arba Kurtą Vinterį, štai *tada* jai suskausdavo. Baigėsi tuo, kad ji nupirko daugybę to, ką Modernusis atmetė.

– Ji tokia jautri, – sakė Edita. – Ją ypač sujaudina blogi paveikslai, nes ji jaučia didelį nepatogumą už dailininką, net jeigu jis jau miręs.

Ir tai tiesa. Tarp Kurto Vinterio paveikslų padoresnių apskritai nėra; ji supirko pačius blogiausius.

Edita padarė irgi ne ką geriau. Vienoje ji susitiko su Vinteriu „Belvederyje" dvidešimto amžiaus aukšte, kaip ir buvo sutarę. Nors jis buvo su ta savo raidėta striuke, tuo patvirtindamas jos pačius blogiausius spėjimus, jiedu vis dėlto šiek tiek pakedeno meno istoriją. Sustojus prie didelės kvadratinės Gustavo Klimto drobės „Alėja prie Kamerio pilies netoli Aterzės", 1912 m., Severinas tarė:

– Matot tą žalumą? Mano tėvas tokios neturėjo. Mano tėvo medžiai buvo medžiai, o žalia buvo žalia.

– Noriu jums pasakyti, kad aš nesu oficialiai įdarbinta... – pradėjo Edita.

– O čia Klimto „Judita su Holoferno galva", 1901 metai, – aiškino Severinas. – Jo brolis Georgas padarė tą rėmą su įrašu.

– Moderniojo meno muziejus dėl kainos nėra apsisprendęs, – nepasidavė Edita. – Žinot, jiems gali užtekti ir vieno paveikslo. O kokios sumos jums reikėtų? Ar iš karto keliausit į Ameriką? O gal norėtumėt pirma pakeliauti čia, vietoje?

– Šylės „Saulėgrąžos", 1911 metai, – pasakė Severinas. – Nelabai to tikiesi iš Šylės.

– Mano mama ir aš galėtume nupirkti kokius porą paveikslų pačios, na, o ką jūs darytumėt su tais pinigais? Turiu galvoje, ar eitumėt kur nors dirbti? Jūs greit gausit daktarą? Kokioj srity?

– Ar jums patinka „Bučinys"? – paklausė Severinas.

– Ką?

– „Bučinys", 1908 metai. Iš Klimto jis mano mėgstamiausias.

– O, mano irgi, – atsakė Edita. Jiedu kurį laiką žiūrėjo į paveikslą, bet kaip tik „Judita su Holoferno galva" paskatino Editą paklausti: – Kaip manot, ar Klimtas mėgo moteris?

– Ne, – atsakė Severinas. – Bet manau, kad jis geidė moterų, jos jį gundė, intrigavo, traukė.

Jiedu apžiūrinėjo valingą Juditos smakrą, pravirą burną, drėgnus dantis, įspūdingus tamsius plaukus. Jos oda buvo permatoma, gal net yranti, jos ilgi pirštai panardinti Holoferno plaukuose; nukirstą galvą ji laikė dalykiškai prispaudusi prie pilvo, jos šešėliuota bamba – kone vienam lygy su užmerkta akimi. Krūtys aukštos, stačios, mergaitiškos, bet putlios. Viena jų nuoga, kita pridengta permatomos palaidinės; auksinis šydas nutapytas taip, kad neuždengtų spenelio. Vaisiai, augalija, gal miškas, o gal sodas žalsvavo Juditai už peties ir tarsi rėmino jos šaltą, elegantišką veidą. Bet negyva Holoferno galva buvo nerūpestingai pusiau pašalinta iš paveikslo; tebuvo matyti tiktai viena užmerkta akis ir dalis žando.

– Pasakykit man, ką jis jums reiškia, – paprašė Edita Severiną.

– Ji yra tokia moteris, kuriai, ko gero, mielai duotum nukirsti galvą. O ir ji pati visai neprieštarautų tai padaryti.

– Tai padaryti? Na, nukirsti galvą?

– Ir tai, ir tai.

Jiedu nusijuokė. Edita pasijuto nuostabiai šelmiška.

– Prieš nukirsdama galvą, ji privertė jį pasimylėti, – pasakė Edita. – Tai matyti iš jos šypsenos. – Tačiau paveiksle buvo kažkokio nepadorumo, ir tai piršo kitą, gan paiką mintį, tad ji panoro priblokšti Severiną Vinterį. – O gal mėgino tai padaryti, kai jau nukirto, – pasakė ji. Severinas tebežiūrėjo į paveikslą, ir ji paklausė jį: – Kaip manot, ką ji pasirinko?

Bet kaip tik Severinas pritrenkė ją atsakydamas:

– Kirsdama.

Paskui jis nuvedė ją į Dvidešimto amžiaus skyrių. Ten jiedu Kurto Vinterio paveikslų irgi neaptarinėjo.

– Ar Frau Reiner vyks su jumis į Ameriką? – paklausė Edita.

– Kam reikalingi seni draugai? – paklausė Severinas. – Seni draugai su tavim nekeliauja. Kai išvažiuoji, seni draugai pasilieka.

– Vadinasi, keliausite vienas?

– Na, gal mane lydės šešiasdešimt ar septyniasdešimt Kurtų Vinterių.

– Mano mamos pareigos irgi nelabai oficialios, – pasakė Edita. (Ji tik dabar pastebėjo, kaip vyras su sportbačiais eidamas šokčioja.) – Ar Frau Reiner gyvena su jumis? – paklausė ji.

Jiedu žiūrėjo į Gerstlio „Šėnbergų šeimą", 1908 m.

– Vidutinis dailininkas, – tarė Severinas. – Žinoma, jam prieš tai reikėjo numirti. Nė vienas jo paveikslas nebuvo eksponuotas jam esant gyvam. Aišku, mano tėvas po 1938 metų jau nebeturėjo galimybių pasirodyti...

– Gal jūs pasiliksit mamos butą, na, tarkim, atostogoms? – paklausė Edita.

– Atostogoms? – kaip aidas pakartojo Severinas. – Jeigu gyveni taip, kaip nori, tai atostogų sąvoka tampa nepadori. Kartą mudu su mama keliavom į Graikiją. Mums kraunant daiktus Zivanas ar Vasas paklausė, ar ji tenai pozuos. „Žinoma, – atsakė mama. – Jei tik kas nors norės tapyti, aš mielai pozuosiu." Matot, mudu ruošėmės į Graikiją, bet mano mamai patiko jos darbas; jai atostogos buvo reikalingos ne poilsiui *nuo* ko nors.

– O kas patinka jums? – paklausė Edita.

– Kalbos, – atsakė jis. – Noriu, kad visi mokėtų dvi ar tris kalbas ir vartotų jas – visas iš karto. Juk kiek yra būdų pasakyti vieną dalyką ta pačia kalba. Jeigu mes kalbėtume daugybe kalbų, daug tiksliau pasakytume, pridarytume daugiau painiavos... bet juk pagaliau tai nebūtų painiava; tai būtų nuostabiai sudėtinga. Labai mėgstu sudėtingumą, – prisipažino jis. – Pa-

vyzdžiui, maistas. Norėčiau būti puikus virėjas. Noriu išmokti gaminti vis geriau ir geriau – subtilybių, paslapčių, įmantrių dalykų, turtingų dalykų, *visų* dalykų! Mėgstu valgyti.

– Norėtumėt turėti nuosavą restoraną?

– Ką? – paklausė jis. – O ne, saugok Dieve! Noriu gaminti pats sau ir, žinoma, artimiems draugams.

– O kaip ketinate pelnytis duoną? – paklausė Edita.

– Kuo lengvesniu būdu. Galiu dėstyti vokiečių kalbą. Mieliau mokyčiau virti, bet taip daug neuždirbsi. Patiktų būti imtynių treneriu, bet neturiu imtynių daktaro laipsnio. Na, – tarė jis, – juk svarbiau, kaip aš gyvenu, o ne ką dirbu. Mano norai susiję su gyvenimo *kokybe*; neturiu troškimo krauti pinigus. Idealu būtų vesti turtingą moterį ir jai gaminti! Kiekvieną dieną mankštinčiausi – žinoma, mūsų abiejų labui – ir dar turėčiau užtektinai laiko skaityti, kad būčiau nuolatinis informacijos, minčių ir kalbos šaltinis. Ak, *Sprache*! Būčiau laisvas ir galėčiau atsidėti esmei. Norėčiau turėti garantuotas pajamas, o už tai mainais duočiau kokybiškus pokalbius, kokybišką maistą ir kokybišką seksą! Oi, atleiskit man...

– Kalbėkit, – pasakė Edita. Ji nori būti rašytoja ir tai, ką ji daro, jai yra svarbiau už tai, kaip ji gyvena, pagalvojo ji. Jai niekad nesinori gaminti maisto, bet valgyti mėgsta. Šis vyriškis sako jai, kad jo troškimas yra būti *žmona*! – Prašom kalbėti toliau.

– Deja, ko gero, čia pamatėt jau visus mano tėvo darbus, – pasakė Severinas. – Kiti yra privati nuosavybė. Gal pirmiau papietaukim?

– Mėgstu valgyti, – pasakė Edita.

– Galėtume papietauti pas mane, – pasiūlė Severinas. – Kaip tik turiu išviręs *Gulaschsuppe*, be to, eksperimentuoju su nauja šparagų mišraine.

– Ir gal pas jus dar pamatysiu ką nors Kurto Vinterio? – su viltimi paklausė Edita.

– Bet kai kurie jų neparduodami, – tarė Severinas.

– Maniau, viskas parduodama.

– Tik menas, – atsakė Severinas. – Menas parduodamas.

Pornografiniai Katrinos Marek piešiniai ir paveikslai, žinoma, nėra menas; tai yra jo motina ir jo istorija; jie yra jo *esmė* – gali būti, kad ją Edita perprato iš pat pradžių. Katrina Marek kabojo miegamajame; menas buvo svetainėje.

– Apsidairykit, – pasiūlė Severinas, šildydamas *Gulaschsuppe*. Žinoma, ji tą esmę rado jo miegamajame; ištisas padėčių ir erotiškų pozų cirkas supo jo tvarkingai paklotą lovą. Ji gal būtų gerokai sutrikusi, jei nebūtų žinojusi, kad pozavo jo motina. Bet kai pagalvojo apie tai, atėjo mintis, ar tai neturėtų trikdyti dar labiau. Manau, Editai Katrina Marek pasirodė kaip varžovė. Ji atsisėdo ant lovos. Šalia jos buvo štanga su skridiniais, kurie jai pasirodė tokie pat neįveikiami kaip ir Frau Reiner – anglų kalba.

Kai jis įėjo į miegamąjį pasakyti, kad *Gulaschsuppe* gatava, pagaliau jau buvo nusivilkęs tą savo raidėtą striukę, ir Edita su nerimu pripažino sau, kad jeigu jis palies ją, ji nesipriešins. Jis atidarė langą už lovos galo. Labai apdairu, pagalvojo Edita. O dabar jis...

– Puiku, – tarė jis. Tada iš gėlių lovelio po langu išėmė medinę salotinę su šparagais. – Čia jiems vėsiau, – paaiškino jis. – Man nuolat trūksta vietos šaldytuve. – Jis pakėlė prieš ją glebią šparago ietį; ji žvilgėjo nuo acto ir aliejaus. – Paragausit? – paklausė. Ji prasižiojo ir užsimerkė. Jis pakišo jai po smakru delną, kiek atlošė jos galvą ir įdėjo šparagą į burną. Jis buvo nuostabus. Kai Edita atsimerkė, jis jau bruzdėjo virtuvėje ir paklausė: – Vyno ar alaus?

Editai nesinorėjo stotis. Pasirodė, kad kai kuriuose piešiniuose Katrina Marek masturbuojasi; Edita suprato, kad dar nėra savęs lietusi tokiu daugeliu būdų kaip Severino motina.

– Vyno ar alaus? – paklausė jis vėl. Ji atsigulė ant lovos, o kai išgirdo jį ateinant, užsimerkė.

– Ar kas nutiko? – paklausė jis.

– Aš jums pamelavau, – pasakė Edita. Ji laukė, kol pajus jo svorį ant lovos šalia savęs, bet jis tebestovėjo. – Aš nesu oficialiai įgaliota pirkti jūsų tėvo paveikslų ir net mano motina yra, ko gero, pats neoficialiausias žmogus Moderniojo meno muziejuje. Aš apie tą muziejų beveik ničnieko nežinau, išskyrus tai, kad jame niekam iš tikro nepatinka jūsų tėvo paveikslai. O *šitie*, – pasakė ji vis dar užsimerkusi, mosteldama ranka į miegamojo sienas, – Dieve mano, jie yra *pritrenkiantys*.

Ji pajuto, kad jis atsisėdo šalia ant lovos, bet ir toliau neatsimerkė.

– Jie neparduodami, – tyliai pasakė Severinas.

– Jie niekada neturėtų palikti jūsų miegamojo, – tarė ji.

– Jie niekada ir *nepaliks* mano miegamojo, – atsakė Severinas.

Edita atsimerkė ir paklausė:

– Jūs nepykstat ant manęs? Atsiprašau dėl muziejaus.

– Aš ir taip nepatikėjau, – atsakė jis, ir tai ją truputį supykdė. Jis sėdėjo šalia, profiliu į ją, tiesiog pabrėžtinai nežiūrėdamas į šalia gulinčią moterį. – Bet esat jūs ir jūsų mama, – tarė jis. – Juk sakėt, kad galėtumėt kai ką pirkti.

Edita atsisėdo. Ji buvo tikra, kad jis niekad nepalies jos, net jei ji nusirengtų.

– Na, o ką jūs darytumėt gavęs daug pinigų? – paklausė ji.

– Man daug nereikia, – atsakė jis. – Man reikia tik tiek, kad galėčiau išsivežti neparduotus paveikslus su savim. – Jis atsisuko ir nusišypsojo; jai patiko jo šypsena. – Tai gana daug, – kalbėjo jis toliau. – Dar reikia pinigų, kol apsižiūrėsiu Amerikoje, kad nereikėtų imti pirmo pasitaikiusio darbo. Be to, – jis šyptelėjo, – prieš visa tai darydamas, norėčiau nuvažiuoti į Graikiją. Norėčiau išvažiuoti dabar pat, – pasakė jis ir atsigulęs ant lovos užsimerkė. – Norėčiau gyventi mažuose švariuose viešbučiuose, būti prie jūros. Dabar ten šilta, bet turizmo sezonas pasibaigęs. Jokios prabangos, bet kad galėčiau sau leisti viską! Geras maistas, geri gėrimai, nusivežti kelias geras knygas, skaityti

saulėkaitoj, plaukioti. O kai ims plūsti turistai, aš grįšiu čionai, susikrausiu daiktus ir – į Ameriką...

– Atsisveikinsit su Frau Reiner? – paklausė Edita.

– Ir su Vasu bei Zivanu, – pridūrė Severinas. – Pasakysiu jiems, kad greit grįšiu, o tai reikš, – tarė jis ir atsimerkė, – kad iki jiems numirštant. – Jis vėl užsimerkė. – Graikija visų pirma. Ten noriu būti.

– O kiek paveikslų kas nors turėtų nupirkti, kad galėtumėt nuvažiuoti į Graikiją? – paklausė Edita. Jis atsimerkė. Editai jo akys patiko atmerktos, bet taip pat jai patiko žiūrėti į jo lūpas, kai jis užsimerkęs. – Užsimerkit ir atsakykit man, – pasakė Edita. – Tai kiek paveikslų?

Jis galvojo, ji tuo tarpu tyliai atsikėlė nuo lovos, nuėjo virtuvėn ir išjungė liepsną po *Gulaschsuppe*. Tada paėmė vyną, dvi taures ir atsinešė į miegamąjį. Jis tebebuvo užsimerkęs, ir ji nusimetė batelius. Tada įpylė į taures vyno ir atsisėdo ant lovos krašto šalia jo. Jai norėjosi rūkyti, bet jo dantys atrodė per balti, o krūtinė per plati, kad pritartų tokiam dalykui. Jo klubai buvo siauri, šlaunys nestoros.

– Gal kokias penkias iš didžiųjų drobių, – tarė jis. – Bet dviejų iš tų penkių, apie kurias galvoju, jūs dar nematėt.

– Prisiminsiu jūsų žodžius, – pasakė ji, – bet sau ir savo mamai noriu išrinkti pati. – Jis atsimerkė ir ji padavė jam taurę su vynu, jis gurkštelėjo, tada ji paėmė iš jo taurę ir parodė, kad vėl atsigultų ir užsimerktų. Jis padarė kaip lieptas. – Dvi sąlygos, – pasakė ji Severinui ramiai gulint. Jis pramerkė vieną akį, bet ji delnu užmerkė ją. Norėjo taip ir palikti ranką, bet paskui apsigalvojo ir padėjo ją ant lovos netoli jo veido. Ji žinojo, kad jis užuos kvepalus ant jos dilbio; pirštais juto jo kvėpavimą. – Pirmoji sąlyga, – tarė ji ir patylėjo, – yra ta, kad vienas tų penkių paveikslų bus kuris nors iš *šių* – žiūrėti nereikia, pats žinot, ką turiu galvoje. Pažadu, kad jis niekad nebus viešumoj, aš jo nie-

kad neparduosiu ir neskolinsiu jokiam muziejui. Tiesą sakant, noriu jo savo miegamajame.

– Kurio? – paklausė jis.

Edita pažvelgė į išsirinktąjį.

– Ji guli ant nugaros, viena koja ištiesta, o kita per kelį sulenkta. Ji glosto save, manau, labai švelniai, bet jos veidas pasuktas į mus ir kitos rankos pirštais ji liečia lūpas – tarsi siųstų mums atsisveikinimo bučinį arba gal tildo save, kad nesuriktų.

– Ji *ragauja* save, – tarė Severinas. Staiga Edita pamatė tą piešinį. – Ji su viena oranžine kojine? – paklausė Severinas. – Kojinė nuo dešinės kojos pusiau nusmukusi? Ji užsimerkusi? Jūs kalbat apie tą?

– Taip, – kone pašnibždom atsakė Edita. – Jis man labiausiai patinka.

– Na, jo negalėsit gauti, – atsakė jis. – Jis irgi yra mano mėgstamiausias. – Jis neatsimerkė, rodydamas, kad neketina derėtis. Edita nustebo, bet laikėsi savo tarsi nė kiek nesutrikusi. Aš nebepažįstu savęs, pagalvojo ji, aš paklydau.

– Antra sąlyga, – kalbėjo ji, – yra ta, kad turite atsakyti į vieną klausimą – „taip“ arba „ne“. Sąlyga bus išpildyta bet kuriuo atveju. Neturite jaustis įpareigotas, tiesiog būkit atviras – pasakykit „taip“ arba „ne“.

– Taip, – atsakė Severinas. Kai ji pažvelgė, jis buvo atsimerkęs. Ji mėgino vėl užmerkti jį delnu, bet jis paėmė jos ranką ir pasidėjo sau ant krūtinės. – Taip, – pakartojo jis.

– Bet aš dar neuždaviau klausimo, – pasakė ji nusisukusi nuo jo. Jis neužsimerkė ir nepaleido jos rankos.

– Vis tiek tâip, – tarė jis. Jis jau žino atsakymą, pagalvojo ji ir pasijuto pažeminta. Ji atitraukė ranką ir nusprendė jo nebeklausti. Jis žiaurus – nežino, kada laikas liautis šaipytis.

Bet tada jis pasakė:

– Dabar viena mano sąlyga. – Ji pažiūrėjo į jį. – Jūs turite važiuoti su manim į Graikiją.

Tai ir buvo jos pačios klausimas: ar jis nori, kad ji važiuotų su juo?

Ji gūžtelėjo pečiais.

– O kodėl turėčiau norėti tenai važiuoti? – paklausė. – Be to, neturiu ir laiko. – Ji atsistojo nuo lovos, susirado rankinuką ir užsirūkė. – Ar *Gulaschsuppe* jau karšta? – paklausė.

– Jeigu jūs neišjungėt viryklės, – atsakė jis, tada apsivertė ir įsikniaubė į lovą.

Edita nuėjo į virtuvę, uždegė liepsną po *Gulaschsuppe*, pabarškino vieną kitą puodą, bet Severinas nesirodė. Ji apžiūrėjo jo mamos ir Frau Reiner nuotrauką, dar joje buvo ir du imtynininkai jugoslavai. Jie maivėsi fotografui, kuris, dingtelėjo Editai, galėjo būti ir pats Severinas. Trejetas iš dar gyvenančiųjų buvo gerokai jaunesni. Ji pastebėjo, kad Frau Reiner bent jau kadaise turėjo kūną, mat visi nuotraukoje buvo nuogi. Jie stovėjo priešais elegantiškai paruoštus pietus, kurie buvo patiekti ant stalo. Visi rankose laikė peilius ir šakutes. Vasas ar Zivanas ant galvos ryšėjo servetėlę, o tarp masyvių Frau Reiner krūtų pavojingai kabėjo vyno pilna stiklinė. Severino motina atrodė gerokai vyresnė ir išdidesnė už kitus, ji droviai šypsojosi aparatui, rankas laikė rimtai sudėtas ant šakumo. Ji buvo visai nepanaši į tą Katriną Marek miegamajame; nors ir nuoga, ji atrodė kaip visiškai apsirengusi.

– Ar jūs darėt tą nuotrauką? – šūktelėjo Edita į miegamąjį. Na, jis turėjo paklausti „Kokią nuotrauką?“, tada ji būtų atsakiusi: „Šitą“, o tada jis būtų turėjęs atsikelti nuo tos pavojingos lovos ir ateiti pažiūrėti. Bet jis neatsakė. – Sriuba karšta! – šūktelėjo ji. Vėl nieko neišgirdusi, ji grįžo; nuo tada, kai ji išėjo iš kambario, jis nebuvo pajudėjęs.

– Galit nepirkti jokio paveikslo, jeigu iš tikro nenorit, – pasakė jis į čiužinį. – O jeigu tikrai norit šito, – jis mostelėjo ranka į sieną, – tai galit pasiimti.

– Aš noriu važiuoti su jumis į Graikiją, – prisipažino Edita. Jis vis dar nejudėjo.

– O aš noriu *jūsų*, – pasakė jis. Edita nusprendė: gerai, jis pasakė pakankamai. Ji nusisegė sijoną ir išlipo iš jo, tada per galvą nusitraukė palaidinukę, net plaukai sutraškėjo. Tada ji dėvėdavo liemenėlę, tad nusisegė ją ir pakabino ant kėdės atlošo. Tada sviedė kelnaites į Severiną, kuris tebetysojo ant lovos kaip nukautas elnias. („Kelnaitės nusklendė virš jo ausies ir nusileido kaip parašiutas", – rašė ji viename savo prastesnių apsakymų.) Jau buvo susikaupusi tiesiai pažvelgti į jį, bet jis staiga atsisėdo ir įsmeigė į ją akis; greitai pašoko nuo lovos, negrabiai atidavė jai kelnaites ir puolė iš kambario. Ji pagalvojo, kad mirs iš gėdos, bet jis šūktelėjo: „Viešpatie, *Gulaschsuppe*, argi neužuodžiat?" Pervirė ir sudegė, pagalvojo ji. „Dieve, kur aš įlindau", – sušnibždėjo ji pati sau. Palindusi po antklode, ant pagalvės užuodė savo kvepalus – Frau Reiner kvepalus. Jis net nepažiūrėjo į mane, pagalvojo ji.

Bet viena ji buvo neilgai, jis grįžo plėšdamas nuo savęs drabužius. Vyrų ji buvo pažinusi ne tiek daug, juolab sportininkų, ir nežinojo, kad jie, kaip ir moterys, yra pratę dažnai persirenginėti ir daro tai sklandžiai bei nerūpestingai. Jis stovėjo nuogas šalia lovos, leisdamasis apžiūrimas. Ji manė, kad tai daro tik moterys, tad nusitraukė antklodę, kad jis apžiūrėtų ją. Jis nužvelgė ją kiek greičiau, nei jai norėjosi, bet palietė ją tiesiog puikiai ir labai grakščiai atsidūrė šalia jos. Taip, pagalvojo ji, nuogumas jam yra kone šeimos tradicija, gal vėliau jis įsižiūrės ilgiau. Jis puolė ją nesustodamas bučiuoti, tad ji vos ištaikė momentą pasakyti: „Manau, tu man patiksi." Žinoma, ji neklydo.

Po penkių dienų jiedu išvažiavo į Graikiją. Būtų išvažiavę anksčiau, bet Edita daug sugaišo, kol padarė geriausių Kurto Vinterio darbų skaidres ir išsiuntė motinai. „Mama, – rašė ji, – manau, muziejus nupirks kokius du iš šių. Mudvi su tavim jau

nupirkom nuo pirmo iki ketvirto, o penktas čia nepridėtas. Važiuoju į Graikiją, turiu grįžti prie rašymo."

Tą rytą, kai jiedu turėjo išvažiuoti, Frau Reiner ir jugoslavai imtynininkai surengė iškilmingas palydas. Edita su Severinu buvo lovoje – tik ten juos ir būtum galėjęs rasti tas penkias dienas – ir dar tik budo, tuomet Edita išgirdo Frau Reiner ir četnikus besišnibždančius ir trepsinčius svetainėje.

– Frau Reiner tebeturi buto raktus, – pasakė Severinas Editai, ji susiraukė. – Mama jai davė, – sušnibždėjo Severinas. – Be to, per visus tuos metus Vasas su Zivanu, ko gero, sukaupė po kokius keturis komplektus.

Edita paklausė, ką jie sumanė. Severinas pasiklausė. Jų keliami garsai jam tikriausiai buvo pažįstami; jis užvertė akis.

– Tai toks šeimos juokelis, – pasakė jai.

– Koks? – sušnibždėjo ji.

– Pamatysi, – atsakė jis, bet atrodė susirūpinęs. – Tai kaip kokia tradicija. Laikyk tai didelės pagarbos ženklu.

Ji girdėjo už durų trepsint ir kikenant.

– Tai labai senas dalykas, – nervingai pasakė jis, tada apkabino ją ir atsisukęs į duris nutaisė šypseną. Durys prasivėrė ir į kambarį įpuolė Frau Reiner – mėsinga, raudona ir nuoga kaip iš Rubenso paveikslų. Ją ant rankų gana įsitempę laikė Vasas ir Zivanas, irgi nuogi. Prie lovos jie greitai sudarė kompoziciją, kurią Edita lengvai atpažino – ta pati kaip nuotraukoje. Trūko tik Severino mamos – jos vieta buvo tarp Vaso ir Zivano. Visi jie laikė rankose peilius ir šakutes, o Vasas su Zivanu ant galvų turėjo servetėles. Tačiau Frau Reiner buvo be vyno taurės; tarpas tarp jos krūtų buvo per platus jai išlaikyti. Severinui tikriausiai buvo liūdna matant tiek daug kabančios mėsos.

– *Gute Reise!* – sukrankė Frau Reiner, ir imtynininkai apsipylė ašaromis.

– Jie linki mums gero kelio, – pasakė Severinas Editai. Vėliau ji sužinojo, kad ta nuotrauka irgi buvo daryta per Severino

išlydėtuves, kai jis išsirengė į Ajovą ieškoti galbūt geros imtynininko ateities.

Taigi visi jie stovėjo aplink lovą, verkė, tapšnojo vieni kitus ir bučiavosi. Edita pajuto, kad antklodė nutraukta ir kad ji tokia pat nuoga kaip ir jie. Senieji imtynininkai jos beveik ir nematė – gal koks profesinis bukumas, – bet ji matė, kad Frau Reiner įdėmiai apžiūrinėja jos jauną kūną ir jos veide atsispindi tiek nuoširdus susižavėjimas, tiek pavydas. Staiga Frau Reiner su netvardoma aistra apkabino ją; kad atsilaikytų, Edita įsikibo į Severino šlaunį, kuris tuo metu buvo kumščiuojamas ir tapšnojamas rėkaujančių olimpiečių.

Prislėgta Frau Reiner krūtinės, tos istorinių žaidimų aikštelės, Edita prisiminė savo mamos laišką, kuriame buvo rašoma: „Jo šeimos narių gyvų nebėra." Frau Reiner prispaudė ją prie lovos, nuo jos ašarų – o gal prakaito? – Editos veidas sudrėko; toji moteris buvo dviem kategorijom sunkesnė už Severiną. Edita dar labiau įsikabino į Severino šlaunį, kuri tokioje maišalynėje lovoje ir aplink galėjo būti ir Vaso arba Zivano, ir tik vylėsi, kad Frau Reiner jos neuždusins. Jis neturi šeimos? Jos motina visiškai klysta. Edita suprato, kad Severino Vinterio šeimos jausmas yra kur kas stipresnis negu kitų. Galėjo mus visus perspėti.

Pripažįstu – nuo mūsų kvarteto mano paties šeimos jausmas gerokai nukentėjo. Vaikus prisimenu tiktai retsykiais, ir man dėl to neramu. Žinoma, visi turėjom ir kitų draugų, taip pat savo gyvenimus su savo vaikais. Bet vaikų vietą prisimenu kažkaip neaiškiai. Kartą, kai buvau su Edita, į duris negarsiai pabeldė Dorabela. Aš krūptelėjau, pamaniau, kad Severinas grįžo kiek per anksti, bet juk jis taip tyliai nebelstų.

– Mama! – šaukė Dorabela. Aš palindau po antklode, Edita įleido dukrą į kambarį.

Ji sapnavo sapną: dabar pasakojo jį, balsas bespalvis ir tolygus, jos ranka nervingai tapšnoja ir spaudo šalia mamos pūpsantį gumulą, kuris esu aš.

– Šššš, – tyliai sudraudė Edita, – nepažadink tėčio.

Mergytė dar kumštelėjo mane.

– O kodėl tėtis miega šitaip?

Ji jau norėjo nukloti mane, bet Edita sulaikė ją ir pasakė:

– Jis peršalo.

Tame vaikiškame sapne staugė šunys, žviegė kiaulė po mašinos ratais, kurie „susilenkė apačioje, – sakė mergytė, – kaip lėktuvo". Kiaulė buvo sutraiškyta, bet nenudvėsė; šunys staugė dėl to, kad jiems ausis rėžė kiaulės žviegimas. Dorabela vis lakstė aplink mašiną, bet kiaulei niekaip negalėjo padėti. „O tada aš *pati* atsidūriau po mašinos ratais, – pasakojo ji, ir jos balsas drebėjo nuo tokios neteisybės. – Ir aš girdėjau tik *savo* balsą, ir nuo jo staugė šunys." Ji grumdė mano užpakalį kaip kokią minkomą tešlą, jaučiau jos mažus kumščių krumplelius.

– Vargšė Fiordilidžė, – pasakė Edita.

– Aš Dorabela, mama! – suriko mergytė.

Edita išjungė šviesą.

– Ak, Dorabela, – pasakė ji. – Tikrai baisus sapnas.

– Čia ne tėčio marškiniai, ar ne? – paklausė Dorabela, o aš gerai žinojau, į kieno drabužius įsmeigtos jos akys.

– Supranti, tėtis juos išmainė, – paaiškino Edita. Ji labai greita, jokios pauzės.

– O į ką išmainė? – paklausė Dorabela. Ir prisimenu tylą.

Dorabela ir Fiordilidžė buvo Vinterio vaikai, žinoma. Savo paties vaikus prisimenu labai vargiai, o juos pažinojau visai neblogai.

– Į ką išmainė? – vėl paklausė Dorabela. Vaikus aš pamiršau, bet gerai prisimenu tą tylą.

6

Kuris viršuje? Kur apačia?

Kartą, kai visi buvom kartu, pažvelgiau į savo berniukus ir pasakiau:

– Pažiūrėkit į Džeką (mano vyresnysis, lieknas ir liaunas, veidas gražesnis net už Editos). Matot, kokia jo nugara? Koks gražus išlinkis. Jis man panašus į vieną Renesanso lankininko atvaizdą; jis buvo grakštus kaip jo lankas. Džekas subtilus. Jis mėgsta muziką. Manau, jis bus dailininkas.

O Severinas atsakė:

– Jeigu vėliau įgautų jėgos rankose, galėtų tikti 142 svarų kategorijai.

Severinui patiko Bartas, mano jaunėlis. Jis buvo kampuotas, iš Učės paveldėjo plačius skruostus ir mažą ūgį. Išties, jei jau anksčiau būtume buvę pažįstami su Vinteriais, būčiau net galėjęs įtarti Severiną prisidėjus prie Barto pradėjimo, nes vaikas buvo daug panašesnis į Severiną negu į mane. O dėl Barto genų, dėl kurių jis turėjo vėžlio skausmo slenkstį, galėjau tik spėlioti. „Žinoma, iš Učės, – sakydavo Severinas. – Jos skausmo slenkstis kaip amebos." Iš kur jis žinojo? Ir ką turėjo galvoje?

Džekas buvo vyresnysis, bet kur kas drovesnis; jis buvo aukštesnis, bet artimoje kovoje Bartas tarsi įsikabindavo į jį dantimis ir nepaleisdavo. Kai Bartas puldavo prie durų, bėgdavo taip, tarsi durys prieš jį turėtų pačios prasiverti. Net susiraukdavau

matydamas, kaip tas vaikas juda. Atrodydavo, kad kada nors ateity jo kaip kokio pasmerkto laivo tikrai laukia susidūrimas. O tvarkingas, grakštus Džekas buvo smalsus, atidus ir drovus. Pabusdavo jis lėtai. Sykį paklausė mane: „Ar tau kartais būna liūdna ir norisi verkti, nors nieko blogo ir neatsitiko?“ Taip, žinoma! Jis buvo mano sūnus; gerai jį pažinojau. Jis galėdavo valandą valytis dantis – dėl veidrodžio, – žiūrėdavo į save tarsi stengdamasis nuspėti, kas iš jo bus.

Tačiau Bartas buvo apsigimęs žaliūkas – storais riešais ir kulkšnimis, pilnas to nejautraus linksmumo, kuris būdingas smagiems Eichbiulio laukų darbininkams. Jis pabusdavo kvėpuodamas pilna krūtine, iš karto reikalaudamas pusryčių.

Kai nusiveždavom berniukus į miesto centrą, Džekas pakėlęs galvą dairydavosi į stogus, ieškodavo įmantrių lietvamzdžių, pro langus mojančių merginų, dangaus dvasių. Bartas žengdavo nuleidęs akis į šaligatvį, ieškodamas, gal kas ką pametė.

Severino mergaitės puošdavosi prieš Džeką, rašinėdavo jam nešvankius laiškus ir sakydavo: „Sėskis, Džekai, pažaisim kavinę ir padavėjas.“ Su Bartu jos eidavo imčių, žaisdavo tarsi su kokiu naminiu gyvūnu. Dorabela pasakė Editai, kad tekės už Džeko; tada Fiordilidžė juokdamasi atsakė: „Aš tada būsiu jo meilužė!“

– Jo meilužė? – paklausė Edita. – Juk tu net nežinai, ką tas žodis reiškia.

– Žinau, – atsakė Fiordilidžė. – Kai gauni daug dovanų.

Severinas tarė:

– Tas Bartas kaip mano vaikas. Bus didelis virėjas; jis gali valgyti bet ką.

– Jo sudėjimas kaip spintos, – pasakiau aš, – o ne kaip rašytojo.

– Jis bus mažiausiai 177 svarų kategorijos, – tarė Severinas. – Tik pažiūrėkit, kokia to vaikio krūtinė!

– O charakteris tiesiog šilkinis, – tarė Učė. Bartas buvo vaikas, kurį gali mylėti tiktai mama arba imtynininkas.

– Na, o jau Džekas, – pasakė Edita. – Jis išguldys daugiau moterų negu maras.

Vyliausi, kad jis bus geras sūnus ir kai kurias parodys man. Jo blakstienos buvo ilgesnės negu Učės ir Editos sudėtos krūvon.

– Kodėl davėt savo vaikams tokius amerikietiškus vardus? – paklausė Edita Učę.

– Jie paprastesni, – atsakė Učė, – be to, berniukai tokius mėgsta. Koks amerikietis berniukas norėtų būti Helmutas arba Florianas?

– Man patinka itališki vardai, – tarė Edita. – Kai pirmąją mergaitę pavadinau Fiordilidže, antrą tiesiog *turėjau* pavadinti Dorabela.

– O jei būtų buvęs berniukas, tai būtų buvęs Dantė, – pasakė Severinas. – Bet man patinka, kad jos mergaitės. Berniukai tokie savanaudžiai šikniai.

Jis nuolat versdavo dukras skaityti. „Turit būti protingos, – sakydavo jis. – Ir geros. Bet jeigu būsit geros, bet neprotingos, tai kiti žmonės jus labai skriaus."

– Man patinka viskas, kas itališka, – pasakė Edita.

– Tu nesi ten buvusi, – priminė jai Severinas. O mudviem: – Editą labai traukia dalykai, kurių ji nepažįsta.

– Netiesa! – pasakė Edita. – O kai ką nors imu pažinti, tai ar pametu?

– Luktelėkim ir pamatysim, – tarė Severinas. Jis, be abejo, pažvelgė į mane, bet aš žiūrėjau į Džeką su Bartu. Niekaip negalėjau atsistebėti, kad du mano taip mylimi žmonės gali būti tokie skirtingi.

– Visiškai nėra kuo čia stebėtis, – pasakė Edita.

– Ne, – nesutiko Učė. – Visad yra vienas, kurį myli labiau.

– Na štai, – tarė Severinas, – ir vėl visi įklimpom į tas savo esmių paieškas.

Taip, kartais jis būdavo įdomus. Bet kieno gi sąskaita?

– Jis *nėra* žiaurus, – kartą pasakė Edita; ji pyko. – Turėtum liautis mėginęs jį suprasti. Aš lioviausi, ir dabar jis man patinka

kur kas labiau. Negaliu pakęsti, kad vyrai visada mano, jog turi viską suprasti.

Ji sakė, kad jai labai liūdna, jog mudu su Severinu niekad nebūsim draugai.

Tuo metu jos rašiniai ėmė kisti. Man atrodė, kad į bloga, bet ji su nepaprasta ramybe gynėsi. Iš pradžių ji atsižvelgdavo į mano kritiką, bet pastaruoju metu laikėsi savo linijos. Ir manau, tai buvo jo smegenų plovimo pasekmė – jo 118 svarų kategorijos teorizavimo, nepagarbių pastabų apie vadinamuosius istorinius romanus.

Dažnai girdėdavau, kaip Severinas sakydavo savo imtynininkams: „Jeigu negalėsi atsispirti nuo dugno, tai niekad nenugalėsi." Bet tai jau kita istorija.

Prisimenu, kartą visi keturi nakvojome pas Vinterius – mūsų vaikai irgi. Sunešėme čiužinius į televizoriaus kambarį ir susodinome tenai visus vaikus, kad būtų hipnotizuojami „Late Show" siaubų. Jie visą vakarą kimšo bulvių traškučius. Rytą niekur neradome Severino. Aš buvau vienas kažkuriame vaikų kambary, pabėgau iš kažkieno lovos, kad galėčiau išsimiegoti vienas.

Ieškojome jo, kur tik įmanoma. Galų gale Edita aptiko Severiną televizoriaus kambary, visi keturi vaikai buvo tiesiog suvirtę ant jo – apsikabinę, prisiglaudę. Jis tenai nuėjo jau aušstant, kai kažkoks „Late Show" vampyras įtikino mano jaunesnįjį sūnų esant kitokią realybę, o jo klyksmai įtikino ir kitus vaikus. Severinas mieguistas nusvirduliavo nuo kažkurios šiltos moters, prieš tai sugrabaliojęs po ranka pasitaikiusį apdarą, ir pažadėjo vaikams, kad iki ryto nuo jų nesitrauks. Tas apdaras buvo violetinis Editos chalatas, paprastas, gėlėtas, iki kulkšnių. Edita pašaukė mus visus pažiūrėti. Vaikai pamažu rangydamiesi budo, vis dar trindamiesi ir glausdamiesi prie jo tarsi prie kokios didžiulės pagalvės ar mielo šuns. Severinas Vinteris gulėjo tarp vaikų su Editos chalatu, panašus į transvestitą sunkumų kilnotoją, kuris tarsi kokia miela bomba įkrito pro pradinės mokyklos stogą.

Mudu parsivežėme savo sūnus namo, Učė buvo su plačiu susegamu Editos sijonu, nes saviškio niekaip nerado.

– Na, vėliau tikrai atsiras, – pasakiau.

– Prisimenu, kur jį nusisegiau, – tarė Učė, – bet jo ten nėra.

Padėjau ranką Učei ant kojos, ant Editos sijono. Man visad labai patikdavo palyginimai! Bet tai jau buvo kitą kartą.

Iš Menkių kyšulio važiavome į veidus plieskiant mašinų žibintų srautui – visų kitų savaitgalio iškylautojų. Mudu su Edita sėdėjome gale; jos pirštai po marškiniais ant mano pilvo buvo vėsūs. Gaudė parankus triukšmas – padangų šnaresys ir variklio ūžimas, – tad galėjome su ja kalbėtis normaliu balsu nebijodami, kad girdės Severinas ar Učė. Ne, nenorėjau Editai pasakyti nieko tokio, ko jie neturėtų girdėti. Tiesiog ta naktinė kelionė namo buvo intymi. Nuo to abstraktaus šviesų kaitaliojimosi, kai jos nutvieksdavo mus ir tuoj pat palikdavo tamsoje, jaučiausi izoliuotas, pamirštas, kažkoks kitoks. Priekyje padoriai nutolę vienas nuo kito sėdėjo Severinas ir Učė; neabejojau, jog labiau ne dėl to, kad to norėjo, o dėl mašinos dizaino – mat sėdynės buvo gilios ir su kraštais. Be to, Severinas reikalavo, kad visi užsisegtų diržus. Mudu su Edita gale juos nusimetėme, kad galėtume labiau susiglausti; jis turėjo tai nujausti. Girdėjau jo monotonišką balsą, kuris kartais nustelbdavo variklį, padangas ir mano paties balsą, bet kai susikaupęs pamėginau jo pasiklausyti, supratau, kad jis kalba vokiškai. Kažką pasakoja? Dar vieną istoriją apie senąją Vieną? Apie ką jiedu kalbasi?

– Apie nieką, – sykį pasakė man Učė. Man tada jos balse pasigirdo kartėlis. – Kad mudu su Severinu turim ką nors bendro – tai tik tavo fantazijos. Jeigu tu sutiktum kokį nors amerikietį, sakykim, gyvendamas Vienoje, ir tas kitas amerikietis būtų iš Kembridžo Masačusetse, tai ar tu manai, kad judu turėtumėt ką nors daugiau bendro negu kalba ir kelios regiono smulkmenos?

Fe, užduodi paprasčiausią klausimą, o gauni pamokslą.

Bet aš mačiau mūsų miegamąjį jam išėjus; mačiau savo žmoną, kokią jis palikdavo. Mačiau jų bendravimą iš vienodų obuolių nuograužų, tuščių butelių, prakąstų sūrio gabaliukų ir duonos riekių, vynuogių kekių stagarėlių, paklodžių, susuktų tarsi į bokso pirštines, kurios galėtų perskelti čiužinį! Pagalvės būdavo tolimuose kambario kampuose, o sykį radau vytelių kėdę, ant kurios mėgstu numesti kelnes, apverstą ir įkištą į skalbinių pintinę. Ant visų tos kėdės kojų buvo užmauta po batą (mano), tad ji buvo panaši į kažkokį keturkojį padarą su žmogaus kojomis, gal žiauriai nužudytą ir paliktą nukraujuoti mūsų nešvariuose skalbiniuose.

– Atrodo, judu mokat neblogai pasiautėti, – pasakiau Učei.

Ji nusijuokė ir švelniai spustelėjusi man nosį tarė:

– Manau, tau verčiau ir galvoti taip, kaip tau norisi, – ji nesmarkiai kumštelėjo man alkūne, – nes tu *vis tiek* taip galvosi.

Anksčiau jai niekad nebuvo būdingi tie nelemti sportininkų drabužinės tipo kūno kontaktai – kutenti smakrą, kumščioti į šonus, timpčioti ausį. Tik kai sutiko jį.

Už Bostono judėjimas sumenko ir daugiausia važiavome tamsoje. Aš nutilau. Muziką atstojo Severino vokiška šneka. Žinojau, kad abu klausomės, nors Edita vokiškai suprato nėmaž ne daugiau už mane. Učė jam neatsakinėjo, jis varė ir varė nesustodamas. Neprisiminiau, kada jis išjungė radiją (gal pasiklausyti, ką kalbam mudu su Edita? kad atkreiptų dėmesį į save?), bet Edita paprašė, kad jis vėl įjungtų. Ji net turėjo pasilenkti priekin, kad jis girdėtų, ir pabučiavo jam į sprandą.

– Užsisek diržą, – tarė jis jai.

– Gal mes čia gale galim pasiklausyti muzikos? – paklausė ji ignoruodama jo žodžius.

– Ne, – atsakė jis. – Kol neužsisegsi diržo.

Učė net neatsisuko.

Po kiek laiko jis vis dėlto įjungė radiją. Edita to laukė, tarsi žinodama, kad jis įjungs, ir tol neatsilošė sėdynėje, kol nepasigirdo muzika. Diržo ji neužsisegė. Severinas pagaliau nutilo. Aš

švelniai liečiau Editos krūtinę, žnybtelėjau spenelius. Norėjau, kad ji imtų juoktis, bet ji sėdėjo sustingusi, tarsi dar tebelauktų muzikos. Muzika buvo baisi, be to, stotis nustatyta netiksliai. Pagaliau Učė pataisė radiją. Kad pasiektų skydelį, jai teko nusisegti diržą, o kai jau buvo vėl jį beužsiseganti, Severinas jai kažką trumpai pasakė vokiškai. Ji jam atsakė, jis ėmė ginčytis. Ji paliko diržą neužsegtą, jis savąjį irgi atsisegė. Edita spustelėjo mano ranką, ji buvo kaip suakmenėjusi. Severinas vėl kažką pasakė Učei. *Nein*, – atsakė ji.

Dabar važiavome greičiau. Pažiūrėjau jiems tarp pečių į ilgėjantį raudoną greitmačio liežuvį. Kai Severinas pritemdė prietaisų skydo apšvietimą, pajutau, kad prie manęs prisispaudusi Edita dar labiau sustingo, ir išgirdau, kaip Učė kažką pasakė vokiškai. Pagalvojau apie Severino Vinterio treniravimo psichologinį metodą, apie tą ėjimą tuneliu, kuris tyčia aptemdytas. Jaučiau, kad lekiame didžiuliu greičiu ir bet kurią akimirką atsidursime ryškioje salės šviesoje tarp riaumojančių žiūrovų. Učė vėl pakartojo tuos pačius žodžius vokiškai. Jaučiau, kad Edita jau nori pasilenkti priekin ir padaryti... ką? Paploti jam per petį, pabučiuoti jam sprandą, užsegti Učės diržą?

Kai Severinas Vinteris vėl kažką pasakė, Učė nepasakė *Nein*. Ji persilenkė per sėdynių ranktūrius ir padėjo galvą jam ant kelių. Mačiau, kaip jos šviesiai žalias megztinis subangavo tarp sėdynių tarsi vanduo. Prietaisų skydelis buvo juodas. Greitis toks pat didelis. Edita atšlijo nuo manęs, susirado savo diržą ir užsisegė jį – metalinis užraktas spragtelėjo kažkaip pernelyg garsiai. Učė paėmė jį į burną? Negalėtų! Kai šalia esam mudu su Edita. O gal Severinas tik nori, kad mudu taip manytume?

Nebegalėjau ilgiau to leisti. Bet gerai suvokiau neaiškumo vertę. Pasakiau:

– Įdomu, kaip dabar mūsų vaikai? – Edita nusišypsojo; supratau, kad pričiupau jį. – Ar tau neramu palikti juos vienus nakčiai, kai esi taip toli nuo jų? Kai jie paauga, būna lengviau, bet ar dabar jauti kokį nors nerimą?

Šie klausimai buvo skirti Severinui, Edita, be abejo, nieko nesakė. Učė slystelėjo atgal į savo vietą ir atsisėdo tiesiai. Vėliau ji pasakė man:

– Turėjau vos atsitiesusi nuleisti langą ir *nusispjauti*. Tai būtų buvęs antausis tau. Juk kaip tik tai sukosi tavo galvoje, o aš tą tavo mintį būčiau patvirtinusi.

Aš riktelėjau:

– Tai kodėl jis prašė, kad taip padarytum?

– Jis tik paprašė, kad padėčiau galvą jam ant kelių.

– Tai ką jis norėjo, kad mes pagalvotume?

– Kad pagalvotumėt tai, ką norite galvoti, – tarė ji.

Dieve! Taip jam ir reikia – kaip jis dažnai prikišdavo vaikus Editai, tarsi jie būtų kokios dievybės, kurias ji nepakankamai garbina. Jo meilės suvokimas visad buvo sumišęs su kaltės suvokimu.

Tada mašinoje jis šaltai pasakė:

– Manau, vaikams viskas gerai. Bet, žinoma, man jie rūpi, aš visad dėl jų rūpinuosi.

Prietaisų skydelis vėl nušvito, raudonas greitmačio liežuvis susitraukė.

– Paklausiau tik todėl, kad žinojau, jog tu iš pradžių nenorėjai išvažiuoti savaitgalį, nenorėjai palikti vaikų, – pasakiau aš. – Na, o dabar pagalvojau: jeigu jiems viskas gerai, o manau, kad tikrai gerai, tai gal norėtum ir dažniau kur nors šitaip išvažiuoti? Na, juk smagu kur nors prasiblaškyti. Kaip manai, juk buvo šaunus savaitgalis, ar ne?

Edita su Uče nesakė nė žodžio, o Severinas jau tikriausiai buvo sugalvojęs naują taisyklę – tiksliau, naują savo paties senos taisyklės versiją, kurią jis pateiks Editai, kai tik jiedu liks vieni. Jis jau, ko gero, kartojo ją mintyse. Jog jis nenori, kad aš leisčiau laiką su Edita, jeigu jis tiek pat laiko ir tuo pačiu metu neleidžia su Uče. Ir kad jis nori, jog viskas būtų iš anksto suplanuota – kad jis būtų tam „pasiruošęs“ (siurprizų jis nemė-

go). Ir kad tokiam ilgam laikui palikti vaikus – jis nelabai linkęs kartoti tokį eksperimentą. Be vaikų mums trūksta tam tikros perspektyvos, kaip jis mėgdavo sakyti. Bet ar jis to bijojo? Na, suprantu: dėl vaikų. O dėl ko *dar*?

Editą iš Vienos į Graikiją jis vežėsi 1954 metų automobiliu „Zorn-Witwer", Jugoslavijos sieną pervažiavo Jerzerske, kadangi, kaip sakė jai, jam patiko tas pavadinimas ir jis tiesiog norėjo pamatyti tą vietą. Jokios kitos priežasties; patikrinau žemėlapyje – tas Jerzerskas tikrai yra ne pati patogiausia vieta kirsti sieną važiuojant į Graikiją. Esmė ta, kad jis ne visada mėgo viską susiplanuoti iš anksto. Graikijon jie tiesiog ėmė ir išvažiavo.

Mėginau įsivaizduoti juodu kaip jaunus įsimylėjėlius, žinoma, ir Edita man nemažai pasakojo apie tą jų romaną, bet Severino mašinos kažkaip nesuvokiu. 1954 metų „Zorn-Witwer"? Edita pasakojo, kad pavarų svirtis iškrisdavo iš prietaisų skydo tarsi koks plaktukas. Nebuvau girdėjęs apie tokį dalyką. Vietomis grindys buvo kiaurai prarūdijusios ir matėsi po kojomis bėgantis kelias. Mašina buvo su primityviai nuimamu stogu – suvyniojamu brezentu, kuris buvo kiauras ir leido vandenį. Paskutiniai tos markės gamybos metai – 1954. Severinas man minėjo, kad „Zorn" buvo karinė gamykla, kuri po karo virto žemės ūkio ir kelių tiesimo technikos gamykla. „Witwer", kaip jis tvirtino, buvo žlugusi motociklų gamykla. Iš pradžių ten kaip šalutinė produkcija buvo gaminami cirko vienračiai. Argi galima iš viso kuo nors tikėti? Kas, po galais, yra girdėjęs apie kažkokį „Zorn-Witwer"? Edita apie mašinas nenusimanė. Severinas Vinteris nuėjo per toli – jie važiavo į Graikiją kažkokiu mitiniu automobiliu.

Oras vis šiltėjo. Vinteris turėjo uoslę vandeniui – tiesiog jautė, kur pasukti iš kelio, kad rastų ežerą. Vos tik jie išalkdavo, jis rasdavo miestelį. Kai jiedu imdavo kalbėtis apie liaudies meną,

jis rasdavo jiems kambarį su išpjaustinėta spinta ir didžiule pūkine lova – ant užvalkalų ir pagalvių išsiuvinėti kaimo gyvulėliai. Mažame Trakijos pensione jis aprodė Editai retą kaimišką tualetą: nuleidimo rankena buvo puikiai išdrožtas penis.

Jiedu atrado seksą demokratijos lopšyje. Miegojo įvairiausiuose kambariuose. Editai labiausiai patiko nakvynė Liublianoje, bet Severinui geriausia atrodė Pirėjuje – ten buvo labai šilta, jie matė uostą ir girdėjo visus jo garsus. Ištisą naktį vandeny pliaukšėdavo valtys, „tarsi šlaunys viena į kitą", pasakojo Severinas Učei. Rytais po langu prasidėdavo žuvų turgus. Edita gulėdama lovoje girdėdavo, kaip čekši ir skrodžia peiliai, besiderančiųjų balsus. Tas šliurptelėjimas, kai ištraukiami viduriai, atrodydavo kažkoks perdėtai garsus, derybų šurmulys gausdavo nuslūgstančiomis bangomis. Ji žinojo, kad žuvies pardavėjai mėgsta nurėžti žuviai galvą tam tikrą akimirką – kai derama kaina būna jiems priimtina. Čekšt! – sutarta. Kas gi po to ims ginčytis?

Jiedu mylėdavosi rytais, kartais du kartus prieš atsikeldami. Vakare atsiguldavo tuoj po vakarienės, ir jeigu nuo meilės pasidarydavo pernelyg žvalūs, o taip atsitikdavo gan dažnai, tai keldavosi ir eidavo kur nors dar kartą pavakarieniauti. Tada vėl pasimylėdavo. Keliaudami jiedu dažnai tiesiog vidury dienos „prasimanydavo vandens". Matyt, toks buvo jų mėgstamas posakis.

Pirmas Editos apsakymas ir buvo menkai tepakeista jų pirma išvyka iš Pirėjo pasidairyti po šalį. (Tai buvo prieš tai, kai jis ėmė važinėti po salas.)

Apsakymas prasideda nuo žuvų turgaus Pirėjuje.

Išgirdusi dorojant žuvį, žinodavau, kad, dar nespėjus man užlipti ant grindinio, turgus jau bus baigtas. Rytais mylėdavomės ir atsikeldavau vėlai. Žuvies prekeiviai jau būdavo dingę, tačiau

viešbučio darbininkas su žarna dar nebūdavo nuplovęs grindinio akmenų, kruvinų ir gleivėtų, švytinčių nuo žvynų ir mėlynuojančių nuo vidurių. Mūsų padavėjas sakydavo, kad būtų negerai palikti tą bjaurastį iki vakaro, nes galimi klientai, matydami kraujo krešulius, dar pagalvotų, jog tai liekanos kokio nors nelemto savižudžio, iššokusio iš ketvirto aukšto, arba kad čia buvo rituališkai sudorotas nusidėjėlis meilužis, sučiuptas ir paskerstas savo neatsargaus nusidėjimo vietoje.

Aš buvau drovi ir prašydavau jį, kad išvažiuotume į kaimą. Mat, nors mūsų kambarys mūro name dieną būdavo vėsus, viešbučio tarnaitės mėgdavo klausytis prie durų. Naktį ir rytais kambaryje būdavo gera, bet dieną kur nors išvažiuodavome. Mašina buvo labai menko galingumo. Trūko jėgos staigiau įsibėgėti, tad dažnai įstrigdavome už kokio nors lėtai judančio daikto, dažnai net už arklio traukiamo vežimo. Keliai buvo vingiuoti, jo rankos ir sprandas rudai įdegę. Važiavome kelto į Patrus link. Žinojome, kad kur keltas, ten ir vanduo, o vandenį mes mėgome. Nors kažkur skaičiau, jog viena mergina buvo skubiai nugabenta į ligoninę dėl traukulių, sukeltų mylėjimosi vandeny – viename jos Falopijaus vamzdžių susidarė oro burbulas. Nejaugi tai iš tikro įmanoma? Nepatikėjau.

Atrodė, kad kur tik Graikijoje važiuoji, važiuoji į saulę. Jis nusivilko marškinius, aš atsisegiau palaidinukę ir užraičiusi iki krūtinės surišau mazgą. Mano krūtys buvo mažos, bet stangrios, pilvas tamsiai rudai nudegęs. Priekinis stiklas buvo senoviškas, be nuolydžio, paprasto stiklo, ir viską truputį didino. Ant grindų už mano sėdynės, kur buvo šešėlis, laikėme arbūzą, įdėtą į kibirą su šaltu vandeniu. Kai išvažiuodami jį pylėme, buvo ledinis, o dabar jau palengva šilo. Aš pasidėjusi ant kelių pjausčiau jį riekėmis; arbūzas buvo vėsus ir maloniai šaldė man pilvą. Aš jam ant pečių šlakstydavau vandenį tarsi krikštydama. Tai buvo arbūzų kraštas, kaimuose ir pakelės kioskuose begalės arbūzų ir baklažanų. Jis sakė, kad arbūzai yra čempioniškos kategorijos, o baklažanai verti tiktai bronzos medalio.

Neišvaizdžiame perdžiūvusiame kraštovaizdyje su neaukštomis kalvomis, prismaigstytomis alyvmedžių, mudu svarstėme, ar dar toli iki jūros ir ar mudu ją prieš pamatydami užuosime, tuomet pasivijome ilgą vinguriuojantį sunkvežimį, pilną arbūzų. Turėjome staigiai stabdyti. Kėbulo gale ant arbūzų kalno sėdėjo paauglys graikas, o šypsena jo veide rodė, kad jo protinis išsivystymas – ketverių metų. Iš jo stebėjimo taško mano krūtinė ir plikas pilvas turėjo atrodyti nuostabiai, ir kai mes susiruošėme lenkti, vaikis niekaip nenorėjo prarasti šito vaizdo. Jis pašoko ir iškėlė virš galvos didžiulį arbūzą; jeigu mūsų kledaras juos lenks, buka vaikio šypsena rodė, kad mes labai gailėsimės.

Trisdešimt keturis kilometrus, kol privažiavome Patrus, tas berniūkštis sėdėjo ant arbūzų krūvos ir demonstravo save man. Nieko negalėjome padaryti. Nepaisant persikreipusio jo veido, buvo gana įdomu jį stebėti. Aš dar papjaustčiau arbūzo. Tarėmės, kad reikėtų stabtelėti ir leisti sunkvežimiui nutolti, bet pripažįstu: man buvo smalsu pamatyti, ką vaikigalis darys toliau.

Prieš pat keliui išplatėjant į keturias juostas ir virstant įvaža į keltą berniukas dejuodamas atvirto aukštielninkas ant arbūzų krūvos ir tol raitėsi ant tų žalių rutulių, kol išsiliejo į orą. Jo sėkla nutiško tiesiai ant mūsų mašinos stiklo man prieš nosį tarsi kokios paukščio išmatos – su dusliu puf! Mano galva loštelėjo atgal tarsi gavus antausį.

Paskui kelias paplatėjo, priekyje atsirado laisvas tarpas, todėl susiruošėme lenkti. Vaikiščias nė nemėgino mums grasinti, tingiai drybsojo ant arbūzų krūvos ir net nenorėjo į mus žiūrėti. Maniau, kad jis bent apspjaus mus. Pasukau galvą ir pamačiau sunkvežimio vairuotoją: senyvas vyriškis tokiu pat buku kaip berniuko veidu, nepadoriai išsišiepęs man ir besirangantis ant sėdynės, besistengiantis kilstelėti iki lango apačios ir parodyti man savo!

– Koks tėvas, toks ir vaikas, – pasakiau, bet mano vairuotojo rankos buvo tvirtos, jo pirštai ant vairo balti, veidas niūrus tarsi staiga pajutus tokį baisų alkį, kad net baisu apsakyti.

Maudytis jūroje jis nenorėjo. Kad prastumtume laiką, plaukėme keltu į kitą Korinto įlankos pusę, paskui atgal, stovėjome abu ant denio pasirėmę ant turėklo ir galvojome apie istoriją bei civilizaciją. Pasakiau jam, kad ji man labai įdomi, bet jis pasakė, kad jaučiasi toks pat vienišas kaip masturbuodamasis. Niekaip nesuprantu, kodėl vyrams tai tokia problema.

Pirmą sykį gyvenime apstulbau pati dėl savęs. Supratau, kad galiu mylėtis bet kur. Mudu plaukiojom pirmyn atgal po Korinto įlanką. Mano geismas buvo tiesiog skausmingas; be perstojo liečiau jį, kiek jis man leido, ir šnibždėjau, kad grįžus į viešbutį jį patenkinsiu jam dar net nespėjus įeiti į mane.

Žinoma, netrukus jis pralinksmėjo.

Kurgi ne! Jis visada pralinksmėja. Mums būnant keturiese jis dažnai būdavo paniuręs, stengdavosi, kad mudu su Edita jaustume kaltę, provokuodavo, kad Učė sustabdytų visą tą mūsų „reikalą“. Učė prašydavo jį, kad pasakytų, ko nori. „Gerai, – sakydavo ji kartais, – mes nutrauksime viską, jeigu tu to nori, bet tada tu turi ką nors *pasakyti.*“ Tačiau jis būdavo kaip uola, ir ji žinojo, kaip jį iš tos būsenos išmušti. Be abejo, jis *norėjo*, kad tai padarytų ji! Kaipgi ji to nesuvokė? Nežinau, kaip jis sugebėjo savigailą padaryti tokią patrauklią.

– Kai jam užeina, – sakė Učė, – viena, ką aš galiu padaryti – tai uždulkinti jį.

Aš skundžiausi Editai, bet ji atsakė:

– O kas čia blogo? Negalima graužtis ir sukti galvos, kas teisinga, svarbu rasti, kas veikia.

Bet juk seksas tėra laikinas vaistas.

Iki namų liko valanda kelio, abi moteriškės miegojo ir Severinas sustojo, nes reikėjo nusišlapinti. Učė pabudo, jis nuėjo į tamsą tarp žemų medžių, kurie stovėjo palei kelią kaip vora kareivių. Dabar kelyje buvome vieni, tarsi niekas daugiau ne-

grįžtų po savaitgalio, tarsi niekas čia apskritai neatostogautų. Gerai net nežinau, kokia tai buvo vieta.

Pabudusios Učės paprašiau, kad persėstų į galą pas Editą, norėjau pasikalbėti su Severinu. Kurį laiką sėdėjau šalia jo tylėdamas, laukiau, kol Učė su Edita užmigs. Kiekviename miestelyje buvo bažnyčia su apšviestu bokštu. Pagaliau pasakiau:

– Man atrodo, kad visam paradui vadovauji tu. Viskas vyksta pagal tavo sąlygas. Bet juk mes esam keturi.

– A, tai tu čia? – tarė jis. – O aš pamaniau, kad Učės balsas pasikeitė.

Cha cha.

– Mes susitinkam, tarsi būtume užsiregistravę į kokius kursus – tas pats laikas, ta pati vieta. Tai *tavo* mintis. Jeigu tavo toks pageidavimas, tai tada tau viskas gerai, bet juk kiek nors reikėtų paisyti ir mūsų norų, kaip tau atrodo?

– Man vis kartojasi tas pats sapnas, – tarė jis. – Ar nori išgirsti?

Ak, vėl tas jo sumautų kančių mėšlas, pagalvojau, bet pasakiau:

– Žinoma, Severinai, varyk.

Suprantu, kad sekso klausimais labai sunku viską pasakyti tiesiai.

– Jis apie mano vaikus, – pradėjo jis. Buvau girdėjęs jį kalbant apie juos šimtus kartų, beveik visada imtynių terminais; jis vadindavo juos savo silpnybe, savo pusiausvyros stoka, savo akląja puse, savo gynybos spraga, prasta stovėsena, klaidomis, kurias jis nuolat kartos, savo vieninteliu klaidingu veiksmu. Bet vis dėlto neįsivaizdavo savęs be vaikų. Sakydavo, kad jie jam yra nuotykingo ir eksperimentiško gyvenimo pakaitalas. Su vaikais jo gyvenimas visad būsiąs pavojingas; jis už tai esąs dėkingas, tas niekšelis iškrypėlis! Jis sakydavo, kad jo meilė Editai yra kone racionali (na, manau, tai tik toks pasakymas), bet jo meilė

vaikams nėra niekaip suvokiama protu. Sakydavo, kad žmonės, neturintys vaikų, naiviai suvokia savo gyvenimo valdymą. Jie visad mano, kad valdo savo gyvenimą, arba galėtų valdyti.

Primindavau, kiek daug jam reiškia „valdymas", ginčydavausi, kad neturintys vaikų žmonės susiranda kitų dalykų, kurių negali suvaldyti. „Žinai, – sakydavau aš, – man atrodo, žmogus suvokia, kad valdymas dažniau būna našta. Jeigu liausiesi ką nors valdęs, tai tau išeis tik į naudą."

Matydavau, kaip jo imtynininkai žiūri į priešininką šaltu, tiriamu žvilgsniu, tarsi negyvomis akimis. Kaip tik taip Severinas Vinteris pažvelgė į mane. Nors jis negalėjo nesuvokti, koks juokingas yra jo valdomas elgesys, jam tai patiko!

– Saugok Dieve mus nuo idealistų, nuo visų tikrų tikinčiųjų, – kartą pasakė Edita.

Saugok Dieve mus nuo Severino Vinterio! – pagalvojau aš.

Jo sapnas, kaip jis pavadino, nebuvo visiška fikcija. Jis vis įstringa už arbūzų pilno sunkvežimio, negali aplenkti, jo gyvenimą valdo ir vairuoja besimasturbuojantis graikiūkštis ant arbūzų kalno – grasina jam, laiko spąstuose, laisto savo sėklą ir sėja tokius kaip jis pats į orą, ant jo mašinos stiklo, visur, kol galiausiai toks gyvuliškas ištvirkavimas priverčia Severiną ryžtis lenkti. Bet arbūzai, kuriuos vaikiščias laikė iškėlęs ir grasino mesti, staiga virsta jo vaikais ir, užuot ramiai nukritę ant kelio už kėbulo galo... Severinas Vinteris pamato, kaip jo vaikai pasipila ant jo ir teškiasi į mašinos stiklą.

– Na, kaip tau sapnas? – paklausė jis.

O kaip gynybos spraga, pagalvojau. Kaipgi prasta stovėsena? Kaipgi klaidingas veiksmas?

– Sergėk Dieve mus visus, – sumurmėjau. Jis vėl buvo išjungęs skydo šviesas, bet žinojau, kad mintyse juokiasi. Norėjau pasakyti – gana alegorijų, žiūrėkim faktų. Kas valdo *visa tai*? Ar mes visi, ar tu?

Mašina sustojo, parvažiavome.

– Duočiau tau pačiam pasirinkti, ką norėtum išlaipinti nuo užpakalinės sėdynės, – pasakė Severinas, – bet kyla vaikų auklės problema, o aš labai noriu pamatyti vaikus.

– Mums tikrai reikia susėsti ir pasikalbėti, – pasakiau.

– Žinoma, kada nors, – atsakė jis man.

Įlindau į galą žadinti Učės, bet ji nemiegojo. Iš karto supratau, kad ji nemiegojo per visą mūsų pokalbį – atrodė išsigandusi. Išlipdamas švelniai kumštelėjau Editai ir pabučiavau jai į plaukus virš ausies, bet ji kietai miegojo.

Kai Učė priėjo prie Severino, jis paspaudė jai ranką – santūrumo priepuolis? Učė aiškiai norėjo bučinio. Jis tarė:

– Saldžių sapnų. Viską išsirūšiuosim vėliau.

Žinojau, kad jį labai nervina mūsų susimaišę daiktai – Editos drabužiai mano lagamine, Učės pamirštos pirštinės jų namuose. Vieną rytą, Edita pasakojo man, jis atidarė stalčių ir išėmė mano glaudes.

– Jos ne mano, – pasakė pasipiktinęs.

– Surenku viską, ką randu besimėtant, – linksmai atsakė Edita.

– Čia *jo*! – suriaumojo jis. – Ką, jis nesugeba susirinkti savo sušiktų glaudžių? Kokio velnio čia mėto savo skalbinius?

Jis ištempė tas mano glaudes iki tiek, kad būtume sutilpę abu, tada sugniaužė į kamuoliuką ir nuspyrė į kampą.

– Jie palikinėja savo daiktus, kad turėtų priežastį ateiti vėliau. Ji irgi taip daro, – sumurmėjo jis.

Editai visa tai atrodė gryna nesąmonė. Ji rytą grąžino mano glaudes – Učei. Joms abiem tai pasirodė labai juokinga.

Neilgai trukus aš tas glaudes išsiėmiau ir užsimoviau. Bet kažkas negerai – klynas buvo perrėžtas tarsi skustuvu, tad atrodžiau kaip su juokingai trumpu sijonėliu. Kad geriau vėdintųsi, taip sakant.

– Uče, – paklausiau, – kas mano glaudėms?

Ji atsakė, kad tai tos, kurias grąžino Edita. Vėliau paklausiau Editą, ar tai ji jas perpjovė – gal norėjo pajuokauti? Žinoma, ne

ji. Ji taip nejuokavo, tai buvo *jo* darbas. Jis su savo simboliais nesiterlioja.

– Velniop jį! – surikau Učei. – Ko jis nori? Jeigu skuba viską užbaigti, tai kodėl nepasako aiškiai? Jeigu jau taip labai kenčia, po velnių, tai kodėl viską tempia? Ką, jam patinka būti kankiniu?

– Būk geras, – tyliai pasakė Učė. – Jeigu kas nors tai užbaigs, tai gerai žinome, kad jis.

– Jis erzina mus, – pasakiau. – Taip pat erzina Editą ir mane – štai kas yra. Jis taip pavydi, kad mano, jog nepajėgtume to nutraukti, todėl ir nori išmėginti, kiek mes kentėsim. Gal, jeigu tai užbaigtume mudu su Edita, jis suprastų, kad daugiau niekas nieko nebeskaudins. Tada jis pasijustų geriau ir vėl norėtų tęsti.

Bet Učė papurtė galvą.

– Ne, būk geras, nieko nedaryk, – paprašė ji. – Palik jį ramybėje, tegu būna taip, kaip nori jis.

– Kaip nori jis! – surikau. – Juk ir tu pati nenori, kad būtų, kaip nori jis, pati žinai.

– Tiesa, – atsakė ji. – Bet taip geriau negu niekaip.

– Abejoju, – atsakiau. – Manau, man su Edita reikia pasakyti, kad norime tučtuojau viską nutraukti – gal tada jis įveiks pats save.

– Būk geras, – pakartojo Učė. Ji kone verkė. – Gal tada jis *galės* viską nutraukti? – pasakė ji ir pravirko.

Nusigandau dėl jos. Apkabinau ją, ėmiau glostyti plaukus, bet ji ir toliau kūkčiojo.

– Uče, – ištariau. Pats nepažinau savo balso. – Uče, tai tu nemanai, kad galėtum tai nutraukti, jeigu reikėtų? Sakyk man.

Ji prisispaudė prie manęs, priglaudė galvą man prie pilvo, ėmė rangytis man ant kelių.

– Ne, – sušnibždėjo ji. – Turbūt negalėčiau. Nemanau, kad ištverčiau, jeigu tai baigtųsi.

– Jeigu tai užbaigtume *mes*, – pasakiau, – žinoma, kad galėtum, Uče.

Bet ji nieko nesakė, tik verkė. Laikiau ją apkabinęs, kol užmigo. Visą tą laiką maniau, kad tai Editos ir mano santykiai kelia grėsmę Severinui, bet ne Učė. Maniau, Severinas nepatenkintas todėl, kad jaučia nelygybę, kad mudu su Edita turime per daug bendro, na, o iš to išplaukia, kad jiedu su Uče turi per mažai. Tai kaip čia yra?

Prieš keletą savaičių dideliame viešame vakarėlyje pajutau, kad Severiną erzina Učės jam rodomas dėmesys, taip pat dėmesys, mudviejų su Edita rodomas vienas kitam. Nors paprastai kaip tik mudu būdavom saikingesni už juos. Učė, kiek apsvaigusi, vis neatstojo nuo Severino, kvietė jį šokti, tad jis ėmė jaustis nepatogiai. Daug vėliau tą naktį, kai jis grįžo namo ir pažadino mane su Edita, man išeinant pasakė:

– Saugok savo žmoną.

Mane suerzino jo įsakmus tonas ir išėjau namo nieko nepasakęs. Pamaniau, jis turėjo galvoj, kad neleisčiau jai tiek daug gerti, arba kad ji jam patikėjo kokią nors paslaptį. Bet kai pasakiau apie tai Učei, ji tik papurtė galvą ir pasakė:

– Neįsivaizduoju, apie ką jis kalbėjo.

Ėmiau svarstyti. Gal jis norėjo įspėti mane, kad Učės jausmai jam yra pernelyg rimti? Jo tuštybei ribų nėra!

Tą naktį jau gana vėlai nunešiau Učę į lovą ir palikau miegoti apsirengusią. Žinojau, kad nurengdamas ją pažadinčiau. Paskambinau Editai. Tai darydavau nedažnai, bet mudu turėjome tam tikrą signalą. Surinkau numerį, tada greitai po pusės signalo padėjau ragelį, kiek palaukiau ir paskambinau vėl. Jeigu ji nemiega ir girdėjo pirmą signalą, tai jau laukia pasiruošusi kuo greičiau pirma pakelti ragelį. Jeigu nepakels signalui nuskambėjus iki galo, tai žinosiu, kad ji jau miega arba negali kalbėti, ir pats padėsiu ragelį. Severinas niekad negirdėdavo tų skambučių.

Atsiliepusi ji paklausė:

– Kas atsitiko? – Balsas atrodė piktokas.

– Galvojau apie tave.

– Žinai, aš pavargusi, – tarė ji. Gal jiedu pykosi?

– Man neramu, – prisipažinau.

– Pasikalbėsim vėliau, – pasakė Edita.

– Ar jis miega?

– Taip. O kas?

– Jeigu jis nori viską nutraukti, – pasakiau, – tai kodėl to ir nepadaro?

Tyla.

– Edita? – paklausiau.

– Klausau, – atsiliepė ji, tačiau į mano klausimą neatsakė.

– Ar jis nori nutraukti? – paklausiau. – O jeigu nori, – juk dėl Dievo, jis elgiasi taip, lyg norėtų, – tai kodėl nenutraukia?

– Aš siūliau nutraukti, – atsakė ji man. Žinojau, kad tai tiesa, bet man visad būdavo kiek skaudu tai girdėti.

– Bet jis tavo pasiūlymu nesinaudoja, – pasakiau.

– Taip.

– Kodėl?

– Turbūt jam patinka, – atsakė ji, bet net nematydamas jos veido suprasdavau, kada ji meluoja.

– Labai jau keisti dalykai jam patinka, – pasakiau.

– Jis mano, kad aš prieš jį turiu svertų.

– Turi svertų?

– Jis mano, kad yra man kažką skolingas.

– Tu man niekad nepasakojai, – pasakiau. Man nepatinka nei svertai, nei tuo labiau skolos. Tai atrodė gan svarbus nutylėjimas, o aš visad maniau, kad Edita man pasako viską, kas būtina žinoti meilužiams.

– Taip, aš tau to nesu sakiusi, – pripažino ji. Ir sprendžiant iš jos tono atrodė, jog ir neketina sakyti.

– Ar nemanai, kad turėčiau tai žinoti? – paklausiau.

– Yra tiek daug dalykų, kurių, tavo manymu, nereikia žinoti, – pasakė ji, – ir man tokia pažiūra visad atrodė patraukli. Severinas mano, kad žmonoms ir meilužėms reikia sakyti viską, bet tu taip nemanai, tad kodėl turėjau tau sakyti?

– Svarbius dalykus aš pasakau.

– Tikrai?

– Edita...

– Paklausk Učės, – tarė Edita.

– Učės? O ką Učė apie tai žino?

– Severinas jai pasako viską.

– Myliu tave.

– Nesijaudink, – pasakė ji. – Kad ir kaip atsitiktų, visaip bus gerai.

Tai nebuvo mano geidžiami žodžiai. Ji tarsi buvo pasiryžusi kažkam, ko aš nežinojau.

– Labanakt, – pasakiau. Ji padėjo ragelį.

Mėginau pažadinti Učę, bet ji gulėjo lovoje apvali, kieta ir sunki kaip arbūzas. Net norėjau atsikąsti jos. Išbučiavau ją visą, bet ji tik šypsojosi. Svertai? Dar vienas imtynių terminas. Nemėgau tokių žodžių kalbant apie poras.

Rytą paklausiau Učę, kokį svertą Edita turi prieš Severiną ar jis *mano* ją galint turėti.

– Jeigu Edita jaustų, kad tai geras dalykas, – tarė Učė, – tai pati tau pasakytų.

– Betgi tu žinai. Aš irgi noriu žinoti.

– Man tai nė kiek nepadėjo, – atsakė Učė. – Severinas norėjo, kad aš žinočiau; jeigu būtų norėjęs, kad žinotum tu, būtų tau pasakęs. O jeigu Edita norėtų, kad tu žinotum, ji irgi tau pasakytų.

– Jeigu ji nenorėtų, kad aš žinočiau, – spyriausi, – tai nebūtų man sakiusi, kad galiu sužinoti iš tavęs.

– Na, iš manęs nesužinosi, – atsakė Učė, – nes aš pažadėjau Severinui, kad nesakysiu. Eik ir kvosk Editą – kokia jos versija. – Ir ji nusisuko. Gerai žinojau tą pozą – keliai pritraukti, alkūnės prispaustos, veidą slepia plaukai. – Klausyk, – pasakė ji; jau žinojau, kas bus. – Mudu žaidžiam pagal tavo taisykles. Tu esi tas, kuris sako: „Jeigu su kuo nors susitikinėji, aš nenoriu to žinoti. Jeigu aš su kuo susitikinėju, tu irgi to nenori žinoti.“ Argi ne taip?

– Taip, – atsakiau. Įsikniaubiau jai į plaukus. – Ir manau, neklystu, kad visus tuos metus tu neturėjai nieko kito, ar ne?

– Neklausinėk, – atsakė ji. Ji blefavo, buvau tikras. – O aš žinau, kad per tuos metus tu turėjai net keletą kitų, – pridūrė ji.

– Tiesa, – atsakiau.

– Aš neklausiau.

– Taip, bet aš *klausiu*, Uče.

– Tu keiti taisykles, – pasakė ji. – Man atrodo, kad prieš keisdamas turėtum duoti šiek tiek laiko su jomis apsiprasti. – Ji prisispaudė prie manęs šlaunimis ir paėmusi mano ranką įkišo ją tarp jų. – Viena taisyklių yra tokia: kai duoda – imk.

Ji jau buvo šlapia, trynėsi į mano ranką.

– Apie kurį iš mudviejų tu galvoji? – paklausiau ją. Argi ne žiauru?

Bet ji atsakė:

– Apie jus visus, – ir nusijuokė. – Du, tris, keturis vienu metu.

Aš staiga atsidūriau jos burnoje, ji savo šlaunimis užspaudė man ausis. Učė ragavo mane kaip kokį muskatą, kaip vanilę, kaip avokadą; labai atsargiai su dantimis. Ar tik su manim šia poza Editai trūko tvardymosi? Ar Severinas jai iš tikro pasakė: „Judu abu visai gerai pasitvarkėt. Mudu su Uče turime būti užsiėmę vienas kitu, o judu tuo metu nekaltai leidžiat laiką. Juk būtų negerai, jeigu mudu su Uče pasijaustume nevykėliai ir pasigailėtini, ar ne?“ Kaip jis gali taip elgtis su Uče? Ji buvo skanesnė už keptą ėrieną, kaip syvai keptuvėje; jos burna buvo pakankamai didelė iliuzijoms.

Paklausiau ją:

– Ar tu jautiesi taip, lyg tavim manipuliuojama? Ar *taip* jaučiasi Severinas? Aš juk *žinau*, kad tu iki Severino neturėjai kito meilužio, ar ne?

Ji tvirčiau įsispyrė į mane.

– Aš tavęs neklausinėjau apie Selę Froč, – tarė ji, – nors tu iki tol niekad per vieną vakarą nepakeisdavai nuomonės apie

vakarinę vaikų auklę. – Buvau tai jos burnoje, tai nebe, tad jos sakiniai buvo trumpi. Apstulbau, kiek daug ji žino. – Arba ta Grečen, kokia ten jos pavardė? Nepriklausoma studija... kam? – Negalėjau patikėti. – O ta išsiskyrusi vargšiukė ponia Stiuart. Nežinojau, kad moki taip meistriškai tvarkyti vandens šildytuvus. – Ji vėl atsargiai apžiojo mane.

Ar ji žino ir apie kitas? Na, jų buvo nelabai daug, ir nelabai rimtai. Galvon neatėjo joks laikotarpis, kada ji būtų galėjusi turėti meilužį, neprisiminiau jokio vyriškio, kurį būčiau galėjęs tuo įtarti. Bet argi gali būti visiškai tikras? Bent jau žinojau, kad iki manęs Edita nieko neturėjo. Pasilenkiau prie Učės paklausti jos, bet mano ausys buvo užspaustos jos šlaunų. Ir jos man sakė: „Eik ir dar kartą paklausk Editos." Tvardžiausi, bet jos ritmas trukdė tai padaryti. O Severinas? Žinoma, tas moralinis absoliutistas negalėjo būti pradėjęs jokio flirto, kol neatsidūrė ant kilimo su Uče.

„Paklausk Učės", – pasakė Edita. Pamėginau. Kai man išsiliejo, jos burna pasidarė švelni kaip gėlė atverstais žiedlapiais. Ir nors jaučiau, kad ji prie apogėjaus buvo mažiausiai du kartus, žinojau, kad ne iki galo.

– Viskas gerai, – sušnibždėjo ji. – Aš atsiimsiu vėliau.

Iš manęs ar iš jo? – pagalvojau. Nuėjau į vonią ir išgėriau tris stiklines vandens.

Kai grįžau į miegamąjį, ji stengėsi padėti pati sau. Kartais ji persistengdavo ir pasitenkinti galėdavo tik pati su savimi. Tai būdavo gan subtilu, nes kartais galėdavau jai padėti, bet kartais tik trukdydavau. Tada reikėdavo per daug neįsijausti. Atsiguliau šalia, bet jos neliečiau. Žiūrėjau, kaip ji glamonėja save; akys buvo kietai užmerktos, be galo susikaupusi. Kartais mano prisilietimas būdavo kaip tik tai, ko reikėdavo, tačiau kartais viską sugadindavo. Pažinojau jos ritmą – jaučiau, kad ji jau netoli. Jos kvėpavimas pasidarė trūksmingas, paskui vėl tolygus, šlaunys judėjo ratais. Kartais jai padėdavo pasakytas žodis, bet koks

žodis, svarbu būdavo išgirsti mano balsą. Bet kai pamačiau jos primerktas akis ir sustingusį veidą, staiga suvokiau, kad nežinau, kurį iš mudviejų ji mato, ir ar apskritai tai vienas mūsų! Norėjau sušukti jai: „Ar tai aš, ar jis?", bet žinojau, kad taip jai viską sugadinčiau. Tuomet jai pavyko, balsas prasidėjo gerklėje ir tolo kažkur gilyn, jos diafragma kilnojosi tarsi riaumojančio liūto šonai. Jos judesiai sulėtėjo, tarsi norint išgauti kiekvieną to riaumojimo natą. Jai buvo ekstazė, ir niekas jos negalėjo sustabdyti; galėjau daryti, ką tik noriu – šaukti, kandžiotis, net įeiti į ją. Prasidėjo atoslūgis, bet aš nieko nedariau. Stebėjau jos veidą ieškodamas kokios nors užuominos. Klausiausi, gal išgirsiu jo vardą – arba savo, arba kieno nors kito.

Bet tai, ką ji pasakė, buvo net ne anglų kalba. *Noch eins!* – suriko ji. Rangydamasi, smegdama lovon. – *Noch eins!*

Tai supratau net aš; buvau pakankamai lankęsis baruose, kad suvokčiau. Taip sakoma, kai pabaigi alų ir nori dar vieno bokalo. *Noch eins!* – rikteli ir kelneris atneša tau „dar vieną".

Učė nuslopusi gulėjo, viena ranka vis dar liesdama save, o kita lūpas. Ji ragavo, žinojau. Ji mėgo save, pati buvo man sakiusi. Šia poza ji buvo panaši į Katriną Marek Kurto Vinterio paveiksle.

Mes, istorinių romanų rašytojai, dažnai būname pritrenkti nereikšmingų sutapimų, bet aš pagalvojau, ar apskritai pažįstu Učę ir ar mes visi keturi elgiamės protingai, norėdami sužinoti apie vienas kitą daugiau, negu jau žinome.

Gulėjau šalia savo žmonos, kuri nori dar vieno. Ji man atrodė patenkinta.

7
Kanapinio ir Lašininio kova

Vieną vakarą Severinas nusivedė Učę į imtynių salę. Vakarieniaudami visi pastebėjome, kad jis ne toks niūrus kaip visada, ne toks kandus, ne taip atkakliai mėgina priversti mus pajusti tą didįjį neįvardytą *Schmerz*. Padėdamas Učei apsivilkti paltą, jis mirktelėjo Editai. Pamačiau, kad ši nustebo. Ji buvo pratusi prie jo kankinio žvilgsnių, tų niekšiškų, tarsi jis sakytų: „Na štai, einu atlikti tos savo pareigos." Jis tarsi be žodžių sakė, kad seksas su Uče jam yra dar viena gero šeimos vyro užduotis, kad jis daro mums visiems malonę.

Bet tą vakarą valgant jis daug kartų palietė Učę ir tyliai kalbėjosi su ja vokiškai. Mudu su Edita stebėjomės, koks jis dėmesingas, be to, mačiau, jog Edita juodu stebi kur kas įdėmiau negu visada. Gal jis nori priversti ją pavyduliauti? Ji jam ne kartą buvo sakiusi, kad nė kiek nepavyduliauja. „Žinoma, nepavyduliauji, – atsakydavo jis. – Viskas labai gerai sureguliuota. Tu turi meilužį pagal savo skonį, o mane suporavai su vargšu į karvę panašiu padaru, dėl kurio nėra jokios prasmės pavydėti, ir tu pati tai žinai." Bet Učė nebuvo „vargšas į karvę panašus padaras". Ak, tas kiauliškas, snobiškas, pasipūtęs kuilys! Ne kartą mačiau savo miegamąjį jam išėjus – nerasdavau jame nė krislo padorumo.

Taigi tą vakarą jis buvo nuoširdus, ūmus, komiškai gašlus. Atsisveikindamas su Edita plekštelėjo per užpakalį, o vilkdamas Učei paltą apglėbė jos krūtinę.

– Man rodos, jis atsigauna, – pasakiau Editai jiems išėjus. Ji žiūrėjo, kaip jo mašinos šviesos nuslydo svetainės lubomis, bet nieko nepasakė. – Argi nematai, kaip jis elgiasi? – neatlyžau. – Jis nori, kad tu pavyduliautum. Mėgina sukelti tau reakciją.

Ji papurtė galvą.

– Jis elgiasi nenatūraliai, – tarė. – Nuo tada, kai visa tai prasidėjo, jis nepanašus į save.

Mėginau perkalbėti ją:

– Manau, jis pamažu apsipranta. Leidžia sau daugiau pailsėti su Uče. – Edita užsimerkė; ji manimi netikėjo, bet neturėjo noro gilintis. – Na, vis tiek nebus blogiau kaip tada, kai jis išsidirbinėja, – pasakiau, – ir vis laukia, kol vienas mūsų paklaus: „Kas negerai?“, kad tada galėtų atsakyti: „Nieko.“

Edita neatrodė įtikinta.

Mudu nuėjom į meilės dušą, paskui atsigulėm, tačiau ji buvo labai nerami. Norėjo skambinti į mano namus ir kažko paklausti Severino, ko – man nesakė. Aš nesutikau. Juk ji gali pataikyti labai svarbią jiems akimirką, ir jis gali pamanyti, jog tas skambutis tyčia suplanuotas...

– Nesąmonė, – pasakė Edita; ji pyko ant manęs.

Severinas grįžo vėliau negu visada. Aš atsikėlęs nuėjau į tualetą, o grįžęs pamačiau, kad mano vietą užėmęs jis. Jis apsirengęs gulėjo lovoje šalia Editos ir kikeno. Pagalvojau, kad jis už durų laukė, kol atsikelsiu, kad galėtų iškrėsti tą pokštą. Jis ėmė nusirenginėti po apklotu, sujaukė visą lovą ir pažadino Editą. Ji krūptelėjo, įsmeigė akis į mudu, paskui papurtė galvą ir apsivertė ant kito šono.

– Tu gerai nusiteikęs, – pasakiau. Man buvo nejauku rengtis jam žiūrint, bet jam tai, atrodo, labai patiko.

– Išeidamas išnešk tą peleninę, gerai? – paprašė jis.

Nusprendžiau pažaisti tą jo pradėtą žaidimą ir pasakiau:

– Klausyk, Severinai, norėjau pasikalbėti su tavim apie tuos obuolių graužtukus. Trupiniai lovoje man dar nieko, bet obuolių nograužos ir sūrio žievės jau kiek per daug.

Jis nusijuokė, paskui tarė:

– Na, šiąnakt šiukšlių tikrai nerasi. Bus švaru kaip bažnyčioj.

Neabejoju, kad tamsoje sublizgo jo dantis. Norėjau atsisveikindamas pabučiuoti Editą. Ar ji miega? Gal pyksta? Užpūčiau ant komodos žvakę.

– Aaai, – sumurmėjo Edita, tarsi jis būtų ją netikėtai palietęs.

– Labanakt, Edita, – pasakiau tamsoje. Jis ištiesė ranką ir man einant pro lovą suspaudė riešą. Jo suspaudimo jėga mane išgąsdino. Neskaudėjo, bet žinojau, kad žymės gali likti visai dienai. Gal tai tebuvo draugiškas atsisveikinimo spustelėjimas. – Labanakt, Severinai, – pasakiau. Jis nusijuokė ir paleido mane.

Mašinoje buvo šalta. Staiga man iškilo aiški ir baisi vizija – grįžtu namo ir randu Učę nužudytą mūsų lovoje, jos rankos ir kojos išsukinėtos ir suraišiotos į kažkokį įmantrų imtynininkų mazgą; šiaip namuose „švaru kaip bažnyčioj".

Atidariau duris ir radau ją sėdinčią prie virtuvės stalo, apsirengusią, geriančią arbatą ir knebinėjančią įspūdingų pusryčių liekanas. Buvo jau beveik išaušę. Man įėjus ji nusišypsojo; atrodė mieguista, bet patenkinta.

– Kas atsitiko? – paklausė ji.

– Maniau, kad tai *tau* kažkas atsitiko.

Ji nusijuokė. Pagalvojau, kad šiąnakt jie smagiai prisikikeno.

– Ką judu veikėt? – paklausiau nustebęs, kad ji apsirengusi. Atidaręs miegamojo duris, pamačiau lovą neliestą, tvarkingai paklotą, pagalvės irgi nėmaž neįdubusios.

– Mudu nuvažiavom į imtynių salę, – pasakė Učė. Tada ėmė kvatoti ir paraudo. Paskui papasakojo man viską.

Severinas mašiną sustabdė už naujosios sporto salės ir kelis kartus pamirksėjo šviesomis. Kai iš savo kambarėlio išėjo sargas, Severinas šūktelėjo:

– Čia aš, Harvi. Eisiu į salę.

– Gerai, treneri, – atsakė sargas. Učė suprato, kad jis tai daro ne pirmą sykį.

Buvo jau vidurnaktis, kai jis nusivedė ją tamsiais koridoriais; jam buvo pažįstamas kiekvienas kampas. Rūbinėje jiedu nusirengė. Učė kiek drebėjo. Jiedu apsivilko švarius imtynininkų chalatus – raudonus su baltu ir su dideliais gobtuvais. Tarsi vienuoliai, atliekantys kažkokį vidurnakčio ritualą, jiedu žingsniavo garsiuoju tuneliu. Jis pabučiavo ją, paskui palietė po chalatu.

Tunelio tamsoje Severinas nė karto neužkliuvo už sienos. Učė juto, kaip jo ranka išsitiesia prie durų rankenos kaip tik tada, kai jiedu prie jų prieina. Šlako danga senajame narve nuo mėnulio šviesos kiek blizgėjo, o stiklinis jo kupolas buvo išraižytas tamsių gebenių šakų. Senasis lentinis trekas jiems einant girgždėjo. Balandžiai po stogo atbraila sunerimę ėmė murmėti tarsi kokios senutės. Kažkur barkštelėjo numesta šuolio į aukštį kartelė; ji sustingo, bet jis ėjo toliau, tuo pačiu ritmu. Severinas Vinteris šias patalpas pažinojo ir naktį.

Imtynių salėje kilimai nuo mėnesienos kiek raibuliavo tarsi kraujo pilni tvenkiniai. Učė sakė, kad buvo susijaudinusi ir kartu truputį išsigandusi. Jis nuvilko jai chalatą; kilimai idealiai atitiko kūno temperatūrą, jos oda nejuto šalčio. Jiedu „kiek pasiraičiojo“, kaip sakė Učė, paskui „atsipalaidavo“. Ji išmėgino kelias jogos pozas, jis parodė jai tempimo pratimų. Termostatas salėje visą parą palaikė reikiamą temperatūrą, tad netrukus jiedu jau prakaitavo. Učė sakė, kad niekad nesijautė tokia lanksti. Tada Severinas nuėjo prie vaiduokliškai balto skritulio kilimo centre, jo basų kojų pirštai kone lietė tą baltą liniją. Jis laukė jos; nesišypsojo. Učė sakė, kad jautėsi netvirta, tačiau pasitikėjo juo.

Ji giliai kvėpuodama atsistojo kitoje skritulio pusėje priešais jį. Atlošė galvą ir įtempė kaklą. Jo rankos palei mėnulio nušviestas šlaunis buvo neramios. Ji pavirpino pirštus, kaip prieš švilpuką darydavo Taironas Viljamsas.

– *Wie gehts?* – paklausė Severinas tuo savo tunelio balsu.

– *Gut,* – atsakė Učė kimiai, bet garsiai.

Tada Severinas galvoje išgirdo švilpuką ir žengė per ratą jos link – nepuolė, žengė netiesiai. Ir vėl ji pajuto silpną baimę, bet kai jo ranka šovė priekin ir apkabino jos sprandą, ji atsigavo; susilenkusi puolė pirmyn ir iš visų jėgų trenkėsi jam į kelius. Jis atšoko, paskui vėl ėmė artėti; ji pamėgino pasiekti jo galvą, bet tuojau suprato, kad tai klaida – jis sugriebė ją. Jis palindo po ja taip giliai, kad ji net nustebo; jis smogė jai smarkiai, bet švariai; niekas nesuskaudo. Jis suėmė ją taip sklandžiai, tarsi be jokio judesio. Jo apvalus petys buvo jos tarpkojy, ranka tarsi gyvatė apsivijusi jos kojas, jo delnas prisiplojęs prie jos stuburo. Ji kiek galėdama atsilošė, kad sušvelnintų kritimą, bet suvokė, kad jau yra ant kilimo. Ji apsivertė (jis jai leido) ir vėl kibo į jį, pakilo keturpėsčia ir mėgino atsistoti ant kojų. Jis apsisiautė ja tarsi kokiu apsiaustu. Jis buvo šiurkštumo priešingybė; ji jautėsi, tarsi turėtų du kūnus, kurie juda sinchroniškai. Įtampos nebuvo, tačiau jo svoris ją slėgė. Jos rankos vos galėjo pakelti jo rankas, jos nugara išsitiesė prispausta jo krūtinės. Ji atpalaidavo galvą ir prie kaklo pajuto jo burną. Ji atsipalaidavusi susmuko ant kilimo. Jų kūnai žvilgėjo mėnulio šviesoje – netgi kažkaip švytėjo. Kilimas tarsi šildė. Jų kūnai slydo juo. Judėti buvo labai lengva. Viskas buvo slidu, tačiau jos kulnai kažkaip čiuopė kilimą. Pro jo glotnų petį ji matė, kaip per šakų raizgalynę slenka mėnulis. Ji nelabai suvokė, ar tai sunerimę burbuliuoja balandžiai, ar tai ji nepažįsta savo pačios balso; ji keikėsi ir jautė, kad jų sparnų plakimas ją šiek tiek kelia nuo kilimo. Ją užliejo pasitenkinimo banga, ji laukė jo; kai jis įėjo, ji manė, kad tuojau nematomo

teisėjo ranka skambiai plos per kilimą, užfiksuodama metimą. Tačiau buvo tik slegiantis svoris, kažkokia svetima tyla; viršuje ūžė didžiulės šildytuvo mentės, tas ūžesys buvo per daug pastovus, kad galėtum pavadinti triukšmu. Jiedu atvirto vienas nuo kito, bet pirštai liko susilietę. Ji neprisiminė, kuris ėmė pirmas juoktis, kai jis paėmė rankšluostį ir nušluostė nuo kilimo tai, kas jų buvo palikta. Jis nusviedė rankšluostį į kampą, ir Učė sakė pagalvojusi, kad tas rankšluostis tenai visą naktį dauginsis. Kitą dieną imtynininkai bus pritrenkti tenai pamatę stūksantį visą kalną rankšluosčių.

Jų juokas aidu atsimušė nuo senojo lentinio treko, skambėjo nišose po baseinu. Jiedu jame plaukiojo, paskui nuėjo į sauną, paskui vėl plaukiojo. Įsivaizduoju tą naujos teritorijos užkariavimą, kai tarsi šuo palieki joje pėdsakus ir sporas.

– Dieve mano, ar judu *kalbėjotės*? – paklausiau.

Učė nusišypsojo. Neįsivaizdavau, kiek kiaušinių jiedu suvalgė; kriauklė atrodė pilna jų lukštų.

– *Ja*, mudu kiek pasikalbėjome.

– Apie ką?

– Jis vis klausė mane, kaip jaučiuosi: *Wie gehts? Wie gehts?* O aš jam atsakinėjau: *Gut! Gut!*

Koks tas gerumas? – norėjau paklausti, labai sarkastiškai, tačiau Učės romumas tarp skrebučių plutų ir trynio dėmių tiesiog užčiaupė man burną.

Virš mūsų virtuvės stalo kabo Piterio Breigelio „Kanapinio kova su Lašininiu“; tame vaizde aš tiesiog gyvenu daugybę metų. Esu paskendęs Breigelio tapyboje. Įžengiu į jo kosmosą; susitraukiu, apsiaunu medines klumpes, leidžiuosi per seną Olandijos miestą.

– Tau viskas gerai? – paklausiau Učę, bet tai buvo 1559 metais; užuodžiau kepamus vaflius (artėjo Pelenų diena; visi laikėsi Užgavėnių papročių). Mano koją spaudė antblauzdžiai. Tarpkojis niežtėjo.

Didžiajame paveiksle braunuosi per nuolankią minią, niūrią ir apsimuturiavusią. Ji spraudžiasi prie bažnyčios, tačiau jų tikėjimas miglotas. Moterys pardavinėja žuvį. Kanapinis su savo šalininkais ruošiasi riteriškai dvikovai – perkarusi moteriškė, kurią kovoje remia vienuolė ir vienuolis. Raitas ant statinės, ko gero, tvoskiančios alumi, storas Lašininis atkišęs priekin ant iešmo pamautą keptą paršiuką. Jį supa kaukėti puotautojai su visais savo gašliai komiškais padargais. Aplink knibždantys vaikai juos erzina arba ignoruoja. Visur ignoruojami luošiai. Smuklėje žmonių daugiau negu bažnyčioje. Stebiu vaidinamą komediją „Nešvarioji nuotaka“, įsivaizduoju, kad esu liečiamas – kažkas kiša rankas man po klubų raiščiu ir žnaibo, – beveik visų moteriškių veidai gašlūs. Spraudžiuosi pro minią, manęs prašo išmaldos, šiaip taip išsisaugau neužlipdamas ant luošių ir ligonių – elgetų, neregių, nykštukų, kuprotų, sulinkusių ir kitokių. Visą įmanomą erdvę užima kūnai. Moteris su piligrimo ženklu ant skrybėlės prašo mane: „Pone, pasigailėkit šio bekojo, berankio padaro priešais mane.“ Jos pakelta burna – tiesiog skylė.

Iš dvidešimto amžiaus Učė klausia manęs:

– Ar eisi miegoti?

Iš kur man žinoti? Aš savo gyvenimą groju iš klausos. Bet toje paveikslo fantazijoje visada atpažįstu save: aš esu tas gerai apsirengęs. Pasiturintis miestietis? Gal koks aristokratas? Niekad nežinojau tikslios savo vietos. Aš su juoda tunika, pamušta kailiu ir brangia; mano plaukai apkirpti kaip mokslo vyro; ant krūtinės man kabo stora piniginė, iš kišenės kyšo brangiai įrišta maldaknygė; mano kepurė iš minkštos odos. Praeinu pro neregį, tačiau jis ne paprastas neregys, jis kraupus – jis tiesiog be akių! Jo veidas nebaigtas – žiaurus dailininko sumanymas: ten, kur turėtų būti akys, driekiasi blyškus, permatomas audinius perrėžęs randas. Nežiūrėdamas jam į veidą paduodu monetą. Akyse stovi negyva unisoniška vienuolių šypsena. Gal aš

pagarsėjęs dosniomis išmaldomis? Gal jie ko nors nori iš manęs? Paskui mane seka, o gal tiesiog eina iš paskos berniukas ar liliputas su daiktu, panašiu į molbertą, o gal į pianino kėdutę? *Man?* Ar aš dailininkas? Gal kur nors atsisėdęs paskambinsiu pianinu? Iš tikro tai aš vienintelis visame paveiksle ne kaimietis, vienintelis, turintis tarną. Tas mano tarno nešamas daiktas panašus į poroloninę kėdės pagalvėlę, bet tai tikriausiai mano bažnyčios kėdutė. Kiti – kaimiečiai, tempiantys negrabius kaimo baldus, – irgi nešasi savo bažnyčios kėdutes, bet tik aš vienas turiu tarną, kuris neša maniškę. Manau, turėčiau būti teisėjas, o gal miesto meras.

Niekad nesistengiau to išsiaiškinti. Man labiau patinka spėlioti apie savo asmenį ir padėtį. Aš einu nuo bažnyčios smuklės link; tai atrodo protinga. Kartą parašiau istoriją apie savo dieną senoje Olandijos aikštėje. Tai buvo mano antras istorinis romanas, bet taip ir liko nebaigtas. Tada ir sumaniau paprašyti tėvo paskolinti pinigų. Tai buvo 1963 metais. Buvau baigęs universitetą, jaunas ir parengtas darbui, su diplomu, tačiau pats nelabai pasirengęs tam darbui. Norėjau nuvykti į Vieną, pamatyti Breigelio originalą, nustatyti savo pagrindinio personažo vaidmenį ir iš tos Užgavėnių minios išsirinkti savo padėjėjus. Knyga, pagrįsta Breigelio paveikslu, turėjo vadintis „Lašininio ir Kanapinio kova“. Vienoje knygos vietoje visi mano personažai turėjo susirinkti krūvon ir daryti tai, ką daro paveiksle. Jau buvau nusprendęs, kad pasiturintis vyriškis su maldaknyge kišenėje būsiu aš pats, knygos pasakotojas.

– Nesuprantu, kaip tau kyla tokios akademiškos ir pretenzingos mintys, – pasakė man tėvas.

– Ateinantiems metams susirasiu dėstytojo vietą, – atsakiau. – Bet šiemet dar norėčiau nedirbti, kad galėčiau kaip reikiant pasistūmėti su knygos pradžia.

– Klausyk, gal tu pamiršk tą knygą? Argi neužteko pirmosios? – paklausė jis. – Daug mieliau finansuočiau tavo atosto-

gas... tai bent jau naudingas daiktas. – Aš tylėjau, mat žinojau, ką jis mano apie istorinius romanus. – Juk galėtum susižinoti viską apie tą paveikslą *prieš* trenkdamasis tokį kelią į Vieną jo pamatyti? – paklausė jis. – Gal sužinotum, kad tas tavo pagrindinis personažas yra miesto mokesčių rinkėjas ar tiesiog flamandų dabita! Juk yra išsami kiekvieno Piterio Breigelio nutapyto paveikslo ikonografija. Argi negalėtum būti tikras *profesionalas*, dėl Dievo meilės, ir prieš ką nors darydamas išsiaiškinti, ką nori padaryti?

Jis nesuprato, manė, kad viskas yra kaip koks disertacijos projektas, kuris gali būti priimtas arba atmestas. Šimtą sykių sakiau jam, kad man ne tiek rūpi ta visur glūdinti istorija, kiek tai, ką ji manyje provokuoja. Bet jis buvo beviltiškas, užkietėjęs *faktualistas*.

Pinigų jis man davė; galų gale visad duodavo.

– Matyt, tai ir tėra vienintelis tau priimtinas dalykas, kurį galiu duoti, – pasakė jis. – Viešpatie, Viena! – pridūrė jis šlykštėdamasis. – Ir kodėl ne Paryžius, Londonas ar Roma? Paklausyk mano patarimo ir gerai pailsėk prieš į ką nors rimtai įklimpdamas. Dar trūksta, kad ten vestum. O Dieve, tiesiog įsivaizduoju: kokia nors grafienė, iš kurios likęs tik titulas. Be skatiko, bet pratusi prie visokių subtilybių. Visa jos šeima – kliedintys hemofilikai, norintys persikelti iš Vienos į Niujorką, tačiau niekaip negalintys skirtis su savo žirgais. Paklausyk mano patarimo, – tarė tėvas iš savo supamosios kėdės. – Jeigu jau taip užsimanysi vesti, tai vesk kaimietę. Jos būna labai geros žmonos, tiesiog moterystės įsikūnijimas.

Jam ant kelių buvo pilna knygų, žurnalų, bloknoto lapelių, šalia stovėjo nustebusi mama. Galvojau apie Breigelio paveikslą ir kaip jame atrodytų mano tėvas: abiejose rankose po pergamentą, sėdi be kojų, jos amputuotos, tarp kojų strampų suspausta stiklinė prasto vyno.

– Tu nori iš šešiolikto amžiaus paveikslo padaryti romaną! – sušuko tėvas. – Vėjais paleistas išsilavinimas, šuniui ant uodegos. Gal verčiau domėkis Rytais? Tenai rastum tikrai gerą žmoną.

Į Europą išvykau tiesiog kontūzytas. Oro uoste atsisveikinau su motina (tėvas nesutiko važiuoti kartu).

– Ačiū Dievui, turi pinigų, kad galėtum daryti tai, ką nori, – pasakė ji man.

– Taip, turiu.

– Na, duok Dieve, kad prisimintum tėvą linksmesnės nuotaikos.

– Taip, žinoma. – Pamėginau prisiminti.

– Ir dėkok Dievui už savo mokslus, kad ir ką sako tavo tėvas.

– Dėkoju.

– Jis paskutiniu metu lyg nesavas, – tarė motina.

– Dievas? – paklausiau aš, nors ir žinojau, kad mama turi galvoj tėvą.

– Nejuokauk.

– Taip, gerai.

– Jis per daug skaito. Tai prislegia jį.

– Atsiųsiu jums iš Vienos atvirukų, – pažadėjau. – Pačių gražiausių, kokių tik rasiu.

– Pranešk man tik geras naujienas, – pasakė mama. – Ir nesistenk ant tų atvirukų ko nors rašyti. Tenai niekada neužtenka vietos.

– Gerai, gerai, – atsakiau ir prisiminiau kitą dalyką, kuris slėgė mano tėvą: žmonės, rašantys ant atvirukų. „Nejaugi jie mano, kad ką nors parašė?“ – rėkdavo jis.

Atsisveikinant jis man padavė raštelį. Perskaičiau jį tik tada, kai lėktuvas jau leidosi Švechato oro uoste. Staiga vidury nusileidimo stiuardesė paleido seną Štrauso įrašą „Mėlynasis Dunojus“. Nuo tos klaikios saldžios muzikos krūptelėjo kone visi

keleiviai, ir stiuardesė nusišypsojo dėl tokio savo pokšto. Šalia manęs sėdintis vyriškis tiesiog įniršo:

– Aaa! – suriko jis man; žinojo, kad esu amerikietis. – Aš esu iš Vienos, – pareiškė jis man, – ir myliu Vieną, bet visada labai susierzinu, kai kur nors paleidžia tą sumautą Štrausą. Kodėl nesulaužot tos senos plokštelės? – riktelėjo jis stiuardesei, kuri vis dar šypsojosi.

Tas žmogus priminė man tėvą, o tada prisiminiau ir jo raštelį. Lėktuvui nusileidus perskaičiau jį.

Pasveikink nuo manęs tuos sentimentalius pusfricius,
perduok mano linkėjimus Kičo miestui.
Su meile – senis tėtušis

Taigi toliau. Edita Fuler ir aš atvykome į Vieną ir įsimylėjome tuos, kurie mus su ja supažindino. Jai Severinas pasisiūlė gidu būti pats, o Učė buvo, galima sakyti, mano pasamdyta.

Sutikau ją nuėjęs pasižiūrėti Breigelio į Meno istorijos muziejų. Paprašiau įprastos ekskursijos anglų kalba. Pasakiau, kad mane ypač domina salės su Breigelio paveikslais ir neprieštaraučiau, jeigu būtų praleistas Rubensas ir kiti. Buvo lapkritis, viską slėgė akmens pilkumas ir barokinis šaltis. Turizmo sezonas buvo pasibaigęs, Viena beužsidaranti savyje. Pasirodė, kad gidą galima gauti tuojau pat – sužinojau, jog galima gauti net vien Breigeliui skirtą apžvalgą. (Jis yra vienas mėgstamiausių.) Pasijutau lyg restorane laukdamas kokio populiaraus mėsos gabalo. Viskas atrodė pigu. Prisiminiau, ką sakė mano tėvas, ir pagalvojau, kaip būtų gera atkakus čionai jau pasiruošusiam žengti per Breigelio sales kaip Šiaurės Renesanso žinovui. Pagalvojau, ar galėčiau parašyti istorinį romaną turisto akimis. Kai man buvo pristatyta gidė, nustebau dėl jos rusiškos pavardės ir dėl to, kaip nuožulniai guli kortelė su ta pavarde ant jos stačios krūtinės.

– Panelė Kudašvili? – paklausiau. – Ar tai ne rusiška pavardė?

– Gruziniška, – atsakė ji, – bet aš esu austrė. Buvau įdukrinta po karo.

– O koks jūsų vardas?

– Mano vardas Učka, – atsakė ji. – Su amerikiečiais nesu susipažinusi.

– Učka?

– *Ja*, tai slengas. Jokiam žodyne to žodžio nerasite.

Kaip ir nerastume žodžių tiems dalykams, kuriuos mudu su Uče darėme tomis pirmomis 1963 metų lapkričio dienomis Vienoje. Argi yra žodžių, pavyzdžiui, apsakyti Učės buvusiems kaimynams *Studentenheim* bendrabutyje Kriugerštrasėje? Prie eile išrikiuotų blizgančių kriauklių *Herrenzimmer* mes visi trys rytais skusdavomės. Vilis turėjo smailią barzdelę, kurią saugojo kaip savo kaklo arteriją; Heinrichas turėjo ūsus, ne storesnius už jo arteriją ant riešo. Pažiūrėjęs, kaip jie dirba skustuvais, net švilptelėjau. Po trečios mano nakties, praleistos su Uče, Vilis su ašaromis akyse nusiskuto barzdelę. Po ketvirtos nakties Heinrichas pašalino savo ūsus. Tada Vilis susipylė ant savo šviesios garbanotos galvos skutimosi putų buteliuką ir išsišiepė man per petį veidrodyje, o mano paties skustuvas virpėdamas slydo mano gerkle. Po pirmosios savaitės su Uče paklausiau:

– Tie vaikinai iš koridoriaus galo, kuriuos kas rytą sutinku vyrų tualete... tu juos pažįsti?

– *Ja*.

– Kas jie tau buvo? – paklausiau.

Ir Učė vėl leidosi pasakoti apie savo globėją kapitoną Kudašvilį, apie Dreksos Nef skalbyklą, apie tai, kaip lankėsi iškilmingose Stalino laidotuvėse. Ir kas rytą man skutantis Vilis su Heinrichu pašalindavo nuo savęs kokių nors plaukų. Mano antrą savaitę *Studentenheim* Vilis nusiskuto plaukų keterėlę nuo pilvo, paskui dar keliais ryžtingais skustuvo dryksniais nušlavė šviesią giraitę aplink bambą.

– Jų demonstracijos darosi vis baisesnės, – pasakiau Učei. – Nemanau, kad aš jiems patinku.

Tada Učė papasakojo man apie Beno Blumo gaują – daugiausia apie žmogų su skyle žande, jos paskutinį sargą. Kitą rytą Heinrichas iškilo veidrody man virš peties ir greitais mostais nusigremžė tankų sąžalyną ant krūtinės, o kartu su plaukais ir tarp jų slypintį spenelį. Jo skutimosi putos nuo kraujo pasidarė rausvos, jis jomis išsitepė antakius ir pasimaivė man.

– Manau užsiauginti barzdą, – pasakiau Učei. – Tau patinka barzdos?

Apsilankėme operoje ir zoologijos sode; žvėrys, kaip ir operos mėgėjai, buvo užsiėmę savimi. Ji aprodė man garsias gatves, garsųjį Praterį, parkus su garsiaisiais orkestrėliais, sodus, Kudašvilio butą senajame name, sovietų ambasadą. Bet buvo jau lapkritis ir kur kas įdomiau leisti laiką patalpose. Jos kambarys *Studentenheim* buvo kone antimergiškas; Učė vis dėlto jau buvo dvidešimt penkerių, tačiau neturėjo jokių iš motinos paveldėtų atminimų. Ji užaugo pas sovietų armijos karininką, o vėliau – daugiau su žodynais ir meno istorija. Taip pat ir su Viliu bei Heinrichu, nors tai sužinojau gerokai vėliau. Jos lova buvo viengulė ir siaura, beveik tokia pat kieta ir stipri kaip pati Učė, tačiau ji leisdavo man pasidėti galvą tarp jos krūtų.

– Ar tau taip patogu? – klausdavau ją. – Tau gerai?

– Žinoma! – atsakydavo ji. – Argi amerikiečiams ne visada patogu?

Rytais reikėdavo valytis dantis, tad išvengti *Herrenzimmer* vis tiek negalėdavau. Mano barzda augo, o Vilis su Heinrichu darėsi vis plikesni, tad paklausiau Učę:

– Jiedu tartum nori simboliškai pademonstruoti, kad mano buvimas čia kažką iš jų atima.

Išgirdau dar daugiau apie žmogų su skyle žande – kitą simbolį. Učė į jį sukoncentravo visus savo buvusius sargus, visus savo brendimo metus, praleistus okupacijoje. Tas žmogus tapo

Benu Blumu; ji sapnuodavo jį; prisiekinėjo man, kad net dabar kartais regi jį; jis pasirodo pravažiuojančio taksi lange arba sėdi siūbuojančiame tramvajuje, žinoma, spokso pro pakelto laikraščio viršų. Kartą pamatė jį vesdama ekskursiją Meno istorijos muziejuje. Jis pasirodė kaip koks puolęs angelas didelio Ticiano paveikslo apatiniame kampe – sakytum nukrito iš paveikslo ir, visai netekęs malonės, laukia, kol bus aptiktas.

Dvi savaites Učė dar dirbo ir turėjau sekioti paskui jos grupes. Bet buvo jau lapkritis, turistai skirstėsi namo arba traukė į pietus, gidų paslaugų palengva buvo atsisakoma. Učė sakydavo, kad mėgsta šitą darbą, nes jis yra nepolitinis. Žiemą ji dažnai dirbdavo sovietų ambasadoje pas Maiskį. Vertėjavo baleto trupei, styginių ansambliui, mistikui, pulkininkui be uniformos ir keliems neaiškaus rango bei pareigų „diplomatams". Ir beveik visi jie jai pasipiršo. Savo ateitį ji visad vaizdavosi labai siaurai. „Galiu būti komunistė Vienoje, – sakė ji man, – arba galiu būti komunistė Sovietų Sąjungoje."

– Arba gali keliauti su manim į Ameriką, – pasakiau.

– Manau, Amerika nėra labai gera vieta komunistui, – atsakė Učė.

– Bet kodėl tu esi komunistė?

– O kaip kitaip? – atsakė ji. – Kas gi manim rūpinosi?

– Aš rūpinsiuos tavimi.

– Bet aš nepažįstu jokių kitų amerikiečių, – pasakė ji.

Jos kambary buvo pilna gėlių, jai patiko žalia spalva. Mudu galėdavome kalbėtis ir kvėpuoti ištisą dieną ir naktį ir nepritrūkdavome deguonies. Bet jau buvo lapkritis ir kai kurios gėlės palengva geibo.

Vieną rytą *Herrenzimmer* Heinrichas ėmė skustis galvą. Mano barzda jau buvo kokio centimetro ilgio. Heinricho plikė tiesiog žvilgėjo.

– Mudu su Učka tikriausiai išvažiuosim gyventi į Ameriką, – pasakiau jam. Jis tarsi nesuprato angliškai, spoksojo į mane,

prisivarė į burną skutimosi putų, paskui išspjovė jas į kriauklę. Jo nuomonė buvo aiški. Nusisukau prie savo kriauklės; norėjau toliau valytis dantis. Bet kai paėmiau šepetėlį, visi jo šeriai buvo nuskusti – kol kalbėjausi su Heinrichu, Vilis ir pasidarbavo. Pažiūrėjau į Vilį, stovintį šalia mano kriauklės. Jis šypsojosi man ir keitė skustuvo peiliuką. Atrodė, kad jis irgi nesupranta angliškai.

– Keista, – pasakė Učė. – Vilis su Heinrichu mokykloje kokius septynerius metus mokėsi anglų kalbos. Kartais ir su manim ja pasikalba.

– Tik pamanyk, – pasakiau.

– *Was ist* „pamanyk"?

Tada nuėjom į auksu ir raudonu brokatu aptaisytą kabinetą sovietų ambasadoje. Maiskis buvo senas ir apdribusia oda; jis žiūrėjo į Učką susižavėjęs ir su tam tikru kartėliu – kaip koks jau krioštantis dėdė į savo energingą dukterėčią.

– Ak, Učka, Učka, – pasakė jis ir leidosi kažką aiškinti jai rusiškai, bet ji paprašė jo kalbėti angliškai, kad suprasčiau ir aš. Jis liūdnai nužvelgė mane ir paklausė:

– Tai jūs, jaunuoli, norite ją atimti iš mūsų? Oi, Učka, Učka, ką pasakytų vargšas Kudašvilis? Amerika! Jis negėdymasis apsiverktų! – šūktelėjo Maiskis.

– Nesigėdydamas apsiverktų, – pataisė jį Učka.

– Taip, – pasakė Maiskis ir jo senos akys sužvilgo. – Ak, Učka, Učka, tik pagalvok apie tuos visus metus, kai aš mačiau tu augai! O dabar tas...

– Aš jį myliu, – pasakė Učė.

– Taip, – kvailai įsikišau aš. – Aš ją irgi.

– Kaip taip galėjo atsitikti? – stebėjosi Maiskis. Jo kostiumas buvo ryškiai pilkas, jeigu tai įmanoma, kaklaraištis kažkoks blizgantis, lyg iš kartono, taip pat pilkas, ir plaukai, ir marškiniai, kadaise buvę balti, ir net kiek tamsinti akinių stiklai, ir net jo skruostai.

– Pone, – pasakiau aš, – manau, Učkai reikės dokumentuose nurodyti, jog ji jau nebėra komunistė, gal net jog tokia niekad nebuvo – kad mano šalis neatidėliotų jos imigracijos. Bet mudu tikimės, jog suprasite tai teisingai – kad čia nėra jokio priešiškumo. Ji man pasakojo, kiek jūs jai padėjote.

– Vadinasi, atsižadėjimas?! – sušuko Maiskis. – Ak, Učka, Učka...

– Aš tikėjausi, kad jūs suprasite, – tarė Učė, nesugraudinta vargšo senuko Maiskio. Nors mane patį jis, tiesą sakant, sujaudino.

– Učka, – pasakė Maiskis. – Jeigu tu išvažiuosi į Ameriką, tai, vadinasi, Dievo nėra!

– Dievo ir taip nėra, – atsakė Učė, bet Maiskis užvertė akis į viršų tarsi ketindamas išsikviesti Jį. Gal išsikvies pasaulio darbininkus, pagalvojau, bet jis tik purtė galvą.

Lauke buvo lapkritis ir Maiskis prisiminė net orą:

– Man taip dėl visko liūdna. Dėl šito oro, dėl kainų, Rytų ir Vakarų santykių... o dabar dar šitas. – Jis atsiduso. – Man labai liūdna, kad visur blogėja gyvenimo kokybė, bet gal ten, kur tu susiruošei, bus daug įspūdžių, nes kokybė tenai blogėja greičiau. – Jis ištiesė savo sustingusią nugarą ir išleido pilką atodūsį. – Man labai liūdna irgi dėl vertybių, kurias jauni žmonės pameta. Seksualinis laisvumas, baisus vaikų teisuoliškumas, naujų karų grėsimas, tas prabanga turėti daug vaikų. Manau, jūs irgi norite turėti vaikų?

Pasijutau kaltas, kad Maiskį liūdina tokia begalė dalykų, bet Učė pasakė:

– Žinoma, kad turėsim vaikų. Jūs pats jau senas. – Aš susiraukiau. Kas gi yra ta jauna beširdė moteris, kurią noriu vežtis į tėvynę? Ji neturi jokio sentimentalumo; jau mačiau, kokį baisų šoką ji sukels mano motinai. Na, bet gal ji pamalonins mano pesimistą tėvą.

Vėliau Učė pasakė:

– Kai kurie dalykai Amerikoje man *iš tikro* kelia nerimą.

– Kokie?

– Baisus skurdas, mašinų avarijos, rasinis smurtas, lytiniai nusikaltimai...

– Kas tokie?

– Ar ten visi viską kepa... kaip ten vadinas?.. ant grotelių? – paklausė ji. Pamėginau įsivaizduoti, kokią ji mato tą Ameriką: šalis, panaši į ištisą didžiulę rūkstančią iškylos aikštę, kur siautėja prievartautojai ir aidi policijos reidų šūviai, lamdomos mašinos, visur pilna juodų išbadėjusių vaikų.

Amerikos konsulate pasiėmėme visus Učei reikalingus dokumentus. Vyriškis, su kuriuo bendravome, irgi buvo liūdnas beveik dėl to paties kaip ir ponas Maiskis, bet mudu su Uče likome linksmi. Grįžome į *Studentenheim* Kriugerštrasėje ir ten Učė ėmė repetuoti savo išsižadėjimo kalbą. Kai nuėjau į *Herrenzimmer*, Vilis skutosi antakius.

– Kaip tik dabar, – pasakiau jam, – Učė repetuoja, kaip įvažiuos į Jungtines Valstijas.

– Geriau eik parepetuok, kaip įvažiuosi į ją, – atsakė jis.

Heinrichas atėjo į *Herrenzimmer* nuoga krūtine, sustojo priešais veidrodį ir nusitaikė skutimosi kremu į save kaip kokiu dezodorantu. Privarė abi pažastis putų, nusisuko nuo veidrodžio ir ėmė plakti rankomis sau į šonus tarsi koks įniršęs nerangus paukštis. Putos tiško ant sienų, varvėjo jam per šonkaulius, dribo ant batų.

– Manau, pirmiau tu ją vesk, o tik tada kur nors vežkis, – tarė Heinrichas.

– *Ja*, – tarė Vilis, jau be antakių, įspūdingas kaip koks jaunas pelėdžiukas. – Tai būtų vienintelis padorus dalykas.

Grįžau pas Učę į kambarį ir paklausiau, ar ji su tuo sutinka. Abu išsakėme savo pažiūras apie vedybas. Nusprendėme, kad svarbiausias dalykas – ištikimybė. Įprastus „romanus“ pripažinom esant dviguba apgavyste, dėl kurios degraduoja visi

dalyvaujantieji. Visokius „susitarimus“ pasmerkėm kaip begėdiškus – tai savotiškos iš anksto suplanuotos niekšybės, kurios yra tikros aistros priešybė. Tiesiog negalėjom įsivaizduoti, kaip žmonėms ateina į galvą tokie dalykai. Aptarėme ir „besimainančių“ porų sveiką protą; mums tai atrodė kone beprotybė. Tiesą sakant, mums atrodė, kad taip pripažįstama neatleistina nuobodybė, visiškas sugedimas bei erotinių impulsų sunaikinimas. (Pažiūros ir samprotavimai yra tiesiog naivus dalykas, kai esi neseniai ką nors įsimylėjęs.)

Prireikė dar gauti arba patvirtinti ne vieną leidimą iš Amerikos konsulato, kol galėjom susituokti. Kadangi Austrija yra katalikiška šalis, o aš ne katalikas, o Učė nepraktikuojanti – lengviausia susituokti buvo visuotinėje bažnyčioje. Amerikos konsulas mums pasakė, kad kaip tik joje ir tuokiasi dauguma amerikiečių, kurie tai daro Vienoje. Ji vadinasi Amerikos Kristaus bažnyčia ir įsikūrusi šiuolaikiniame pastate; kunigas yra amerikietis iš Sandaskio Ohajuje, pats sakosi esąs išauklėtas kaip unitorius.

– Bet tai nesvarbu, – paaiškino jis mums; jis nuolat šypsojosi. Učei pasakė: – Valstijose visiems labai patiks jūsų tarsena, mieloji.

Bažnyčia buvo ketvirtame aukšte ir mudu kėlėmės liftu.

– Kai kurie jaunuoliai mėgsta lipti laiptais, – pasakė mums kunigas. – Taip jie turi daugiau laiko pagalvoti. Pernai viena pora lipdama laiptais kaip tik ir apsigalvojo, bet niekas dar neapsigalvojo lifte.

– Ką reiškia „apsigalvoti“? – paklausė Učė.

– Na, argi ne žavinga? – paklausė kunigas. – Tenai Amerikoj visi net raitysis iš smagumo, tikrai.

Pažymoje Amerikos konsulatui buvo reikalingas liudininko parašas; mums jį atstojo bažnyčios sargas, graikas, vardu Golfas, kuris dar nebuvo išmokęs parašyti savo pavardės. Jis pažymoje pasirašė „Golfas X“.

– Jam reikia atsilyginti, – pasakė man kunigas. Daviau Golfui dvidešimt šilingų. – Jis jums nori padovanoti dovaną, – pridūrė kunigas. – Golfas būna daugybės santuokų liudininkas ir visada padovanoja dovaną.

Golfas padovanojo mums šaukštą. Jis nebuvo sidabrinis, bet ant jo koto buvo išgraviruotas spalvotas mažytis Šv. Stepono katedros atvaizdas. Gal mudu turėtume apsimesti, kad tenai buvome sutuokti.

Kunigas palydėjo mus per vieną kvartalą.

– Aišku, nesitikėkit, kad išvengsit mažų nesutarimų, – pasakė jis mums. Mudu linktelėjom. – Gali pasitaikyti netgi nemenkų bėdų. – Mudu linktelėjom. – Bet aš pats esu vedęs ir tai yra nuostabu. Ji irgi yra vienietė, – pašnibždėjo jis man. – Manau, jos pačios geriausios žmonos pasaulyje.

Aš linktelėjau.

Staiga visi sustojome, nes pirmas tai padarė kunigas.

– Už kampo nebegaliu eiti, – pasakė jis mums. – Toliau turėsit vieni. Dabar judu patys sau vedliai!

– O kas yra už to kampo? – paklausiau jį. Pamaniau, kad jis kalba perkeltine prasme, bet jis turėjo galvoj konkrečią Renvego ir Meternichgasės sankryžą.

– Tenai yra konditerijos parduotuvė, – atsakė jis. – Aš laikausi dietos, bet jei pamatau vitrinoje riešutinį tortą, negaliu atsilaikyti.

– O aš noriu mokos kremo torto, – nusprendė Učė ir ėmė tempti mane už rankos.

– Šiame mieste per daug tortų, – pripažino kunigas. – Bet ar žinot, ko aš labiausiai pasiilgau?

– O ko?

– Mėsainių, – atsakė jis. – Jie čia visai ne tokie kaip tėvynėje.

– Mėsainis kepamas ant grotelių, ar ne? – paklausė Učė.

– Tik paklausykit jos! – šūktelėjo mūsų kunigas. – Jūsiškė – tikra viršūnė! – pasakė jis man.

Grįžtant namo Učė staiga sulaikė kvapą, suleido nagus man į riešą ir suriko – tačiau vaiduoklis, kurį ji manė pamačiusi, staiga dingo eskalatoriuje po Opernringu. Jai pasirodė, kad pamatė tą vyriškį su skyle skruoste. Mes, istorinių romanų rašytojai, žinome, kad praeitis gali būti tarsi gyva; ji net gali atrodyti tikra.

– Bet jis toks tikras, – pasakė man Učė. – Kai vėl pamatau jį po kiek laiko, jis atrodo pasenėjęs, na... kai dabar jį pamačiau, tai atrodė dešimt metų senesnis negu tada, kai išėjo rusai. Plaukai pražilę, labiau sulinkęs, na, supranti...

– O kaip ta skylė? – paklausiau. – Ar ji keičiasi?

– Skylė yra skylė, – atsakė Učė. – Tai baisus dalykas. Iš pradžių ji atrodo kaip koks šešėlis, bet ji nejuda. Pagalvoji, kad jis gal kuo išsitepęs, bet ji eina gilyn... kaip atidarytos durys. Ir akis yra truputį pritraukta prie tos skylės, ir dar skruostas toje veido pusėje kažkoks ne toks.

– Košmaras, – pasakiau.

Mudu ėmėm kalbėtis, ar dažnai jis pasirodo, kokiomis progomis. Ar jis pasirodo tokiais momentais kaip dabar, kai ji tolsta nuo praeities... na, sakykim, vaduojasi iš savo istorijos, tarsi tas vaiduoklis būtų kokia nors vidinė jos dalis, kuri nenori palikti tos jos praeities?

Ne, nebūtinai, ji nemananti, kad yra kokių nors dėsningumų. Učė gūžtelėjo pečiais; ji apskritai nemėgo gilintis į panašius dalykus. Pasakiau, kad gal tas žmogus yra jos tėvo pakaitalas. Juk pagaliau tai Kudašvilis jam mokėdavo už jos apsaugą, o kadangi ji žino, jog Kudašvilis tikrai negyvas, tai pakeitė jį pačiu gyviausiu savo globos simboliu. Metų metus ji skaitė laikraščiuose apie Beno Blumo gaujos areštus, sakiau jai, ir jeigu ji būtų kada nors pamačiusi tarp jų nuotrauką to žmogaus su skyle skruoste, sugauto arba nušauto, tai tikriausiai būtų pajutusi didelę netektį.

– Tik jau ne aš, – atsakė Učė. (Po daugelio metų ji pareiškė: „Psichologija būdingesnė augalams negu man.“)

Ji kaip koks vyras darydavo pratimus – atsilenkimus, atsispaudimus ir kitokius. Žinoma, juos darė ir kapitonas Kudašvilis. Man labai patikdavo žiūrėti, kaip ji mankštinasi.

– Kaip vokiškai „mudu susituokę"? – paklausiau ją.

– *Wir sind verheiratet*, – atsakė ji.

Nuėjau koridoriumi į *Herrenzimmer*, bet prie kriauklių Vilio su Heinrichu neradau – ne skutimosi laikas. Vienas jų buvo palikęs ant veidrodžio lentynėlės skutimosi putas. Papurčiau flakoną, ketindamas per visą veidrodį putomis parašyti: *WIR SIND VERHEIRATET!*, bet pasirodė, kad putų likę nedaug. Flakonas tą pačią sekundę iškrito man iš rankos: iš už kabinos pasirodė žmogus su skyle skruoste.

Jis buvo gana senas, o skylė visai tokia pat, kaip nupasakojo Učė. Negalėjau pasakyti, ar ji juoda, nes buvo bedugnė, o gal todėl, kad apdegęs audinys kažkaip išliko. Toji baisi tarsi šviežia skylė traukė akį, bet ir negalėjai ištverti į ją žiūrėdamas.

– *Wir sind verheiratet*, – pasakiau jam, nes tie žodžiai man dar sukosi galvoje.

– Taip, taip, aš žinau, – atsakė jis pavargusiu balsu, lyg nekantraudamas. Jis lėtai nuėjo palei kriaukles, paskui prie vienos pasilenkė ir įsižiūrėjo į veidrodį. – Tai ji, – tarė jis po pauzės, – tau pasakė apie mane – matau, kaip į mane žiūri.

– Taip, – atsakiau, – bet ji mano, kad jūs fantazija. Ir aš taip maniau.

– Gerai, gerai, – tarė jis. – Juk tas pats. Darbas pabaigtas. Tu ją išsiveši, o aš esu per senas ir be pinigų, kad toliau ją sekčiau. Amerika! – suriko jis staiga, tarsi pajutęs kokį skausmą. – Noriu, kad *mane* kas nors vežtų į Ameriką!

Jis pažiūrėjo į mane. Nebebuvo panašus į banditą, samdomą žudiką, asmens sargą ar šnipą; labiau į nušiurusį juvelyrą, kuris gaili pinigų sveikatai ar drabužiams, o viską išleidžia brangiems žiedams ir karoliams moterims, kurios nuolat palieka jį. Verčiau jau būtų nepagailėjęs pinigų kokiai įmantriai segei paslėpti tai

skylei; na, tam reikėtų kokio nors įsago skruoste. Žinoma, būtų gana sudėtinga jį pritvirtinti. Pagalvojau, kad ginklo jis neturi.

– Kaip tau mano anglų kalba? – paklausė jis.

– Visai gera, – atsakiau.

– *Ja*, nebloga, – tarė jis. – Ji mokosi, tai mokosi ir aš. Ji vaikšto apie tą seną muziejų, tai vaikštau ir aš. Kai blogai nuotaika, ji eina važinėtis tramvajuj, aš irgi stengiuosi iš paskos. Daugiausiai laiko ji manęs nemato, bet kelis sykius aš neatsargus. Pasenau, – pridūrė jis. – Taip yra.

– Kodėl jūs sekat ją? – paklausiau. – Ar vis dar dirbat rusams?

Jis nusispjovė į kriauklę ir papurtė galvą.

– Rusai ir amerikonai yra tas pats, – pasakė. – Aš pažadėju Kudašviliui. Pasakau jam, kad žiūrėti ją, kol ji eis gyventi su juo. Iš kur aš žinau, kad Kudašvilis buvo naušautas? Aš pažadėju žiūrėti jo Učka. Bet dabar jau ne. Kas pagalvos, kad jai reikia dvidešimt penki metai, kol išteka?

– O Dieve, – tariau. – Reikėjo jai pasakyti.

– Ji nemėgsta mane, – pasakė jis. – Taip negerai, žinoma. Taip, aš tada dirbu Benui Blumui, o kas iš to? Tada dirbu Kudašviliui. Ar ji mano, kad *jis* angelas?

– Einam, pasakykit jai dabar, – pasiūliau. – Einam, tegu ji pamato, kad jūs tikras. Bet tik leiskit, aš jai pirma ką nors pasakysiu arba...

– Tu būni kvailas? – paklausė jis. – Viskas pabaigta. Ji daugiau manęs nemato, tai kam jai matyti mane dabar? Ji mano, kad aš sapnas. Tu pasakai jai, kad ji mane daugiau nesapnuoja. Taip teisybė. Tu ją vedi, dabar tu žiūri ją.

– Na taip, žiūrėsiu, žinoma, – pasakiau jam. Jis atrodė dar nuoširdesnis už tą mūsų kunigą. Mano pažadas jam atrodė kur kas rimtesnis negu santuokos priesaika. Bet staiga jis palinko virš kriauklės, paskubom skausmingai dirstelėjo į save veidrodyje, sukūkčiojęs nusisuko ir ėmė vaikščioti palei tualetų kabinas tyliai verkdamas.

– Aš tau meluoju, – pasakė jis. – Visus tuos metus aš tikiuosi, kad ji nors vieną sykį pamato mane ir neklykia ir nedreba kaip pamatė pabaisą. Kai ji jaunesnė, ji žiūri į mano veidą kaip jis jos negąsdina... na, kaip gailisi mane. Kad man atsitiko toks dalykas. Ji yra miela maža mergaitė, žinok.

– O ką jūs man melavot?

– Matau, kaip ji bjauriai susideda su tais dviem vyrukais. Vieną sykį pamanau, kad tikrai nušausiu juos abudu! Kitą sykį manau, kad nušausiu *tave*, – pasakė jis, – bet ji tau taip smarki, matau. Man ji irgi smarki.

– Jūs mylit ją?

– *Ja!* – sušvokštė jis. – Bet dabar viskas, baigta! Ir tu geriau jai niekada nesakai nė žodžio apie šitą arba aš susirasiu tave kur toli tu gyveni. Net ir Oklahomoj, – pridūrė jis, – susirasiu tave ir išpjausiu akis.

– Oklahomoj?

– Nesvarbu! – raudojo jis. – Aš ja rūpinuos. Nė pats Kudašvilis to geriau nepadaro! Vieną sykį jis man pasako, kad stebės ją kiekvieną minutę, kol ji ištekės už gero vyro, o aš tada sakau: „Ką jūs darot, jeigu išteka už *blogo* vyro?" Ir jis sako: „Žinoma, nušausiu jį." O meilė yra labai stiprus dalykas, žinokit.

– Meilė? – paklausiau.

– *Ja!* – piktai suriko jis. – Ką tu apie ją supranti? Juk tau svarbu tik dulkintis!

Jis pasitempė, išsilygino kostiumą, kietai susikišo marškinius. Pasirodo, klydau: kai jis taisėsi kaklaraištį, pamačiau ginklą. Jis buvo su kauline rankena, blausiai kyšojo iš žalios odos dėklo, kabančio po pažastimi.

– Jeigu kada nors pasakysi jai apie mane, – tarė jis, – tai aš sužinau kitame pasaulio gale. Jeigu gerai ja nesirūpinsi, aš pajuntu su savo pistoleto gaiduku, su savo plaučiais pajuntu. Viską pajuntu, – pridūrė jis. – Sapnuosiu, kad tu negyvas, ir taip padarysiu.

Patikėjau juo; manau, ir dabar tebetikiu. Kai jis ėjo pro mane durų link, nuo lubų krintanti šviesa bergždžiai stengėsi įsiskverbti į tą jo baisiąją skylę.

– Sudie, – pasakiau. – Ir ačiū, kad rūpinotės ja.

Matyt, pasirodžiau jam kažkoks nepatikimas, nes staiga jam prireikė įtikinti mane. Jis nuėjo palei kriaukles, iki galo atsukdamas kiekvieną čiaupą, tada perėjo visas kabinas ir nuleido jose vandenį. Ilgame pisuare irgi nuleido, tad visas *Herrenzimmer* suūžė tarsi koks krioklys. Kai išsitraukė pistoletą, pamaniau, kad papildysiu liūdną Beno Blumo gaujos statistiką.

– Pastatai šitą putų skardinę, – paliepė jis man.

Padėjau ją ant kriauklės krašto šalia savęs. Jis greitai nusitaikė ir peršovė ją – ši sukdamasi nulėkė virš kriauklių ir nukrito į paskutinę vartaliodamasi ir taškydama į šalis putas. Skylė buvo pačiame viduryje. Putos iš pradžių tryško, paskui ėmė palengva varvėti. Jis vieną po kito užsuko čiaupus, tuo metu skardinė vis dar kraujavo.

– *Auf Wiedersehen,* – pasakė jis. Ir išėjęs uždarė duris. Kai iškišau galvą į tą ilgą koridorių, jo nebebuvo. Nei Heinrichas, nei Vilis, nei Učė nematė jo išeinančio.

Grįžęs pas Učę į kambarį apkabinau ją, sakiau, kad niekad neskriausiu jos, aiškinau, kad su manim ji visad bus saugi.

– Aš gyvensiu su tavim, taip, – pasakė ji, – bet tu manęs neapsaugosi.

Aš į tuos žodžius nesigilinau.

Liko vienas paskutinis dalykas. Išsinuomojome mašiną ir nuvežiau Učę į Eichbiulį, miestelį, kuriame ji gimė – tiesą sakant, du kartus. Ji tenai nebuvo nuo tada, kai ją išsivežė Kudašvilis.

Vyner Noištato priemiesčiuose, kur Učės tėvas buvo sugautas sprogdinant meseršmitus, pravažiavome pro didžiulius neliestus meseršmitų gamyklos griuvėsius. Jie buvo aptverti spygliuota viela. Lankytis tuose sąvartynuose buvo *verboten*, kadangi tenai buvo numesta begalės bombų ir ne visos jos sprogo. Keletą

kartų per metus kuri nors jų nugriaudėdavo: gal pajudindavo kokia katė, voverė ar užklydęs šuo. Buvo baiminamasi, kad, neaptvėrus šių plotų, juose ims žaisti vaikai ir susisprogdins. Nugriauti tuos griuvėsius buvo lėtas ir rizikingas darbas, kurio neatliksi buldozeriu. Tad tas didžiulis karkasas taip ir stūksojo palei kelią tarsi kokie laivo griaučiai. Kitame miesto pakrašty tysojo duobėtas nenaudojamas pakilimo takas – net ir dabar pats ilgiausias Europoje, ilgesnis už Orli ar Hitrou. Būtų visai nesunku pataisyti pakilimo tako paviršių, tačiau tam priešinosi Vyner Noištato gyventojai; jie jau prisiklausė virš galvų lėktuvų.

Eichbiulio kaimelį radome už Kacelsdorfo vienuolyno, kuriame Učės motina skolinosi knygas. Eichbiulyje buvo daug naujų namų – vilų savaitgaliams, priklausančių Vienos gydytojams ir teisininkams. Kaimiečiai irgi tebebuvo, bet kaip ir kiti kaimiečiai per visą istoriją visur kitur jie buvo tarsi kokia kraštovaizdžio dalis – vietovės fonas. Turi labai atidžiai įsižiūrėti, ką jie tenai iš tikro veikia. Eichbiulyje jie augino obuolius, laikė bites, dažnai pasiskersdavo paršą, rečiau veršį. Darė namines dešras, auginosi savas daržoves, medžiojo fazanus, triušius, elnius ir šernus. Visi turėjo po rūsį, prikrautą obuolių, bulvių, kopūstų ir burokų, visi turėjo sklypelį vynuogyno ir darė savo vyną, visi laikė kelias vištas ir valgė savus kiaušinius; pora žmonių turėjo po nuosavą karvę ir visi imdavo iš jų pieno bei grietinės. Čia buvo tik viena *Gasthof*, vieta ir išgerti, ir pavalgyti vienintelio tos dienos patiekalo. Kai mudu tenai apsilankėm, buvo serbiškos pupų sriubos, juodos duonos ir vyno arba alaus. Buvo popietė. Kiek toliau palei vienintelę kaimo gatvę stovėjo kažkas panašu į daržinę, bet Učė nenorėjo jos apžiūrėti; taip pat ji nenorėjo ir klausinėti ko nors apie ponios Talhamer mažąją dukrelę, kuri taip patiko rusų karininkui.

Senutė, kuriai priklausė *Gasthof*, jos, atrodo, nepažino, nekrito jai į akį ir panašumas į motiną. Šiek tiek įdomumo jai kėlė tik tai, kad aš amerikietis; kitas amerikietis čia lankėsi prieš aš-

tuonerius metus, tad aš buvau ne pirmas jos sutiktas. Viduje keletas senukų lošė kortomis ir gėrė vyną. Učė ramiai žiūrėjo į juos; žinojau, kad ji galvoja apie tuos stiprius kaimo vyrus, kurie kadaise prievartavo jos motiną, todėl pasakiau:

– Eik, prisistatyk jiems. Gal jie ką nors papasakos. Argi ne todėl norėjai čia atvažiuoti?

Bet ji atsakė tiesiog nebeturinti jokių jausmų. Tie vyrai yra tokie seni, kad visai nepanašūs į tuos, kurie stovėjo jai vaizduotėje. Tie, kurie buvo jos vaizduotėje, dabar buvo jos pačios amžiaus, vadinasi, nekalti; o tie, kurie pagal amžių galėjo atitikti tuometinius vyrus, dabar buvo per seni ir dėl to taip pat nekalti.

Ji samsčiodama sriubą pasakė:

– Visi, išskyrus *šitą*. – Ji įdėmiai žiūrėjo į vieną lošėjų – taip, jis buvo ne jaunesnis už visus kitus, bet kažkoks atšiauresnis ir tvirtesnis. Jis nebuvo gailestį keliantis senukas; jo rankos buvo mėsingos ir raumeningos, pečiai ir kaklas nesudžiūvę. Smakras masyvus ir agresyvus, akys judėjo greitai kaip jauno žmogaus. Jis taip pat retsykiais susidomėjęs pažvelgdavo į Učę. Pasiūliau eiti, bet Učė norėjo dar pasižiūrėti į tą žmogų – tikėjosi, gal sukaups drąsos ir užkalbins jį.

Vyras ėmė jaustis nepatogiai dėl tokio Učės spoksojimo – jis muistėsi ant kėdės, tarsi nuo Učės jam kažkur niežėtų arba mėšlungis trauktų kojas. Kai jis atsistojo, supratau, kad ramentai, atšlieti į ilgo suolo atkaltę, yra jo. Jis buvo be kojų. Kai jis išėjo iš už lošėjų stalo, suvokiau, kodėl jo rankos, sprandas ir pečiai atrodo tokie jauni. Jis pajudėjo mūsų stalo link, tarsi lėlė su bigėmis, tarsi amputuotas akrobatas. Sustojo balansuodamas ant ramentų prie mūsų stalo, kiek svyruodamas, kartais stumteldamas kurį nors ramentą per colį priekin, kad išlaikytų pusiausvyrą. Ramentų rankenos buvo nusvidintos iki blizgesio, pažastų pagalvėlės apsiūtos senos antklodės atraiža. Ant tų tamsių, nuzulintų ramentų buvo pilna inicialų, išraižytų vardų,

veidų ar žvėrių – visa tai buvo įmantru ir istoriška kaip kokios katedros vartai. Jis nusišypsojo Učei.

Vėliau ji man pasakojo, kad jis paklausė, ar jis turėtų ją pažinoti, ar ji yra čia buvusi. „Visi taip greitai auga" – tokie buvo jo žodžiai. Ji atsakė jam, kad ne, lankosi čia pirmą kartą. A, pasakė jis, vadinas, suklydau. Jam išėjus Učė paklausė šeimininkę, kaip jis neteko kojų. Karas – toks buvo senutės atsakymas. Gal rusai? – paklausė Učė. Senutė sutiko, kad tai galėjo atsitikti ir rusų fronte, juk tenai labai daug kas neteko galūnių.

Bet kai išėjom laukan, prie mūsų priėjo vienas lošusiųjų kortomis.

– Neklausykit jos, – pasakė jis Učei. – Kojų jis neteko čia pat, kaime. Rusai. Jie kankino jį, nes nenorėjo pasakyti, kur paslėptos jo dukterys ir žmona. Sutraiškė jas obuolių presu. Jis jiems neišdavė, bet rusai jas, žinoma, vis tiek surado.

Kodėl senukas panoro iškloti šią istoriją nepažįstamiems, man iki šiol nesuprantama, bet Učė tvirtina, kad jos vertimas man buvo kuo tiksliausias. Iš Eichbiulio išvažiavom dar nesutemus, Učė tyliai verkė šalia manęs. Sustojau netoli upės – norėjau apkabinti ją ir nuraminti. Upė vadinosi Leita, skaidri, negili, žvirgždėtu dugnu – labai graži. Učė dar kurį laiką verkė, paskui aprimo ir galiausiai pasijutom abu bežiūrį į karvę. Ji atsiskyrė nuo bandos, besiganančios tolėliau paupy, ir atklydo prie kelio. Ji smalsiai žiūrėjo į mus.

– O Dieve! – vėl sukūkčiojo Učė.

– Viskas gerai, – pasakiau. – Čia tik karvė.

Karvė spoksojo į mudu bukai, kvailai; karvėms visos istorijos atrodo maždaug vienodos.

Pagaliau Učė garsiai nusijuokė – manau, tiesiog atėjo laikas.

– Sudie, mama, – pasakė ji karvei. Tada nuvažiavom per lentinį tiltelį, per Leitą, o kitos karvės žiūrėjo, kaip mes dardam į kitą pusę. – Sudie, mama! – suriko Učė, kai padidinau greitį.

Aplink buvo lapkritis. Vynuogynai stovėjo pliki; daržovės sukrautos į rūsius, obuolių sultys, žinoma, išspaustos.

Kai grįžom į Učės kambarį su gėlėmis, didesnę nakties dalį ji verkė, kai ji norėdavo, pasimylėdavom. Kelias valandas jos kambary nebuvo, iš pradžių maniau, kad guli šiltoje vonioje koridoriaus gale. Bet kai paryčiais grįžo, pasakė man buvusi atsisveikinti su Viliu ir Heinrichu. Taip, tai buvo atsisveikinimų metas – kitą dieną turėjom išskristi.

Aš su Viliu ir Heinrichu atsisveikinau *Herrenzimmer.* Jiedu buvo mandagūs, ramūs, jokių pokštų nekrėtė. Atsiprašiau, kad taip atsitiko jų skutimosi putų flakonui, bet jiedu nenorėjo girdėti jokių atsiprašymų.

– Tavo visai gera barzda, – pasakė Vilis. – Kodėl nori ją nuskusti?

Paskui sėdom į taksi, važiavom į Švechato oro uostą. Šalta pilka diena, vadinasi, kilsim pro debesis. Oro uoste nusipirkau tarptautinį „Herald Tribune“, bet tik vakarykštį. Buvo 1963 metų lapkričio 22-oji. Mudu laukėm vakarinio lėktuvo. Garsiakalbiai oro uoste kalbėjo vokiškai, prancūziškai, itališkai, rusiškai ir angliškai, bet aš nesiklausiau. Bare radau begalę kitų amerikiečių. Daugelis jų verkė. Per porą paskutinių dienų mačiau gana keistų dalykų, tad neturėjau priežasties tikėtis, kad tie keisti dalykai liausis. Kaip ir visi, nukreipiau akis į televizorių. Ten buvo leidžiamas vaizdo įrašas. Vaizdas buvo prastas, komentaras vokiečių kalba. Pamačiau didelę amerikietišką mašiną nuleistu stogu, iš galinės sėdynės ant bagažinės ropštėsi moteris – stengėsi padėti kažkokiam vyriškiui nuo buferio įlipti vidun. Nieko nesupratau.

– Kur yra Dalasas? – paklausė mane Učė.

– Teksase, – atsakiau. – O kas atsitiko Dalase?

– Prezidentas negyvas, – atsakė Učė.

– Koks prezidentas? – Maniau, ji turi galvoje Dalaso prezidentą.

– Jūsų prezidentas, – pasakė Učė. – Juk žinai, *Herr* Kenedis.

– *Džonas* Kenedis?

– *Ja*, jis, – pasakė Učė. – *Herr* Kenedis negyvas. Nušautas.

– Dalase? – paklausiau. Kažkodėl negalėjau patikėti, kad mano prezidentas ko nors važiuotų į Dalasą. Žiūrėjau išplėstomis akimis į Učę, kuriai net Kenedžio pavardė buvo negirdėta. Ką jai manyti apie tą šalį, kurion ruošiasi? Pats nesuvokiau. Žinoma, Europoje didžiūnai irgi nuolat šaudomi, bet Amerikoje ne.

Priešais mane stambi kailiniuota moteris be perstojo klykė. Ji sakė esanti respublikonė iš Kolorado, bet Kenedis jai vis tiek patikęs. Paklausiau jos vyrą, kas tai padarė, ir jis atsakė, kad tikriausiai koks nors suskis niekšas, neturintis padoraus darbo. Mačiau, kad Učė apstulbusi, ir mėginau paaiškinti jai, koks tai neeilinis įvykis, bet ji, atrodo, labiau rūpinosi manim pačiu.

Kai vėliau tą vakarą Frankfurte persėdom į kitą lėktuvą, sužinojom, kad tas, kuris įtariamas nušovęs Kenedį, neseniai pats nušautas kažkieno kito – policijos nuovadoje! Tai irgi matėm per televiziją. Učė net nemirktelėjo, tačiau dauguma amerikiečių ėmė verkti, pasipiktinę ir išsigandę. Manau, Učei tai nebuvo neįprasta; juk taip buvo suvedamos sąskaitos Eichbiulyje. Ir niekas jos nemokė, kad galima tikėtis, jog kažkurioje kitoje pasaulio dalyje elgiamasi kitaip.

Kai nusileidome Niujorke, kažkuriame žurnale jau buvo išspausdinta ponios Kenedi nuotrauka, kuri vėliau buvo spausdinama mėnesius. Tai buvo didelė spalvota nuotrauka – spalvota ji buvo geresnė, nes kraujas atrodė tikras; joje buvo matyti, kokia ji pritrenkta, sugniužusi ir negalvojanti, kaip atrodo. Ji visad labai rūpinosi savo išvaizda, manau, žmonėms dėl to patiko matyti ją tokią. Tai buvo beveik tas pats kaip išvysti ją nuogą – mes buvom tarsi vujaristai. Kostiumėlis aptaškytas krauju, kojinės taip pat ištepliotos prezidento krauju, veidas tuščias. Učei ta nuotrauka atrodė bjauri – dėl jos ji ir verkė visą kelią iki Bostono. Aplinkiniai turbūt manė, kad ji verkia dėl Kenedžio

ir mūsų šalies, bet buvo ne taip; tai buvo jos reakcija į tą veidą nuotraukoje, į tą sielvartą, į tą visišką žlugimą, pasidavimą, kad niekas visiškai nebesvarbu. Manau, Učė verkė dėl Kudašvilio, dėl savo motinos, dėl to baisaus kaimo, iš kurio ji kilusi ir kuris panašus į bet kurį kitą kaimą. Manau, ji susitapatino su ta tuštuma prezidento našlės veide.

Į Kembridžą važiavom metro.

– Tai maždaug tas pats, kas jūsų *Strassenbahn*, – aiškinau, bet Učė visai nesidomėjo metro. Sėdėjo įsitempusi, laikydama ant kelių apglamžytą išplėštą prezidentienės nuotrauką. Žurnalą buvo išmetusi.

Harvardo aikštėje sutikom daugybę Kenedžio gedinčių žmonių. Učė į viską žiūrėjo, tačiau nieko nematė. Kalbėjau apie savo tėvą ir motiną. Jeigu lagaminai nebūtų buvę tokie sunkūs, būtume galėję tą nemenką galą Brauno gatve iki namų nueiti ir pėsti, bet sėdom į taksi. Aš be perstojo kalbėjau, bet Učė pasakė:

– Apie mamą negerai juokauti.

Mama mus pasitiko prie durų laikydama rankose tą pačią nelemtą nuotrauką, kurią turėjo ir Učė. Atsitiko panašiai kaip tais atvejais, kai per klaidą patenkama į kokią nors atsitiktinę draugiją; viskas baigiasi kuo puikiausiai, nors taip niekad ir nesužinai, kad tuo, kas jus suvienijo, norėjot pasakyti visiškai skirtingus dalykus.

– Oooi, tai tu iš tikro nuvažiavai ir pasiekei savo! – sušuko mano mama ir ištiesė rankas apkabinti Učės.

Učė puolė prie jos ir apsiverkė. Mano mama nustebo: jau seniai niekas nebuvo verkęs jai ant peties.

– Eik pas tėvą, – pasakė man mama. Učės rauda atrodė nenumaldoma. – Koks jos vardas? – sušnibždėjo mama, apkabinusi ir sūpuodama Učę.

– Učka, – pasakiau aš.

– Oi, koks gražus vardas, – sučiulbėjo mama ir užvertė akis. – Učka? – pakartojo ji, tarsi žaisdama su kūdikiu. – Učka, Učka.

Kokias keturias valandas žmonos nebemačiau: mama laikė ją paslėpusi nuo manęs ir tėvo. Kartais ji pasirodydavo ir ką nors pareikšdavo, pavyzdžiui: „Kai pagalvoju, ką turėjo iškentėti šitos vargšelės motina..." arba „Ji yra nuostabi jauna moteris, ir nesuprantu, už kokius nuopelnus ji tau teko."

Sėdėjau su tėvu, kuris aiškino man visa, kas per ateinančius dešimt metų atsitiks mūsų šaliai dėl Kenedžio nužudymo, ir visa, kas atsitiks nepaisant to nužudymo. Skirtumai mane tiesiog pribloškė.

Učė man buvo grąžinta tik per vakarienę; paaiškėjo, kad ji gana atspari ir jos tai neišmušė iš pusiausvyros. Su mano tėvu ji buvo žvali, neįsitempusi ir žaisminga. Jis man vėliau pasakė: „Gavai neblogą. Dieve mano, kai tavo motina tada ėmė čia vis lakstyti, jau pamaniau, kad parsivežei kokią karo beglobę, moterį, nukentėjusią nuo kokios katastrofos." Kai tas senas niurna baigė savo tiradą, visi jau miegojo.

Pažvelgiau laukan į tamsų šaligatvį. Ko gero, ieškojau žmogaus su skyle skruoste, norėdamas pažiūrėti, ar jis mane seka. Bet istorijai reikia laiko; mano santuoka nesena, tad kurį laiką tikriausiai jo nesutiksiu.

Kitą rytą tėvas paklausė:

– Kaip tau sekasi ta sumauta knyga apie Breigelį?

– Na, galima sakyti, dar nepradėjau, – pripažinau.

– Ir gerai, – tarė jis.

– Jau pradėjau galvoti apie kitą, – pasakiau. – Apie kaimiečius.

Nors dar nei aš, nei jis nenujautėm, tai virto mano trečiu istoriniu romanu. Knyga apie Andreasą Hoferį, Tirolio didvyrį.

– Verčiau jau nepasakok man apie ją, – paprašė tėvas. – Jaučiu, kad imu tau pataikauti: tavo skonis moterims tiesiog nuostabus. Manau, jis toli lenkia tavo literatūrinį skonį. Tik pagalvok – „Kanapinio kova su Lašininiu", – prunkštelėjo jis. – Atrodo, Kanapinis pralaimėjo. Ta mergytė nuo kojų iki galvos –

Lašininio simbolis! Jei ir esu kada matęs didesnę Kanapinio priešingybę, tai tikrai nepamenu. Valio Lašininiui! – riktelėjo jis. Senas pašaipūnas.

Bet jis neklydo – Učė tikrai buvo nepanaši į Kanapinį.

Pavyzdžiui, kaip ji miega. Nė kiek nesusirietusi, neužsidariusi – ji išsidriekia. Jei nori prie jos pasiglaustyti – ji nesipriešins, bet pati to nedarys. Edita miega kaip katė – susirietusi, kaip tvirtovė, užsisklendusi nuo bet ko. O Učė išsitiesia tarsi džiovindamasi saulėje. Kai guli ant nugaros, jai visai nesvarbu, kur yra antklodė, o ant pilvo ji guli kaip plaukikas, sustingęs akimirką prieš yrį krūtine. Ant šono ji guli bėgiko su kliūtimis profiliu. Vidury nakties ji dažnai atmeta ranką į šalį ir nubloškia naktinę lempą nuo spintelės arba nusviedžia į kitą kambario galą žadintuvą.

Mėginau kartą tarsi juokais pasikalbėti su Severinu apie tas įdomias Učės formas miegant.

– Tai tikriausiai kokia nesąmoninga reakcija, – bandžiau spėti, – aiškus pasipriešinimas, kad nebūtų suspausta karvės viduriuose.

– Aš irgi taip miegu, – atsakė jis rimtai ir tuo viskas baigėsi.

Mudu su Edita mėgom glaustytis, spausdavomės vienas prie kito kuo arčiau. Dažnai juokaudavom apie išsidriekusius Severiną ir Učę, bandydami įsivaizduoti, kaip jiedu sutelpa lovoje.

– Matyt, dėl to jiedu ir nuvažiavo į imtynių salę, – pasakiau Editai. – Juk tai pati didžiausia lova mieste.

Edita staiga atsisėdo lovoje ir įjungė šviesą. Ėmiau mirksėti.

– Ką tu pasakei? – paklausė ji. Jos balsas buvo kažkoks negyvas. Dar niekad nebuvau matęs jos veido tokio bjauraus; gal dėl tos staigios agresyvios šviesos.

– Jis nusivežė ją į imtynių salę, – pasakiau. – Aną savaitę, kai mums pasirodė, kad jiedu elgėsi kažkaip keistai, atsimeni? Jiedu tada nuvažiavo į imtynių salę.

Edita ėmė drebėti ir apglėbė pati save, atrodė, kad tuoj vems.

– Maniau, Severinas tau pasakojo, – pasakiau. – Kas yra? Tau neatrodo, kad jie taip galėtų? Argi neįsivaizduoji, kaip jiedu raičiojasi ant kilimų?

Edita nukėlė kojas nuo lovos, atsistojo ir užsidegė cigaretę. Tada kumščiais įsisprendė į šonus. Pirmą kartą pamačiau, kokia ji liesa; gyslos ant jos riešų ir plaštakų išorės buvo tiesiog iškilusios.

– Edita, kas čia negerai, jeigu jiedu nuvažiavo į imtynių salę?

– *Jis* žino, kas negerai! – kraupiai sudejavo ji. Ji taip nepaisė savo kūno, kad net susigėdau žiūrįs į ją. Ji žingsniavo pirmyn atgal lovos kojūgaly. – Kaip jis galėjo tai *padaryti*! – suriko ji. – Juk turėjo žinoti, kaip man bus skaudu.

Nesupratau, išlipau iš lovos ir priėjau prie jos, bet ji staiga krūptelėjusi griuvo ant lovos ir palindo po antklodėmis.

– Būk geras, važiuok namo, – sušnibždėjo ji. – Važiuok namo. Noriu būti viena.

– Edita, mums reikės su tavim pasikalbėti, – pasakiau. – Nesuprantu, kas atsitiko.

– Tenai jis veždavosi Odrę Kenon! – sušuko ji.

– Kas? Ką?

– Paklausk *jo*! – suriko ji. – Eik! Prašau, eik, važiuok namo! *Prašau!*

Išėjau į koridorių, ant laiptų apsirengiau, susiradau mašinos raktus ir išvažiavau namo. Išgirdau, kaip man išėjus spragtelėjo miegamojo durų raktas. Nėra nieko baisiau, kaip sužinoti, jog nepažįsti to, ką maneisi pažįstąs.

Severino mašina buvo mūsų kieme. Gerai bent tai, kad jiedu ne toje imtynių salėje. Eidamas šaligatviu išgirdau Učės vokiškąją dainą. Tai buvo jos kulminacijos daina, tiktai ilgesnė negu įprastai. Pro savo namo sienas, pro uždarus langus girdėjau savo žmonos kulminaciją. Mūsų šaligatvis – tikras malonumas vujaristui. Kažkas nuvirto, o Severinas kriokė kaip koks tikras

kanopinis gyvūnas. Učė buvo sopranas, nors to ir nežinojau, nebuvau girdėjęs tokio jos balso.

Apsižvalgiau tamsioje gatvelėje, įsivaizduodamas galimą pokalbį su netikėtu praeiviu.

– Klausykit, ten jiems, ko gero, labai smagu, – sako man praeivis.

– Tai jau tikrai, – atsakau aš ir abu klausomės toliau.

– Oho! Ji vis labiau ir labiau! – sako jis.

– Tai jau.

– Tas žmogus, matyt, kai ką sugeba, – sako praeivis ir jo gatvės žibinto apšviestame veide matyti pavydas. – Jo kotas tikriausiai ohooo!

O aš sakau:

– Gryna nesąmonė, senos pasakos. Tai neturi nieko bendro su jo *kotu*.

Jis klausosi aukščiausios Učės arijos ir sako:

– Tikrai? Na, jeigu dėl to kaltas ne kotas, tai tas tipas išmano kai ką, ko neišmanau aš.

Pagaliau Učė pasiekė. Girdėjau jos trūksmingą balsą ir pamačiau, kaip miegamajame sumirgėjo šviesa. Be abejo, tai jų kvėpavimas užpūtė žvakę. Pagalvojau apie vaikus ir kaip jie išsigąstų pabudinti to garso. Dar pagalvojau, kaip seniai apie juos *galvojau*. Tada apsižvalgiau tamsioje gatvelėje savo kaltintojo, žmogaus su skyle skruoste. „Aš girdžiu“, – sako jis man. Kaip jis tada man pasakė? *Aš pajuntu savo pistoleto gaiduku, pajuntu su savo plaučiais.* Man pasirodė, kad dabar jam pats laikas pasirodyti ir išgelbėti Učę. Išvydęs jį būčiau tik nuleidęs galvą, jaučiau, kad leidau jai įklimpti į bėdą, nors gerai ir nesuvokiau tos bėdos.

Garsiai užtrenkiau savo namų duris, atidariau spintą ir ėmiau barškinti pakabus, nors jokio apsiausto neturėjau kabinti. Severinas nustebino mane – nuogas įpuolė į svetainę, pasiruošęs sumalti įsilaužėlį.

– Čia tik aš, dėl Dievo, – pasakiau. Jo kotas, kaip su palengvėjimu pastebėjau, buvo maždaug toks kaip ir visų. Iš paskos atėjusi Učė padavė jam kelnes; ji jau buvo užsimetusi chalatą. Manau, iš mano išvaizdos jiedu puikiai suprato, jog kažkas negerai.

– Edita susinervino, – pasakiau. – Gal tai mano kaltė. Pasakiau jai, kad judu buvot nuvažiavę į imtynių salę. – Severinas užsimerkė; Učė palietė jam petį. – Na, juk niekas manęs neperspėjo, kad *nesakyčiau* jai, – pasakiau.

Jiedu stovėjo – Severinas užsimerkęs, Učė įsmeigusi akis į jį. Gerai mačiau, jog jiems visiškai aišku, dėl ko Edita susinervino. Supykau, kad tik aš *vienintelis* ničnieko nenutuokiu.

– Kas tokia Odrė Kenon? – piktai paklausiau. Učė nukėlė ranką Severinui nuo peties ir atsisėdo ant sofos. – Nagi, Severinai, – paraginau aš. – Tai tu ir *ją* veždavaisi į imtynių salę, ar ne?

Gal ir įžūliai skambėjo, bet kai pažiūrėjau į Učę, net išsigandau. Ji žiūrėjo į mane su gailesčiu, kuris galėjo reikšti tik viena – žinojimą. Ji tarsi sakė man, kad bus geriau, jei to nežinosiu. Bet aš dar sykį paklausiau:

– Kas tokia Odrė Kenon?

8
Imtynių salės meilužis

Rugsėjo mėnesį tie imtynininkai, kurie nemėgo žaisti futbolo, sukdavo ratus stadiono taku arba risnodavo per lapus kroso trasoje. Vėliau jiems teks sukti dar daug ratų lentiniu senojo narvo treku. Kol oras šiltas, jie bėgiodavo lauke. Jie buvo sukirpti kur kas primityviau negu Džordžas Džeimsas Benderis.

Kartais jie visi žaisdavo krepšinį – juokingi, lyg nukapotomis galūnėmis, negrabiai bumbsi kamuoliu, net nepataiko į lanką, tik drebina lentą. Du jų mėgino žaisti rankinį, kol vienas rėžėsi į sieną. Kitos sporto šakos jiems buvo nervinančios ir nuobodžios, bet spalio mėnesį tekdavo imtis ko nors judraus, kad atgautų kvėpavimą ir numestų svorio. Baigę tokią mankštą jie eidavo imtynių salėn, įsijungdavo termostatą ir pradėdavo „vartytis".

Jeigu per vasarą varžybose nedalyvaudavo, – o tai darydavo tiktai vienintelis Benderis, – Severinas jiems dar neleisdavo rimtai imtis. Per anksti, sakydavo jis, jie dar neturi formos. Jie padėdavo vienas kitam – puse greičio šlifuodavo metimus ir kita. Kartais jie ir įsiaudrindavo, tuomet pliūpteldavo trumpi tikros kovos momentai, bet šiaip tai būdavo tik mankšta. Paskui jie ilgai sėdėdavo ant minkštų kilimų atrėmę nugaras į išmuštas salės sienas, leisdami temperatūrai kilti iki trisdešimties, trisdešimt dviejų, trisdešimt penkių laipsnių, tik retsykiais pajudėdami, kad nesustingtų.

Pamatęs juos toje salėje galėjai pamanyti, kad tai kokie nors imtynių parodistai mimai, judantys su pabrėžtiniu švelnumu, visiškai priešingu jų tikslams. Jie kilnodavo, mėtydavo ir nešiodavo vienas kitą tarsi kokie senukai. Kai kurie, pavargę nuo bėgiojimo miške arba svarmenų staklių, beveik miegodavo. Jie ateidavo į šitą šiltnamį su dviem treningais, galvas apsukę rankšluosčiais, todėl net miegodami prakaituodavo. Prisiglaudę prie sienos arba suvirtę salės kampuose, kad neužkliūtų kiti, jie būdavo panašūs į drybsančius lokius.

Severinas Vinteris, jų treneris ir vokiečių kalbos dėstytojas, kartais ateidavo į salę pasižiūrėti – tarsi koks tėvas patikrinti savo vaikų tam tikroje inkubacinėje fazėje. Iš tikro jis netikėjo, kad tie atsibudėliai iš žiemos miego turi ką nors bendro su gyvenimu, kokį pažįsta jis; dar ne. Jis atrodydavo net suirzęs, sakytum tokiems, kokie jie yra dabar, tegali pasiūlyti vien viltį ir keletą žodžių vokiškai, kad praturtintų jų vokišką žodyną. (Šiuo metų laiku jis kartais *iš tikro* imtynių salėje vesdavo vokiečių kalbos paskaitas.)

Tačiau tą rudenį prieš jo komandon ateinant Benderiui, tą patį rudenį, kai susipažinom su juo ir Edita, Severiną buvo apėmęs pesimizmas. „Žinojau, kad jam pesimizmas, – sykį pasakė man Edita, – nes nuolat kalbėdavo, kad reikia grįžti gyventi į Vieną. Tai požymis, kad jam bloga nuotaika."

– Ne, ne, – nesutiko Severinas. – Iš pradžių buvo nemiga. Viskas prasidėjo nuo nemigos.

Galėjau jam pasakyti, kad nemiga po aštuonerių metų vedybinio gyvenimo yra labai menka bėda. Jei būčiau jį tada pažinojęs, būčiau rekomendavęs kokių nors vaistų, ne tokių drastiškų, kokius pasirinko jis. (Kai mano mašininkė, Istorijos fakulteto sekretorė, spausdino mano trečio istorinio romano rankraštį, mane taip pat apėmė nemiga ir žinojau, kad ji nesibaigs, kol knyga nebus perrašyta. Pamačiau, kad miegoti tegaliu jos mažame butuke klausydamasis jos klavišų klaksėjimo. Ji buvo panelė Ronkvist. Učei pasakiau, kad knygą pats spausdinu savo

fakulteto raštinės mašinėle ir kad vienintelis laikas, kai galiu ja naudotis, yra naktis, kai universitetas uždarytas. Telefonu mane sugauti buvo neįmanoma, nes universiteto tinklas nakčiai būdavo išjungiamas. Tos knygos spausdinimas truko gana ilgai. Panelė Ronkvist nuolat būdavo pavargusi ir per vakarą išspausdindavo tik kokius penkis puslapius. Nors ir lėtai spausdino, ji rasdavo kitų būdų mane užmigdyti. O kai knyga buvo baigta, grįžau namo ir kuo puikiausiai miegojau su Uče. Nei kas nukentėjo, nei buvo užgautas.)

Bet Severinas buvo nepatyręs nemigos klausimais, todėl ir jo reakcija buvo kaip visada visiškai neprotinga. Galima labai daug pasakyti apie žmogų iš to, kaip jis tvarkosi su nemiga. Mano reakcija – į nemigą ir gyvenimą apskritai – yra nesipriešinti. Mano geriausiai išlavintos juslės yra pasyvios; mano mėgstamiausias pasaulis – *pasidavimas*. Bet Severinas Vinteris negali niekam pasiduoti, tad ištiktas nemigos ėmėsi su ja kovoti.

Tai prasidėjo vieną naktį, kai jis pasimylėjo su Edita ir gulėjo šalia jos negalėdamas užmigti. Ji snūduriavo, o jis tysojo šalia tarsi kokia perkrauta baterija.

– Neturiu ko veikti, – tarė jis ir išlipo iš lovos.

– Kur eisi? – paklausė Edita.

– Negaliu užmigti.

– Na, tai paskaityk ką nors, – patarė Edita. – Šviesa man netrukdys.

– Kad neturiu nieko, ką norėčiau skaityti.

– Tai parašyk ką nors, o paskui skaityk.

– Rašytoja esi tu, – atsakė jis, – o juk namuose gana ir vieno.

– Tai tada palauk, kol aš užmigsiu, – pasakė Edita, – o tada pabandyk labai švelniai mane pamylėti, taip, kad nepabusčiau.

– Vakar naktį bandžiau.

– *Tikrai?* – paklausė Edita. – Ir kaip pavyko?

– Tu nepabudai, – atsakė jis. Tada užsimovė bėgiojimo šortus, apsiavė sportbačius ir kurį laiką stovėjo, nežinodamas, ką daryti toliau. – Eisiu pasivažinėti dviračiu, – nusprendė. – Tada pavargsiu ir bus gerai.

– Jau po vidurnakčio, – pasakė Edita, – o tavo dviratis be žibinto.

– Mašinas aš matysiu. O jeigu kas tykodamas važiuotų be šviesų, tai išgirsiu.

– O kodėl kas nors turėtų taip daryti? – paklausė Edita.

– Nežinau! – sušuko jis. – O kodėl *aš pats* tai darau?

– Aš irgi nežinau, – pripažino Edita. Juk tai *aš* esu rašytoja, pagalvojo ji. Tai man būtų reikalinga jo energija, jo azartas.

Bet manau, kad jiedu abu to nesuprato. Kai pasakiau Severinui, jog užjaučiu jį dėl tos nemigos, jis man atsakė, kad aš nieko neišmanau.

– Aš ne toks kaip tu, – tarė jis. – Tiesiog negalėjau užmigti. Išėjau pasivažinėti dviračiu. Nuo to viskas prasidėjo.

Buvo šilta rudens pradžios naktis. Jis važiavo per miegančius priemiesčius, dviračio padangos šnarėjo pro žmones, ramiai miegančius lovose. Pasitaikė tik keli šviesūs langai, tada jis mindavo kur kas lėčiau, bet beveik nieko nepamatė. Jis net buvo patenkintas, kad neturi žibinto – taip jo kelionė atrodė paslaptingesnė. Pirmą naktį numynė nemažai mylių – aplink visą universiteto kompleksą, tada užmiestin, paskui grįžo atgal. Jau beveik aušo, kai jis atsirakino sporto salę ir užsinešė dviratį į drabužinę. Apsivilko imtynininko aprangą, nuėjo į imtynių salę, atsigulė ant šilto minkšto kilimo ir miegojo tol, kol pažadino pro stiklines lubas įspindusi saulė. Tada nuėjo į sauną, paplaukiojo baseine ir parvažiavęs namo spėjo patiekti Editai į lovą pusryčius.

– Buvo nuostabu! – pasakė jai. – Kaip tik to man ir reikėjo.

Bet neilgam. Po kelių dienų jis vėl ėmė vaikščioti po miegamąjį. Lauke prie pavėsinės bolavo jo baltas lenktyninis dviratis, mėnesienoje panašus į kažkokį vaiduoklišką perkarusį šunį.

– Jis laukia manęs, – pasakė jis Editai. Netrukus jis jau važinėjosi po tris keturis kartus per savaitę. Iš pradžių, kaip ir būdinga Severinui, jis tą įprotį pajungė ištvermės bandymams. Išmėgino, kokį gali nuvažiuoti atstumą, pasiekdavo tolimus miestelius

ir iki aušros grįždavo. Tada ėmė tikrinti, per kiek laiko gali atlikti keturiasdešimt penkių mylių žygius. Bet visad iki išauštant jis kietu miegu valandą numigdavo savo imtynių salėje.

Edita nesipriešino. Prieš išvažiuodamas jis su ja pasimylėdavo, ir namo grįždavo jai dar nepabudus. Žvalus nuo saunos ir baseino, jis dažnai švelniai ją pabudindavo ir vėl pamylėdavo. Vieną vakarą per savaitę miego stygius jį po vakarienės galutinai priveikdavo ir jis tada miegodavo iki kitos dienos vidurio. Na, tiesiog jo kūnas geriau žinojo, ko jam reikia.

Anot jo, viskas buvo gerai, kol vieną naktį jis pasuko pro savo senąjį narvą ir imtynių salėje pamatė degant šviesą. Iš pradžių pamanė, jog tai dėl sargo užmaršumo, nors lauke ir pastebėjo nematytą mašiną. Jau buvo gerokai nutolęs ir nusprendęs, kad salę patikrins, kai rytą nuvažiuos savo pogulio. Bet dar kiek pavažiavus šviesa ėmė neduoti jam ramybės ir jis pasuko atgal. Kad ir kas yra toje imtynių salėje, jis ten tikrai ne sporto tikslais. Severinas jau vaizdavosi, kaip būtų smagu: nutveria tenai dziudo porelę, santykiaujančią ant kilimo, o aplink išsvaidyti jų juokingi į pižamas panašūs apdarai.

Jis buvo beeinąs tiesiai į salę, bet pagalvojo, jog kur kas rimčiau atrodys, jei savo pasirinktam vaidmeniui apsivilks visą imtynininko aprangą. Sėlindamas tuneliu jis dar priminė sau, kad nepamirštų vėliau pabarti sargo. Būti sporto salėje po dešimtos vakaro teisės neturėjo net dėstytojai, o kadangi Severinas buvo vienintelis Sporto fakulteto darbuotojas, lankantis salę tokiu keistu metu, gal net pajuto tam tikrą grėsmę savo monopoliui.

Tarsi koks grobuonis nusėlino senu lentiniu treku, o prie imtynių salės durų jo įtarimai tik dar labiau sustiprėjo: viduje grojo muzika. Severinas buvo išsilavinęs vienietis ir atpažino, jog tai Šumano „Drugeliai“. Na, įsibrovėlis bent jau turi skonį, pagalvojo jis. Jis net neįsivaizdavo, koks gašlus karatė aktas jo laukia, koks keistas ritualas tenai vyksta! Tyliai įkišo į duris raktą. Apėmė didelis smalsumas – ką žmonės gali veikti akompanuojant Šumanui?

Severinas pamatė nedidukę, juodą moterį, vilkinčią juodu aptemptu triko – ji šoko. Ji buvo smulki, prakauli, raumeninga, judesiai grakštūs ir nervingi kaip antilopės. Ji nepamatė, kaip jis šmurkštelėjo pro duris vidun ir uždarė jas. Ji įsitempusi šoko pagal greitą *staccato* pasažą. Jos elastingu kūnu tekėjo prakaitas, kvėpavo ji sunkiai, bet giliai. Šumano muziką skleidė nešiojamas magnetofonas – kad netrukdytų, jis buvo tvarkingai padėtas ant rankšluosčių stirtos salės kampe, o ji tarsi gimnastė sportiškai sukosi po visą kilimo plotą. Severinas atsirėmė į išmuštą salės sieną, tarsi jo stuburas būtų alergiškas Šumanui.

Jis pažino ją, tačiau kažkas buvo negerai – mat jis taip pat žinojo, kad ji yra *šluba*. Jos pavardė buvo Odrė Kenon, ji dėstė Šokio ir teatro fakultete ir buvo tarsi metafora visko, kas ironiška ir nenormalu. Buvusi šokėja, dabar irgi mokanti šokio, tačiau tragiškai negrakšti, netgi bjauri. Jos karjerą sužlugdė kažkokia paslaptinga nelaimė, apie kurią niekas nekalbėjo. Ji šlubavo, tiksliau sakant, krypavo. O tas jos vardo metaforiškumas buvo gana žiaurus; pavyzdžiui, apie kokį nors absurdišką ketinimą kas nors galėjo pasakyti: „Tai tokia pat nesąmonė, kaip kad Odrė Kenon mokytų mane šokti."

Ji buvo netekėjusi, daili ir smulki, bet tokia drovi, uždara ir, ko gero, išsigandusi, kad niekas beveik nieko apie ją nežinojo. Į pobūvius ji neidavo, kas savaitgalį važiuodavo į miestą – buvo manoma, kad tenai turi meilužį. Edita tvirtino, kad geriausias istorijas apie Odrę Kenon kuria Severinas. Jos buvo nepiktos – paprasčiausi spėliojimai. Severinas sakydavo, kad tos moters praeitis „šviečia jos veide tarsi nesena nuodėmė"; kad tas jos nelaimingas atsitikimas, be abejo, buvo meilės žaizda; kad įpusėjusi tik ketvirtą dešimtį ji yra nugyvenusi daugiau negu bet kuris jų; kad toji nelaimė tikriausiai įvyko scenoje jai šokant su mylimu primarijumi – kažkokia pavydi žiūrovė (prieš tai, ruošdamasi šiai progai, kelis mėnesius lankiusi šaudymo treniruotes) taikliu šūviu sutrupino jai kairę koją, kad amžiams netektų grakštumo. Severinas tvirtino, kad ji ir dabar tebėra graži mote-

ris, tačiau dėl to šlubumo jaučiasi šlykšti. „Šokėjams svarbiausia grakštumas", – sakydavo Severinas. Tai, kad ji jam atrodo graži, kėlė nuostabą kone visiems; kitiems ji net neatrodė patraukli (Edita ją vadino neurastenike). Bet Severinas tvirtino, kad jos grožio paslaptis – grakštumas, kuris yra jos praeitis. Jis sakydavo, kad gali mylėti žmogaus praeitį. Mes, istorinių romanų rašytojai, retai būnam tokie sentimentalūs.

Kai Severinas Vinteris pamatė šokančią Odrę Kenon, jis tikriausiai pamanė, jog ji yra apsėsta kažkokios hipnotinės jėgos. Ant jo imtynių kilimo šoko anaiptol ne šlubė. Bet kai juosta magnetofone baigėsi, jis darkart patyrė šoką: ji tarsi koks mažas gniužulas sunkiai ir giliai kvėpuodama susmuko kilimo vidury, paskui, jau tiek atsigavusi, kad galėtų atsistoti, *nušlubavo* prie magnetofono kampe visai kaip toji moteris, kurią buvo įprasta matyti.

Ji buvo labai uždaras žmogus, darantis labai intymų dalyką, ir kai pamatė Severiną Vinterį, sustingusį prie salės sienos, ji suriko. Bet Severinas puolė ant kilimo šaukdamas: „Viskas gerai, viskas gerai. Čia tik *aš* – Severinas Vinteris. Panele Kenon! Panele Kenon!" O ji tuo metu susmukusi gulėjo ant kilimo ir, be abejo, galvojo, ką tas jos šokis išprovokavo.

Jiedu ilgai kalbėjosi. Jis pralaužė visą jos gynybą ir ji tiesiog turėjo jam papasakoti visą savo gyvenimą; jai atrodė, kad jis *matė* visą jos gyvenimą. Nei Editai, nei man jis taip ir nepaaiškino, ką reiškia tas „visas gyvenimas". Jis tos intymios paslapties taip ir neišdavė. „Manau, kai žmogus tau atvirai išsipasakoja, tai abu tampa taip susiję, kaip nė vienas nė neketino", – sakė jis. Tačiau Edita jam kandžiai priminė, jog Odrė Kenon jam visą laiką atrodė graži moteris; jis jai kažką jautė net prieš tą dramatišką susitikimą. Negirdėjau, kad jis kada būtų tai paneigęs.

Odrė Kenon galėjo šokti ant imtynių kilimo todėl, kad jis minkštas. Nuo jos svorio jis įdumba ir netrikdo jos pusiausvyros, kaip būtų ant normalaus paviršiaus. Žinoma, tai buvo tik iliuzija. Man atrodo, kad ji galėjo šokti ant imtynių kilimo dėl ją

apimančio transo; manau, Severino Vinterio imtynių salė apskritai sukelia transą. Ji sakė tenai iš naujo išmokusi šokti. Sargas Harvis jai padarė malonią išimtį.

– Bet mudu tik *kalbėjomės*! – tvirtino Severinas. – Tą pirmą naktį ji man tik pasakojosi. Visą naktį kalbėjomės.

Nei saunos, nei baseino?

– Ne! Tik kalbėjomės...

– O tai yra pati blogiausia neištikimybė, – pasakė Edita. Na, žinoma; kaip tik dėl to Severinui ir nedavė ramybės mano ir Editos santykiai.

Taigi tą pirmą naktį nebuvo nieko intymaus, tik šnekos; tiesa, ji parodė Severinui savo sužalotą pėdą – raumenimis apaugusią bigę be trijų didžiųjų pirštų ir dalies falangos. Dieve, koks siaubingas dalykas! Šokėja ir sužalota koja!

O jis papasakojo jai savo apie ją kurtas istorijas. O ar sakė, kad visad laikė ją gražia moterimi?

– Ne! – sušuko jis. – Buvo visai ne taip. Kitkas buvo neįmanoma... tik klausytis.

Jos pėdą sudarkė anaiptol ne pavydžios moters šūvis. Odrė Kenon nusirėžė kairės kojos pirštus prieš daugelį metų, kai pjovė savo pievelę. Avėjo tik sandalais, kažkaip trūktelėjo žoliapjovę ir užtempė sau ant kojos. Ji nukirto pirmus tris pirštus, sumaitojo kitus du ir nudrėskė dalį pėdos iki pat kelties. Buvo tiek daug kraujo, kad ji net nesuvokė, jog kažko trūksta. Kai ligoninėje sužinojo tiesą, buvo tikra, kad kažkoks persigandęs daktaras be reikalo viską amputavo.

Manau žinąs, kuri to pasakojimo dalis sujaudino Severiną iki pat jo smalsių gelmių. Kai ji grįžo iš ligoninės namo, pievelėje žoliapjovė stovėjo kur palikta, šalia gulėjo sukapotas sandalas. O kai ji pažiūrėjo po žoliapjove, pamatė tenai savo pėdos gabalą su pirštais, kuris buvo panašus į sutraiškytą persiką.

– Jos senieji pirštai! – pasakė Severinas. – Ir žinote ką? Jie buvo aplipę skruzdėmis.

Dieve, kokia miela istorija.

– Bet jeigu judu tik kalbėjotės, na, tą pirmą naktį, – pasakiau aš, – tai kodėl grįžęs namo nepapasakojai Editai? Juk niekad nepasakei nė žodžio.

Severinas labai nemėgsta, kai primeni jo pomėgį viską apgalvoti iš anksto. Bet jis turėjo nujausti, kad vėliau vien kalbų neužteks. Manau, jis žinojo. Manau, jis tai turėjo žinoti dar tada, kai nieko apie ją nežinojo, išskyrus tai, kad ji jam graži.

Mes visi žinojom.

Vis dėlto jis mėgsta pabrėžti faktą, kad po to pirmojo susitikimo nesiliovė važinėtis dviračiu. Jis žinodavo, kad ji yra imtynių salėje, bet vis tiek pravažiuodavo pro šalį ir pasiekdavo dar tolimesnes vietas, įniršęs mindavo ir neleisdavo sau sukti į imtynių salę, kol neatėjo jo priešaušrio miego valanda ir kol Odrė Kenon dar neišslubavo namo. Juk niekam nebuvo blogiau nuo to, kad jis ieškojo jos buvimo ženklų? Maži šilti įspaudai ant kilimo. Jos juodi plaukai saunoje. Nuo baseino paviršiaus dar ne visai dingę vandens raibuliukai.

Rytą, jau grįždamas namo pas Editą, jis padarydavo lankstą pro mažą Odrės Kenon butuką. Tik pažiūrėti, ar jos mašina stovi tvarkingai? Patikrinti, ar jos užuolaidos užtrauktos iki galo?

Koks kvailys. Gerai žinau, kaip žmonėms būdinga ką nors įsikalbėti. Vienas tokių būdų – tai apsimesti, kad nori save nuo ko nors atpratinti. Severinas gali kad ir visą dieną man aiškinti, jog yra ne toks kaip aš. („Aš ėmiau ją įsimylėti! – sykį suriko jis. – Nė nemaniau iš karto griebti skanaus kąsnio tuoj pat dulkinti, kaip darai *tu*!") Bet tam tikra jo dalis žinojo, kur jis klimpsta. Ir jis gali vartoti kokius tik nori palyginimus.

Faktas yra toks – vieną vakarą jis važiavo pro sporto salę ir pedalai ėmė tiesiog nebeklausyti jo. Jam net širdis sustojo pagalvojus apie kažkokį tolimą miestelį. Jis apvažiavo senąjį narvą, pastovėjo tamsiame medžių šešėlyje, už vėjelyje judančių teniso tinklų, paspardė žemę beisbolo aikštelėje, bet viskas baigėsi tuo,

kuo prasidėjo. Staiga jis pasijuto pavargęs nuo dviračio, kurgi ne; be to – žinoma, grynas sutapimas – prieš išvažiuodamas tą vakarą buvo nepasimylėjęs su Edita.

O ar prieš apsivilkdamas švarų chalatą jis nusimaudė rūbinės duše? Garantuoju, kad taip. O ar tik per išsiblaškymą po chalatu beveik nieko nevilkėjo? Kai jis įėjęs uždarė duris, pamatė, kad Odrė Kenon nešoka. Šumanas skambėjo, bet ji ilsėjosi. O gal mąstė? O gal laukė, kol Severinas apsigalvos? Ar jis pasakė: „Hm, eee, atėjau paklausti – gal galiu pasižiūrėti, kaip šokat?“ Ar Odrė Kenon atsistojo ant savo pusantros kojos?

Be abejo, tam tikrose padėtyse jos pirštų netektis buvo visiškai nereikšminga.

Tai tiek apie važinėjimą dviračiu ir apie legendinę Severino ištvermę.

Kai jis grįžo namo pas Editą, noro mylėtis neturėjo. Pernelyg daug nuvažiavo, pasiekė naujų laiko rekordų. Grįžęs namo jis miegojo iki vidurdienio. Kiek, jo manymu, Edita su tuo galėjo taikstytis?

Nemanau, kad jis ką nors matė aiškiai. Ne imtynių salėje, realiame pasaulyje ateitį jis planavo menkai. Jis matė, galvojo ir veikė aiškiai tiktai po mėnulio apšviestu skliautu, aiškiuose ratuose, nubrėžtuose ant imtynių kilimo, bet protą palikdavo drabužinėje su pakabintais rūbais.

Severino jausmai ir rūpesčiai visad būdavo aiškūs kaip kokie spuogai, jis nieko nesugebėdavo paslėpti. („Aš nemoku meluoti, jei tą turi galvoje, – sakė jis man. – Neturiu tavo talento.“) Jis turėjo nujausti, kad Edita viską supras. Kiek laiko, jo manymu, Edita galėjo tikėti, kad jis visą naktį važinėjasi lietuje? O po Padėkos dienos dar ėmė snigti. Kurį laiką ji manė, kad Severinas įnikęs į savo mazochizmą – paskutiniai ribą perkopusio imtynininko pasispardymai, dar vienas kvailas susigalvotas išmėginimas.

Ką daugiau ji galėjo pagalvoti, kai jis nusipirko lakūno avarinę aprangą, ryškų oranžinį užtraukiamą maišą, skirtą plū-

duriuoti jūroje arba ištverti neigiamoje temperatūroje? Dailus baltas dviratis pasidarė aplankstytas, aprūdijęs, girgždantis. Kai kada Severinas jį remontuodavo, tepdavo. Virtuvėje jis pasikabino žemėlapį – matyt, su visais tais keliais, kuriais važinėdavo. Buvo suprantama, kad jis grįžta pavargęs ir nenori mylėtis; kiek sunkiau Editai buvo tai, kad ir prieš išvažiuodamas jis dažnai būdavo pernelyg susijaudinęs, kad norėtų mylėtis. Be to, kokią čia muziką jis nuolat švilpiniuoja namuose?

Nors visiems jo imtynininkams buvo privalu karpytis nagus, kai kurie jų aiškiai buvo užuomaršos, tad Edita nesistebėjo, kad kartais jam ant pečių ir nugaros atsiranda įbrėžimų. Bet tik ne ant sėdmenų; tenai gali būti tik *jos* įbrėžimai. Pamažu ji įsitikino, kad jie ne jos.

Porą sykių ji tarsi koketuodama, tarsi juokais su tikra, bet slepiama baime paklausė:

– Ar tik kartais neįsitaisei meilužės?

Nežinau, koks buvo jo atsakymas, bet numanau, kad jis galėjo reaguoti natūraliai.

Galutinai ją įtikino jo elgesys su vaikais. Jis pernelyg jau ilgai guldydavo juos miegoti, ilgai sekdavo pasakas, gan dažnai ji rasdavo jį stovintį vaikų kambaryje šiems jau sumigus ir tiesiog žiūrintį. Kartą jis net apsiverkė.

– Argi jos ne gražios? – paklausė jis. Edita atpažino jo žvilgsnį: jis su jomis atsisveikina, bet kartu ir nepajėgia to padaryti.

Vieną naktį per didelę gruodžio pūgą Edita pabudo nuo klapsinčių langinių, drebančių lauko durų, vėjas stogo atbrailose kaukė kaip besiporuojančios katės. Medžiai buvo kone prilenkti prie žemės. Ji suabejojo, ar apskritai tokiu oru galima išsilaikyti ant dviračio nenublokštam. Buvo trečia valanda nakties, jai šiaip taip pavyko išvairuoti mašiną keliuku – slysčiodama nuvažiavo prisnigtomis gatvėmis. Ji nė kiek neabejojo Severino pasakojimo dalimi apie imtynių salę, sauną ir baseiną: ieškodama kokių nors kitų kvapų, jo plaukuose užuosdavo chlorą. Ji

pamatė šviesą imtynių salės languose. Pažino ir stovinčią mašiną; ant skydelio buvo baleto bateliai. Jie buvo nevienodo dydžio, bet juk nevienodo dydžio ir Odrės Kenon pėdos.

Edita sėdėjo mašinoje, o šalia stūksojo didžiulis sporto salės masyvas. Ironiška – ji pagalvojo, kaip supyks Severinas, pamatęs, kad ji tokią naktį paliko vaikus vienus namuose. Nuvažiavo namo. Svetainėje užsirūkė, užsidėjo plokštelę; rūkydama nuėjo į miegamąjį ir ten susirado atsarginį Severino raktų komplektą. Tenai buvo atsarginis mašinos raktas, atsarginis namų raktas, atsarginis sporto salės raktas, atsarginis imtynių salės raktas...

Ji nenorėjo tenai važiuoti. Vis dėlto jau vaizdavosi, kaip susiduria su jais. Ji nenorėjo atlapoti imtynių salės durų ir užklupti jųdviejų tenai, kita vertus, vaizdavosi, kokį šoką galėtų jiems sukelti. Jiedu eina tuo senuoju lentiniu taku... ar ji visada šlubuoja? Ar jiedu bus kaip nors apsivilkę?.. Tada Edita pajudės taku jų link, pasitikti.

Ne. Ji užsidegė dar vieną cigaretę.

Įsivaizdavo, kaip aptinka juos tunelyje. Aišku, jis savo luošę šokėją vesis tuneliu – juk visad mėgsta pasirodyti. Tunelio viduryje, prie sieninio salės šviesos jungiklio, Edita susigūš ir lauks, kol jis atsitrenks į ją. Jo krūpčiojančios rankos grabaliodamos apčiuops jos veidą; ji neabejojo, kad jis atpažins jos bruožus. Gal jis suriks; tada gal suriks ir Odrė Kenon, pati Edita irgi suriks. Visi trys jie klykia tame aidingame tunelyje! Tada Edita įjungia sieninio salės šviesą ir pasirodo jiems – apakina juos savimi.

Nuo jos nerimo kažkodėl atsibudo Fiordilidžė.

– Kur tu eini? – paklausė mergaitė. Edita pati nesuvokė, kad atrodo kaip kažkur susiruošusi – nenusivilkusi palto. Ir kai dukra paklausė, ji suprato, kad tikrai *važiuos*. Pasakė Fiordilidžei, kad iki pusryčių grįš.

Kol važiavo slidžiomis gatvėmis iki universiteto, galvojo apie chloru atsiduodančius Severino plaukus. Pamačiusi, kad šviesa

imtynių salėje tebedega, atsirakino lauko duris ir pasišviesdama žiebtuvėliu nuėjo salės link. Žiebtuvėlis po kiek laiko užgeso ir ji kelias minutes tramdydamasi verkė – kaip paaiškėjo, vyrų duše. Iš jo buvo durys į baseiną. Ji susirado povandeninių šviesų jungiklį, įjungė jas, tada greit vėl išjungė, užlipo laiptais ir atsisėdo pirmoje balkono eilėje, kampe. Pagalvojo, ar jiedu plaukioja tamsoje, ar įsijungia povandenines šviesas.

Jai atrodė, kad išbuvo tenai labai ilgai, kol išgirdo jųdviejų balsus; jiedu po saunos ėjo iš dušo. Ji matė jų siluetus – vienas neaukštas, platus, kitas šlubuojantis. Jiedu vienas po kito įšoko į baseiną; išnėrę abu suprunkštė, paskui susitiko baseino vidury. Edita nustebo, kad jiedu įsijungė visas šviesas, ji manė, kad Severinas labiau mėgsta tamsą, bet ji nepažinojo *šito* Severino. Jiedu buvo grakštūs ir žaismingi kaip ruoniai. Jai itin suskaudo nuo minties, kad Severinas tikriausiai myli Odrę Kenon dėl jos mažumo; koks stiprus jis jaučiasi su ja. Jis ir šiaip buvo stiprus vyras, bet su Odre Kenon jis gali jaustis ir aukštas. Jai net toptelėjo mintis pasislėpti tame balkone, jautė tokią gėdą, kad norėjo išnykti.

Tada Odrė Kenon pamatė ją, sėdinčią pirmoje žemutinio balkono eilėje, ir jos balsas perskrodė juos visus; tame aidinčiame baseine jis skambėjo kaip stereo. Ji pasakė:

– Ten Edita, tikrai Edita.

Edita net pati nustebo, suvokusi, kad jau atsistojo ir lipa laiptais prie jų; netrukus ji jau stovėjo prie baseino krašto. Apšviesti, plūduriuojantys žalsvai švytinčiame vandenyje, Odrė Kenon ir Severinas staiga pasirodė tokie pažeidžiami, tarsi būtų akvariume. Edita sakė tada norėjusi, kad būtų slapta sukvietusi žiūrovus, kad jų būtų pilnas balkonas, gal net visa jo imtynininkų komanda, būtinai Vokiečių kalbos katedra, be abejo, jo vaikai.

– Vėliau galvojau, kad būtų buvę gerai turėti drąsos ir laukti tenai jų vien su Fiordilidže ir Dorabela, – sakė Edita. – Tik mes trys, gal visos vien su pižamomis.

– Jis *tikrai* galvojo apie jus, – pasakė jai Odrė Kenon, bet Edita tik spoksojo į baseino kraštą, tarsi ieškodama rankų, kurias galėtų trypti, tarsi katė, pasiryžusi suėsti visas iki vienos ten esančias žuvytes. Kai Severinas pamėgino išlipti, ji įstūmė jį atgal. Ji verkė ir rėkė ant jo, nors ir neprisimena, ką sakė. Jis tylėjo, tik plakė kojomis vandenį. Kol Editos dėmesys buvo sutelktas į jį, Odrė Kenon išlipo kitame baseino gale ir nušlubčiojo į dušą. Tai buvo paskutinis kartas, kai Edita ją matė; jos siaurą, prakaulią nugarą, plonas sprinterio kojas, mažas smailias krūtis, jos plaukus – tamsius ir sodrius kaip šlapias šokoladas. Nuo skausmingo groteskiško šlubavimo jos kietos šlaunys kiek virpėjo, bet stangrūs į dvylikamečio berniuko panašūs sėdmenys buvo negyvi.

– Tuoj tave pavysiu, šlube! – suriko Edita jai pavymui. – Juk galėčiau tiesiog sutraiškyti tuos tavo varganus kaulelius!

Bet tuo metu Severinas iššoko iš baseino ir pasiūlė jai didesnį, nejudantį taikinį. Ji ėmė daužyti jį kumščiais, spardyti ir draskyti nagais; įkando jam į petį ir būtų suleidusi dantis į gerklę, bet jis stipriais pirštais pražiodė ją ir laikė jos galvą per ištiestas rankas nuo savęs. Ji giliai sukandžiojo jam nykščius; jis šlaunimis kaip skydu gynėsi nuo jos kelių, bet ji prisimena varvantį kraują. Ji avėjo jo padovanotas medines klumpes ir jų kulnais traiškė jam kojų pirštus. Ji tol spardėsi, kandžiojosi ir iš visų jėgų daužėsi, kol iš nuovargio nebegalėjo pakelti rankų. Burnoje juto jo kraujo nuo nykščių skonį. Matė, kaip jo veidu teka ašaros – o gal tai buvo tik baseino vanduo? Pati suvokė, jog daro tai, ko jis, ko gero, labiausiai ir nori iš jos, ir kad jeigu nustumtų jį atgal į baseiną, tai jis turbūt su dėkingumu nuskęstų. Ji negalėjo pakęsti to, ką jis jai padarė, bet nuo šito aiškaus jo kaltės jausmo ją dabar tiesiog vimdė.

Kai tylėdami važiavo namo, ji pasakė jam, kad niekada nebeleis pamatyti vaikų, kad jam teks maldauti net jei norės pamatyti jų nuotrauką. Jis verkė. Ji suprato, koks bejėgiškas jis yra, o nuo tos baisios galios, kurią jam turėjo, jautėsi kaip pabaisa.

Tai dėl tos galios ji elgiasi žiauriai, bet dėl jos ir jaučia, kad turi jį mylėti.

– Tu mane siaubingai sujaukei, – pasakė ji jam.

– Aš siaubingai sujaukiau *save*, – atsakė jis ir vėl įsiutino ją. Ji lėtai ir giliai įdrėskė jam į skruostą, pasirodė kraujas, bet jis net nepasuko galvos. Ji pasibaisėjo tuo, kad gali taip padaryti, ir dar labiau tuo, kad jis jai leidžia. „Visa tai užkrovė man didžiulę atsakomybę", – pasakė ji man vėliau.

Kelias savaites ji ketino jį palikti, paskui apsigalvojo, mėgino įskaudinti jį, mėgino atleisti – ir jis viską priėmė. „Jis buvo deseverinuotas", – sakė ji. Jis visiškai atsidavė jos gailestingumui, išskyrus tada, kai ji šį tą sumanė prieš Odrę Kenon.

Tada jis bukai pasakė:

– Aš ją mylėjau. Ir tuo pat metu mylėjau tave.

Kokia melodrama.

Vieną naktį Edita pasakė, kad skambins Odrei Kenon. Kai ji pakėlė ragelį, Severinas nuspaudė visus klavišus; Edita ėmė tvatyti jam per pirštus rageliu, sukruvino jam nosį, paskui apvyniojo telefono laidu jam kaklą. Bet Severino Vinterio nepasmaugsi – toks sprandas. Gindamasis jis nepajudino rankos, bet skambinti jai neleido.

– Ką tu tada manei daryti? – paklausiau jį. – Jeigu Edita nebūtų jūsų užklupusi, kuo visa tai būtų baigęsi?

Edita jį išgelbėjo, ir jis tai žinojo. Jis, matyt, ir vylėsi, kad ji juos nutvers. Jam turėjo atrodyti labai keista situacijoje, kurioje jis buvo visiškai neveiksnus.

Odrė Kenon persikėlė į miestą ir į paskaitas važinėjo iš tenai; ji pasakė, kad universitete dirbs tik tol, kol susiras darbą kitur. Girdėjau, kad ji retsykiais apsilanko mūsų miestelyje, dar niekas man jos neparodė. Edita su Severinu sako jos daugiau nesutikę.

Gerokai vėliau po to, kai Odrė Kenon nuoga plaukiojo universiteto baseine ir neilgai trukus iki jiems susipažįstant su

mumis, Edita su Severinu vėl pasimylėjo. Ji sudaužė jam visą nugarą, rovė plaukus ir spardė savo kietais kulnais, bet ji vėl jį mylėjo. Paskui ji gulėjo ir verkė, pasakė jam, kad niekaip negali atleisti už tą laiką, kurį prabuvo viena, gulėdama atmerktomis akimis ir kentėdama, įsivaizduodama jo aistros jėgą tai luošai šokėjai, kuri privedė dorą žmogų prie melavimo.

Tada, kai jiedu vėl pasimylėjo, Edita pasakė, kad jam atsilygins.

– Susirasiu meilužį, – pasakė ji, – pasistengsiu, kad ir tu sužinotum tą skonį. Noriu, kad mylėdamasis su manim jaustum susierzinimą, galvotum, ar man nuobodu, ar *jis* tai daro geriau. Noriu, kad galvotum, ką sakau jam, ko nesakau tau, ką jis sako man.

– Tai tu galvojai tik apie tai?

– Ne, – atsakė ji. – Tik laukiau, kol tu iš tikro vėl norėsi manęs. Norėjau pažiūrėti, ar tau kada nors vėl patiks mylėtis su manim.

– Žinoma, patinka.

– Na, taip, pajutau, – atsakė ji. – Bet dabar turiu prieš tave persvarą, jaučiu tai, ir tu pats jauti. Man ji visai nepatinka, kaip ir tau, todėl pasinaudosiu ja, o tada viskas bus baigta, ir daugiau nebereikės.

– Bet čia nėra lygybės, – pasakė Severinas.

– Tik paklausykit, kas kalba, – atsakė ji. Vėliau tą naktį ji pabudo; lova šalia buvo tuščia. Severinas Vinteris sėdėjo virtuvėje ir verkė.

– Ne, aš nedarysiu to, – pasakė ji jam meiliai. – Eikš miegoti. Viskas baigta. – Ji apkabino jį. – Nebesijaudink, aš tave myliu, – kalbėjo ji. Bet vėliau sušnibždėjo: – Bet *turėčiau* tai padaryti. Nors nepadarysiu. – Dar vėliau ji pridūrė: – *Galbūt* nedarysiu. Juk tu visą laiką sakai, kad nori žinoti, ką aš galvoju.

Ji jautė, kad jie abu tarsi turi randais užsitraukusias žaizdas, kurias mato vienas ant kito.

– Tai privertė mus paisyti vienas kito, – sakė man Edita.

Severinas pasakojo man:

– Supranti, jūs su Uče buvot neišvengiami. Mudu ir anksčiau kalbėjom apie dvi poras kartu ir manau, kad mums abiem patiko ta *mintis*, bet abu turėjom ir abejonių. Mums abiem atrodė, kad tai geriau negu koks nors slaptas romaniukas, bet būtų baisu, jeigu nesurastum reikalingų žmonių. Žinai, judu su Uče man neatrodėt tie mums tinkami žmonės... bent jau man. Bet kadangi Edita turėjo savo priežasčių... supranti?

– Ką turi galvoj? – paklausiau. Učė jau buvo nuėjusi miegoti. Pagalvojau, kad prie jos jis taip nebūtų pasakęs. – Jei nori pasakyti, kad Edita į tuos santykius leidosi tik norėdama tau atkeršyti, tai aš tuo netikiu.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Na, tai nėra *tik kerštas* man. Juk būna ir kitų priežasčių... bet kam.

– Mudu su Edita jaučiam tikrą potraukį vienas kitam.

– Judu su Edita apskritai niekad nebūtumėt prasidėję, – pasakė jis liūdnai, – jeigu nebūtų buvę to kito dalyko. Tiesiog neturėjau teisės jos prašyti, kad nesutiktų.

– O kaip Učė? – paklausiau.

– Učė man žavinga, – pasakė Severinas, – niekad neužgaučiau jos.

Žavinga! Tam šikniui! Seniai nebuvau matęs tokio žavėjimosi.

– Tai nori pasakyti, kad neturi jokio asmeniško noro, kad tie mūsų santykiai tęstųsi? – paklausiau. – Tu nori, kad aš patikėčiau, jog tu tiktai darai Editai gera?

– Man nesvarbu, kuo patikėsi, – tarė jis. – Aš tau tik pasakoju, kodėl visas tas reikalas *prasidėjo*. Tarp manęs ir Editos nebuvo lygybės ženklo, supranti?

– Suprantu viena – tu pavydi, – pasakiau. – Ir visai nesvarbu, kaip viskas prasidėjo. Suprantu, kaip viskas tau yra dabar.

Bet Severinas tik papurtė galvą ir atsisveikino. Abejojau, ar Edita jį įsileis.

Jis visą laiką kalbėjo apie tą savo lygybę su Edita. Ir vertė mus jaustis taip, tarsi mes neturėtume su visu tuo nieko bendro! Jis mus atmesdavo; tarsi tvirtino, kad visa atsakomybė yra jo.

– Tai nebuvo vien *tavo* apsisprendimas! – riktelėjo jam Edita.

– Tai buvo vien mano neapsisprendimas! – atsakė jis. – Ir aš jau niekad nebebūsiu lygus tau. Dabar viskas gerai, – nerūpestingai pasakė jis mums. – Jaučiu, jog viskas išsilygino.

– *Tu* jauti, – paniekinamai tarė Edita. – Vis tu ir tu. Tikiuosi, daugiau niekad nepulsi pas ką nors į lovą?

– Ne, niekada, – atsakė jis. Jis buvo gana fanatiškas, tad galėjai tuo ir patikėti, na, bent jau patikėti, kad jis pats tuo tiki.

– Nebenoriu apie tai su tavim kalbėtis, – šaltai pasakė Edita. – Ir tavęs nebesiklausysiu.

– Nesielk su juo kaip su vaiku, – tarė jai Učė.

– Tai kad jis *yra* vaikas, – atsakė Edita.

– Klausykit, – pasakiau. – Mes esam keturi, keturios yra ir visų mūsų versijos, taip, matyt, ir liks visam laikui. Kvaila mėginti įtikinti kitus saviške versija. Neįmanoma, kad visi keturi tai, kas atsitiko, matytume vienodai.

– Tų versijų yra gal net penkios ar šešios, – pasakė Edita, – o gal net aštuonios ar devynios.

Bet Severinas negalėjo ištverti ramus.

– Ne, – pasakė jis. – Aš visa tai suprantu geriau už jus visus, kadangi niekad rimtai nebuvau į tai paniręs. – Norėjosi užmušti jį už tai, kad sako tokius dalykus girdint Učei. Jis *tikrai* vaikas. – Jeigu jau aš vaikas, – pasakė jis, – tai man tinka.

– Tau – žinoma! – šiurkščiai pasakė Edita. – Tau visad svarbu, kad gerai būtų tau! *Tau, tau, tau!*

Bet tai buvo jau vėliau. Tą vakarą ji *įsileido* jį. Kitą rytą, visiems vaikams išėjus į mokyklą, jiedu atvažiavo pas mus namo. Edita vengė žiūrėti į mane, paėmė Učei už rankos ir nusišypsojo jai. Kai pamačiau, jog Editos veidas nubrozdintas, stvėriau Severinui už riešo ir pasakiau:

– Jeigu vakar vakare prisisiurbei, tai prieš išeidamas galėjai vožti man. Nors aš tau ir neprilygstu jėga, bent jau būčiau pasipriešinęs labiau negu Edita.

Jis pažvelgė į mane tarsi abejodamas visu tuo. Slyvos spalvos ruožas ėjo per visą Editos skruostą, akis buvo pusiau užtinusi. Ta mėlynė buvo gero romano dydžio.

– Tai buvo netyčia, – pasakė Edita. – Mudu barėmės ir aš norėjau nuo jo pasitraukti. Staigiai šokau nuo jo ir į kažką atsitrenkiau.

– Į sieną, – sumurmėjo Severinas.

– Gal kavos? – paklausė mus visus Učė.

– Nenoriu ilgai būti, – tarė Edita Severinui, bet vis tiek atsisėdo prie virtuvės stalo. – Mudu norime nutraukti šitai, – pasakė ji cukrinei.

– Na, *aš* noriu tai nutraukti, – pasakė Severinas. – Man su Edita tai negerai. – Mudu su Učė tylėjome. – Atsiprašau, – pridūrė Severinas, – bet iš to nieko gero nebus. Sakiau jums, kad jaučiau... na, *spaudimą* tęsti visa tai. Ne, tai nebuvo Editos ar kurio nors iš jūsų spaudimas, viskas per mane patį. Aš tiesiog jaučiausi priverstas stengtis, kad veiktų toks dalykas, kuriuo aš niekad rimtai netikėjau. Jaučiausi kažką skolingas Editai. Bet taip jaustis ji manęs nė kiek nevertė.

– Ne, vertė, – pasakė Učė. Aš nustebau. Edita sėdėjo sučiaupusi lūpas.

– Ne, tikrai nevertė, – ramiai pakartojo Severinas. – Tai buvo tik mano savijauta. Maniau, laikui bėgant viskas pasidarys kaip nors natūraliau, bet nepasidarė. Maniau, reikalai tarp manęs ir Editos kaip nors pagerės, bet nepagerėjo.

– Kokie reikalai? – paklausiau aš. – Kokie reikalai buvo negeri prieš visam tam prasidedant?

– Visas tas dalykas reikalus tarp mūsų tik pablogino, – pasakė Severinas. Edita vis dar tylėjo. – Man su Edita pasidarė blogai... aš jaučiau kaltę *dėl* jos. Pradėjau galvoti, kad gerai elgiuosi

tik tada, kai būnu su Uče. Ir su Edita nesielgiau labai gerai, o elgtis taip kaip iki šiol nebenoriu. Man labai nesmagu dėl to.

– Tavo kaltės čia nėra, – pasakė jam Učė. – Niekas dėl nieko nekaltas.

– Aš *trenkiau* Editai, – pasakė Severinas, – o iki šiol taip dar nė karto nesu padaręs. Man dėl to labai bjauru. Prieš prasidedant visam tam reikalui niekad taip neprarasdavau kantrybės.

– Ir aš dėl to kalta, – pasakė Edita. – Jis *turėjo* man trenkti.

– Bet vis tiek taip nereikėjo.

– O gal reikėjo, – tarė Učė. Ką ji, po galais, turėjo galvoje?!

– Na, – pasakė Severinas, – viskas juk baigta. Ir taip bus geriausia.

– Taip paprasta? – paklausiau aš.

– Taip paprasta, – atsakė Edita žiūrėdama man tiesiai į akis. – Taip ir *yra* geriausia.

– Gal galiu pasikalbėti su Edita vienas? – paklausiau Severiną.

– Klausk Editos.

– Vėliau, – tarė man Edita. Ir vėl pajutau, kad kuo daugiau mes sužinome vieni apie kitus, tuo mažiau žinome iš tikro. – Dabar aš noriu pasikalbėti su Uče, – pasakė Edita.

– *Ja*, eikit sau, – tarė mudviem Učė. – Eikit, pasėdėkit lauke, pasivaikščiokit po gatvę.

– Nueikit į kiną, – pasiūlė Edita. – Dviejų serijų, – pridūrė. Severinas spoksojo sau į rankas.

Tada Učė riktelėjo Severinui kažką vokiškai; jis sumurmėjo: *Es tut mir leid*, bet Učė nesiliovė šaukusi. Paėmiau Severinui už rankos ir patraukiau, kad stotųsi, o Edita tuo metu nusivedė Učę į miegamąjį. Netrukus išgirdome, kaip jos abi pravirko. Kalba, kuria jos kalbėjosi, buvo keista – nei vokiečių, nei anglų.

Severinas priėjo prie miegamojo durų ir sustojo.

– Uče! – pašaukė jis. – Būtų geriau mums kurį laiką nesimatyti. Tada bus daug lengviau.

Duris atidarė Edita.

– Pamiršk viską, ką galvoji, – suriko ji. – Nenoriu, kad mėgintum viską daryti kaip Ulmanai. Tai ne tas atvejis. – Ir ji užtrenkė duris.

– Kas tie Ulmanai? – paklausiau Severiną, bet jis prasispraudė pro mane ir išėjo laukan.

– Man reikia eiti į sporto salę, – pasakė jis man. – Nemanau, kad norėtum eiti kartu. – Tai neskambėjo kaip kvietimas. Buvau nustebęs, kad bent jau Edita su Uče gali kalbėtis.

– Kas tie sušikti Ulmanai? – riktelėjau jam.

– Kas tokie sušikti? – paklausė jis.

– Severinai, – pasakiau. – Gal tas blogumas tarp tavęs ir Editos nesibaigs; gal dėl to kalti ne mes, bet vien tik tu pats... arba kas nors kitas. Tuomet kas?

– Nieko blogo tarp manęs ir Editos nėra, – tarė jis nueidamas; mašiną paliko Editai.

– Aš negaliu čia likti, – pasakiau. – Jos nori pabūti vienos. Eisiu su tavim.

– Kaip nori.

Kaip trumpakojis žmogus, jis ėjo greitai. Pusiaukelėje iki sporto salės jau buvau uždusęs; pagalvojau, kad jo plaučiai sunaudoja kur kas daugiau oro negu kitų žmonių ir taip jis juos skriaudžia.

– Su kuo tu jai trenkei? – paklausiau. Ta tamsi mėlynė ant Editos veido buvo beveik stačiakampė ir per didelė, kad būtų padaryta kumščio. O kad Severinas Vinteris galėtų kam nors trenkti delnu – nelabai tikėtina.

– Kažkas pasitaikė po ranka miegamajame, – atsakė jis.

– Kas?

– Knyga, – tarė jis. Žinoma, tik jis gali sugalvoti trenkti rašytojai tuo, kas jai labiausiai skauda.

– *Kokia* knyga? – paklausiau.

– Kažkokia sena, – atsakė jis. – Man ji buvo tik daiktas. Neturėjau laiko skaityti.

Buvom jau netoli sporto salės; vidun eiti neturėjau jokio noro. Iš priekio artinosi du Severino imtynininkai. Pažinau juos iš eisenos, kreivų kojų, bešiknių klubų ir pečių, kurie nerangiai styrojo abipus ausų tarsi kokie jaučių jungai.

– Ar tie Ulmanai atsirado prieš Odrę Kenon, ar jau vėliau? – paklausiau.

– Tu turi teisę žinoti tik tai, kas tau savo noru pasakoma, – atsakė jis man.

– Dėl Dievo, Severinai. Juk tai bus tiesiog baisus smūgis Editai ir Učei!

– Jeigu mes tai tęstume toliau, joms būtų dar didesnis smūgis, – pasakė jis.

Imtynininkai susigretino su mumis. Vienas jų – tas mulkis Benderis – beždžioniškai kepštelėjo Severinui Vinteriui per nugarą; buvo panašu į staigų katės grybšnį. Kitas, besišypsantis, su babuino rankomis, buvo Jakovelis. Jis lankė mano įvadą į Europos istoriją, ir kartą man teko pasakyti jam, kad Dordonė yra upė Prancūzijoje. Mat Jakovelis manė, jog tai kažkoks karalius. Atrodo, Dordonė Pirmasis.

– Sveiki, treneri, – tarė Jakovelis. – Sveiki, daktare. – Jis buvo vienas tų, kuriems daktaras skambėjo kaip koks karinis laipsnis, bet keista, kad jis nežinojo, jog ir Severinas Vinteris jį turi.

– Paskambinsiu tau, – pasakiau Severinui.

– *Ja*, – atsakė jis.

Žiūrėdamas, kaip jis su dviem savo imtynininkais tolsta sporto salės link, nesusilaikiau neriktelėjęs:

– Žinau, kieno knyga ten buvo! *Mano!*

Neseniai buvau padovanojęs Editai savo pirmą istorinį romaną, tą apie Prancūzijos kaimą, nušluotą maro; jis buvo išleistas gerokai anksčiau ir vienintelis iš maniškių Editos neskaitytas. Mudu prieš tai kalbėjomės apie savo ankstesnius stilius,

ir man norėjosi, kad ji pamatytų mano pirmuosius bandymus. Pati ta knyga kam nors trenkti! Per keturis šimtus puslapių, tikras ginklas. (Vėliau jis pasakė Editai: „Ir kas per pasipūtimas to niekšelio – būtinai turi pamanyti, jog tai buvo *jo* knyga. Tarsi 118 svarų romanas apskritai galėtų palikti kokį nors ženklą žmogui, ką jau kalbėti apie nubrozdinimą." Bet tai buvo *mano* knyga; kitaip *negalėjo* būti! Kai tai atsitiko, jiedu, be abejo, ginčijosi dėl manęs, o kokį dar geresnį simbolį savo susierzinimui jis galėjo rasti?)

Bet Severinas man neatsakė. Neatsisuko, nesulėtino savo meškiškos eisenos. Tiktai Benderis atsigręžė, tarsi pamanęs, kad aš galbūt šaukiu jam. Jo robotiškas žvilgsnis buvo toks pat negyvas kaip ir pastatas, į kurį jis žengė: pilkas, betoninis, iš plieno ir stiklo, o vidus pilnas chloruoto vandens, dezinfekuotų kilimų, apšalusių kondicionavimo vamzdžių, tepalų ir miltelių, be gailesčio naikinančių pėdų ir kirkšnių grybelius, ir begalės guminių kamuolių. Tai buvo Severino Vinterio pasaulis, kuriam žinojau nepriklausąs.

Taigi tada taip ir baigėsi. Severinas nuėjo į savo imtynių salę. Aš nuėjau į biblioteką ir palaukiau tiek, kiek, mano manymu, reikėjo Editai ir Učei išsiaiškinti tai, ką norėjo. Nors buvo apskritai sunku įsivaizduoti jas besikalbančias.

Kai grįžau namo, vaikai žaidė virtuvėje, o Učė kažką gamino. Tai buvo sudėtingas patiekalas, nors negalėjau įsivaizduoti, kokiai progai jis skirtas.

– Eikit iš čia ir susiraskit ką veikti, – pasakiau vaikams. – Tik nesipainiokit mamai.

Bet Učė pasakė, kad jai geriau, kai jie šalia; jai patinka, kai jaučiasi esanti tarp žmonių. Aš ėmiau pjaustyti ridikus, o Džekas skaitė mums seną „Europa su 5 doleriais dienai". Perskaitė mums viską apie tai, ką galima veikti su vaikais įvairiuose miestuose, paskui pasakė, kurį miestą norėtų aplankyti. Bartas valgė ridikus taip, kad vos spėjau pjaustyti; kartais vieną kitą išspjaudavo ant Džeko.

Per visą vakarienę Učė plepėjo su Džeku, o Bartas savo nesuvalgytą maistą vis stūmė man. Prisiminiau, kad jau labai seniai valgėme su vaikais. Po vakarienės Džekas pažadėjo Bartą išmaudyti vonioje ir nenardinti po vandeniu jo galvos. Učė pasakė:

– Kai vaikai nueina miegoti, man atrodo, kad numirsiu. Reikia neatitolti nuo jų. Gal nueikim visi į kiną?

Aš su Džeku ir Bartu nusimaudžiau vonioje; jų maži kūneliai buvo slidūs kaip šlapių šuniukų. Kai norėjau apsimauti glaudes, po ranka pasitaikė tos pačios, kurias Severinas buvo sumodeliavęs skustuvu. Numečiau jas šalin ir pagalvojau, kodėl Učė jas paliko. Dabar ji pliuškenosi vonioje su Bartu ir Džeku; atrodė, kad ji niekad nesiliaus su jais plepėti. Antros mano paimtos glaudės irgi buvo perrėžtu tarpkoju, taip pat ir trečios, ir ketvirtos. *Visos* mano glaudės buvo negailestingai perrėžtos.

Užsimoviau senas velvetines kelnes be glaudžių ir visi nuėjom į kiną. Žiūrėjom vieną tų filmų, kuriuose nėra sekso ir pilna primityvios prievartos, taigi galima žiūrėti su vaikais. Toks tipas Robertas yra naujokas negyvenamame krašte, jis sutinka įvairių laukinių, baltųjų, indėnų, žvėrių, ir visi jie moko jį išgyventi gamtoje. Filmas apie išgyvenimą. Robertas išmoksta iš nudirtos voverės pasisiūti pirštines; jo kojos apautos triušių kailiais; savo galvą jis šildo indėno oda su plaukais. Jis sutinka daugybę silpnesnių žmonių, kurie būna arba kvaili, arba bailiai, arba tokiais virsta; jie nemoka mažųjų žiauriųjų Motinos Gamtos gudrybių taip, kaip moka jis. Robertas gamtoje atsiduria šviesiaplaukis, nusiskutęs, berniukiškas ir apsivilkęs jam tinkančiais drabužiais. O tampa barzdotas, susiraukšlėjęs ir apsikarstęs žvėrių kailiais, net pats atrodo kaip žvėris, kuris išaugo tuos kailius ir kažkaip susitraukė nuosavoje odoje. Jis išmoksta nieko nebijoti ir nieko nejausti. Matyt, išlikimas ir reiškia nieko nepaisymą. Į filmo pabaigą Robertas prisitaiko prie laukinio gyvenimo ir išmoksta puikiai nepaisyti, pavyzdžiui, savo žmonos prievartavimo, vaikų išniekinimo ir nužudymo.

Filme absoliučiai be jokio humoro buvo rodomas tas šlamštas, į kurį publika žvelgė labai rimtai – visi, išskyrus Učę. Ji šį tą išmanė apie išlikimą ir vos prasidėjus toms prasmingoms skerdynėms pratrūko juoktis.

Džekas sušnibždėjo:

– O kas čia juokinga?

– O tas, kad neteisybė, – atsakė jam Učė.

Netrukus Džekas ėmė juoktis tada, kai juokėsi mama, o Bartas, pripratęs prie animacinių filmų, juokėsi su jais. Pasijutau nekaip, bet juokiausi daugiau negu visi jie. Mes kažkaip skyrėmės iš visų žiūrovų; į mus net sklido tam tikras priešiškumas, ypač per patį filmo įdomumą. Man reikėjo nuvesti Bartą į tualetą ir pačios pradžios nemačiau, bet mums grįžus Robertas jau ruošėsi atverti senos malkinės duris. Tai truko gana ilgai, kad žiūrovai galėtų persiimti didėjančia įtampa. Mes žinom, kad už malkinės durų yra pamišusi motina, kuri ten slepiasi jau kelias dienas su savo negyvais vaikais, tie išmėtyti aplink ją tarsi kokie iš parduotuvės parnešti pirkiniai. Tai indėnų skerdynės, tad moteris slepiasi malkinėje ir žudo kiekvieną, kuris dirsteli pro duris; tada įsitempia lavoną vidun ir laukia, kol ateis kiti indėnai. Taip ir neaišku, ar jos vaikus išžudė indėnai, ar ji pati. Robertas jau nori atidaryti tas baisias duris, o mes tikimės, kad jis iš Motinos Gamtos jau bus išmokęs pakankamai ir bus gudrus. Žinoma, gudriausia būtų, jeigu jis neatidarytų tų durų, bet paaiškėja, kad jis nori jas atidaryti.

Keletą eilių prieš mus jaunos merginos ėmė šaukti perspėdamos Robertą. Jis uždeda savo voverės kailiuku apmautą ranką ant skląsčio.

– Ne, ne! – dejuoja merginos.

Bet visai kitame salės gale pasigirsta kitas balsas:

– Varyk! Atidaryk tas duris, mulki neraliuotas!

Učė su vaikais prapliupo juoktis, aš irgi, nors ir pažinau tą juokingą balsą. Tai, be abejo, buvo Severinas Vinteris.

Kai filmas baigėsi, ėmiau skubinti vaikus ir Učę prie mašinos. Nepasakyčiau, kad labai stengiausi išvengti Vinterių; tiesiog tuo metu lijo.

– Nestumk manęs, – pasakė Učė. – Man patinka lietus.

Bet tada, kai jie su vaikais išėjo iš kino, jau buvome mašinoje ir važiavome namo.

– Aš matau Fiordilidžę! – pasakė Džekas.

– Ir Dorabelą! – suriko Bartas.

– Atidaryk! – riktelėjo Učė, bet nuo jos juoko mane nukrėtė šiurpas.

Kai vaikai jau buvo suguldyti, Učė pasakė man:

– Aš to nenutrauksiu.

– Tegu jie eina velniop, – pasakiau aš. – Juk jiedu visad vadovavo tam paradui.

– A, dabar jau „jie“, ar ne? – paklausė Učė. Tada paėmė mano ranką ir tarė: – Ne, mes juk vis tiek būsim draugai, kaip manai?

– Po kurio laiko, – atsakiau aš. – Žinoma.

– Žinau, kad iš pradžių bus sunku, – pasakė ji, – bet būtų labai smagu vėliau kada nors susitikti be sekso, ar ne?

– Manau, taip, – atsakiau. – Galim grįžti atgal ir vėl būti paprasčiausiai draugai.

– Ak tu mulki neraliuotas, – pasakė ji. Tada papurtė galvą ir apsiverkė. Apkabinau ją. – Mes niekada *nebuvom* draugai, – pasakė ji. – Buvom meilužiai, todėl atgal grįžti nėra kur.

Pagalvojau apie tą apžėlusį Robertą, kuris visam pasauly atidarinėja duris, klupinėja per padarų lavonus, jo veidas pamažu primityvėja ir įgauna kvailos ištvermės išraišką. Ir šita beprasmė kruvina kelionė, kurioje tyko tik dar vienas nelauktas atradimas, yra vadinama išlikimu ir laikoma didvyriškumu.

– Net nežinau, ar mes buvom meilužiai, – kūkčiojo Učė.

– Žinoma, kad buvot, – atsakiau jai.

– Man atrodo, kad buvom tik krušliai! – suriko ji.

– Ne, ne. Reikia laiko. Visur svarbu laikas.

– Tu manai, kad istorija ką nors iš tikro reiškia, – karčiai pasakė man Učė. Pagalvojau, kas gi jai pasakė, kad istorija nesvarbi. – Neliesk manęs, – pasakė ji. Tada suminkštėjo. – Na, bent kurį laiką.

Nusirengiau.

– Man reikia naujų glaudžių, – pasakiau, bet ji tylėjo. – Kodėl tu taip padarei? – paklausiau švelniai; net nelabai tikėjausi atsakymo.

– Kaip tu galėjai leisti, kad man tai atsitiktų? – paklausė ji. Jos veidas buvo išsigandęs, užgautas, kaltinantis. – Tu manim nesirūpinai! – suriko ji. – Tu net negalvojai apie mane.

Pagalvojau, ar ir Severinas su Edita šįvakar rėkia vienas ant kito.

– Tu net dabar galvoji apie ją, – pasakė Učė. (Vargšė, įniršusi moteris malkinėje su aplink gulinčiais nužudytais vaikais niūriai šyptelėjo Robertui ir pasakė: „Gerai, kad aš tokia protinga. Žinojau, kur paslėpti vaikus, kad niekas jiems nieko nepadarytų.“) Učė nerimą keliančiu veidu niūriai šyptelėjo man ir pagriebė iš rankos glaudes.

– Čia mano darbas, – pasakė ji ir užsidėjo glaudes ant galvos kaip kokią skrybėlę.

– Žinojau, kad tavo, – pasakiau; stengiausi būti kuo švelnesnis, tačiau ji purtė galvą, tarsi ko nors nesuprasčiau. Tada supratau, kad ji perrėžė ir tas *pirmąsias*, kai maniau, jog tai padarė Severinas. Ji pastebėjo mano pasikeitusią miną ir energingai palinksėjo.

– Taip, taip, – žvaliai patvirtino ji. – Tiesa, tai *aš* jas perkirpau! – Atrodė, kad ji džiaugiasi tuo atskleistu dalyku, bet galiausiai vėl pravirko. – Aš jį myliu, – kūkčiojo ji. – Argi tu nesupranti, į kokią baisią bėdą mes įklimpom?

– Viskas bus gerai, – raminau aš. Ji nusijuokė, paskui tol verkė, kol užmigo.

Paskui Džekas susapnavo košmarą ir inkšdamas atsibudo. Jis prisiminė tą baisią šlykštynę iš filmo. Būrys žiaurių indėnų prisimena pačius baisiausius matytus dalykus ir vienas jų pasakoja matęs, kaip sykį žmogui buvo perrėžtas pilvas, nelabai daug, tada jo priešas ištraukė galą žarnos ir pamojavo ja prieš nosį šuniui. Tas norėjo ją praryti, o nepavykus ėmė tempti žarną tolyn ir išvertė visus žmogaus vidurius. Bet aš savo neatspariam vaikiui paaiškinau, kad pasaulis yra visai ne toks. Jam daugiau nesisapnuos tas košmaras. Pasakiau:

– Viskas bus gerai.

Ak, tie melai, su kuriais mes užmiegame.

Kol Džekas sapnavo, Bartas ramiai miegojo tarsi vėžlys savo kiaute. Učė irgi miegojo. Palaukiau, kol Džekas užmigs; palaukiau, kol, mano manymu, užmigs ir Severinas. Manęs miegas visai neėmė, buvau tikras, kad ir Editai tas pats. Užsirūkiau tyliuose namuose; įsivaizdavau ir Editą rūkančią čia vienam kambary, čia kitam. Turėjau su ja pasikalbėti, išgirsti jos balsą. Kai atrodė, jog palaukiau pakankamai, išmėginau mūsų signalą – leidau telefonui skambėti iki pusės pyptelėjimo, tada padėjau ragelį. Palaukiau. Įsivaizdavau, kaip ji nueina prie telefono, užsidega dar vieną cigaretę, paskui užsikiša už ausies ilgą plaukų sruogą. Beveik jaučiau, kaip jos ranka nusileidžia ant ragelio, laukia kito pyptelėjimo. Jos riešas toks plonas, kampuotas. Vėl surinkau numerį. Kaip visada, telefonas net nebaigė pirmo pyptelėjimo – ragelis buvo pakeltas tuojau pat.

– Edita miega, – pasakė Severinas Vinteris.

9
Antros vietos sindromas

Kai viską užbaigėm, bet dar nebuvom iki galo apsipratę, jausmai pasirodydavo labai gyvi, kai susitikdavom kur nors parduotuvėj, šaltesni pamačius vieniems kitus automobilių aikštelėje, o kai susidurdavom visi keturi, būdavo tiesiog nejauku. Ir suprantama – tokių susidūrimų turinys būdavo visai ne tas kaip kadaise. O vaikai vis dar norėdavo pažaisti vieni su kitais. Mums pavykdavo išvengti susidūrimų kokią savaitę; tada, pagaliau susitikus, pritrenkdavo tai, kokie pasidarėme svetimi, ir būdavo dar nejaukiau.

Per vieną trumpą susitikimą su Edita – absurdiška, buvome eilėse prie gretimų kasų – pasakiau jai:

– Mudu su Učė manom, kad netrukus galėsim su jumis susitikti. Žinau, kad iš pradžių bus sunku.

– Tik ne man, – žvaliai atsakė ji.

– Aa.

– Pamiršk, – pasakė Edita. – Aš dabar tik tą ir darau.

Bet ji kalbėjo nenuoširdžiai. Buvo matyti, kad stengiasi izoliuoti save nuo tikrųjų jausmų man. Ji neturėjo kitos išeities, nes Severinas, be abejo, nedavė jai ramybės, graužė.

Učės tylėjimas mane gręžte gręžė tarsi koks grąžtas. Ji sakė, kad kur nors susidūrus Severinas nežiūrėdavo jai į akis.

– Jis man šlykštus, – sakydavo ji, o kai mėgindavau ją apkabinti, ji atšlydavo.

Dėl nemigos ji ėmė eiti miegoti vis vėliau ir vėliau. Kartais miegodavo nenusirengusi apatinių. Vėliau pradėjo naktimis keltis ir eiti pasivaikščioti.

– Nuo kada pasidarei tokia vaikščiotoja? – paklausiau ją, bet ji tik gūžtelėjo pečiais; nenorėjo man sakyti, kur eina. O aš žinojau, kad su nemiga reikia tvarkytis subtiliai.

Prieš keletą mėnesių mes buvome pradėję planuoti vieną savaitgalį – nacionalinį imtynių čempionatą – paversti meilužių interliudija. Mudu su Edita turėjom likti su visais vaikais, o Učė turėjo su Džordžu Džeimsu Benderiu ir Severinu keliauti stebėti puikios jų pergalės Stilvoteryje Oklahomos valstijoje. Visi nusprendėme, jog Benderis bus taip toli nužengęs savo transo tuneliu, kad tiesiog nepastebės nepažįstamos, bet kažkur matytos moters, apsistojusios motelyje šalia Severino kambario. Mudu su Edita buvo galima dažnokai pamatyti kartu, bet kadangi su mumis visą dieną bus vaikai, tai mes, kaip dažnai būgštaudavo Severinas, neturėsim galimybių demonstruotis viešumoje. Jis galutinai sutiko: Učė bus jo sirgalė, o jis bus Benderio auklė – ves jį per visas nacionalinio čempionato varžybas, o kol Benderis miegos kietu gladiatoriaus miegu, jiedu su Uče galės pamankštinti motelio lovos spyruokles.

Taip, Stilvoteris Oklahomoje – kone tikras Paryžius Učei. Bet tam nebuvo lemta išsipildyti.

– Tai turėjo būti ir tavo Paryžius, – pasakė Učė. – Tu irgi laukei to laiko su Edita, kai pabusi su ja kartu ryte, visą dieną galėsi glostinėti ją, laukdamas dar vienos nakties. Ir nesakyk, kad tiktai aš viena laukiau tų dienų.

– Žinoma, ne, – atsakiau. – Mes *visi* laukėme.

– O *jis* nelaukė, – tarė Učė. – Manau, Severinas to tiesiog bijojo.

Mėgindavau ją nuraminti, bet ji tik vėl išeidavo vaikščioti. Visą laiką, kol Severinas su Benderiu buvo Stilvotery, ji vaikščiojo. O vieną vakarą ji nuėjo aplankyti Editos. Nesuvokiau kodėl. Vinterių namus ji rado pilnus – ten buvo visa imtynininkų komanda, gėrė kolą, valgė sūrainius ir traškučius. Jakovelis, Taironas Viljamsas ir visi kiti nečempioniški imtynininkai prižiūrėjo vaikus: paaiškėjo, kad Edita išvažiavusi į Stilvoterį su Severinu ir Benderiu.

Edita Stilvoteryje? Gulbė kukurūzų lauke!

Nesu buvęs tame Stilvoteryje, kaubojų sostinėje Oklahomoje, kur tradiciškai populiarios imtynės. Įdomu, kaip ten atrodo? Plynas kraštas, trempiamas galvijų, kaubojų ir imtynininkų, o iš žemės trykšta nafta? Net nuo to pavadinimo mane nukrečia šiurpas: Stilvoteris. Matau oazę, pelkėtą įlanką, eiles motelių su oro kondicionieriais, ištroškusius imtynininkus, ant arklių jodinėjančius aplink vienintelę smuklę. Garsusis to miesto gėrimas yra „Tangas". Vargšė Edita!

– Kodėl ji išvažiavo, jeigu nenorėjo? – paklausė Učė.

– Kadangi jis nedrįso palikti jos vienos čia. Jis nepasitikėjo ja, – atsakiau.

– Tu tik taip spėji, – tarė Učė.

– Jis niekada ja nepasitikėjo, – pasakiau. – Viso to mūsų reikalo metu.

Apie įvykius mudu galėjom spręsti tik iš laikraščių, o imtynės „The New York Times" nėra populiarios. Ketvirtadienį buvo tik tiek:

Ajovos valstija laikoma komandine kilimo favorite

STILVOTERIS, Oklahoma. Varžybų rengėja Oklahomos valstija, pagal reitingą trečia, tikisi aplenkti šalies čempionų vardą ginančią Ajovos valstiją Nacionaliniame aukštųjų mokyklų imtynių čempionate, kuris prasideda šiandien. Į prizininkus taip

pat pretenduoja antrą reitingų vietą turintys „Beavers“ iš Oregono valstijos ir ketvirti Oklahomos „Sooners“. Ajovos valstija turi tris asmeninius čempionus, tačiau vieno jų, 158 svarų kategorijos Vilardo Bazardo (23-0-1), galimybės pakartoti pasiekimą nėra didelės. Nors ir čempionas, Bazardas laikomas tik antru galimu nugalėtoju po Rytų aukštųjų mokyklų čempiono Džordžo Džeimso Benderio (20-0-0), vienintelio imtynininko į rytus nuo Misisipės, laikomo realiu pretendentu į čempiono titulą. Benderis, išrinktas geriausiu Rytų konferencijos imtynininku prieš dvi savaites Anapolyje vykusiame turnyre, paguldė ant menčių aštuoniolika iš dvidešimties savo paskutinių varžovų...

Jokios informacijos, kas Editą nuvedė į Stilvoterį. Jokių jos dienos užrašų. Ar ji aplankė Stilvoterio istorijos muziejų? Ar matė didžiausios Oklahomoje paskerstos karvės portretą?

Penktadienį „The New York Times“ pateikė dar sausos statistikos. 158 svarų kategorijoje Vilardas Bazardas iš Ajovos valstijos įveikė varžovus atrankos susitikimuose: veiksmu nugalėjo vaikiną iš Jeilio 55-ą pirmo kėlinio sekundę ir teisėjų sprendimu (15-7) įveikė varžovą iš Kolorado. Maikas Vornikas, Benderio varžovas Rytų konferencijoje, įveikė Didžiojo dešimtuko čempioną iš Minesotos (4-4, 5-4 per pratęsimą), paskui paguldė ant menčių kariuomenės kadetą antro kėlinio 1:36. Hirošis Matsumotas iš Oregono paguldė Kurtą Strodą iš Vajomingo pirmo kėlinio 1:12 ir įveikė importuotą iranietį iš UCLA 11-1. Na, o Džordžas Džeimsas Benderis be didelių pastangų po dviejų metimų nugalėjo Akirą Šinjo iš Portlando valstijos trečio kėlinio 1:13, taip pat Oklahomos viltį Lesą Makurteiną pirmo kėlinio 1:9. Šie keturi imtynininkai be nuostolių įveikė ketvirtfinalius.

Ir taip toliau. Man keista, kaip jie visi nebuvo priploti prie kilimo. Tiesiog įsivaizdavau, kaip Severinas pro savo vaisių miš-

rainės taurės viršų kažką šnibžda Benderiui – stalas nuklotas varžybų rezultatais, galimų variantų schemomis, užrašais apie galimus Matsumoto varžovus. O Benderis kilimo nubrozdintu smakru ir ašarojančia akimi, kur jam stuktelėjo varžovas iš Portlando, tikriausiai ryja savo krevečių kokteilį, mažytė šakutė tiesiog juokinga tarp jo storų pirštų, krumpliai sutinę ir sutvarstyti. „Labai jau daug valgai šito šlamšto“, – sako jam Severinas. Šalia jų Edita kapnoja savo omarų sriubą. „Ir sugalvok tu man Oklahomoje valgyti omarus, Edita“, – sako jai Severinas.

Kas toliau? Učė nuėjo patikrinti, kaip imtynininkams sekasi su Vinterių vaikais. Žinojau, kad jai skaudu, jog jų prižiūrėti jie nepaprašė mūsų.

– Vaikai atrodo patenkinti, – pranešė ji grįžusi. – Jie aiškiai valgo per daug mėsainių. – Tikriausiai net nekeptų, pagalvojau, bet Učė kalbėjo toliau: – Komanda sako, kad jei Benderis pusfinalyje paklos tą japoną, tai toliau bus gerai. Jie sako, kad Bazardą jis prispausdavo per kiekvieną treniruotę Ajovoje.

– Manai, man įdomu? – paklausiau. Ji paniuro; žinojau, kad jai norėtųsi būti ten. – Galėjo jis vis dėlto tenai vežtis tave, – pasakiau jai. – Būtumėt galėję tiesiog gyventi atskiruose kambariuose. Bet jis toks paranojiškas, kad net negali patikėti, jog visas tas reikalas baigtas, nors kaip tik pats ir užsimanė viską nutraukti. Dieve, nejaugi jis manė, kad jam išvažiavus aš kas vakarą sėlinsiu į jo namus ir prievartausiu jo žmoną?

– Jei aš būčiau tenai, – pasakė Učė, – tai įsėlinčiau į jo kambarį motelyje ir prievartaučiau *jį*.

Buvau pritrenktas, net žodžio negalėjau ištarti. Ji vėl išėjo pasivaikščioti. Įsivaizdavau, kaip Edita vaikšto Stilvoteryje – aplink girti kaubojai, spokso galvijai, kaukia kojotai.

Iš šeštadienio „The New York Times“ sužinojome, kad 158 svarų kategorijoje kandidatų sumažėjo. Vilardas Bazardas iš Ajovos vargais negalais dviem taškais pusfinalyje įveikė Maiką Vorniką (12-10). (Benderis Rytų konferencijos finale buvo

paguldęs Vorniką, tad, lyginant rezultatus, Bazardo laukė sunkus metas.) Benderis, trečiame kėlinyje 9:0 pirmaudamas prieš Oregono Hirošį Matsumotą, išnarino šiam petį ir į finalą pateko automatiškai – tai tas pats kaip švari pergalė.

– Viskas aišku, – pasakė Učė. – Tas japukas buvo laikomas vieninteliu jam pavojingu. Pergalė jau kišenėj.

– „Jau kišenėj!" – pasakiau. Nekenčiau tos prakeiktos kalbos. – Viliuosi, kad jis įstrigs lifte ir pavėluos į varžybas. Arba užvalgys užkrėstos jautienos ir ims vemti. O gal jį suvedžios ir nualins kokia kaubojė. Pastatysiu už Vilardą Bazardą žvakę ir visą naktį melsiuos. O gal Benderį užknis kokia genetinė problema? O Severinas bus taip pažemintas, kad daugiau niekada nebedrįs imtis trenerio darbo!

– Baik, – pasakė Učė. – Būk geras, liaukis. Nejaugi dabar turime jų nekęsti? Pasakyk man.

Sekmadienį „The New York Times" tylėjo. Finalai vyko aštuntą vakare Oklahomos laiku, tad rezultatai pasirodys pirmadienio numeryje.

– Gal nueisiu pas Vinterius aplankyti vaikinų? – tarė Učė. – Esu tikra, kad jie žinos.

– Dieve mano, „vaikinai", – pasakiau. – Lėk, jeigu jau taip reikia.

– Na žinoma, galiu ir palaukti, – atsakė Učė ir liko namie.

Po vidurnakčio baigiau cigaretes ir turėjau važiuoti į „Mamos Paduci picos rūmus". Tai buvo vienintelė vieta, veikianti po vidurnakčio, ten nuolat pilna studentų, jei ne blogiau. Prie cigarečių automato sutikau Editą. Severinas taip nekentė rūkymo, kad jai netikėtai pritrūkus cigarečių net nevažiuodavo jų pirkti. Edita labai nemėgo picerijos, tad net apsidžiaugė pamačiusi mane. Du apsiblausę jaunuoliai krapštėsi prie automato, šnairuodami į ją.

– Tai jau grįžot, – pasakiau.

– Ne taip čia toli.

– Man tai atrodo kaip užsienis, – pasakiau.

– Na, iš tikro taip ir yra. – Mudu nusijuokėm, tada ji prisiminė, kada mudu paskutinį kartą abu juokėmės, ir nusuko akis į šalį. – Palikau įjungtas šviesas, – tarė ji. Kai išėjom, ji atsisėdo į mašiną, išjungė žibintus ir įsistebeilijo į vairą. – Aš su tavim negaliu matytis, jokiomis aplinkybėmis, – pasakė. – Viskas ne taip lengva.

– Jeigu Severinas kada galėtų pasikalbėti su Uče, – pasakiau. – Ji jaučiasi gan blogai, na, iš tikro ji... prie jo labai prisirišo, supranti...

– Žinau, – tarė ji suirzusi. – Argi tu nesupranti? Severinas negali su ja *kalbėtis*. Jis neištvertų su ja. Nenori skaudinti jos, jau gana skaudino iki šiol.

– Bet nekęsti mūsų jis irgi neturi jokios teisės, – pasakiau.

– Jis nekenčia *manęs*, – tarė ji. Paliečiau jos ranką, bet ji greitai patraukė. – Eik, rūpinkis Uče, – pasakė ji. – Man viskas gerai, nesikankinu. Aš tavęs nemyliu.

– Nebūtina tai sakyti, – tariau.

Ji užvedė variklį; pamačiau, kad verkia. Bet dėl ko?

Kai grįžau namo, radau Učės paliktą raštelį; ji išėjo aplankyti Editos. Tačiau aš juk žinojau, kad Editos ji namie nerado. Ketvirtą valandą ryto nuėjau pas Vinterius jos parsivesti. Ji buvo susirangiusi ant sofos jų svetainėje ir namo eiti su manimi nenorėjo. Severinas miegojo.

– Jis atsigulė jau prieš kelias valandas, – pasakė man Edita, – aš irgi noriu miego.

Ji pasakė, kad Učė gali likti pas juos ant sofos, jei nori. Učė liko. Po kokios valandos išėjau namo; buvo aišku, kad ji su manimi nesikalbės.

Pirmadienį pamačiau universiteto laikraštį; ką rašė „The New York Times", nežinau. Bet mūsų laikraštis pateikė kur kas daugiau informacijos.

Benderio nesėkmė finale; Vinteris atsistatydina

Įdomi antraštė – pagalvojau; tokio dalyko „The New York Times“ nerastum. Negalėjau tuo patikėti. Ko gero, negalėjo patikėti ir Vilardas Bazardas iš Ajovos valstijos. Buvo cituojami Benderio žodžiai: „Man tiesiog pritrūko ryžto.“ Vilardas Bazardas, buvęs Benderio komandos draugas Ajovoje, sakė po pat pirmo metimo pajutęs, kad Benderis nepasiruošęs imtis su juo; Benderis atrodęs kaip be žado. Prisimindamas jų ankstesnes kovas, Bazardas kalbėjo: „Džordžas mane gerokai apstumdydavo ir aš to niekad nepamiršau. Atsilyginau jam.“ Bazardas buvo gerai nusiteikęs psichiškai, agresyvus. „Aš nenusiteikiau kovai“, – sakė Džordžas Džeimsas Benderis. Treneris Severinas Vinteris su tuo sutiko. „Džordžas buvo nesavas. Manau, paraką iššaudė prieš dieną.“ Vinteris turėjo galvoje Benderio pergalę pusfinalyje prieš Hirošį Matsumotą iš Oregono valstijos. Treneris Vinteris reporteriams Stilvoteryje paskelbė apie savo ketinimą atsistatydinti. Grįžęs namo paneigė, kad jo sprendimą galėjo nulemti Benderio pralaimėjimas finale. „Apie pasitraukimą aš galvojau jau senokai. Norėčiau daugiau laiko skirti žmonai ir vaikams, taip pat rimčiau užsiimti moksline veikla Vokiečių kalbos katedroje.“ Paklaustas, ar pabus su komanda, kol bus rastas naujas treneris, Vinteris atsakė palauksiąs. „Ketinu retsykiais užsukti imtynių salėn, – pasakė Vinteris, – tiesiog pasimankštinti.“ Benderis apie Severiną Vinterį kaip trenerį atsiliepė tik teigiamai. „Jis mane sėkmingai atvedė iki finalo, – sakė Benderis. – Jis atvedė mane iki jo, o tada jau vien nuo manęs priklausė, ar mokėsiu pasiekti pergalę. Gaila, kad jį nuvyliau.“ Paklaustas, ar mano, kad Benderis jį nuvylė, treneris Severinas Vinteris tik papurtė galvą ir šyptelėjo. „Nuviliame tik patys save, – pasakė Vinteris. – Turėtume pasistengti kuo labiau sumažinti visą tą atsakomybę, kurią jaučiamės esą skolingi kitiems.“

Įdomi mintis sporto skiltyje.

– Negaliu patikėti! – pasakiau Učei. – Koks buvo rezultatas? Tas laikraštpalaikis net neduoda rezultato.

– Bazardas paskutiniam kėliny pirmavo dvylika penki, tada prispaudė Benderį.

– Skerdynės, – pasakiau. – Negaliu patikėti. Matyt, Benderis sirgo.

Učės veide staiga pamačiau šmėstelint miną „nieko tu nežinai“, ji greit nusisuko. Bijojo, kad aš pamatysiu tą išraišką; taip ir atsitiko.

– Kas yra? – paklausiau ją. – Kas ten atsitiko?

– Benderiui pritrūko valios, – tarė Učė vis dar neatsisukdama. – Kaip rašo laikrašty – jis savo paraką iššaudė išvakarėse.

– „Iššaudė paraką“! – Ta bjauri sporto kalba!

– „Aš nenusiteikiau kovai“, – pasakė Učė cituodama Benderį, bet staiga ėmė juoktis. Man nepatiko jos tonas juokiantis; šiurkštus ir paniekinantis, tai buvo ne jos tonas.

– Tu kalbėjaisi su Edita, – pasakiau. – Kas atsitiko?

– Tu irgi norėtum su ja pasikalbėti, ar ne? – paklausė Učė.

– Nesvarbu, – atsakiau. – Ką ji pasakojo?

Šiaip Učė yra nekerštinga, tad gerokai nustebau pamatęs, kaip jos veide užsidegė noras man atkeršyti. Už ką?

– Edita pyko, kam Severinas privertė ją važiuoti kartu, – pasakė ji.

– Matai? Argi nesakiau tau?

– Užsičiaupk, – atrėžė ji taip nekantriai, kaip dar nebuvau girdėjęs. – Jeigu nori viską išgirsti, užsičiaupk.

– Gerai.

– Tau labai patiks ta istorija, – tarė Učė; jos balse vėl pasigirdo man dar nepažįstama pagieža. – Ji tiesiog tavo stiliaus.

– Pasakok, Uče.

– Edita pyko, kam jis ja nepasitiki, pyko, kad per tave nenorėjo jos palikti trims dienoms ir naktims vienos. Jis sakė, kad

pasitiki Edita, bet nepasitiki tavim. Todėl ir norėjo, kad ji važiuotų kartu.

– Koks gi skirtumas? – paklausiau. – Jei jis *tikrai* ja pasitikėtų, tai juk būtų nesvarbu, ar jis pasitiki manim, juk taip?

– Užsičiaupk, – tarė Učė. Ji buvo įsitempusi, atrodę kone prie isterijos ribos. – Edita piktinosi, kaip Severinas sunaikino jos nepriklausomybę... bent taip ji sakė. Sakė: „Norėjau parodyti jam, kad negali kimšti savo gyvenimo man į gerklę, turi palikti teisę man gyventi savo gyvenimą." Tokie buvo jos žodžiai. „Žinoma, nepametant sveiko proto; juk aš visad laikiausi jo sugalvotų taisyklių, – sakė ji man. – Juk kai jis pasakė, kad reikia viską baigti, mes visi baigėme." Ji vis kalbėjo ir kalbėjo apie tai, – pasakojo Učė.

– Toliau.

– Na, tame Stilvoteryje jis net neleido jai daryti to, ko nori, – pasakojo Učė. – Ji norėjo vienai dienai su nakvyne nuskristi į Denverį, ten dar nėra buvusi. Bet Severinas liepė jai likti. Ji norėjo bent jau tame Stilvoteryje kaip nors paįvairinti laiką, o ne kiurksoti su juo imtynėse.

– Ir jis jai neleido?

– Edita sako, kad neleido.

– Dieve.

– Tai va, – kalbėjo Učė. – Ji nusprendė parodyti jam, kad jeigu jis nepasitiki ja, tai ji ir gali būti nepatikima. Ji jam tvojo žemiau juostos.

– „Žemiau juostos!" – riktelėjau aš. – Gal gali be to žargono, liaukis kartojusi tas baisias sporto reporterio frazes!

– Benderis po penktadienio pusfinalio buvo labai pavargęs, – pasakojo Učė. – Severinas liepė jai nuvežti Benderį į motelį; pasakė, kad pats grįš, kai baigsis visi pusfinaliai. Jie turėjo išsinuomoję mašiną, o Benderis nemoka vairuoti.

– Jis nemoka vairuoti?

– Atrodo, kad jis nemoka daug ko, – tarė Učė.

Išplėčiau akis, paskui pasakiau:

– Ne. Nepasakok pasakų. Meluoji.

– Aš dar nebaigiau pasakoti, – tarė ji.

– Vis tiek meluoji!

– Tai tada melavo pati Edita, – pasakė Učė. – Ji nuvežė Benderį į motelį.

– Ne.

– Ir paguldė į lovą.

– Ne, ne...

– Ir atrodo, – pasakė Učė erzindama, imituodama Editos balsą, – kad jam pritrūko valios, jis nenusiteikė kovai.

– *Aš* netikiu nė vienu žodžiu, – pasakiau. – Edita *suviliojo* Benderį? Taip negalėjo būti!

– Gal ji pasakė jam, kad toks buvo trenerio nurodymas, – kalbėjo Učė. – Gal ji sakė, kad taip jis atsipalaiduos. Na, bet ji man sakė, kad jam nepavyko.

– Ji meluoja, – pasakiau.

– Gal ir taip, – atsakė Učė. – Nežinau.

– Ne, žinai, – pasakiau. – Pasakok toliau.

– Taigi, parvažiavo Severinas ir rado juos kartu.

– Negaliu patikėti...

– O Benderis buvo labai susigėdęs dėl viso to.

– „Susigėdęs"! – šūktelėjau. – Dieve mano...

– Na, turiu galvoje, jam nepavyko su Edita, vadinasi, jis apvylė trenerį... Manau, taip jis galvojo...

– Šūdas! – riktelėjau.

– O kitą vakarą prieš pat varžybas Severinas pasakė Benderiui: „Tikiuosi, gausi į kaulus kaip reikiant." O tada per visas imtynes Severinas sėdėjo ant savo trenerio kėdės visiškai abejingas. Benderis, žinoma, prakišo.

– O Edita, manau, sėdėjo balkone, mojavo vėliavėle ir užkimusi klykė! – surikau aš. – Nagi toliau!

– Žinai, ką Edita pasakė Severinui? – paklausė Učė. – Ji pasakė: „Dabar mudu lygūs, jeigu tau tebeatrodo, kad tai svarbu."

– O tada Severinas nusprendė, kad imtynių jam jau gana, ir atsistatydino.

– Teisingai.

– Neteisingai, – pasakiau aš. – Edita yra prasta pasakų kūrėja... arba tu.

– O Edita mano, kad tu pats prastas rašytojas, – atsakė Učė. – Ji mano, kad tu jos negali nieko išmokyti.

– Ar ji pati taip sakė? – paklausiau. Bet Učė tiktai nuleido galvą ir atsiduso; supratau, kad nieko daugiau neišgirsiu.

– Tau taip sakė Severinas, – pasakiau. – Edita nebūtų taip kalbėjusi apie mane.

Bet Učė pakėlė galvą verkdama.

– Argi tu nematai? – paklausė ji. – Juk viskas darosi tik šlykščiau. Mes viską nutraukėme, bet iš tikro *negalime* nutraukti. Tai tęsiasi ir tęsiasi. Kam tu taip leidai?

– Uče, eikš, – pasakiau. Žengiau artyn, bet ji pabėgo.

– Tu net nepastebėjai, kas negerai! – suriko ji.

– Kas!

– Man nebūna kulminacijos! – suriko ji. Išplėčiau akis. – Man nebūna kulminacijos!

– Na, bet nebūtina apie tai rėkti, – pasakiau.

Ji išbėgo pro duris į kiemą šaukdama:

– Man nebūna kulminacijos! Man nebūna kulminacijos! Man nebūna kulminacijos!

Tada nubėgo į miegamąjį ir verkdama krito ant lovos. Palikau ją vieną.

Paskambinau Severinui ir pasakiau:

– Klausyk, kaip judviem sekasi? Učė man pasakojo.

– Apie ką?

– Edita Učei papasakojo, kas ten atsitiko.

– Taip, *ja*, – atsakė jis. – Benderis iš tikro viską sumovė.

– Būk su manim atviras, Severinai, – pasakiau. Tada papasakojau jam visą tą išgirstą istoriją. Jis viską paneigė, bet aišku – kitko iš jo ir *negalėjai* tikėtis.

Kiek vėliau Edita paskambino Učei ir pasakė, kad Učė ją išdavė. Matyt, Edita buvo prisakiusi jai neprasitarti man nė žodžio, nors, be abejo, gerai žinojo, kad išplepės tuojau pat. Učė atsakė, kad tai pati Edita, viską išpasakodama, išdavė Severino pasitikėjimą. Tada aš paskambinau Editai ir pasakiau žinąs, kad visa tai melas.

– Žinoma, melas, – atsakė ji. Bet ji turėjo galvoje, kad meluoja Učė.

– Ne, tai *tu* melavai, – pasakiau aš.

– Eik šikt, – pasakė Edita.

Su Vinteriais nesimatėme kelias savaites, ir kai jie pakvietė mus vakarienės, nelabai supratome, koks tos vakarienės tikslas.

– Jiedu nori mus nunuodyti, – pasakiau aš, bet Učė nė nešyptelėjo. – Severinas mėgsta viską daryti oficialiai, – pridūriau. – Jam reikalingas banketas, kad galėtų pranešti, jog tarp mūsų viskas iš tikro baigta.

– Gal jis nori atsiprašyti.

– Už ką? – paklausiau. – Kad naudojosi mumis? Esu tikras – jiedu nejaučia jokios kaltės.

– Užsičiaupk, – pasakė Učė. – O gal jiedu nori viską pamėginti iš naujo?

– Kurgi ne.

– O jeigu jiedu tikrai norėtų pamėginti iš naujo, tai tu ta galimybe mielai pasinaudotum.

– Tuojau pat.

– Cha!

– Užsičiaupk.

Pasitikęs mus prie durų, Severinas pasakė:

– Edita metė rūkyti, todėl su kokteiliais ilgai nesėdėsim. Mat kaip tik tada jai labiausiai norisi cigaretės.

Tada jis pabučiavo Učei į skruostą, kaip matydavau bučiuojant savo vaikus, ir paspaudė man ranką. Kaip imtynininkas, Severinas ranką spaudė labai silpnai, tarsi norėdamas parodyti, koks yra švelnus.

Edita svetainėje valgė morką; ji atsuko skruostą ir leido man pabučiuoti, tuo metu abiem rankom laikydama morką. Prisiminiau pirmą mūsų vakarienę pas juos; net tada jiedu buvo mažiau susikaustę.

– Valgysim kalmarus, – pasakė Severinas.

– Severinas visą dieną juos gamino, – pasakė Edita.

– Na, iš tikro tai daugiausia laiko atima, kol juos nuvalai, – pasakė jis. – Pirmiausia reikia nulupti odą. Ji tarsi kokia plėvelė... membrana... labai gliti. Tada reikia išimti vidurius.

– Tie kalmarai kaip kokie prezervatyvai, – pasakė Edita. – Kaip kokią gumą verstum išvirkščią.

– Man padėjo Edita, – pasakė Severinas. – Man rodos, versdama išvirkščius tuos omarus, ji gerai pakaifuoja.

Edita nusijuokė, o Učė su garsiu traškesiu perkando morką, tarsi kokio mažo gyvūnėlio stuburą.

– Kaip sekasi darbas? – paklausiau Editą.

– Na, vieną baigiau, – atsakė Edita. Ji graužė vieną morką po kitos. Užsimaniau parūkyti, bet nemačiau nė vienos peleninės.

– Ar priaugai svorio, kai metei rūkyti? – paklausė Učė.

– Tai kad mečiau tik prieš savaitę, – atsakė Edita. Apie jos svorį nieko negalėjai spėti – vilkėjo beforme kaimo stiliaus suknele, kokių anksčiau nebuvau pastebėjęs. Jaučiau, kad šiai progai ją aprengė Severinas – kad aš negalėčiau įžiūrėti jos tobulo kūno formų.

– Laikas valgyti! – pasakė Severinas.

Kalmarai buvo didelėje lėkštėje, sudėti baltais žiedais, su pilkomis čiuptuvų kekėmis, apipilti raudonu padažu. Jie buvo

panašūs į mažus kojų ir rankų pirštų gabaliukus. Buvo girdėti, kaip viršuje Fiordilidžė ir Dorabela maudosi vonioje – taškymasis, į vonią bėgantis vanduo, jų vaikiški balsai, Fiordilidžė erzino, Dorabela skundėsi.

– Jau labai seniai mačiau mergaites, – pasakė Učė.

– Jos maudosi vonioje, – atsakė Edita. Mes gana nejaukiai klausėmės, kaip jos ten pliuškenasi.

Kai garsus poškėjimas nutraukė tą nejaukią tylą, būčiau buvęs labai dėkingas likimui, jeigu nebūčiau žinojęs, kas tai per garsas. Jis buvo panašus tarsi kulkosvaidžiui ėmus tratinti į langus; po kelių sekundžių pasigirdo mergaičių klyksmas. Editos vyno taurės kojelė trakštelėjo tarp pirštų, ji klaikiai suriko. Serviravimo šaukštas Učės rankoje slystelėjo per didelę lėkštę ir ištėškė kalmarus ant baltos staltiesės. Mudu su Severinu jau lėkėme viršun, Severinas pirmas, bėgdamas jis murmėjo: „O Dieve, ne, ne, ne... aš ateinu!“

Žinojau, kas ten atsitiko, nes gerai, ne blogiau už Severiną, pažinojau tą vonią ir tą dušo sienelę. Savo meilės lizdą. Pokštelėjo slankiosios stiklinės dušo durys. Daug naktų mudu su Edita jas neatsargiai atidarydavome ir uždarydavome. Senoviškas storas stiklas, išklibęs aprūdijusiame rėme, slankiojo pajuodusiame griovyje, slidžiame nuo susikaupusių muilo liekanų. Porą kartų tos durys išslydo iš griovelio, bet mudu su Edita jas laiku sugriebdavome ir įstatydavome atgal. Kartą pasakiau Editai:

– Verčiau tegu Severinas jas sutaiso. Čia galima susižeisti.

O Severinas savo ruožtu primindavo *jai*, kad reikia sutaisyti tas duris. „Pasikviesk vonių meistrą“, – sakydavo jis absurdiškai.

Aš gerai žinojau, kad jei tos durys užvirstų ant Editos ir manęs, Severinas bent jau pasidžiaugtų man padarytomis žaizdomis. O jeigu ką nors suraižytų stiklo šukės, tai, be abejo, turėčiau būti aš.

– Aš ateinu! – suriko Severinas.

Žinojau, kad bus kraujo, bet nesitikėjau, kad tiek daug. Vonia atrodė tarsi po mafijos skerdynių. Durys nuvirto į vonią ir sudužo virš nuogų mergaičių, stiklas iškrito iš rėmo, pasipylė šukės; jos traškėjo po Severino batais, kai jis sukišo rankas į vandenį. Jis buvo rausvas nuo kraujo, bet buvo sunku pamatyti, kuri mergaitė kur sužeista. Vanduo iš čiaupo tebekliokė, vonia buvo pilna stiklo ir kruvinų kūnelių. Severinas iškėlė Dorabelą ir padavė man; ji drebėjo, turėjo sąmonę, bet nebeklykė, tik nervingai apžiūrinėjo save ieškodama žaizdų. Pasukau dušo rankeną ir paleidau ant mūsų visų vandenį, kad pamatyčiau, kur yra didžiausios žaizdos. Severinas nukėlė sulinkusį durų rėmą ir ieškodamas, ar nėra perrėžtų arterijų, pakišo gražią Fiordilidžės galvą po srove. Ji klykė ir raitėsi, o jis ieškojo ant jos kūno žaizdų. Ant mergaičių pečių ir rankų buvo daugybė smulkių rėžių, spuogo dydžio dūrių ir guzų. Šlapioje Dorabelos galvoje virš ausies pamačiau gilų pjūvį – plaukai ir oda buvo perrėžti kone mano piršto ilgio rėžiu, bet vis dėlto ne iki kaulo. Žaizda kraujavo gausiai, bet nelabai greitai; tenai nebuvo arterijų. Severinas rankšluosčiu aprišo Fiordilidžės koją virš kelio ir kietai užveržė. Iš Fiordilidžės kelio girnelės kyšojo kalto geležtės dydžio stiklo šukė, kraujas tekėjo gausiai, nors ir ne čiurkšle. Abiem mergaitėms tikriausiai buvo šokas; jų laukė ilgas ir varginantis šukių ieškojimas bei rankiojimas ligoninėje. Be abejo, bus skausmo, bus siūlių, tačiau viskas baigsis gerai.

Žinojau, kad Severinas iš pat pradžių baiminosi, kad jos mirtinai nenukraujuotų jam ant rankų arba nepaskęstų jam dar nepasiekus jų.

– Jos sveikos! – surikau aš į apačią, kur Učė laikė apkabinusi Editą, nepajėgiančią pajudėti iš kėdės, tarsi sustingusią, laukiančią žinios. – Aš paskambinsiu į ligoninę, – pridūriau, – pasakysiu, kad jūs atvažiuojat.

Severinas paėmė iš manęs Dorabelą ir nunešė abi nuogas mergaites apačion pas Editą. Ji išbalusi ir drebėdama apžiūrėjo visas dukrų žaizdas – su nuostaba ir skausmu, tarsi pati būtų jas padariusi.

– Pavalgykit patys, – tarė Edita tarsi klejodama. Jai rūpėjo tik dukros.

Staiga Severinas burbtelėjo:

– Tai galėjo atsitikti jums.

Be abejo, jis turėjo galvoje ją ir mane; kad tai ir *turėjo* atsitikti.

Pasibaisėjęs suvokiau, kad man nesvarbu, ką jie galvoja. Prisiminiau, kad mano Džekas su Bartu irgi maudėsi toje pavojingoje vonioje; galvojau vien apie tai, kad taip galėjo atsitikti ir jiems, ir kad galėjo būti kur kas blogiau.

Apsupome mergaites paltukais, Učė atidarė jiems mašinos duris. Edita nei pamojavusi, nei padėkojusi atsisėdo su abiem dukromis ant kelių, ir Severinas nuvažiavo į ligoninę, ten žaizdos bus nuodugniai išrankiotos, susiūtos ir mergaitės išleistos sveikti. Kai mašina atbula važiavo iš kiemo, apsidžiaugiau pamatęs, kad Edita rūko.

Učė pasakė, kad reikia išvalyti vonią. Abu sutarėme, kad grįžus namo jiems nebūtina vėl pamatyti kraujo. Išnešėme lauk tą sunkų rėmą bei didesnius stiklo gabalus ir sumetėme į šiukšlių konteinerį. Paskui siurbliu iš visų plyšių išsiurbėme visas stiklo šukeles. Radau stiklo gabaliuką net ant dantų šepetėlio šerių; pavojus buvo visur. Išleidome iš vonios vandenį, švariai išplovėme ją, nušluostėme kraujo lašus nuo laiptų, sudėjome visus kruvinus rankšluosčius į skalbyklę ir įjungėme ją. Aš atsuktuvu iškrapščiau visas stiklo šukeles iš to nelemtojo slankiųjų stiklo durų griovelio. Prisiminiau, kaip sykį Edita į tas duris nusibrozdino kulnus. Žinojau, kur laikomi švarūs skalbiniai („Kurgi tu nežinosi“, – pasakė Učė), tad pakabinome švarius rankšluos-

čius. Vyliausi, kad kur nors vonioje dar liko bent viena šukelė, ant kurios galėtų užlipti Severinas.

Kai viską baigėme, valgyti vis tiek nenorėjome. Atšalę Severino kalmarai nė kiek neviliojo, jie gulėjo negyvi ant staltiesės, kur juos nutėškė Učė; ant jų buvo nutekėję Editos išlieto vyno. Maistas atrodė panašus į kokios nors operacijos liekanas.

Važiuojant namo kalbėti neturėjau jokio noro. Tik sykį Učė sudrumstė tylą:

– Tavo vaikai tau svarbesni už viską pasaulyje, – tarė ji.

Neatsakiau nieko, bet ne dėl to, kad būčiau su ja nesutikęs.

Tą naktį pabudau vienas drėgnoje lovoje. Langas buvo praviras ir lijo lietus. Apieškojau visus namus, bet Učė buvo išėjusi vaikščioti. Kur ji galėtų eiti tokiu oru? Nesupratau. Patikrinau vaikų langus ir uždariau, kad neprilytų. Bartas gulėjo įsikniaubęs į pagalvę, pirštais sugniaužęs antklodę. Lieknasis Džekas gulėjo lovoje tobulai išsitiesęs tarsi šokėjo sapnas. Tačiau jaučiau, kad man pačiam miego nebus. Pasiklausiau, kaip vaikai kvėpuoja – tolygiai ir giliai. Susiradau skėtį. Učei jis nebuvo reikalingas. Žinojau, kad ji Severinui negrąžino raktų nuo sporto komplekso ir imtynių salės.

Pagalvojau – jeigu Učė gali vaikščioti, tai galiu ir aš. Išėjęs į lietų pasveikinau nemigą tarsi kokią kaprizingą meilužę, kurią ilgokai buvau pamiršęs.

10
Vėl Vienoje

– Einu tenai pabūti viena, – pasakė man Učė. – Ten gera pagalvoti... tiesiog pailsėti.

– Bet vieną naktį gali tenai susidurti su juo, – pasakiau.

– Severinas tenai nebeina, – atsakė Učė. – Jis atsistatydino, pamiršai?

– Abejoju, ar atsistatydino ir nuo šito, – pasakiau.

– Kitą sykį eik su manim kartu, – pasiūlė ji. – Žinau, ką tu manai apie visą tą pastatą, bet prašau – nueik su manim, pats pamatysi.

– Naktį nekelsiu tenai nė kojos, – pasakiau. – Nieko tenai nėra – tik tamsoje lakstantys kirkšnių grybeliai.

– Būk geras. Tai man labai svarbu ir noriu, kad tu pamatytum.

– Taip, tau tai tikrai labai svarbu, – pasakiau.

– Tai turbūt paskutinė vieta, kurioje man buvo orgazmas, – pasakė Učė. Ji nė kiek nesidrovėjo. – Pagalvojau, gal galėtume pamėginti.

– Na, ne, – atsakiau. – Čia ne man. Ne mano stilius.

– Prašau, pamėginkim, – kalbino Učė. – Dėl manęs.

Nekenčiau Severino, kad mano žmoną mano akyse padarė pasigailėtiną. Tačiau ką galėjau padaryti? Sutikau.

Tamsoje didysis narvas stūksojo tarsi apleistas avilys, iš kurio korių pabėgo visos geliančios gyventojos. Naujojoje salėje koja

užkliuvau už atvirų spintelės durelių ir skardinis pokšt! nuaidėjo tarp padžiautų nuo prakaito sustingusių kojinių, kampuose sustatytų ledo ritulio lazdų, sumestų antkelių.

– Tsss! – sušnypštė Učė. – Nereikia, kad išgirstų Harvis.

– Harvis? – Pagalvojau apie šlapiuose dušuose tykantį šunį.

– Sargas.

– Na, *tave* jis tai tikriausiai pažįsta, – pasakiau ir tuojau pat atsitrenkęs į žemą suoliuką prisiglaudžiau skruostu prie šaltų cementinių grindų. Ant jų buvo pribarstyta kažkokių miltelių, skirtų dezinfekuoti pastatui. – Dėl Dievo, Uče, – sušnibždėjau, – duok man ranką!

Ji nuvedė mane į tunelį. Eidamas pro mažas tarsi kokių celių duris, pagalvojau apie šikšnosparnius, prisiglaudusius sieninio aikštelėse. Oras buvo troškus. Kai įėjome į mėnulio nušviestą narvą, sujudo balandžiai. Sėlinau paskui Učę girgždančiu lentiniu treku.

– Atrodo, pamečiau raktus, – pasakiau jai.

– Raktus turiu *aš*, – pareiškė ji.

Kai atidarėme imtynių salės duris, į veidus pūstelėjo guma atsiduodanti šiluma nuo šildytuvų. Uždariau duris, ji įjungė šviesą. Žinojau, kad žiūrint iš lauko viena korio akis dabar ryškiai šviečia, tarsi kokio pasmerkto priešistorinio gyvūno akis.

– Ar mėnulio šviesos negana, kad matytum? – paklausiau.

Ji jau nusirenginėjo.

– Tai ne tas pats, – atsakė ji.

Žiūrėjau į jos stiprų, putnoką kūną. Ji buvo subrendusi, tvirta moteris, tačiau vis tiek judėjo kaip mergina. Pajutau naują geismą jai, tokį, kokį tikriausiai būtų galėjęs pajusti Severinas, jeigu tik būtų mokėjęs pamiršti save ir atsipalaiduoti. O gal ir pajusdavo, pagalvojau. Atrodė, kad kažkas svetimas žiūri į mane nusirengiantį.

Učė sugriebė mane kaip imtynininkas! Nerangiai pasisukau ir alkūne užgavau jai burną, ji prikando lūpą ir pasakė:

– Ne taip smarkiai. Neskubėk, pamažu.

Nebūk man *treneris*, pagalvojau, bet ėmiau spaustis prie jos. Paliečiau ją, ji jau buvo drėgna, ir tada supratau, kad yra vyrų – arba vyrų įvaizdžių, – kurie jai be jokių pastangų sukeltų orgazmą. Ji įsileido mane į save taip greitai, kad net nespėjau pajusti kilimo. Jis kėlė niežulį, skleidė kvapą tarsi kokio užsieniečio šaldytuvas. Ji stūmė mus abu per baltai apibrėžtą kilimo centrą link išmuštos sienos, o aš tempiau ją atgal į centrą, nes buvau ne kartą girdėjęs, kaip Severinas rėkia savo imtynininkams: „Neleisk jam pabėgti nuo kilimo!“

Učė ėmė judėti, tiesiog tapo drebančiu tiltu po manim. Ji jau pasiekė viršūnę – taip staiga, – tada išgirdau jos raudą, aukštą gaudesį, tarsi ji būtų kokia avily išprotėjusi bitė. Pagalvojau apie išsigandusius balandžius, apie sargą Harvį, kuris ramiai niūniuoja tamsoje po mūsų salės grindimis ir masturbuojasi. Dieve, pagalvojau, vadinasi, jiems viskas būdavo *šitaip*; Severinas Vinteris visa tai žinojo.

Mudu atsidūrėme salės kampe; nuslydome per kilimą už visų jo ribų, bet Učei vis dar buvo kulminacija. Pajutau, kad manęs joje yra vis mažiau, o kai ji baigė, buvau visai susitraukęs ir praradęs kontaktą.

– Man pavyko, – pasakė Učė.

– Kurgi ne, – atsakiau, nepajėgdamas paslėpti balse pavydo, ir ji suprato, kad jau išslydau iš jos.

– Taip gali sugadinti viską, kam esi mintyse nusiteikęs, – tarė ji. Tada atsistojo, paėmė iš krūvos kampe rankšluostį ir užsidengė juo.

– Laikas lengvai gimnastikai? – paklausiau. – Ar kelis ratus apibėgsim?

Ji susiglobė drabužius ir nuėjo prie durų.

– Išeidamas išjunk šviesą, – pasakė man.

Nuėjau paskui ją nuožulniu taku. Į kulną įsmigo rakštis. Pavijau ją prieš pat tunelį, toliau ėjau uždėjęs jai ant nugaros ranką.

– Įsivariau rakštį, – pasakiau. – Prakeiktas takas.

Ji atsisėdo saunos kampe toliau nuo manęs, pasikišusi po savim rankšluostį, prisitraukė kelius ir nukorė tarp jų galvą. Aš tylėjau. Kai ji nuėjo į baseiną, laukiau jos sekliajame gale, bet ji viena apiplaukė kelis ratus.

Kai ėjom į dušą, ji atsisuko ir kažką įmetė į baseiną.

– Kas ten buvo? – paklausiau.

– Raktai, – atsakė ji. – Aš čia daugiau nebeateisiu.

Mačiau, kaip žalioje povandeninėje šviesoje ant dugno nusileido ryšuliukas. Nenorėjau, kad jie liktų tenai. Verčiau jau nusiųsti juos per Kalėdas Severinui, gražiai supakavus gražioje plastikinių šūdukų pilnoje dėžutėje. Tiesiog nežinojau, kam konkrečiai man reikalingi tie raktai, bet, Učei nuėjus į dušą, panėriau į baseiną ir išsitraukiau juos.

Taigi todėl ir turėjau tuos raktus kišenėje, kai tą vakarą išėjau vienas pasivaikščioti ir sporto komplekso šešėlyje pamačiau Severino mašiną. Šviesa imtynių salėje švietė tarsi kokia teleskopo anga paslaptingoje observatorijoje.

Taigi – jis tenai nebeina? Susimąsčiau. Buvau tikras, kad jis čia atėjo ne vienas. Apžiūrėjau mašiną ieškodamas nevienodo dydžio batų, bet nieko neaptikau. Kas su juo šį kartą? Vėl susimąsčiau. Kilo mintis nueiti pas Editą – parodyti, kaip jai pavyko atkeršyti. Tada prisiminiau Učę namuose, vis dar tebetikinčią dideliu Severino kentėjimu. Ji atleido jam, bet neatleido nei Editai, nei man.

Gerai, Uče, pagalvojau; parodysiu tau, kokios kančios Severino galvoje. Skubėdamas taku pro biblioteką, staiga suvokiau: Severinas visą tą laiką susitikinėja su Odre Kenon, jis niekad ir nesiliovė. Ar Edita žino?

– Na, Učė tikrai sužinos! – garsiai riktelėjau, uždusęs bėgdamas pro naująjį mokslo pastatą – jame, be abejo, Benderis augina vaisių museles ir apmąsto galimus rezultatus.

Učė sukaitusi gulėjo vonioje.

– Lipk lauk, – pasakiau. – Apsivilk bet ką, važiuosim mašina. Nori susipažinti su Odre Kenon? – Pakėliau sporto komplekso bei imtynių salės raktus ir pamosavau prieš akis kaip pistoletu. – Eime, – pasakiau. – Parodysiu tau, kas toks atsistatydino.

– Nesvarbu, ką sugalvojai, bet liaukis, – pasakė ji. – Prašau tave, nekvailiok.

– Tu manai, kad jis labai kentėjo, – pasakiau. – Tai einam, pamatysi tas jo kančias. Pamatysi, kur visa problema.

Ištraukiau ją iš vonios.

– Nenoriu palikti vaikų vienų, net nepasakiusi Džekui, kur dingome.

– Baik išsisukinėti, Uče! – riktelėjau. – Severinas dulkinamas imtynių salėje! Ar nenori pamatyti, su kuo jis duodasi šį sykį?

– Ne! – suriko ji. – Aš apskritai nenoriu jo matyti.

Stvėriau jos palaidinukę ir įbrukau savo namines kelnes; jos visad kabėdavo ant vonios durų.

– Renkis, – pasakiau. Nesvarbu, kuo ji apsirengs. Paėmiau savo švarką su odiniais lopais ant alkūnių ir užvilkau jai. Ji buvo basa, bet lauke buvo šilta, be to, mes ilgai ir netruksim. Ji liovėsi priešinusis man, atsisėdo mašinon, užtrenkė duris ir sėdėjo žvelgdama į priekį. Aš greitai sėdau prie vairo. Pasakiau:

– Tai tavo pačios labui. Kai pamatysi, koks jis niekšas, tau pačiai dėl viso to bus lengviau.

– Užsičiaupk ir važiuok, – atsakė ji.

Šviesa imtynių salėje tebedegė – ilga jų treniruotė, – tad nusprendžiau palaukti prie baseino.

– Gal tada jis kai ką prisimins, – pasakiau. – Du kartus sučiuptas darantis tą patį! Kur jo kvailumo ribos!

– Žiūrėsiu viską, ką nori man parodyti, – tarė Učė, – bet nieko man nebesakyk.

Niekaip negalėjau rasti kelio iš drabužinės į dušus, bet man padėjo Učė. Mudu užlipom į pirmą balkoną virš baseino ir atsisėdom ten, kur, mano manymu, kadaise laukė Edita. Pasakiau:

– Reikėtų atsivežti Editą.

– Tai negali būti Odrė Kenon, – pasakė Učė. – Jis tiesiog negalėtų jos matyti.

– Tada tai yra *kita* Odrė Kenon, – pasakiau. – Argi nematai? Juk jam po vienos Odrės Kenon bus kita, taip turi būti. Gal tai kokia nors tinklininkė be keturių pirštų, ką žinai. Su juo visą laiką turi būti kokia nors Odrė Kenon. Aš žinau.

– Tu žinai, kas tu, – pasakė Učė. – Tiek tu ir težinai.

Ji pasimuistė ant kieto suolo – su šlapia palaidinuke, su mano švarku, kurio odiniai alkūnių lopai siekė jos riešus, su mano kelnėmis, kurių antukas kabojo jai ties keliais. Ji buvo panaši į seną klouną, kurio namai naktį sudegė ir jis apsirengė tuo, kas pasitaikė po ranka. Apkabinau ją, bet ji trenkė man, paskui sugriebė mano ranką ir taip įkando, kad net atšokau.

– Palauk, tuoj pamatysi, – pasakiau jai.

– Laukiu.

Laukėme gana ilgai.

Kai išgirdau Severiną duše dainuojant vokiškai, pagalvojau, kad Učė tą dainą turėtų žinoti, todėl tai nebus labai efektinga. Tada užsidegė baseino dugno šviesos, per plytelių grindis atbėgo du besijuokiantys žmonės ir sušoko į baseiną. Nė vienas jų nešlubavo. Tas mažesnis, galingas, į ruonį panašus kūnas, kuris išniro ir tarsi vėplys suprunkštė baseino vidury, žinoma, buvo Severinas, o toji liekna, grakšti moteris, atslydusi pas jį per žalią šviesą ir žaviai uždėjusi ranką jam ant tarpkojo, buvo Edita.

– Tai Edita, – sušnibždėjau.

– Žinoma, – atsakė Učė.

Jiedu pamatė mus, vos tik prakalbom. Edita nuplaukė prie tolimojo baseino galo ir įsikibo į kraštą. Severinas kaip koks buivolas pelkėje plakė vandenį vietoje giliajame baseino gale ir žiūrėjo į mus. Visi tylėjom. Paėmiau Učei už rankos, bet ji išsisuko ir nulipo balkono laipteliais. Truko visą amžinybę, kol pasiekėm dušų duris. Vienintelė mano mintis buvo ta, jog

paskutinė mūsų neaiškumų priežastis dingo, nes buvau tikras, kad Vinteriai mano, jog dabar mudu su Uče užbaigėm kažkokį savo ritualą.

Paskutinis mano žvilgsnis į Editą buvo be atsako. Jos grakšti nugara buvo atsukta į mane, šlapi plaukai užkritę ant pečių, kūnas prisispaudęs prie baseino sienos. Severinas vis dar plūduriavo vandeny, apskritas jo veidas sutrikęs, matyt, jam tas sutapimas atrodė keistas, nes jis šypsojosi... o gal tiesiog buvo išsišiepęs nuo pastangų laikytis vandens paviršiuje? Kas žino? Kas apskritai žino, ką jis kada galvoja?

Prie dušų durų atsisukau ir sviedžiau raktus į tą gundantį taikinį – jo galvą. Jis susigūžė ir raktai pralėkė pro šalį.

Kai grįžom namo, Džekas nemiegojo, jo lieknas kūnas tarsi peilio šešėlis tamsavo laiptų viršuje.

– Kodėl tu su tėčio kelnėmis? – paklausė jis Učę. Ji tuojau pat išsinėrė iš jų ir nuspyrė šalin.

– Jau be kelnių, – atsakė ji. Tada apglėbė jo pliką užpakalį ir nuvedė miegoti, nors šimtus kartų jai buvau sakęs, kad jis jau pernelyg suaugęs, kad būtų šalia jos nuogas.

– Aš nežinojau, kur jūs dingot, – teisinosi Džekas. – O jeigu Bartas būtų atsibudęs? Jeigu jam būtų pradėjusi skaudėti ausis arba būtų susapnavęs baisų sapną?

– Na, bet dabar mes jau namie, – pasakė jam Učė.

– Ne taip labai ir išsigandau, – atsakė jis.

– Saldžių sapnų, – pasakė Učė. – Mes važiuosim į kelionę. Sapnuok ją.

– Kas važiuos į tą kelionę?

– Tu su Bartu ir aš, – atsakė Učė.

– O tėtis ne?

– Ne, tėtis nevažiuos.

– Kad ir ką tu sugalvojai, – pasakiau jai vėliau, – nebūtina į tai velti vaikus, argi ne? Jeigu nori pabūti be manęs, palik vaikus čia. Išvažiuok kur nors viena, jeigu tau to reikia.

– Tu nesupranti, – tarė ji. – Aš noriu palikti tave.

– Pirmyn, – atsakiau. – Bet Džekas su Bartu liks čia.

Pavasaris buvo šlapias, vasaros pradžia labai jau vėsi, bet vaikai vis tiek džiaugėsi mokyklos atostogomis. Kai nuvežiau juos į universiteto klubo baseiną, supratau, kad mergaitė, bėgiojanti paskui Džeką, erzinanti jį ir besileidžianti murkdoma baseine, yra Fiordilidžė Vinter. Randas, kertantis jos dailios kojos kelį, buvo vištos snapo formos ir įdomios spalvos – upėtakio žiaunų. Pastebėjau, kad Dorabela yra su plaukimo kepure – turbūt dar neataugo plaukai. Nesupratau, ar jas atvežė Severinas, ar Edita; buvau pasiėmęs knygą, tad įnikau skaityti.

Tai buvo mano penktasis istorinis romanas, ką tik išleistas. Piktinausi, kaip jis reklamuojamas – vaikų literatūra! Mano leidėjas tvirtino, kad tai nėra vaikiška literatūra ir man nesą ko nerimauti; jis aiškino man, kad knyga rekomenduojama maždaug dvylikamečiams ir vyresniems. Kaip jie galėjo taip susimauti, man buvo nesuvokiama. Knyga vadinosi „Joya de Nicaragua", joje rašiau apie Kubos pabėgėlius cigarų augintojus, kurie puoselėja Havanos sodinukus Nikaragvos plantacijose. Pagrindinė knygos problema – Nikaragvoje žūstantys kubiečiai. „Joya de Nicaragua" – tai puikių Nikaragvos cigarų markė. Mano leidėjas pripažino, kad tą knygą jie nepakankamai stūmė; kiti keturi mano istoriniai romanai itin didelės paklausos neturėjo; nė vienas jų nesulaukė ir rimtesnės recenzijos. Kuo gryniausias išankstinis pasmerktumas! Mano katedros vedėjas mano knygos vėl neįtraukė į darbuotojų publikacijų sąrašą. Tiesą sakant, jis man net davė suprasti, kad vienintele mano publikacija laiko nedidelį straipsnelį, išspausdintą prieš daugelį metų, – skyrių iš mano disertacijos. Pati disertacija nebuvo publikuota, ji vadinosi „Klerikalinis Austrijos fašizmas iš Bergsono laiko perspektyvos". „Joya de Nicaragua" yra kur kas geresnė knyga.

Kai parvežiau vaikus iš baseino namo, Učė jau buvo bebaiganti krauti daiktus.

– Greitai susitiksim! – pasakė man Bartas oro uoste.

Džekas jautėsi jau kone suaugęs, tad tik paspaudė man ranką.

Grįžęs namo ir ėmęs ieškoti kokių nors ženklų, kuriuos man galbūt paliko Učė, pamačiau, kad ji išsivežė mano pasą. Kad negalėčiau pulti ir nedelsdamas ją vytis.

Vakare radau ir jos laišką, prismeigtą prie pagalvės. Jis buvo ilgas ir visas parašytas vokiškai. Ji puikiai žinojo, kad pats jo neperskaitysiu. Permečiau akimis, keletą žodžių suvokiau, bet buvo aišku, kad be vertėjo neapsieisiu. Viena frazių buvo *zurück nach Wien*; supratau, kad tai reiškia „atgal į Vieną“. Kitas žodis buvo „Severinas“. Ką kitą ji turėjo galvoje kaip galimą mano vertėją? Ji, be abejo, žinojo, kad negaliu tos paslaugos prašyti bet ko, mokančio tą kalbą, – juk laiško turinys gali būti ir intymus. Tad jos ketinimas aiškus.

Rytą nusinešiau tą laišką pas jį. Buvo vasara. Severinas su dukromis buvo virtuvėje, mat ruošė joms pietus iškylai su draugais į pliažą. Kieme stovėjo nematyta mašina; ji buvo pilna vaikų, prie vairo sėdėjo man nepažįstama moteris – pagalvojau, jog ji tikra idiotė, kuriai malonumą teikia vaikų pilna mašina. Jai, ko gero, atrodė labai žavinga, kad Severinas ruošia pietus ir rūpinasi mergaitėmis, nors visi, pažįstantys Vinterius, žinojo, kad Edita tokių dalykų niekad nedaro.

– Na štai, – sumurmėjo man Severinas, kai mašina atbula pypsėdama suko iš keliuko, – tokių pietų ir jos pačios vaikai turbūt dar nevalgė. Vairuok atsargiai! – staiga subliuvo jis; tai skambėjo tarsi koks grasinimas.

– Edita rašo, – pasakė jis man virtuvėje.

– Atėjau pas tave, – pasakiau. – Man reikia tavo pagalbos. – Ir padaviau jam laišką.

Dar tebeskaitydamas jis pasakė:

– Labai gaila. Nemaniau, kad ji išvažiuos.

– Ką ji čia rašo? – paklausiau.

– Ji išskrido į Vieną.

– Tą žinau.

– Ji nori, kad kurį laiką paliktum ją ramybėje. Ji tau pati parašys. Sako, kad yra visiškai atsakinga už savo veiksmus ir kad nesirūpintum dėl vaikų.

Bet laiškas buvo gerokai ilgesnis.

– Ar tai ir viskas, ką ji rašo? – paklausiau.

– Tai viskas, ką ji rašo tau, – atsakė jis.

Ant pjaustymo lentelės gulėjo ilgas plonas žuvų žvynais aplipęs peilis; jis žibėjo pro virtuvės langą šviečiančioje saulėje. Matyt, jis ruošė žuvį vakarienei. Severinas buvo toks unikalus, kad galėjo dar ryte imti darinėti žuvį. Man bežiūrint jis paėmė peilį ir įmetė į muiliną vandenį plautuvėje.

– Duok jai šiek tiek laiko, – tarė jis. – Viskas susigulės.

– Laiške yra kažkas apie *vištas*, – pasakiau. – Kas ten tokio?

– Tai tik toks pasakymas, – atsakė jis juokdamasis. – Jis neturi nieko bendro su tuo žodžiu angliškai.

– Ką jis reiškia?

– Tai toks pasakymas, – atsakė Severinas. – Jis reiškia „laikas judėti, laikas kelionėn“, maždaug taip.

Paėmiau gleivėtą pjaustymo lentelę ir užsimojau ja tarsi teniso rakete.

– Kaip *tiksliai* skamba tas pasakymas? – paklausiau jį. – Man reikia pažodinio vertimo. – Vos slėpiau drebulį.

– „Balnokim vištas, – atsakė jis. – Laikas į kelią“.

Įsmeigęs į jį akis mosavau žvynuota lentele.

– „Balnokim vištas, laikas į kelią“?

– Senas vieniečių juokelis, – atsakė Severinas.

– Kietas tas jūsų vienietiškas humoro jausmas, – pasakiau. Jis ištiesė ranką ir padaviau jam tą lentelę.

– Jeigu tau nuo to smagiau, – tarė jis, – tai Učė manęs nekenčia.

– Vargu.

– Klausyk, – tarė jis, – jai tiesiog reikia susigrąžinti orumo jausmą. Žinau tai, nes ir man pačiam reikia jį susigrąžinti. Iš

tikro tai labai paprasta. Ji žino, kad aš viso to nenorėjau, taip pat žino, kad tu labiau galvojai apie save negu apie ją. Mes visi labiau galvojom apie save negu apie Učę. O jūs visi kiti labiau galvojot apie save negu apie mane. Taigi dabar turit būti kantrūs ir daryti tai, ką darote – tik jau nebe taip agresyviai. Padėk jai manęs nekęsti, bet daryk tai švelniai.

– Padėti jai nekęsti tavęs?

– Taip, – atsakė jis. – Edita po kiek laiko irgi ims nekęsti tavęs; ims gailėtis dėl viso to reikalo. Ir aš padėsiu jai gailėtis. Tai jau prasideda.

– Visa ta neapykanta visai nereikalinga, – pasakiau.

– Nebūk kvailas, – atsakė Severinas. – Tu ir pats tą darai. Tu skatini Učę nekęsti manęs ir tau pavyks, – linksmai tarė jis. – Tik turėk kantrybės. – Severinas Vinteris kokčiausias būdavo tada, kai manydavo darąs kam nors gera.

– Kur Edita? – paklausiau.

– Rašo. Juk sakiau, – tarė jis, bet jautė, kad aš tuo netikiu. Jis gūžtelėjo pečiais ir nusivedė mane prie laiptų. Tada gestu parodė, kad nusiaučiau batus. Mudu tyliai užsėlinome laiptais ir per jų prišnerkštą bei visko primėtytą miegamąjį – man smarkiai dilgtelėjo nuo apvarvėjusios žvakės – nuėjome prie jos kambario durų. Grojo muzika, tad mūsų balsų virtuvėje ji negalėjo girdėti. Severinas parodė į rakto skylutę ir aš pažiūrėjau pro ją. Ji tarsi sustingusi sėdėjo prie stalo. Staiga greitai išspausdino tris ar keturias eilutes. Tuomet vėl sustingo prie kompiuterio, panaši į absoliučiai susikaupusią žuvėdrą, pakibusią virš vandens – virš savo maisto, gyvasties šaltinio.

Severinas vėl pamojo man ir abu nutipenome į virtuvę.

– Neseniai leidykla priėmė jos romaną, – tarė jis. Verčiau jau būtų tvojęs man lentele, pritrenkęs kaip kokią žuvį ir perpjovęs pilvą.

– Jos romaną? – paklausiau. – *Kokį* romaną? Pirmą kartą girdžiu, kad ji rašė romaną.

– Ji tau rodydavo ne viską, – atsakė Severinas.

Tą vakarą pamėginau iš naujo prisijaukinti miegą. Skalbinių pintinėje susiradau seną Učės apatinuką, apmoviau juo pagalvę ir taip miegojau uosdamas jos kvapą. Bet po kelių dienų ėmė kvepėti tiesiog manimi, tiesiog visais namais, visa lova. O kai išskalbiau – tiesiog muilu. Apatinukas išsitampė, nutrūko petnešėlė, bet vis tiek ėmiau jį rytais vilkėti pats, nes atsibudus jis man būdavo arčiausiai po ranka. Dar susiradau juostuotus Barto marškinėlius su besišypsančia varle ir sidabrinę Džeko išaugtą kaubojišką striukę. Kai rytais pusryčiaudavau, ant vienos kėdės kabodavo Barto marškinėliai, ant kitos Džeko kaubojiška striukė, o aš pats sėdėdavau prie stalo su senu Učės apatinuku. Taip sėdėjau ir tą rytą, kai įpuolė Edita ir pasakė, kad visi jie skrenda į Vieną, tad gal aš turįs ką perduoti Učei?

Vasas Trivanovičius ir Zivanas Kniazevičius, tiedu užkietėję olimpiečiai četnikai, numirė per dvi dienas vienas po kito. Frau Reiner pranešė jiems telegrama. Severinas yra jų testamento vykdytojas, o tai reiškia, kad bus dar baisių Kurto Vinterio paveikslų.

– Argi ne ironiška? – paklausė Edita. – Šylės žmona mirė nuo ispaniškojo gripo per 1918 metų epidemiją, o pats Šylė – po dviejų dienų. Visai kaip Vasas su Zivanu. O Šylės žmonos vardas taip pat Edita.

Susigaudžiau, kad ji negali suprasti, kas yra *man*. Ji spoksojo į virtuvės kėdes, aprengtas vaikų drabužiais, ir seną Učės apatinuką, mačiau, kad yra sutrikusi ir nori kuo greičiau išeiti; kad jeigu Severinui ir nepavyko jos kuo nors įtikinti dėl manęs, tai pats dabar tą kuo sėkmingiausiai darau.

– Nieko nereikia perduoti, – pasakiau. Iš Učės buvau gavęs du laiškus – ji rašė, kad vaikai manęs pasiilgo ir kad ji pati nedaro nieko tokio, dėl ko galėčiau jos gėdintis. Antrame laiške ji grąžino man pasą, bet kvietimo negavau.

– Nusprendžiau skristi kartu su Severinu, nes juk vis dėlto vasara, be to, vaikai nėra matę savo tėvo gimto krašto, gal bus labai smagu vėl ten apsilankyti, – sutarškėjo Edita. – Tai nieko neperduoti? – vėl paklausė ji. – Tikrai? – Ji atrodė labai išsiblaškiusi. Supratau, kad Učės apatinukas permatomas, todėl nesistojau nuo kėdės. Pats irgi buvau sutrikęs ir norėjau, kad ji išeitų. Vos susivaldžiau neklausęs jos apie tą romaną; norėjosi išgirsti, kas leidėjas, kada išspausdins, tačiau nenorėjau parodyti jai, kad man tai įdomu. Ji man nė žodžiu neužsiminė apie „Joya de Nicaragua"; žinojau, kad knyga jai nepatiko, net jeigu ir skaitė. Ji žiūrėjo į mane kaip į pasigailėjimo vertą žmogų, kuriam neturi ko pasakyti.

– Balnokim vištas, – pasakiau. – Laikas į kelią.

Tai turbūt tik dar labiau patvirtino mano beprotystę, nes ji apsisuko ir išėjo – taip greitai, kaip ir buvo įsiveržusi.

Nuėjau į miegamąjį, numečiau į kampą Učės apatinuką, nuogas atsiguliau ant lovos ir tol galvojau apie Editą, kol išsiliejau rankoje. Žinojau, kad tai paskutinis sykis, kai pasitenkinu su Edita mintyse.

Kiek vėliau paskambino Severinas. Manau, Edita pasakė jam, kad esu galutinai kvanktelėjęs ir jam derėtų manim pasirūpinti.

– Duok mums Učės adresą, – pasakė jis. – Gal mes su ja pasikalbėsim ir įtikinsim ją, kad judu turit būti kartu.

Nedvejodamas pasakiau jam klaidingą adresą. Jis buvo Amerikos Kristaus bažnyčios, kurioje mudu su Uče tuokėmės. Vėliau pagalvojau, kad šitas Severinui iškrėstas pokštas yra toks, kokį iškrėstų ir jis pats; todėl, ko gero, turėtų jam patikti.

Parašiau Učei, kad jie atskrenda ir kodėl. „Jeigu pamatysi porą, gatve besinešančią baisų paveikslą ir besiginčijančią, kur jį dėti, tai pasitrauk jiems iš kelio", – parašiau jai.

Tada prasidėjo sapnai ir nebegalėjau miegoti. Sapnavau vaikus, ir Severinas Vinteris būtų juos supratęs. Viename jų Dže-

kas važiuoja *Strassenbahn*. Jis ginčijasi su Uče, kad ji leistų jam stovėti atviroje aikštelėje, ir ji pagaliau sutinka. Tramvajus lekia į ilgą posūkį, o kai Učė atsisuka, Džeko jau nebėra. Kitas sapnas apie Bartą, nepratusį prie miesto žmonių. Učė perka duonos palesinti balandžiams parke, o Bartas stovi ten, kur jam liepta laukti. Mašina, panaši į seną mersedesą taksi ir dvokianti dyzelinu, yra ne taksi; ji privažiuoja prie šaligatvio, variklis čiaudėja, vairuotojas sako: „Berniukas?" Kadangi tai sapnas, vairuotojas kalba angliškai, nors tai Viena, ir Bartas prieina sužinoti, ko tas baisus žmogus nori.

Turėjau kur nors važiuoti, pakeisti vietą. Norint skristi į Vieną reikėtų pasiskolinti pinigų iš senojo šaltinio. Keista – ėmiau vėl galvoti apie tą Breigelio paveikslą, apie tą savo neįkūnytą personažą, paklydusį miesčionį ir pamirštą knygą. Be to, buvau skolingas tėvams savo įprastą knygos ritualą. Vis geriau negu tūnoti namie.

Prie durų mane pasitiko mama. Ji tiesiog apibėrė mane žodžiais:

– Nežinojau, kad tokia daugybė kubiečių apsigyvena Nikaragvoje, taip pat nieko neišmaniau apie tuos ypatingus Havanos cigarus. Man labai patinka, kad pavadinimas užsienietiškas... kaip tariama „Joya de Nicaragua"?.. man atrodo, kad čia... visai kas kita. Nežinau, ar visa tai labai jau tinka vaikams, bet manau, kad leidėjai supranta, kas ką šiais laikais skaito, ar ne? Man rodos, tavo tėvas kaip tik ją baigia. Manau, ji jam atrodo labai smagi; na, skaitydamas labai dažnai juokiasi, man rodos, jis dabar kaip tik ją ir skaito. Man ji visai nepasirodė juokinga... žinai, ko gero, tai pati niūriausia tavo knyga... bet, matyt, jis aptiko kažką, ką pražiopsojau aš. Kur Učė su vaikais?

– Atostogos, – atsakiau. – Viskas gerai.

– Negerai, tu atrodai tiesiog siaubingai, – pasakė ji ir apsipylė ašaromis. – Nė nemėgink man aiškinti, – pabaigė ji ir tebeverk-

dama nusivedė mane koridoriumi, aš ėjau iš paskos. – Nieko nesakyk. Eime pas tavo tėvą. Pasikalbėsim vėliau.

Tėvo „urve“ pažįstama vėlyvos popietės saulė švietė ant atverstų knygų visur aplink ir ant jo kelių. Jo galva buvo kaip visad palinkusi, rankos kaip visada nukarusios, bet kai akimis paieškojau tarp kelių suspaustos viskio stiklinės – viską supratau. Tėvo keliai buvo prasiskėtę, o viskis išsiliejęs ant kilimo palei jo kojas, kurios buvo kažkaip nepatogiai susuktos... na, nepatogiai tam, kuris dar ką nors jaučia. Mama jau klykė, o aš, dar net nepalietęs šalto jo skruosto, supratau, kad mano tėvas pagaliau kažką pabaigė ir kad vėl nežinia, kuri konkreti knyga jį užmigdė. Bet tai galėjo būti ir maniškė.

Po laidotuvių susigraudinau, kad mano mama peikėjasi nelabai sparčiai – jaudinosi dėl manęs ir Učės.

– Geriausia, ką tu dabar galėtum padaryti dėl manęs, – pasakė ji, – tučtuojau skristi į Vieną ir sutvarkyti visus nesklandumus su Uče.

Mano mama yra tiesiog meistrė viską sutvarkyti, be to, juk nedažnai pasitaiko, kad, darydamas ką nors naudinga sau, gali padaryti ir malonumą kitam.

– Prisimink tuos gerus laikus, ar gali? – paklausė mama. – Maniau, jūs, rašytojai, visad turit gerų prisiminimų, bet, ko gero, nemėgstat apie tai rašyti, ar ne? Na, bet vis tiek nepamiršk gerų laikų; aš pati tą ir darau. Manau, tu suprasi – kai prisiminimo procesas prasideda, tai paskui jau eini ir eini tolyn.

Taigi. Prisimenu – visad prisiminsiu – Severiną Vinterį savo pragariškoje imtynių salėje, kai visi trys nuėjom jo pasiimti. Visi važiavom į miestą su nakvyne – filmas, paskui viešbutis. (Mūsų pirmas ir paskutinis viešbutis.) Severinas pasakė, kad nusipraus ir persirengs nuvažiavus į viešbutį.

– Dieve, tai jis visą kelią prakaituos mašinoje, – pasiskundžiau Učei.

– Čia jo mašina, – atsakė ji.

Mus vežė Edita.

– Vėluoju, – pasakė ji. – Severinas nemėgsta vėluoti.

Netoli sporto komplekso pamačiau Entonį Jakovelį, bėgantį per sniegą. Jis pažino Severino mašiną ir pamojavo.

– Pabėgusi beždžionė žiemos kurorte, – tarė Edita.

Mes palaukėme, bet Severinas nesirodė.

– Ačiū Dievui, tikriausiai nuėjo į dušą, – pasakiau.

Tada iš salės išėjo Taironas Viljamsas, jo juodas veidas plaukė virš sniego kaip anglinis mėnulis. Jis priėjo prie mūsų ir pasakė, kad Severinas dar ten, imasi su Benderiu.

– Dieve, mes turėsim jį nešte nešti iki mašinos, – sumurmėjau aš.

– Einam ir atsiveskim jį, – tarė Edita. Supratau, jog jai atrodo, kad jis mažiau supyks, jei pasirodysim visi.

Narvo plote su plika žeme vienišas rutulio stūmikas svaidė savo įrankį. Šis dunksėjo į žemę tarsi nuo lentinio treko krintantys nematomi kūnai. Iš imtynių salės sklido neritmiški dundesiai. Edita patraukė duris, paskui pastūmė jas.

– Jos slankioja, – pasakė Učė ir atidarė. Iš vidaus į mus tvokstelėjo neįtikėtinai drėgnas karštis. Palei sienas susmukę tysojo keli prakaitu apsipylę imtynininkai ir stebėjo Severiną su Džordžu Džeimsu Benderiu. Iš pradžių kova gal ir buvo lygi, bet dabar Severinas jau buvo pavargęs. Jis krenkštė patiestas ant šlaunų ir alkūnių, stengdamasis atplėšti pilvą nuo kilimo. Kai tik jis įstengdavo pakilti ant rankų ir kelių, Benderis jį tarsi kokį karutį stumteldavo priekin, Severino rankos neatlaikydavo ir jis žnekteldavo ant pilvo. Kai Edita pasakė: „Atleisk, mielasis, mes vėluojam“, atrodė, kad Severinas iš nuovargio nebepakils. Jis kilstelėjo galvą nuo kilimo ir pažvelgė į mus, bet Benderis vėl nulenkė ją; mat jis nieko negirdėjo ir abejoju, ar apskritai kada ką nors girdėdavo. Severinas vėl pakilo ant rankų ir kelių, Benderis stumtelėjo jį priekin. Ir tada Severinas sukruto. Jis staigiai atsisėdo po Benderiu ir taip vikriai pasisuko, kad Benderis vos

spėjo ropomis pavyti. Tada jis nusimetė Benderį nuo nugaros ir spėjo atsistoti, stvėrė sau ant pilvo sugniaužtus vaikino pirštus, atplėšė jo rankas vieną nuo kitos ir leidosi kilimu tarsi futbolo saugas, besivejantis puolėją. Benderis puolė prie jo pėdų, bet Severinas spyriu išsilaisvino; jis kvėpavo nirtulingai, galingai, tarsi siurbė jėgas iš kažkokio energijos šaltinio. Jis suėmė rankomis kelius ir susirietė dvilinkas.

Tada Benderis pamatė mus. Netrukus jis su kitais imtynininkais išlingavo pro duris, rimti kaip kokie druidai. Edita palietė besikilnojančią Severino nugarą, bet tuojau atitraukė ranką ir nusišluostė prakaitą į apsiaustą. Učė nuoširdžiai trinktelėjo jam į prakaituotą krūtinę.

Vėliau pasakiau Učei manąs, jog Benderis jį paleido, bet ji atsakė, kad nieko apie tai neišmanau. Severinas pats išsilaisvino, ji garantuojanti. Šiap ar taip, tas jo protrūkis buvo specialus spektaklis mums, todėl pasakiau:

– Nemaniau, kad tu toks kietas, seni.

Jis vos galėjo kalbėti, gerklė atrodė užspausta, prakaitas nesiliaujančia srovele varvėjo nuo jo nuleistos nosies, bet jis mirktelėjo man ir sušvokštė, pakankamai garsiai, kad girdėtų ir moterys:

– Antrasis raguoto vyrioko kvėpavimas.

Tą mūsų pirmą ir paskutinį vakarą viešbutyje Severinas Vinteris, kaip visada, parūpino mums pokalbio temą. Visą naktį su Edita aptarinėjom jo vulgarią šmaikštybę.

– O apie ką *judu* kalbėjotės? – paklausiau rytą Učę.

– Mudu nesikalbėjom, – atsakė ji.

Vieną ankstų rytą leidausi į atsisveikinimo pasivaikščiojimą. Pataikiau kaip tik tada, kai sargas atrakino naująją sporto salę, atidarė senąjį narvą, kad išvėdintų visus tenykščius vaiduoklius ir mikrobus. Palei teniso aikšteles jauna mergina į lentą muši-

nėjo kamuoliuką; tie duslūs bumbsėjimai buvo vienintelis garsas. Niekas nelakstė lentiniu treku. Stovėjau dulkėtame narve, kuriame jau buvo beprasidedanti vasaros šutra, po nukarusiais tinklais, saugančiais nuo beisbolo kamuoliukų langus. Pajutau, kad prie imtynių salės durų kažkas stovi, taip pat tyliai kaip ir aš pats. Ant to žmogaus skruosto buvo šešėlis... o gal duobė? Atrodo, aiktelėjau, nes aiškiai supratau, kad tai senasis Učės asmensargis, atkakęs Amerikon įvykdyti žadėtos žmogžudystės: mano. Žmogus tarsi susigėdo mano įsmeigto žvilgsnio ir išėjo iš už nukarusių tinklų. Jis buvo jaunas ir be skylės skruoste; supratau, kad ten tik mėlynė.

Tai buvo Džordžas Džeimsas Benderis; jis pažino mane ir pamojavo. Buvo atėjęs ne treniruotis – apsirengęs paprastais drabužiais. Jis tiesiog stovėjo senajame narve apimtas prisiminimų, kaip ir aš. Nebuvau jo matęs nuo to apmaudaus pralaimėjimo, ir staiga man kilo noras paklausti jį, ar tai tiesa, ar jis gulėjo su Edita, ar toje neįmanomoje istorijoje yra tiesos.

– Labas rytas, dėstytojau, – tarė jis. – Ką čia veikiate?

– Čia gera vieta pagalvoti, – atsakiau.

– Taip, tikrai gera, – pritarė Benderis.

– Galvojau apie Severiną Vinterį, – pasakiau. – Ir Editą. Pasiilgau jų.

Įdėmiai stebėjau jį, tačiau negyvose pilkose akyse nieko nepamačiau.

– Kur jie dabar? – paklausė jis, bet be susidomėjimo.

– Vienoje.

– Ten tikriausiai labai gražu, – tarė jis.

– Tik tarp mudviejų, gerai? – pasakiau. – Manau, Editos Vinter užpakaliukas dabar pats dailiausias visoje Vienoje.

Jo ropliškas romumas liko nesutrikdytas; veide atsispindėjo tik minimumas gyvenimo. Jis pažvelgė į mane tarsi rimtai susimąstęs apie pateiktą klausimą. Pagaliau tarė:

– Bet ji kiek kaulėta, ar ne?

Su pasibaisėjimu suvokiau, kad Džordžas Džeimsas Benderis, tiesą sakant, šypsosi, tačiau toje šypsenoje galėjai įskaityti nė kiek ne daugiau kaip jo tuščiose akyse. Dar kartą supratau, kad nieko nesuprantu.

Taigi skrendu į Vieną, pamėginsiu iš naujo įsikabinti į tą breigelišką knygą. Žinoma, yra ir kitų, šalutinių motyvų. („Visad yra šalutinių motyvų", – sakydavo Severinas.) Būsiu arčiau vaikų, pripažįstu – noriu parodyti Učei, kad esu jai prieinamas. Mes, istorinių romanų rašytojai, žinome, kad viskam reikalingas laikas. O Viena garsi savo įvairiausių sutarčių istorija; joje sudarytos paliaubos yra patvarios, tęsiasi jau metų metus.

Kada nors norėčiau netikėtai sutikti ir Editą su Severinu. Norėčiau pamatyti juos restorane, galbūt valgančius su kokia kita pora. Apie ją viską suprasčiau iš pat pirmo žvilgsnio. Mudu su Uče sėdime vieni ir aš paprašau kelnerį, kad tai porai nuo mūsų neneštų laiškelį. Jame parašyta: „Saugokitės." Vyriškis parodo laiškelį žmonai, paskui Editai su Severinu, šiedu staiga ima dairytis po restoraną ir pamato mus. Mudu su Uče linktelime ir, tikiuosi, jau pajėgiame jiems nusišypsoti.

Na, o dar kada nors vėliau norėčiau kai ko paklausti Severiną Vinterį. Kai lyja ar sninga, kai kamuoja karštis arba stingdo šaltis – bet kada, kai oras ima atrodyti jo priešas, – ar jis pagalvoja apie Odrę Kenon? Garantuoju, kad taip.

Vakar Učė parašė, kad matė Editą, sėdinčią pas Demelį ir valgančią pyragaitį. Tikiuosi, ji storėja.

Taigi. Šiandien nusipirkau lėktuvo bilietą. Pinigų davė mama. Jeigu raguotiems vyrams iš tikro būna antras kvėpavimas, tai nekantriai laukiu savojo.

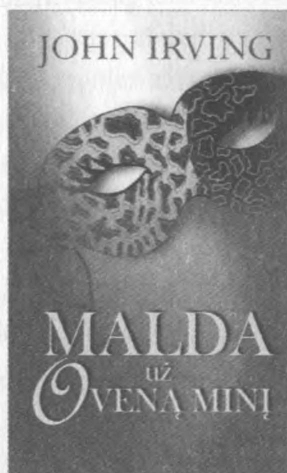
KITOS JOHNO IRVINGO

NAŠLĖ VIENERIEMS METAMS

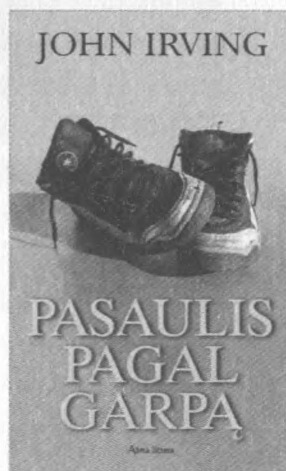
SIDRO NAMŲ TAISYKLĖS

MALDA UŽ OVENĄ MINĮ

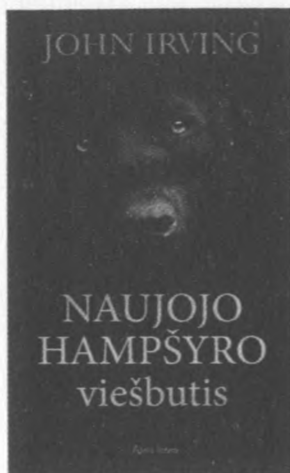

KETVIRTOJI RANKA

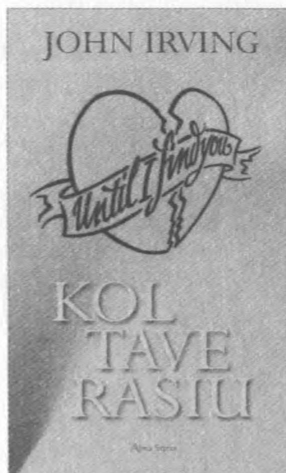

PASAULIS PAGAL GARPĄ

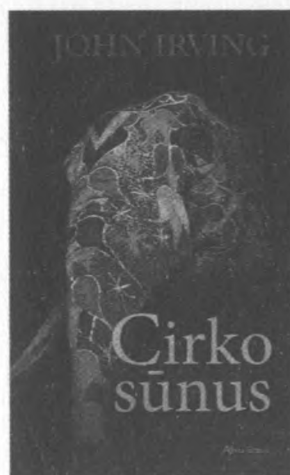
KNYGOS

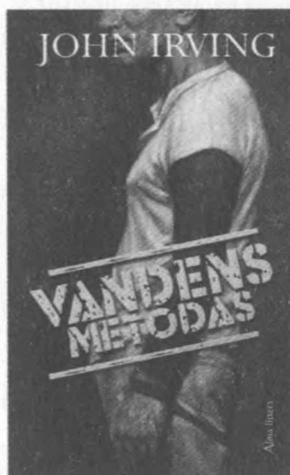
„NAUJOJO HAMPŠYRO“
VIEŠBUTIS

KOL TAVE
RASIU

CIRKO
SŪNUS

VANDENS
METODAS

Irving, John
Ir32 Vidutinio svorio santuoka : romanas / John Irving ; iš anglų kalbos vertė Virgilijus Čepliejus. – Vilnius : Alma littera, 2010. – 248 p.

ISBN 978-9955-38-679-7

Trečiajame romane Johnas Irvingas dėmesį sutelkia į seksualinės revoliucijos laikotarpiu įsisiūbavusią svingerių madą. Nedideliame Naujosios Anglijos universiteto miestelyje dvi poros tarsi netyčia įklimpsta į erotišką nuotykį, kurio padariniai pribloškiantys...

UDK 820(73)-3

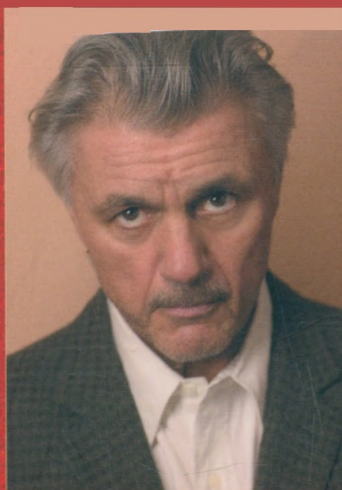
John Irving
VIDUTINIO SVORIO SANTUOKA
Romanas

Iš anglų kalbos vertė *Virgilijus Čepliejus*

Redaktorė *Edita Vaskelaitė*
Korektorės *Indrė Petrėtytė* ir *Marijona Treigienė*
Viršelio dailininkas *Edvardas Jazgevičius*
Maketavo *Zita Pikturnienė*

Tiražas 5000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“, Ulonų g. 2, LT-08245 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB „Spindulio spaustuvė“, Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas
Interneto svetainė: www.spindulys.lt

Trečiojo Johno Irvingo romano pasakotojas ir pagrindinis personažas – universiteto dėstytojas, nuobodžių istorinių romanų rašytojas. Rinkdamas medžiagą naujai knygai, Vienoje jis sutinka našlaitę Učę, išgyvenusią vokiečių ir rusų okupacijas. Juodu susituokia ir gyvena ramų šeiminį gyvenimą, kol susipažįsta su Severinu Vinteriu, iš Vienos kilusiu vokiečių kalbos dėstytoju, universiteto imtynių komandos treneriu, ir jo žmona Edita, nepriklausoma moterimi iš turtingos šeimos, kuri, beje, yra aistringa pradedančioji rašytoja. Pasakotojas užmezga su Edita mokytojo-globėjo santykius ir netrukus abi šeimos ima viena pas kitą vakarieniauti bei pramogauti su vaikais. Pagrindinį romano personažą vis labiau traukia Edita, o Učė įsimyli Severiną. Netrukus po bendrų vakarienių poros ima keistis partneriais nakčiai. Iš pradžių viskas vyksta sklandžiai, tačiau gana greitai pradeda aiškėti, kad Vinteriai, pasinerdami į šį nuotykį, turi ir slaptų ketinimų...

Nuotraukos autorė © Jane Sobel Klonsky

Johnas Irvingas (g. 1942 m.) – JAV rašytojas, lietuvių skaitytojams gerai žinomi jo romanai „Pasaulis pagal Garpą“, „Sidro namų taisyklės“, „Malda už Oveną Minį“, „Ketvirtoji ranka“, „Našlė vieneriems metams“, „Kol tave rasiu“, „Naujojo Hampšyro“ viešbutis“, „Vandens metodas“, „Cirko sūnus“.